

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПІДПРИЄМСТВ**

ЗБІРНИК ТЕЗ

VI-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції

**“ ЕКОЛОГІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ
ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ”
15-17 травня 2019 року**

м. Миколаїв

Організаційний комітет:

Новіков О.Є. – д-р екон. наук, професор, проректор з наукової роботи Миколаївського національного аграрного університету

Єрмаков О.Ю. – д-р екон. наук, професор завідувач кафедри економіки праці та соціального розвитку Національного університету біоресурсів і природокористування України, заслужений економіст України

Погрішук Б.В. – д-р екон. наук, професор, директор Вінницького навчально-наукового інституту економіки Тернопільського національного економічного університету

Калашнікова Т.В. - д-р екон. наук, професор кафедри фінансів Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва

Шебаніна О.В. – д-р екон. наук, професор, декан факультету менеджменту МНАУ

Котикова О.І. – д-р екон. наук, професор, завідувача кафедрою економіки підприємств МНАУ

Горобченко О.А. - канд. екон. наук, доцент кафедри економіки підприємств МНАУ

Крилова І.Г. – канд. екон. наук, доцент кафедри економіки підприємств МНАУ

Мельник І.О. – канд. екон. наук, доцент кафедри економіки підприємств МНАУ

Христенко О.А. – канд. екон. наук, доцент кафедри економіки підприємств МНАУ

Олійник Т.Г. – канд. екон. наук, старший викладач кафедри економіки підприємств МНАУ

Альбещенко О.С. - канд. екон. наук, старший викладач кафедри економіки підприємств МНАУ

Коваленко Г.В. – канд. екон. наук, старший викладач кафедри економіки підприємств МНАУ

Екологічні та соціальні аспекти розвитку економіки в умовах євроінтеграції: тези доповідей *Всеукраїнської науково-практичної конференції* 15-17 травня 2019 р. / за ред. І.О. Мельник та ін. – Миколаїв, 2019. – 416 с.

Збірник містить матеріали за такими тематичними напрямками: «Екологізація економіки та освіти як чинник стійкого розвитку суспільства», «Регіональні аспекти стійкого розвитку агропромислового комплексу та сільських територій», «Глобалізаційні процеси економіки та їх вплив на розвиток окремих регіонів», «Демографічні та міграційні проблеми регіонів України», «Державне управління: удосконалення і розвиток», «Особливості бухгалтерського обліку та фінансового забезпечення розвитку економіки на макро- та мікрорівні»

Організатор конференції:

Кафедра економіки підприємств Миколаївського національного аграрного університету

Учасники конференції:

Миколаївський національний аграрний університет

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Житомирський національний агроекологічний університет

Харківський національний аграрний університет імені Докучаєва

Харківський національний технічний університет сільського господарства

Луганський національний аграрний університет

Східноукраїнський національний університет

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

Білоруський державний аграрний технічний університет

Вінницький кооперативний інститут

Вінницький національний медичний університет

Національний університет біоресурсів і природокористування

Міжрегіональна академія управління персоналом

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Херсонський державний аграрний університет

Сумський національний аграрний університет

Донецький національний технічний університет

Університет митної справи та фінансів

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ОСВІТИ ЯК ЧИННИК СТІЙКОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Альбещенко О.С.	ДУАЛЬНА МОДЕЛЬ ОСВІТИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ НА ПРИКЛАДІ УНІВЕРСИТЕТУ ПРИКЛАДНИХ НАУК «ВАЙНШТЕФАН-ТРИЗДОРФ»	16
Андрєєва О. Є.	ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ МІСТА МИКОЛАЄВА	19
Бобровська Н.В., Вишневська А.С.	ЕКОЛОГІЧНА СВІДОМІСТЬ Й ЗНАЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В СУСПІЛЬСТВІ	22
Бурковська А. І.	РОЗВИТОК СИСТЕМИ УТИЛІЗАЦІЇ ВІДХОДІВ ЯК СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ	24
Войцеховська О.В.	ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ І ФУНКЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	28
Гондакова Д. М.	СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ У МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ	31
Горобченко О. А.	ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ АГРАРНОЇ СФЕРИ	34
Гуторов О.І., Гуторова О.О.	ФОРМУВАННЯ СТАЛОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ ЯК ЧИННИК СТІЙКОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА	39
Єрмаков О.Ю., Калашнікова Г.О.	ДО ПИТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ	42

Кабанець Є.Ю.	ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ МІКРОКЛОНАЛЬНОГО РОЗМНОЖЕННЯ РОСЛИН	45
Камашева С.А.	ЕКОЛОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ У ЗБЕРЕЖЕННІ ДОВКІЛЛЯ	48
Кафлевська С. Г.	ЕКОЛОГО – ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ	52
Корчагова А.Г.	ПЕРЕРОБКА ТВЕРДИХ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ: З ЕКОЛОГІЧНОЇ КАТАСТРОФИ У ПРИБУТКОВИЙ БІЗНЕС	55
Костирко П. Д.	НЕКОНТРОЛЬОВАНЕ ВИКОРИСТАННЯ ПЕСТИЦИДІВ ЯК ФАКТОР ЗАБРУДНЕННЯ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	58
Кугут Н.	УТИЛІЗАЦІЯ ВІДХОДІВ ЯК СКЛАДОВА ЕКОЛОГІЗАЦІЇ РЕГІОНУ	61
Кємова Я. Р.	СІЛЬСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ: ЗНАЧЕННЯ І ВПЛИВ НА СТАЛИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНІВ	64
Лазарєва О.В.	ЕКОЛОГІЧНИЙ ВИМІР СТАЛОСТІ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ	66
Лук'янчук Н.Ю.	ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В ЕКОЛОГІЧНОМУ ТУРИЗМІ	69
Назаренко С.В., Мілевський О.В.	ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМОК РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА	73

Потривасва І. А.	ЯК РОЗВИНУТИ ЕКОЛОГІЧНУ СВІДОМІСТЬ	76
Решетніков В. С.	ЗАБРУДНЕННЯ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ НА УКРАЇНІ	79
Рязанцев І. Г.	ПРИРОДООХОРОННА ДІЯЛЬНІСТЬ НА ТЕРИТОРІЯХ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ	82
Слюсаренко О.О.	ЗАБРУДНЕННЯ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ В УКРАЇНІ	86
Стружевська О.М.	ФОРМУВАННЯ ІДЕЇ ЕКОЛОГІЧНО ЧИСТОГО ВИРОБНИЦТВА В АГРОПРОМИСЛОВІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ	89
Христенко О.А., Таранов М.А.	СУЧАСНИЙ АГРАРНИЙ СЕКТОР ТА ЗАХИСТ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	92
Яценко К.С.	ЕКОЛОГІЯ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА НАСЛІДКИ	95

СЕКЦІЯ 2

РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ ТА СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Акімова А. О.	ПРОБЛЕМИ РОЗВИТУ АПК НА СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЯХ УКРАЇНИ	98
Ананійчук Ю.В.	АГРОХОЛДИНГИ У ВИРОБНИЧІЙ ІНФРАСТРУКТУРІ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ	100
Бабан Т.О., Ісламов М.В.	ДИВЕРСИФІКАЦІЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ЧИННИК СТАЛОГО РОЗВИТКУ	103

Богуславський С. Ю.	ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	106
Бройко В. А.	ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ	109
Вістернічан С. О.	АНАЛІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ АГРАРНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	113
Георгієва Є.І.	ЕФЕКТИВНЕ ВИРОЩУВАННЯ ЛАВАНДИ В ПІВДЕННОМУ РЕГІОНІ	116
Коваленко Г.В., Перета В.А.	РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ І ПРОБЛЕМИ СІЛЬСЬКОГО РОЗВИТКУ	119
Крилова Я.М.	КАРТОПЛЯРСТВО – ПРОВІДНА ГАЛУЗЬ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	122
Крупицька А.В.	КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПТАХІВНИЧИХ АГРОХОЛДІНГІВ	125
Летуновський Р. А.	ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ГОЛОВНА СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ РЕГІОНУ	128
Макуха О.В.	ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ДОЗ АЗОТНИХ ДОБРІВ У ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ ФЕНХЕЛЮ ЗВИЧАЙНОГО	131

Михальчишина Л.Г.	КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ	134
Мігачов В.	ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ АГРОПРОМИСЛОВОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ	138
Могильницька А.М., Дідковська М.А.	ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МОДЕЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ	141
Мусієнко А.	ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ АГРОЕНЕРГОСЕРВІСУ В УКРАЇНСЬКІЙ ЕКОНОМІЦІ	144
Павлюк С. І., Самолєвський Я.О.	РІЧКОВИЙ ТРАНСПОРТ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	147
Пацьорко Д.П.	АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА В УКРАЇНІ	151
Почапський А.М.	РОЗВИТОК ФОРМ ГОСПОДАРЮВАННЯ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	154
Семенчук Ю.	ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	157
Церуш К.В.	ІННОВАЦІЙНИЙ СТАН ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	160
Скляр І.В.	СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ РІЗНИХ ФОРМ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ	164

Частоколяний Б.О.	РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРЕТОРІЙ	168
Четверик О. В.	ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ЦУКРОВОЇ ГАЛУЗІ НА ОСНОВІ МАРКЕТИНГУ	171
Юзик А. А.	СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗМІНИ КІЛЬКОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН В МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ	175
Ягодзінська А.С.	ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	177

СЕКЦІЯ 3 ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ЕКОНОМІКИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ОКРЕМИХ РЕГІОНІВ

Бабич М.М.	ПРИЧИНИ ВТРАТ ПРОДОВОЛЬСТВА І ХАРЧОВИХ ВІДХОДІВ ТА ЗАХОДИ ПО ЇХ ЗАПОБІГАННЮ	181
Бекасов А.О.	СИСТЕМА ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ: МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ	184
Бердник Д.М.	РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СУЧАСНОМУ СВІТІ	187
Вицина С. О.	ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	190
Германенко О.М., Бучнєв М.М, Гук Н.Б.	ВИБІР МЕТОДУ ШИФРУВАННЯ ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ДАНИХ ПІДПРИЄМСТВА	193

Зось-Кіор М.В., Ковтунов О.В., Стригун В.Ю.	ТЕХНОЛОГІЯ DATA MINING	197
Котикова О.І.	ДОСВІД ВЕЛИКОБРИТАНІЇ У РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ ПО СКОРОЧЕННЮ ВТРАТ ПРОДОВОЛЬСТВА ТА ХАРЧОВИХ ВІДХОДІВ	200
Кофан С.С.	ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УКРАЇНІ	203
Мусієнко А.	ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЛЯ ВИРОЩУВАННЯ СОНЯШНИКУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	206
Моїсеєнко О.Є., Моїсеєнко Ю.В.	ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВІДКРИТОСТІ ЕКОНОМІКИ	209
Оголенко І.О., Мілевська В.В.	ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	212
Oliinyk T.	GLOBALIZATION AND ITS SIGNS	215
Осів О.Є.	ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНИХ СИСТЕМ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	218
Охріменко К.С.	МЕЖА БІДНОСТІ В РІЗНИХ КРАЇНАХ	221
Плащова О.М.	СТАНДАРТИЗАЦІЯ ТА СЕРТИФІКАЦІЯ ПРОДУКЦІЇ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ЗЕД ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	224
Potochylova I.S.	UKRAINE'S PLACE IN THE RANKING OF THE GLOBAL HUMAN CAPITAL	227

Севастьянов Д.Ю.	ГЕНДЕРНА ДИСКРИМІНАЦІЯ ЧОЛОВІКІВ У СВІТІ	230
Султанов О.Н.	ЕКОНОМІЧНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВ	233
Тимофєєва Т.С.	РОЗВИТОК ЗЕРНОВИРОБНИЦТВА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	236
Ткачук А.В.	ОСОБЛИВОСТІ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ БРАТСЬКОГО РАЙОНУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	239
Церуш К.В.	РОЛЬ І РОЗВИТОК МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	243
Шмигировський Р.В.	ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	246
Щукін Д.В.	ОСОБЛИВОСТІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	248
СЕКЦІЯ 4 ДЕМОГРАФІЧНІ ТА МІГРАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ		
Баран Є.В.	МОЛОДІЖНИЙ РАДИКАЛІЗМ	252
Біла Д. С.	БЕЗРОБІТТЯ: СУТНІСТЬ, ВИДИ ТА ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ	257
Бойко О.А.	СТАН ДЕМОГРАФІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	260

Демчишин В.Д.	ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ	262
Зінгаєва Н.Є.	МІГРАЦІЙНІ НАМІРИ ФАХІВЦІВ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ	265
Коваль П.О.	ДЕМОГРАФІЧНА ТА МІГРАЦІЙНА ПРОБЛЕМА РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	269
Крилова І.Г.	ДЕМОГРАФІЧНІ ПРОБЛЕМИ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	272
Луценко М.В.	ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА СВІДОМІСТЬ ЛЮДИНИ	274
Михалко Г.М.	РЕЛІГІЙНІ СТЕРЕОТИПИ В УКРАЇНІ	279
Мухіна А.В.	ДЕМОГРАФІЧНІ ТА МІГРАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	283
Мхитарян К.Г.	ВПЛИВ ДЕМОГРАФІЧНИХ ЧИННИКІВ НА ЗАЙНЯТІСТЬ В АГРАРНІЙ СФЕРІ	285
Nagornyі V. V.	MOTIVATION OF LABOR BASED ON SOCIAL RESPONSIBILITY	288
Нерознак Є.Б.	СТЕРЕОТИПИ У ВІДНОСИНАХ МІЖ ЧОЛОВІКАМИ ТА ЖІНКАМИ	291
Пронько В.С.	ТОРІЯ ЗРОСТАННЯ ТРЬОХ СТАДІЙ О. КОНТА	294
Пузієв О.В.	ТЕОРІЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДИНАМІКИ П. СОРОКІНА	296
Силенко І. М.	МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ	300
Таранов М.А.	НЕОБХІДНІСТЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДЛЯ УСПІШНОЇ ЛЮДИНИ	303

Форошевська О.Р.	ДЕМОГРАФІЧНІ ТА МІГРАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	306
-------------------------	---	------------

СЕКЦІЯ 5

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ: УДОСКОНАЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК

Агафонов А. О.	РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СОЦІАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ НА ПРИКЛАДІ США ХХ СТ.	310
Барнабішвілі Н.	НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ	313
Борисова-Ярига А.М., Землянський О.С.	ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО МЕНЕДЖЕРА	316
Булатов А.В.	ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЯК НОВА МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ У ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ	319
Бурчак З.А.	СУЧАСНИЙ СТАН ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ТА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ГАЛУЗІ ТВАРИННИЦТВА	322
Гуда Н.Е.	ОСНОВНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦІН В УКРАЇНІ	325
Дацій Н.В.	СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ РЕОРГАНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ	328
Ємельянов І. С.	ЗАЙНЯТІСТЬ ТА ЗАРОБІТНА ПЛАТА ЯК СКЛАДОВІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	331
Жовта Н.А.	БІДНІСТЬ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ	336

Ісмаїлов Г.І.	ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ	339
Калашнікова Т.В., Болотова В.В.	СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПІДТРИМКИ СИСТЕМИ СОРТОВИПРОБУВАННЯ УКРАЇНИ	342
Коротунова А.Г.	СВІТОВІ МОДЕЛІ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ТА МОЖЛИВІСТЬ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ	345
Кучер О.Д.	КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ЯК СУЧАСНИЙ ІНСТИТУЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	348
Кушнір А.В.	ВПЛИВ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА ПОКРАЩЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В РЕГІОНІ	352
Ланченко Є.О.	ЗАЙНЯТІСТЬ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, НАПРЯМИ ВИРІШЕННЯ	355
Лукіяничук А. А.	ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ КРАЇНИ	358
Максименко В. С.	ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ У ПРОЦЕСІ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ	361
Олейніченко К.О.	ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	364

Рязанцев Л. Г.	ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯМ І ПРИРОДООХОРОНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В УКРАЇНІ	367
Тітова Л.С., Лисенко А.Г.	ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ: ОРГАНІЗАЦІЙНЕ І КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	371
Тищенко С.І., Калюжна О.В.	СУЧАСНІ КОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ	375
Сімак Ю.Ю.	ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САВОІРЯДУВАННЯ У СФЕРІ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	378
Трунова К. Р.	ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЗД КАДАСТРУ В УКРАЇНІ	382
Мільник І.О.	ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ	385
Фурдуй К. О.	ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	389
Юношев С.Ю.	ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА ТА ГОЛОВНІ ЇЇ ПРИЧИНИ В УКРАЇНІ	391

СЕКЦІЯ 6

ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ НА МАКРО- ТА МІКРОРІВНІ

Дацій О.І.	ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПРИ СТАБІЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ ПОТРЕБ ПІДПРИЄМСТВА	395
-------------------	---	------------

Каблуча Ю.С.	УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ БЮДЖЕТНОГО ФІНАНСУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	398
Каземирчик М.С.	ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	401
Рябчикова Д.А.	МЕХАНІЗМ ЗАПОБІГАННЯ ВІДМИВАННЮ «БРУДНИХ ГРОШЕЙ» В УКРАЇНІ	403
Скопова О. С.	ЕКОЛОГІЧНІ ПЛАТЕЖІ ЯК ОСНОВНЕ ДЖЕРЕЛО ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДТВОРЕННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ	407
Туболец І.І.	НЕОБХІДНІСТЬ РАЦІОНАЛЬНОГО ЗАЛУЧЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ	410
Тур Н.В.	ПРОБЛЕМИ ПРОВЕДЕННЯ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	413

СЕКЦІЯ 1

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ОСВІТИ ЯК ЧИННИК СТІЙКОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

ДУАЛЬНА МОДЕЛЬ ОСВІТИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ НА ПРИКЛАДІ УНІВЕРСИТЕТУ ПРИКЛАДНИХ НАУК «ВАЙНШТЕФАН-ТРИЗДОРФ»

Альбещенко О.С., канд. екон. наук, ст. викладач кафедри економіки підприємств Миколаївський національний аграрний університет

На основі проведеного аналізу визначено, що дуальне навчання пропонує альтернативний підхід до традиційного викладання і навчання в університетах та потребує подальшого вивчення.

За останні десятиріччя у країнах Європейського Союзу спостерігається швидка переорієнтація більшості національних освітніх систем від соціалізації в національній культурі до розробки спільної освітньої політики щодо підготовки кваліфікованих фахівців для життя і роботи в умовах ринково-орієнтованої конкурентної глобальної економіки.

Одним із основних орієнтирів сучасної європейської політики щодо розвитку вищої освіти вважається створення можливостей для впровадження дуальних моделей вищої професійної освіти. У країнах Європейського Союзу набули широкого визнання проекти «Розробка європейських підходів і методів до дуального навчання» (DEWBLAM) [1] та «Кваліфікації дуального навчання» (WBLQUAL), призначені для розробки загальноєвропейських моделей, підходів і кваліфікацій до дуального навчання у вищих навчальних закладах Європейського Союзу з метою розширення доступу дорослих до вищої освіти. Оскільки наша країна є учасником Болонського процесу і

вітчизняна система вищої освіти перебуває у стадії реформування й пошуку інноваційних моделей навчання.

У широкому розумінні поняття «дуальне навчання» використовується для опису європейських університетських програм, що поєднують університети й підприємства, щоб створити нові можливості для навчання на робочих місцях [2]. Дуальне навчання формує університетський рівень мислення на робочому місці (оплачуваному та неоплачуваному) для того, щоб полегшити визнання, придбання та застосування індивідуальних і колективних знань, навичок і вмінь для досягнення конкретних акредитованих результатів для студента, роботодавця й університету [3].

Як зазначають німецькі вчені Університету «Вайнштефан-Тріздорф» а саме: Проф. др. Ральф Шлаудер, Проф., др. Йоханес Хольцнер, др. Арам Аристакесян, Крістіан Шу та інші німецькі вчені що Університет прикладних наук «Вайнштефан-Тріздорф» налічує велику кількість факультетів різних спеціальностей. Перший семестр міжнародної магістерської програми «Аграрний менеджмент» - є практичний семестр, який дає можливість студенту працювати на сільськогосподарському підприємстві, бачити які види робіт виконуються, як приймати рішення, простежити це самостійно. Для теорії простежити а для практики попрацювати.

Під час практичного семестру є окремий курс де студенти отримують додаткову освіту. Практичний семестр є невід'ємною частиною магістерського курсу, без практичного семестру студент не має права навчатися в університеті. Наступний семестр зосереджений більше на теоретичному матеріалі. Питання в тому, чому практичний семестр значимий для університету: практичний семестр - це означає що теорія і практика на пряму пов'язана один з одним, та дає можливість здобувачу одразу після закінчення навчання працювати як висококваліфікований фахівець без отримання додаткового будь-якого досвіду 2-3 роки як вимагається багатьма роботодавцями на території постсоціалістичних країн у тому числі на

Україні. В Університеті «Вайнштефан-Тріздорф» навчаються практиканти з України, Вірменії, Грузії, Азербайджану та інші. Кожного року кількість студентів та країн-партнерів значно збільшується. Професорсько-викладацький склад викладачів університету включає в себе високопрофесійних науковців з великим практичним та науковим досвідом, що було досліджено особисто автором.

Вищевикладене свідчить, що дуальна модель навчання пропонує альтернативний підхід до традиційного викладання і навчання в університетах тісно пов'язана з практикою, що вимагає переорієнтацію традиційного розуміння академічної ідентичності викладача й місця навчання. Тому подальшого розгляду потребують питання ролі викладача в дуальній моделі навчання, ролі професійного досвіду студента в навчанні.

Список використаних джерел

1. Developing European Work Based Learning Approaches and Methods // Socrates projects database [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 01.04.2014 . – Загол. з екрану. – Мова англ. 4.Duales Studium – Studieren und Berufserfahrung [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 29.04.2014 . – Загол. з екрану. – Мова англ. 5.European Commission (2013): Work-based learning in Europe – Practices and Policy Pointers // European Commission [Електронний ресурс]. –

Режим Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. Випуск 2 (9) 2014 144 доступу: 18.09.2013 . – Загол. з екрану. – Мова англ.

2.Boud D. Work as the curriculum: Pedagogical and identity implications / D. Boud, N. Solomon // UTS Research Centre Vocational Education & Training Working Knowledge: Productive learning at work Conference proceedings 10-13 December 2000, University of Technology Sydney, New South Wales, Australia Working Paper 07 // University of Worcester [Електронний ресурс]. – Режим доступу 01.09.2014: . – Загол. з екрану. – Мова англ. 2.Cedefop (2011):

Glossary – Quality in Education and Training. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

3. Garnett, Jonathan (2005) University work based learning and the knowledge driven project. In: Work based learning in health care: applications and innovations. Rounce, Katherine and Workman, Barbara, eds. Kingsham Press, Chichester.

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ МІСТА МИКОЛАЄВА

Андрєєва О. Є., здобувач вищої освіти групи Б 1/1,

Миколаївський національний аграрний університет

Науковий керівник – Олійник Т. Г. кандидат економічних наук, старший викладач кафедри економіки підприємств, Миколаївський національний аграрний університет

На сьогодні, «завдяки» антропогенному та техногенному впливу на довкілля у світі спостерігається загострення екологічних проблем навколишнього середовища. Не виключенням цієї проблеми є й Україна, зокрема, і місто Миколаїв.

Для Миколаєва, як для промислового міста з портами і заводами, екологічна складова завжди була актуальна. Через довготривалу активну роботу машинобудівних і суднобудівних заводів в місті склалася напружена екологічна ситуація. Нині з багатьох підприємств, що забруднюють повітря міста, найнебезпечнішими є - підприємство з виробництва будматеріалів "ЮГцемент", що викидає в атмосферу сполуки азоту і оксиду вуглецю і "Миколаївгаз", що забруднює повітря метаном. На таких, екологічно небезпечних підприємствах повинні бути впроваджені природоохоронні заходи, які запобігають або мінімізують викиди шкідливих речовин в біосферу. Такі підприємства повинні мати наявності та дотримуватися умов

дозволів на викиди забруднюючих речовин, забезпечувати безперебійну ефективну роботу і підтримання у справному стані споруд, устаткування та апаратури для очищення викидів забруднюючих речовин. До підприємств, які не дотримуються екологічних заходів безпеки, повинні бути застосовані санкції з боку органів Державної екологічної інспекції України, в тому числі, шляхом складання протоколів про адміністративні правопорушення та в крайньому випадку - звернення до суду із позовом щодо обмеження чи зупинення діяльності підприємства [2].

Слід звернути увагу на ще одну із нагальних екологічних проблем, а саме те, що місто Миколаїв кожного дня забруднюється вихлопними газами автомобільного транспорту. Джерелом вказаної проблеми є те, що в місті працює велика кількість підприємств та установ, куди щодня йдуть великі транспортні потоки важких вантажівок. Близько 70% всіх шкідливих викидів проводиться саме автотранспортом, тому що вихлопні гази - це надзвичайно шкідливі хімічні сполуки, важкі метали. Щоб мінімізувати дану проблему, необхідно розділити дороги, по яких пересувається важкий вантажний транспорт і легкові автомобілі, створити об'їзні дороги.

Наступною екологічною проблемою міста Миколаєва – є проблема звалищ та, особливо пожеж, що там відбуваються. Наприклад, коли виникла велика пожежа на звалищі в Мішково-Погорілово, вогонь охопив площу більш ніж 2 тисячі квадратних метрів. Процес горіння сміття призводить до викидів в атмосферу небезпечних хімічних сполук, які вдихають люди. Тому у людей, що живуть неподалік від звалищ, вище ризик онкологічних захворювань, що неодноразово підтверджувалося науковими дослідженнями. Цю проблему можливо вирішити тільки будівництвом сміттєпереробного заводу.

Ще однією не менш важливою з екологічних проблем міста Миколаєва -є система каналізації міста, яка не відповідає його потужностям. Як результат, міські стоки скидаються недостатньо очищеними і забруднюють водний ресурс міста Миколаєва, річок Інгул та Південний Буг. У підсумку,

під загрозою опиняється джерела питного водопостачання, псуються сільськогосподарські землі, деградує екосистема річок Інгул і Південний Буг. Одним з головних шляхів вирішення цієї проблеми є модернізація, а може і повна заміна каналізаційної системи міста Миколаєва, зокрема очисних споруд. Періодичне очищення дна і берегових ліній річок. МКП «Миколаївводоканал» є головним забруднювачем водних ресурсів області, на його частку припадає 90% загального обсягу забруднених стоків в області [2].

Таким чином, проблематика екологічного стану в місті Миколаєві не може не викликати занепокоєння. Так увагу на ці проблеми зосередив журнал «Фокус», та за результатами своїх досліджень склав рейтинг, у яких регіонах жити шкідливо для здоров'я, а в яких екологічна ситуація задовільна. Місто Миколаїв та область в даному рейтингу займає 13 місце з 24.

За результатом своїх екологічних досліджень міста Миколаєва, вважаю, що ми, як громада нашого міста, повинні в першу чергу усвідомлювати ризики та наслідки проблем пов'язаних з екологією міста. Для цього перш за все потрібно знати та сприяти реалізації Екологічній політиці міста Миколаєва та Місцевому Плану Дій на 21 століття. Ми, молодь, повинні приймати активну участь в основному стратегічному напрямку екологічного розвитку міста – у екологічному вихованні та освіті. Яскравим прикладом цього є захід, який відбувся 4 квітня 2019 року в Миколаївському концерт-холі «Юність», де 840 учнів з 143 шкіл країни змагалися у фіналі всеукраїнського конкурсу екологічної соціальної реклами «Waste Management School Recycling 2019».[3],[4]

Список використаних джерел

1. Екологічна безпека та екологічне мислення : рек. бібліогр. покажч. / уклад. : Л. П. Болдуреску, О. Г. Краснова. – Миколаїв, 2017. – 28 с. : іл.

2. Студопедія – Заводи, транспорт та звалища: головні екологічні проблеми міста Миколаєва /<https://studopedia.com.ua>

3. Миколаївська міська рада - Екологічна політика та план дій на XXI століття / <https://mkrada.gov.ua>

4. Миколаївські новини. Дві миколаївські школи перемогли у всеукраїнському конкурсі екологічної реклами. /<http://www.niknews.mk.ua>

ЕКОЛОГІЧНА СВІДОМІСТЬ Й ЗНАЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В СУСПІЛЬСТВІ

Бобровська Н.В., канд. екон. наук,

старший викладач кафедри обліку і оподаткування

Вишневська А.С. магістр 2-го року навчання спеціальності

071 «Облік і оподаткування»

Миколаївський національний аграрний університет

Сучасна екологічна криза світової цивілізації має глобальний характер й спричинена загостренням неконтрольованого впливу на природу у результаті людської діяльності. Підвищення негативного впливу глобалізаційних процесів на довкілля, відношення суспільства до використання природних благ призвело до порушення природних процесів й екологічної рівноваги, забруднення навколишнього природного середовища, що потребує виявлення екологічних пріоритетів у подальшому розвитку суспільства.

Відомий білоруський учений С. Шушкевич зазначав, що людству потрібно боятися у новому сторіччі трьох речей: забруднення, перенаселення і насамперед неосвіченості. Екологічна загроза на сьогодні займає перше місце серед тих, що очікує людство вже незабаром. Проблема природного середовища, що завжди була актуальною, на сьогодні є не тільки проблемою

забезпечення матеріальними ресурсами суспільного виробництва, але й важливим фактором збереження умов життєзабезпечення населення планети, зокрема і проблем соціальної справедливості [1].

Відношення суспільства до природи призводить до порушення екологічної рівноваги, а інтенсивність екологічної кризи залежить від екологічної свідомості суспільства. Рівень екологічної свідомості і культури формується через суспільну мудрість у розумінні значимості використання природних благ на основі пізнання і практичного використання її розвитку, з метою збереження довкілля для майбутніх поколінь.

Таким чином, у вирішенні питання щодо екологічної ситуації й досягненні антропогенної діяльності щодо корегування критеріїв екологічної доцільності, можливе за умов формування екологічної свідомості суспільства і поглиблення сфери екологічної освіти.

Екологічна свідомість повинна формуватись на основі пізнання й мати науково-практичне відображення зв'язку людини й природи, мати уявлення й усвідомлення значимості у необхідності гармонізації відносин між ними. Отже, екологічна освіта забезпечує єдність екологічного знання, культури і екологічної діяльності людства у розумінні важливого значення щодо якісного життя, а саме оптимального поєднання здоров'я, відпочинку, професійного і соціального зростання, захисту громадянських прав і свобод, чистого навколишнього природного середовища.

Екологічна культура представляє тісний взаємозв'язок між культурою і природою у плані гармонізації взаємовідносин людини і природи, через раціональне мислення і самоусвідомлення самого себе. Екологічна наука базується на розумінні пріоритетності в отриманні екологічних знань базисом яких є виховання й культура поведінки до природи.

У сучасному глобальному світі існує велика кількість екологічних проблем, важливим аспектом яких є формування екологічної культури й освіченості підростаючого покоління. Тому, головним завданням екологічної

освіти є виховання у розумінні екологічних проблем держави і світу через формування екологічної культури, створення системи постійної екологічної освіти суспільства, залучення людства до роботи у покращенні і збереженні довкілля. Отже, екологічна освіта передбачає зміну відношення людини і суспільства до навколишнього природного середовища з руйнівного і споживацького, до дбайливо-бережливого і відновлюваного.

Розвинена екологічна освіта в державі є передумовою у формуванні екологічної свідомості та екологічної культури населення з метою забезпечення якісного життя людства.

Список використаних джерел

1. Загорський В. Глобальна екологічна проблема в системі національної безпеки / В. Загорський, А. Ліпенцев, Є. Борщук // Механізм державного управління. – Вісник НАДУ. – С. 78-87.

РОЗВИТОК СИСТЕМИ УТИЛІЗАЦІЇ ВІДХОДІВ ЯК СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

Бурковська А. І., аспірант

Миколаївський національний аграрний університет

В наш час у світі однією з найбільш серйозних екологічних проблем можна вважати недосконалість системи утилізації та переробки відходів. Накопичуючись, відходи, що не були утилізовані належним чином, забруднюють довкілля, а також займають великі площі земель, придатних для вирощування сільськогосподарської продукції, що в умовах постійно зростаючих потреб у продуктах харчування для населення планети має негативний вплив на продовольчу безпеку. Традиційні методи поводження із відходами (складування, захоронення, спалювання) виявилися

неефективними, оскільки через забруднення підвищують антропогенне навантаження на довкілля. Отже, сучасні реалії обумовлюють необхідність удосконалення існуючої системи управління побутовими відходами, яка б базувалася на принципах ресурсозбереження та екологічної безпеки.

Дослідженню питань переробки, утилізації сміття та створенню ефективної системи поводження із відходами присвячені праці багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців. Так, у своїх статтях Сагайдак Ю., Харченко Т. [1], Федорова Ю. І., Чуприна М. О. [2] та інші приділяли увагу окресленню проблем зростання обсягів утворення відходів та відсутності ефективної системи управління ними. Бабаченко Л. В., Падій Я. В., Хоменко І. О. [3] та інші дослідили вплив твердих побутових відходів на екологічну ситуацію територій, запропонували створення екологічних кластерів. Маслова В. С., Рідний Р. В., Фесенко О. О., Фоменко О. О. [4] та інші обґрунтували необхідність комплексної переробки твердих побутових відходів у виробничих умовах у країнах з відсутнім поглибленим попереднім їхнім сортуванням жителями міст.

Метою дослідження є аналіз тенденцій, що склалися у галузі переробки відходів, та висвітлення перспектив покращення продовольчої безпеки населення через розвиток системи утилізації відходів. Досягнення мети дослідження можливе через виконання наступних завдань: вивчення найбільш поширених практик та технологій утилізації відходів; систематизація досвіду країн світу в питаннях переробки відходів.

На нашій планеті щороку формується більше півтора трильйони тон твердих побутових відходів (ТПВ), і, до того ж, ця цифра щороку збільшується випереджаючими темпами. Встановлено, що при зростанні чисельності населення Землі на 1,5 - 2%, кількість ТПВ збільшується на 6%. Це пов'язано і зі зміною побуту та підвищенням життєвого рівня населення. Так, наприклад, не дивлячись на те, що за період з 1990 по 2010 рік населення України зменшилось на 10% – кількість побутового сміття за той же період збільшилася на 40%. За оцінками спеціалістів, більш 60% міських

відходів - це потенційна вторинна сировина, яку можна переробити і з вигодою реалізувати. Ще близько 30% – це органічні відходи, які можна перетворити в компост або біогаз [4].

На даний час в Україні для розв'язання вказаної проблеми переважно використовують технологію захоронення відходів на полігонах. Основним недоліком використання полігонів є їх значний негативний вплив на навколишнє середовище – атмосферне повітря, ґрунти та підземні води, а також необхідність вилучення на тривалий час з господарського обігу великих земельних ділянок. У даний час маса потоку відходів, що поступає щорічно в біосферу, досягла майже геологічного масштабу і складає близько 400 млн. тонн на рік, що негативно впливає на санітарно-епідеміологічне благополуччя населених пунктів [3].

З наростанням загроз ТПВ методи їхнього знешкодження у світі значно удосконалювалися. Складування на звалищах і полігонах, яке переважало на початкових етапах, слід вважати вимушеним тимчасовим способом. В екологічному плані, складування ТПВ не тільки не вирішує проблеми, а ускладнює її, оскільки звалища - це потужні джерела біологічного забруднення та епідеміологічної небезпеки. Спалювання ТПВ на сміттєспалювальних заводах (ССЗ) стало основним і більш прогресивним напрямком їхнього знешкодження [4].

Аналіз літературних та статистичних джерел показує, що переважна кількість відходів в Україні складається із паперу та залишків продуктів харчування. При цьому існують шляхи ефективної утилізації вищезазначених відходів. Так, з макулатури можна виготовляти картон, туалетний папір, тканину, руберойд та інше. Харчові відходи можна збирати окремо та використовувати для виробництва добрив, що зменшить витрати на купівлю хімічних добрив та позитивно вплине на якість продукції.

Високотемпературне спалювання сортованих відходів на заводах третього покоління із якісними очисними системами дозволяє скоротити кількість відходів, що залишаються на полігонах, забруднюючи довкілля та

займаючи землі, що можуть бути використані із більшою продуктивністю. Впровадження новітніх технологій сортування та утилізації відходів в Україні дозволить не лише покращити екологічний стан навколишнього середовища, але і сприятиме забезпеченню продовольчої безпеки населення на більш високому рівні.

Список використаних джерел

1. Харченко Т. Удосконалення системи переробки твердих побутових відходів в Україні / Т. Харченко, Ю. Сагайдак // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – №12(165). – 2014. – С. 41-46.
2. Федорова Ю. І. Проблеми і напрямки утилізації відходів України та світі / Ю. І. Федорова, М. О. Чуприна // Збірник наукових праць молодих вчених факультету менеджменту та маркетингу КПІ ім. І. Сікорського «Актуальні проблеми економіки та управління». – №11. – 2017. – С. 57-65.
3. Хоменко І. О. Проблеми та напрями переробки твердих побутових відходів в Україні / І. О. Хоменко, Л. В. Бабаченко, Я. В. Падій // Збірник Мукачівського державного університету. – №12. – 2017. – С.454-458.
4. Фоменко О. О. Комплексна переробка твердих побутових відходів – раціональний шлях до вирішення екологічних проблем / О. О. Фоменко, В. С. Маслова, А. М. Фесенко, Р. В. Рідний // Інженерія природокористування. – №1(7). – 2017. – 126-130.

ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ І ФУНКЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Войцеховська О.В. , здобувач вищої освіти групи ПУА 6/1

Миколаївський національний аграрний університет

Науковий керівник – Мельник І.О., канд. екон. наук, доцент

Місцеве самоврядування в Україні регламентується законом України "Про місцеве самоврядування в Україні", яким, відповідно до Конституції України, визначені система та гарантії місцевого самоврядування, засади організації та діяльності, правовий статус і відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

Згідно з цим законом територіальна громада — це громадяни України, об'єднані постійним проживанням у межах самостійних адміністративно-територіальних одиниць. Адміністративно-територіальними одиницями є область, район, місто, район у місті, селище, село.

Органи місцевого самоврядування, районні та обласні ради представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ і міст. Вони мають виконавчі органи влади для здійснення функцій і повноважень місцевого самоврядування, у тому числі екологічних.

Важливим механізмом місцевого самоврядування є місцеві ініціативи, у тому числі екологічні, що вносяться в законодавчому порядку на розгляд місцевої ради і підлягають обов'язковому розгляду на відкритому засіданні ради з участю членів групи з питань місцевої ініціативи. Рішення ради з питання, внесенного на розгляд шляхом місцевої ініціативи, оприлюднюється в порядку, встановленому представницьким органом місцевого самоврядування або статутом територіальної громади.

Органи місцевого самоврядування для ефективнішого здійснення своїх повноважень, у тому числі екологічних, захисту прав та інтересів

територіальних громад можуть об'єднуватися в асоціації та інші форми добровільних об'єднань і входити до відповідних міжнародних асоціацій.

Ці органи можуть виступати з ініціативою перевірок, у тому числі екологічних, а також організовувати проведення перевірок на підприємствах, в установах та організаціях, що не перебувають у комунальній власності, з питань здійснення делегованих ним повноважень органів виконавчої влади, у тому числі екологічних.

До екологічної компетенції сільських, селищних, міських рад належить:

- затвердження цільових місцевих екологічних програм;
- затвердження місцевого бюджету, внесення змін до нього, у тому числі на природоохоронні заходи;
- встановлення місцевих податків і зборів, у тому числі екологічних, та розмірів їх ставок у межах, визначених законом;
- утворення позабюджетних цільових, у тому числі екологічних, коштів; затвердження положень про ці кошти;
- прийняття рішень щодо надання місцевих позик, у тому числі екологічних;
- надання відповідно до законодавства дозволу на розміщення на території села, селища, міста нових об'єктів, сфера екологічного впливу діяльності яких згідно з діючими нормативами охоплює відповідну територію.

У сфері регулювання земельних відносин та охорони навколишнього природного середовища виконавчі органи сільських, селищних, міських рад виконують власні (самоврядні) та делеговані функції.

До власних (самоврядних) функцій належать:

- підготовка і подання на затвердження ради проектів місцевих програм охорони довкілля, участь у підготовці загальнодержавних і регіональних програм охорони навколишнього середовища;

- підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо прийняття рішень про організацію територій і об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, які підлягають особливій охороні; управління плати за землю.

До делегованих функцій належать:

- організація і ведення земельно-кадастрової документації;
- погодження питань про надання дозволу на спеціальне використання природних ресурсів загальнодержавного значення;
- вирішення земельних спорів у порядку, встановленому законодавством;
- визначення території для складування, зберігання або розміщення виробничих, побутових та інших відходів відповідно до законодавства;

До відання виконавчих органів міських (за винятком міст районного значення) рад належить координація на відповідній території діяльності місцевих землепорядних органів, а також спеціально уповноважених державних органів управління з охорони природи.

Список використаних джерел

1. Білявський Г. Основи екології: Підручник для студентів вищих навчальних закладів/ Георгій Білявський, Ростислав Фурдуй, Ігор Костіков. - К.: Либідь, 2004. – 406 с.

2. Заверуха Н. Основи екології: Навчальний посібник для вищих навчальних закладів/ Нелі Заверуха, Валентин Серебряков, Юрій Скиба,. - К.: Каравела, 2006. - 365 с.

3. Запольський А. Основи екології: Підручник для студентів техніко-технологічних спеціальностей вищих навчальних закладів/ Анатолій Запольський, Анатолій Салюк,; Ред. К. М. Ситник. - К.: Вища школа, 2003. – 357 с.

4. Корсак К. Основи екології: Навчальний посібник/ Костянтин Корсак, Ольга Плахотнік; МАУП. - 3-тє вид., перероб. і доп.. - К.: МАУП, 2002. - 294с.

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ У МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Гондакова Д. М., здобувач вищої освіти групи МЕН 2/2

*Горобченко О. А. - науковий керівник, доцент кафедри економіки
підприємств*

Миколаївський національний аграрний університет

У сучасних умовах господарювання соняшник є однією з найприбутковіших сільськогосподарських культур України. Саме тому спостерігається висока насиченість сівозмін цієї культури у південних та південно-східних областях [1].

Україна є найбільшим виробником у світі та постачальником на зовнішні ринки насіння соняшнику і соняшникової олії. Цього вдалося досягти завдяки стабільності внутрішнього ринку соняшнику, що підтверджується постійним попитом переробних підприємств і експортерів упродовж сезону, високими закупівельними цінами, які забезпечують високий рівень рентабельності цієї культури. Соняшник належить до відносно теплолюбних культур, вимогливий до вологи, хоча і вважається рослиною посухостійкою. Ця культура дуже вибаглива до інтенсивного сонячного освітлення, добре росте на чорноземах різних типів та каштанових ґрунтах [2].

Метою нашого дослідження є аналіз основних показників виробництва соняшнику за період 2000-2017 рр. в аграрних формуваннях Миколаївської області.

В Миколаївській області за 2000 – 2017 роки у структурі продукції сільського господарства за її видами вартість технічних культур поступово збільшується. Найбільша питома вага вартості технічних культур була у 2016 році (36,3%), що вдвічі більше ніж у 2000 році, а в 2017 році питома вага цієї групи культур склала майже 32%.

Виробництво насіння соняшнику в сільському господарстві на одну особу з 2000 року по 2017 рік збільшилось в 3,9 разів. Найбільше вироблено соняшнику на одну особу було в 2016 році – 1007 кг [3].

Найбільш рентабельним виробництво соняшнику у сільськогосподарських підприємствах було у 2016 році (66,6%) але у 2017 році рівень рентабельності його виробництва зменшився до 50,0%, що нижче, ніж у 2015 році (майже 64%).

В області за період 1950 – 2017 рр. посівна площа соняшнику збільшилася в 7,5 разів. Це свідчить про те, що соняшник з кожним роком стає все більш популярною культурою, адже його виробництво і реалізація приносить досить великий дохід аграрним формуванням в сучасних умовах господарювання.

Проведений аналіз за 2000-2017 роки виробництва соняшнику за категоріями господарств області показав, що у сільськогосподарських підприємствах валовий збір у 2017 році порівняно з 2000 роком збільшився у 2,5 рази, при цьому найбільше соняшнику було зібрано у 2016 р. (893,9 тис. т). У фермерських господарствах валовий збір соняшнику за ці роки збільшився в 8,4 раз, при цьому знову найбільше соняшнику було зібрано у 2016 р. (255,5 тис. т). В господарствах населення валовий збір збільшився в 15 разів, при цьому також у 2016 році найбільше було зібрано соняшнику (268,4 тис. т.). Отже, найбільш сприятливим для виробництва даного виду продукції для всіх категорій господарств був 2016 році [3].

Аналіз виробництва соняшнику у сільськогосподарських підприємствах за районами у 2017 році показав, що найбільший валовий збір соняшнику був Миколаївському (57490 т) та Вознесенському районах

(48 715 т), а найменший валовий збір – в Новобузькому районі (23 225 т). Тоді як по всій Миколаївській області валовий збір соняшнику у 2017 році склав 660,6 тис. т.

Дослідивши урожайність соняшнику у всіх категоріях господарств області, нами встановлено, що у 2017 році порівняно з 2000 роком урожайність соняшнику збільшилася на 53,3 %, при цьому найбільший її рівень був у 2016 році (20,8 ц з 1 га). В розрізі районів у 2017 р. за найвищою урожайністю соняшнику була у Очаківському районі (23,3 ц з 1 га), у Миколаївському районі (23,0 ц з 1 га), а найменша урожайність в Новобузькому районі (12,9 ц з 1 га). В середньому по області урожайність соняшнику склала 17,9 ц з 1 га [3].

Отже, на Миколаївщині найбільш популярним представником олійної групи технічних культур є соняшник. В цілому в області за показниками його виробництва просліджується тенденція до збільшення як площі посіву соняшнику, так і валового збору, а отже і урожайності. Проте питома вага посівів соняшнику у загальній площі посіву не відповідає раціональній структурі сівозмін, оскільки оптимальна частка соняшника в умовах Півдня України повинна становити 10-12%. На нашу думку, основними шляхами збільшення обсягів виробництва насіння соняшнику для аграріїв області повинні стати раціональне розміщення і концентрація посівів та використання високоврожайних сортів і гібридів.

Список використаних джерел

1.Особливості вирощування соняшнику [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://superagronom.com/blog/263-klasika--zavjdi-v-modi-osoblivosti-viroschuvannya-sonyashniku-za-klasichnoyu-tehnologiyeyu>.

2.Економіка соняшнику в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://propozitsiya.com/ua/ekonomika-sonyashniku-v-ukrayini>.

3. Сільське господарство Миколаївської області у 2017 році : статистичний збірник / Головне управління статистики у Миколаївській області / [під редакцією О.Г. Ковалюк]. — Миколаїв: 2018. — 210 с.

ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ АГРАРНОЇ СФЕРИ

**Горобченко О. А., канд. екон. наук, доцент кафедри економіки
підприємств**

Миколаївський національний аграрний університет

В Україні обґрунтування концепції компетентнісного підходу у формуванні майбутнього фахівця здійснювалось такими вченими, як Н. Бібік, О. Овчарук, О. Пометун, О. Локшина, Н. Побірченко, Н. Самрчук, О. Савченко, С. Трубачева, Л. Тарашенко, Г. Селевка, В. Болотова, В. Серікова, Н. Германюк та ін. Після розробки міжнародного проекту «Освітня політика та освіта «рівний – рівному» Національною академією педагогічних наук України автори чітко розмежували такі поняття: компетенція, компетентність і компетентнісний підхід для внесення ясності і конкретності стосовно їх тлумачення.

Компетентнісний підхід зумовлює в освітньому просторі аграрних ВНЗ зміну підходів і способів отримання наукових знань в галузі освіти, обумовлює інше розуміння всього комплексу питань, пов'язаних з освітою. Наприклад, пояснює зміну освітніх парадигм, що є частиною глобального соціального процесу зміни рецептивно-відображуючого підходу до мислення і підготовки майбутнього фахівця іншим, який називають конструктивно - діяльнісним. Цей підхід до оновлення вищої професійної освіти означає те, що в основу осучасненого змісту підготовки майбутнього фахівця

входитимуть «компетентності». У світовій освітній практиці це поняття виступає в якості «вузлового», бо компетентність:

- по-перше, об'єднує інтелектуальну і навичкову складові освіти;
- по-друге, в поняття компетентності закладена ідеологія інтерпретації освіти, що формується від результату («стандарт на виході»);
- по-третє, ключова компетентність володіє інтегративною природою, тому що вона вбирає в себе ряд однорідних і близькоспоріднених знань і вмінь, що відносяться до широких сфер діяльності [2, с. 181].

Спосіб модернізації змісту освіти та приведення його у відповідність з інтеграцією до європейського та світового освітніх просторів є спрямування навчальних програм і галузевих стандартів на освоєння базових компетентцій на засадах компетентнісного підходу та їх реалізації.

Найважливішим елементом професійної компетентності фахівця в аграрній галузі є обсяг відповідних знань та принципів менеджменту. У цілому знання являють собою узагальнений соціальний досвід, усвідомлений людиною, який вона може відтворити та передати іншим. Знання є основою ефективної діяльності, оскільки саме з них починається практична реалізація проектів у життя. Компетенції, своєю чергою – це знання у процесі дії. Якщо компетентність фахівця розглядати з особистісної точки зору, то до професійних знань необхідно віднести розвиток загального світогляду.

Сьогодні у Державних галузевих стандартах вищої освіти «компетентність» визначається як необхідний обсяг і рівень знань, досвід, набутий у певному виді діяльності, та наголошується на тому, що фахова компетентність характеризує якість особистості випускника вищого навчального закладу, під якою розуміють цілу об'єднаність характеристик особистості, що визначає зміст соціально важливих і професійно значних властивостей особи, яка отримає документ про вищу освіту [2, с. 128].

Українські дослідники, які вивчали досвід країн-учасниць Болонського процесу, відзначають, що у Європі зусиллями представників майже 100 університетів із 16 країн-учасниць визначені основні компетенції фахівців.

Відібрано 30 загальних компетенцій з трьох категорій: інструментальної; міжособистісної; системної. Вони класифіковані з точки зору значення навичок для професії та рівня опанування після закінчення програми [1, с. 154].

Інструментальні – ті, що включають когнітивні здібності (здатність розуміти і використовувати ідеї та міркування, методологічні здібності, здатність розуміти і керувати оточенням, організовувати робочий час, вибудовувати стратегію навчання, приймати рішення і вирішувати проблеми); технологічні уміння (вміння, пов'язані з використанням техніки, комп'ютерні навички та здібності інформаційного управління); лінгвістичні уміння; комунікативні компетенції. До інструментальних компетенцій віднесли: здатність до аналізу та синтезу; уміння організовувати і планувати; базові загальні знання; базові знання з професії; комунікативні навички з рідної мови; елементарні комп'ютерні навички; навички оперування інформацією (здатність отримувати та аналізувати інформацію з різних джерел); здатність вирішувати проблеми; здатність приймати рішення

Міжособистісні компетенції – це індивідуальні здібності, пов'язані з умінням виражати почуття і формувати стосунки, з критичним осмисленням і здатністю до самокритики, а також соціальні навички, пов'язані з процесами соціальної взаємодії і співпраці, умінням працювати в групах, брати соціальні та етичні зобов'язання. Комплекс міжособистісних навичок включає: здатність до критики та самокритики; здатність працювати в команді; міжособистісні навички; здатність працювати в міждисциплінарній команді; здатність співпрацювати з експертами в інших предметних областях; здатність сприймати різноманітність та міжкультурні відмінності; здатність працювати в міжнародному контексті; прихильність до етичних цінностей [1, с. 156].

Системні компетенції – це поєднання розуміння, відношення та знання, що дозволяють сприймати співвідношення частин цілого одна з одною та оцінювати місце кожного з компонентів у системі, здатність планувати зміни

з метою удосконалення системи та конструювати нові системи. Вони охоплюють: здатність застосовувати знання на практиці; дослідницькі здібності; здібність до навчання; здатність адаптуватися до нових ситуацій; здатність генерування нових ідей (творчості); здатність до лідерства; розуміння культур та звичаїв інших країн; здатність працювати автономно; здатність до розробки проектів та керування ними; здатність до ініціативи та підприємництва; відповідальність за якість; прагнення до успіху [1, с. 157].

Всесвітній економічний форум в Давосі (Швейцарія) в 2016 році представив в звіті «The Future of Jobs» результати дослідження на базі 35 компетенцій, які в різних комбінаціях покривають потреби більшості професій по всьому світу. На основі опитувань, дослідники склали ТОП-10 найбільш затребуваних компетенцій в 2020 році і ранжирували їх [4]:

1. Рішення комплексних завдань.
2. Критичне мислення.
3. Творчі здібності.
4. управління людьми.
5. Взаємодії з іншими.
6. Емоційний інтелект.
7. Розсудливість і прийняття рішень.
8. Сервісна орієнтація.
9. Навички ведення переговорів
10. Когнітивна гнучкість.

Представлене вище дає змогу виділити основні фундаментальні елементи професійної компетентності майбутніх працівників аграрного сектору [2, с. 130]:

– *набір інтелектуально-предметних умінь з аналізу, синтезу, узагальнення, порівняння, систематизації, абстрагування, конкретизації за допомогою використання критичного мислення та творчого уявлення;*

– *операційно-предметні вміння, які характеризуються певною сукупністю навичок, необхідних нинішньому студентові для професійної*

реалізованості у майбутньому (до них слід віднести проектні, прогнозні, організаторські, методологічні, креативні прояви);

– *регулятивно-предметні навички* з управління власною поведінкою, що містить у собі поєднання внутрішніх зусиль, планування діяльності, активну позицію, лідерські якості, аналіз наслідків навчально-пізнавального процесу, втілення ефективних аграрних рішень.

Таким чином, компетентнісний підхід у формуванні майбутнього фахівця аграрного профілю орієнтується на кінцевий результат освітнього процесу, спрямовується на виникненні у нього готовності ефективно використовувати потенційні можливості та зовнішні ресурси для досягнення поставленої мети. До того ж такий підхід у вітчизняних умовах розвитку слід розглядати не тільки у напрямі поновлення складових компонентів освіти, а й як алгоритм поступового наближення до відповідних європейських вимог.

Список використаних джерел

1. Вища освіта України і Болонський процес : навчальний посібник / за редакцією В. Г. Кременя ; авторський колектив: М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук, В. В. Грубінко, І. І. Бабин. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384 с.
2. Германюк Н. В. Формування професійної компетентності фахівців аграрної сфери / Н. В. Германюк // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. – 2017. – Вип. 27(1). – С. 128-131. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua>
3. Самарук Н. М. Формування професійної компетентності майбутніх економістів / Н. М. Самарук // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2011. – № 2. – С. 47–60.
4. ТОП-10 компетенцій більшинства професий и дистанционного обучения [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://i-go-go.com.ua>

ФОРМУВАННЯ СТАЛОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ ЯК ЧИННИК СТІЙКОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Гуторов О.І., доктор екон. наук, професор, завідувач кафедри

Гуторова О.О., к.е.н., доцент, професор кафедри

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

На всіх етапах еволюції людської цивілізації трансформація земельних відносин належала до найскладніших проблем і найважливіших напрямів реалізації соціально-економічної політики взагалі та аграрної зокрема. Це зумовлено тим, що реформування торкається, в першу чергу, питань володіння, користування і розпорядження землею як головного засобу виробництва в сільському господарстві. Аналіз проведення земельної реформи показав, що виконано значний обсяг робіт, зокрема подолано державну монополію на земельну власність; проведено роздержавлення земель і сформовано землі запасу та резервного фонду; передано землі у власність, недержавних сільськогосподарських підприємств; завершується процес видачі державних актів на право власності на земельну ділянку.

Економічні і соціальні перетворення в аграрному секторі України окреслили коло проблем, частина яких пов'язана з ефективним управлінням, екологічнобезпечним використанням земель та земельно-рендними відносинами [1].

Для розробки багатоаспектних питань раціонального землекористування, збереження, відтворення і використання природно-ресурсного потенціалу необхідним є залучення інвестицій. Багатогранність та складність поняття «інвестиції» дозволяють розглядати «земельні інвестиції» як соціально-економічну категорію. Врахування різних існуючих точок зору на суть інвестицій в землересурсну сферу дозволяє сформулювати власне трактування цього поняття: земельні інвестиції – це процес

перетворення всіх видів майнових та інтелектуальних цінностей в раціонально організоване землекористування і охорону земельних ресурсів з метою отримання доходу або збереження соціальної значимості землі [2].

Негативний антропогенний вплив на навколишнє середовище, втручання людини в хід природних процесів у XX та на початку XXI ст. набули таких масштабів, що стала очевидною необхідність раціональної організації та розумного контролю за впливом виробничої діяльності на стан біосфери з метою уникнення глобальної екологічної кризи. Проблеми сталого розвитку вимагають комплексного підходу до їх вирішення, з одночасним врахуванням дії соціального, екологічного, економічного аспектів та передбачають всебічний розгляд політико-правових, інформаційних та міжнародних чинників, пошук компромісу між конкуруючими цілями (соціальними, екологічними, економічними) розвитку людського суспільства [1].

Реалізація основних напрямів еколого-економічної політики, спрямованих на досягнення сталого розвитку природи та суспільства, сприяє формуванню нового економічного механізму природокористування, який передбачає: соціально-економічну оцінку і облік природно-ресурсного потенціалу та екологічного стану територій; ефективний фінансово-кредитний механізм природокористування; раціональне використання природних ресурсів; економічне стимулювання природоохоронної діяльності; формування ринку екологічних робіт і послуг; платність природокористування; вдосконалення організаційно-економічних методів природокористування.

Модель соціально-економічного розвитку суспільства, коли забезпечується задоволення зростаючих матеріальних потреб населення та високоефективне використання земельно-ресурсного потенціалу, а сукупне антропогенне навантаження на земельні ресурси не перевищує самовідновлюваний потенціал ґрунтів визначає, на нашу думку, поняття «сталий розвиток землекористування».

На підставі встановлених тенденцій та закономірностей, які свідчать, що сучасне землекористування в Україні не відповідає засадам сталого розвитку вважаємо за доцільне на державному рівні розробити концепцію сталого розвитку земельних відносин. Вона має бути побудована на основних законах природокористування, характеризуватися чіткими принципами екологізації виробничої діяльності і відповідними стандартами до соціальних умов життєдіяльності людей, ґрунтуватися на наукових принципах землекористування [3].

Стратегія гарантування екологічної, соціально-економічної безпеки та розвитку для нашої держави має надзвичайно велике значення. Це зумовлено не лише тим, що для України характерні дуже високі рівні залучення до господарського обороту основних природних ресурсів, а й тим, що майже вся її територія охоплена гострою екологічною кризою. Звідси витікає логічний висновок про необхідність докорінної перебудови характеру та структури аграрного землекористування в країні, зміні напрямку й структури землеробства з урахуванням еколого-економічних критеріїв і переведення національного агропромислового виробництва на модель сталого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Гуторов О.І. Проблеми формування збалансованої системи природокористування у сільському господарстві. Збалансоване природокористування. 2014. № 3. С. 5–9.
2. Гуторов О.І. Земельні інвестиції: сутність, класифікація, джерела формування. Проблеми і перспективи інноваційного розвитку аграрного сектора економіки в умовах інтеграційних процесів : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 22 грудня 2016 р. У 2 ч. Ч. 1 / Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. Х.: ХНАУ, 2016. С. 63–67.
3. Гуторов О.І. Концептуальні положення формування сталого розвитку аграрного землекористування. Проблеми і перспективи інноваційного розвитку аграрного сектора економіки в умовах інтеграційних

процесів : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., 25 жовтня 2017 р. / Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. – Х.: ХНАУ, 2017. С. 202–206.

ДО ПИТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

**Єрмаков О.Ю., д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки праці
та соціального розвитку НУБіП України**

**Калашнікова Г.О., аспірант кафедри економіки праці та
соціального розвитку НУБіП України**

В сучасних умовах господарювання питання інвестиційного забезпечення розвитку аграрного сектору України становить важливий напрям дослідження в агроекономічній науці.

Насамперед, це зумовлено тим, що проблема продовольчої безпеки країни актуалізує дослідження питання забезпечення сільськогосподарських виробників інвестиціями у капітальні ресурси, оскільки незадовільний стан матеріально-технічного забезпечення господарюючих суб'єктів позначається на обсягах аграрного виробництва, прибутках, розмірах оплати праці працівників, занепаді соціальної інфраструктури села тощо. Надходження інвестиційного капіталу стимулюватиме використання інноваційних технологій, що в подальшому сприятиме підвищенню конкурентоспроможності вітчизняної рослинницької і тваринницької продукції [1].

Наукове пізнання зазначених аспектів питання інвестиційного забезпечення розвитку аграрного сектору України дозволить сформулювати нові науково-методичні підходи і запропонувати на основі цього практичні рекомендації виробництву для їх використання на різних ієрархічних рівнях.

Як слушно зазначає О.М. Ястремська, інвестування є соціально-економічним інститутом, тому що відповідає основним інституційним ознакам: наявності норм, стійкої структури і визначених типів поведінки своїх складових. Дослідження особливостей інвестування у комплексі, тобто в економічному і соціальному аспектах одночасно дозволить підвищити активність даного процесу, розкрити особливості поводження його суб'єктів, погодити інтереси інвесторів, власників, менеджерів, найманих робітників, територіальних співтовариств і соціуму в цілому [2].

Досліджуючи поняття «інвестиційне забезпечення розвитку аграрного сектору України» розглянемо його і в змістовному розумінні, щоб вирізнити від трактувань інших авторів. Так, наприклад, І.В. Безп'ята І.В. у своїй монографії вживає поняття «інвестиційне забезпечення аграрного сектора України» [3]. На перший погляд ці поняття є однаковими, оскільки передбачають саме інвестиційне забезпечення аграрного сектора України. Але, якщо не вжити тут слово «розвиток», то дане поняття за своєю сутністю буде статичним. Тоді як введення до поняття «інвестиційне забезпечення розвитку аграрного сектору України» слова «розвиток» надає йому динамічності, оскільки воно стає тим наріжним каменем, який забезпечить об'єднання усіх складових для зростання ефективності інвестування цієї надзвичайно важливої сфери для економіки країни.

За даними Державної служби статистики України [4] провідними сферами економічної діяльності, за обсягами освоєння капітальних інвестицій, у 2017 році були: промисловість – 33,1%, будівництво – 12,3%, сільське, лісове та рибне господарство – 14,0 %. Як бачимо аграрний сектор країни в цілому характеризується досить високою інвестиційною активністю. Проте слід відзначити, що головним джерелом фінансування капітальних інвестицій, як і раніше, залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких у 2017 році освоєно 69,9 відсотка капіталовкладень.

«Стратегією розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2020 року» [5] серед низки визначених стратегічних цілей передбачалася й така, як підвищення інвестиційної привабливості галузей аграрного сектору та фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств.

З цією Міністерством аграрної політики та продовольства України разом із Світовим банком нині ведеться робота щодо проекту «Прискорення інвестицій у сільське господарство України». Орієнтовний обсяг фінансування для реалізації всіх заходів в межах Проекту складає 753 млн доларів США, в тому числі: кредит Світового банку – 200 млн доларів США. Принагідно відзначимо, що сюди включено й удосконалення системи державної підтримки сільського господарства, стимулювання диверсифікації виробництва аграрного сектору, розвиток сільських територій та інші аграрні компоненти, що сприятимуть піднесенню аграрного сектору української держави.

Підсумовуючи викладене підкреслимо й те, що дослідження питання інвестиційного забезпечення розвитку аграрного сектору України надзвичайно важливе не лише в економічному, а і соціальному аспекті, оскільки при цьому відбуваються вкладення у соціальну сферу, людський капітал, інвестиції в соціально-економічну і соціально-екологічну безпеку тощо.

Список використаних джерел

1. Yermakov O.Yu., Novak I.M. Methodological principles of formation of alternative investing mechanisms in the agrarian sector of the Ukrainian economy //Економіка АПК. 2017. № 8. С. 48-56.
2. Ястремська, О.М. Інститут інвестування: економічна і соціальна природа функціонування / О.М. Ястремська // Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна. 2010. Вип. 38–1. С. 423–435.
3. Безп'ята І.В. Інвестиційне забезпечення аграрного сектора економіки : монографія. Миколаїв : МНАУ. 2016. 337 с.

4. Сільське господарство України за 2017 рік: Статистичний щорічник. К.: Державна служба статистики України. 2018. 247 с.

5. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2020 року. Схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.10.2013 № 806-р.

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ МІКРОКЛОНАЛЬНОГО РОЗМНОЖЕННЯ РОСЛИН

Кабанець Є.Ю., здобувач вищої освіти групи БТ 4/1

Науковий керівник – Коваленко Г.В. канд. екон. наук,

ст. викладач кафедри економіки підприємств

Миколаївський національний аграрний університет

На сьогодні більшість рослин вирощується на полях, плантаціях, у садах і теплицях. При цьому насадження потребують значних площ, процес залежить від кліматичних умов, є досить трудомістким, а продукція може бути заражена патогенами. У біотехнології існує метод, який дозволяє вирішити ці проблеми і отримати у великій кількості здорові рослини з меншими витратами. Метод мікроклонального розмноження рослин наразі став досить популярним та застосовуваним.

Мікроклональне розмноження рослин (розмноження рослин *invitro*) – метод біотехнології, що дозволяє отримати велику кількість оздоровленого генетично-ідентичного посадкового матеріалу. Метод забезпечує отримання з однієї меристеми сотні тисяч рослин на рік і в наш час він став комерційним [3].

Коли виникає потреба швидко і в великих кількостях розмножити нові сорти або гібриди, традиційні способи розмноження є досить повільними і тому ненадійними [1]. Виникає необхідність пошуку нових

високоєфективних технологій, серед яких значне місце займає мікроклональне розмноження рослин методом активації існуючих меристем [2].

Вирощування рослин *invitro* гарантує високий індекс розмноження, що дозволяє оперативно отримати нові сорти рослин для виробництва. Технологія не вимагає великої кількості матеріалу для початку робіт і дозволяє розмножувати рослини, які відносяться до важко розмножувальних у природних умовах. Лабораторія *invitro* працює цілий рік, не залежить від погодних умов за вікном, а головне - в процесі розмноження посадковий матеріал оздоровлюється. Ці унікальні характеристики дозволяють знизити витрати на вирощування та собівартість врожаю, гарантуючи швидке та ефективно створення комерційних плантацій, їх прибутковість [5].

У разі застосування даного методу можна отримувати з одного експланта десятки тисяч рослин за один рік [6]. Це дозволяє у 2–3 рази скоротити термін відбору і отримання нових рослин. Так у лабораторії мікроклонального розмноження підприємства «Агролайф» (м. Миколаїв) за рік отримують 200 000 саджанців [4].

Отримання чистих від інфекцій рослин дозволяє скоротити витрати при вирощуванні, адже відбувається зниження відсотку відбракованих хворих саджанців і відсутня необхідність витрати коштів на ідентифікацію уражених рослин та їх лікування. Також продаж якісного здорового посадкового матеріалу спонукає покупців повертатись до даного виробника.

При мікроклональному розмноженні значна увага приділяється розробці максимально економічно вигідних методик вирощування, підбору найефективніших поживних середовищ, їх компонентів і умов вирощування. Це дозволяє додатково знизити собівартість продукції.

Так були проведені дослідження і виявлено, що при вирощуванні *invitro* культури хмелю, можна застосовувати середовища з меншими концентраціями елементів без зниження якісних характеристик отриманих рослин [8]. А при вирощуванні винограду *invitro*, можна знизити витрати,

використовуючи для приготування поживного середовища не агар, а кукурудзяний крохмаль. Це додатково підвищило приживлюваність експлантів в порівнянні з базовим варіантом на 18% і скоротило строки культивування на 5 днів, а, отже, і енерго- та трудовитрати [3].

Ще однією ознакою мікроклонального розмноження є можливість отримати рослини, що не розмножуються вегетативно у природі, або розмножуються важко, а також отримання дорогих рослин. Наприклад, високий рівень прибутку можна мати, вирощуючи ліщину і волоський горіх.

Технологія вирощування саджанців з використанням лабораторії мікроклонального розмноження не потребує значних витрат на паливо-мастильні матеріали, мінеральні та органічні добрива, засоби захисту рослин, поточний ремонт техніки та ін., ніж при вирощуванні такої ж кількості садивного матеріалу на дослідно-виробничому розсаднику.

Мікроклональне розмноження є досить економічно вигідною галуззю. Цей висновок можна зробити на основі даних досліджень та проаналізувавши усі переваги даного методу у порівнянні зі звичайним способом вирощування рослин.

Список використаних джерел

1. Мікроклональне розмноження малини (*rubusidae* sl.) / Т. В. Медведєва, Н. В. Тряпідина, Т. А. Натальчук, Я. С. Запольський. // садівництво. – 2016. – №71. – с. 159–167.
2. Медведєва Т. В. Мікроклональне розмноження агрусу / Т. В. Медведєва, Н. В. Тряпідина. // Реалізація завдань сучасного трудового виховання неповнолітніх в контексті педагогічної системи В.О. Сухомлинського. – 2015. – №9. – С. 12–16.
3. Теслюк Н. І. Використання культури *invitro* у виноградарстві / Н. І. Теслюк, В. Б. Барабаш, А. А. Клачун. // Виноградарство і виноробство. – 2016. – №53. – С. 209–217.

4. Новини аграрного сектору [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://uhbdp.org/ua/news/agro-news/164-success-stories/1448-khomut-volodymyr-m-mykolaiv>.
5. Volyninvitro [Електронний ресурс] // 2018 – Режим доступу до ресурсу: <https://www.volyn-inviro.com>.
6. Ковальов В. Б. Вплив концентрації поживних речовин у середовищі на регенерацію рослин хмелю культури invitro / В. Б. Ковальов, Т. І. Козлик, Н. П. Ратошнюк. // Агропромислове виробництво Полісся. – 2016. – №9. – С. 69–71.

ЕКОЛОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ У ЗБЕРЕЖЕННІ ДОВКІЛЛЯ

Камашева С.А.,

здобувач вищої освіти напряму підготовки 6.030509 «Облік і аудит»

Активізація процесів екологізації виробництв, запровадження ресурсо- та енергозберігаючих технологій на основі врахування зовнішньоекономічних орієнтирів діяльності, етики ведення бізнесу та формування корпоративної соціальної відповідальності, у тому числі у ресурсокористуванні, з метою мінімізації екологічних ризиків, зумовлює необхідність переходу аграрного сектора на інноваційний рівень розвитку з орієнтацією на збереження природно-ресурсної основи. Збереження природно-ресурсного потенціалу повинне здійснюватись на основі комплексного і системного впровадження біоекономічного підходу з урахуванням регіональних природно-кліматичних особливостей, асиміляційного потенціалу природних ландшафтів, що виступають базисом для самовідновлення і самозбереження природно-біологічних особливостей територій, забезпечення їх самоочищення і зменшення негативного впливу на природне середовище.

Без активізації залучення інвестиційних ресурсів у соціальну інфраструктуру та екологічний стан на сільських територіях, врегулювання технологічного і технічного оновлення виробничої сфери неможливе забезпечення підвищення рівня життя сільського населення та зростання ефективності функціонування підприємств аграрної сфери. А отже, неможливе формування перспектив росту інвестиційного капіталу, як складової інвестиційної привабливості, підвищення ефективності забезпечення продовольчої безпеки країни.

Основним обмежуючим і стримуючим чинником в деструктивному ресурсокористуванні та підтриманні розвитку сільськогосподарських підприємств є не лише залежність від економічних, але і природно-кліматичних особливостей та біологічних чинників виробництва, що відображається на високій капіталомісткості продукції, тривалому періоду окупності вкладених коштів через сезонний характер виробництва, недостатньому рівні кредитоспроможності. Але лише за умови оптимізації у використанні природного потенціалу, раціональному використанні природних ресурсів можливе стимулювання надходження іноземних інвестицій [1].

Кількісною компонентою формування природно-ресурсної основи аграрного сектора є виявлення територіального розміщення природних ресурсів за видами у взаємозв'язку із потенційними виробничими потужностями та наявною галузевою структурою сільськогосподарських підприємств за зонами районування. Різна територіально-просторова концентрація природних ресурсів за видами вимагає вироблення відповідних заходів зі збереження і відновлення природно-ресурсного потенціалу та адаптації цих підходів до регіональних особливостей [2].

Встановлено, що умовою розширення можливостей у забезпечення сталого розвитку аграрного сектора економіки України є формування системного впровадження як якісних, так і кількісних змін у поєднанні соціальних, екологічних і економічних пріоритетів екологоорієнтованого

підходу у дотриманні їх взаємодії. Метою реалізації такого підходу є поєднання економічного напрямку розвитку аграрного сектора у взаємодії з природно-біологічними особливостями розвитку з урахуванням регіональних особливостей та взаємозв'язків еколого-економічних інтересів соціально-виробничої інфраструктури сільських територій.

Одним із пріоритетних завдань щодо раціонального використання наявної сировинної бази сільськогосподарських підприємств є залучення капітальних вкладень, єдиної думки до трактування поняття яких на сьогодні не має. Однак зазначимо, що ефект від їх корисного використання полягає у відновленні та розширенні основних засобів підприємств, що підвищує рівень техніко-інноваційної готовності суб'єктів господарювання до переходу на засади біоекономічного розвитку через активізацію процесу залучення «зелених інвестицій» та сприяє збереженню окремих видів природних ресурсів та поновленню їх якісних компонентів.

Визначено, що дієвим механізмом у забезпеченні розвитку підприємств у напрямку забезпечення екологічних пріоритетів діяльності є: економне та ресурсозберігаюче використання окремих видів природних ресурсів; зменшення концентрування великої кількості потужних промислових комплексів в одному природному регіоні; обґрунтування використання хімічних препаратів в аграрному секторі; поряд із ресурсоемними технологіями використовувати «еко-інноваційні» технології (no-till, mini-till), джерела альтернативної енергії та періодичне оновлення морально і фізично застарілої технічної бази господарств; періодичне проведення екологічного моніторингу; формування державних стимулів щодо ресурсо- та енергозбереження. Саме з таким системним підходом до вирішення екологічних проблем в країні, екологоорієнтованим підходом у збереженні природно-ресурсного потенціалу регіону, ведення господарської діяльності для бізнесменів буде функціонувати в умовах поєднання економічної спрямованості з екологічними аспектами.

Саме застосування екологічних інновацій за існуючого природно-ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств і підвищення інноваційної готовності забезпечить отримання зростання рівня продуктивності сільськогосподарських культур, а відповідно, і збільшення рентабельності та інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання в умовах обмеженості фінансових ресурсів. Таке відношення стане базисом інвестиційної привабливості країни в природоохоронній діяльності, нарощенні інвестицій в природно-ресурсний потенціал регіонів та забезпечить продовольчу безпеку країни, а як наслідок, сприяє формуванню сприятливого інвестиційного клімату.

Список використаних джерел

1. Вишневська О.М. Екологоорієнтований підхід у гарантуванні екологічної безпеки регіону. / О. М. Вишневська, С. С. Дюміна // Миколаївський національний університет ім. В. О. Сухомлинського. — Миколаїв, 2015. — Випуск 6. — С. 584-587.
2. Вишневська О.М. Інноваційні особливості технологічного оновлення підприємств аграрного сектора / О. М. Вишневська, С. С. Дюміна // Фінансовий простір. — Черкаси. — 2015. — №3(19) — С. 202-206.
3. Вишневська О.М. Земельно-ресурсний потенціал сільських територій: теоретичні та практичні аспекти [монографія] / О.М. Вишневська, О.С. Альбещенко, Н.В. Бобровська — Миколаїв : ФОП Швець В.М., 2018. — 184 с.

Науковий керівник: професор Вишневська О.М.

ЕКОЛОГО – ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ

**Кафлевська С. Г., к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту
Вінницького кооперативного інституту**

Рациональне використання земельних ресурсів знаходиться в центрі уваги не тільки в Україні, але й в усьому світі. Увага до проблеми викликана зростанням тенденції забруднення довкілля, погіршенням екологічного стану навколишнього середовища, в тому числі і земельних ресурсів. Чим інтенсивніше використовуються земельні ресурси, тим ощадливіше необхідно до них ставитись. Тому рациональне використання земельних ресурсів є одним з найактуальніших завдань нашого часу.

У зв'язку з чим, дослідження можливостей рационального використання та підвищення еколого - економічної ефективності використання земельних ресурсів є невідкладними завданнями, що вимагають негайного вирішення.

Проблеми еколого-економічної ефективності використання земельних ресурсів є предметом дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як Т.М. Прядка, Т.С. Корбут, О.І. Бочко, В.В. Макарова, В.Г. Андрійчук та ін. Такі обставини змушують більш детально вивчати досліджувані проблеми еколого-економічної ефективності використання земельних ресурсів та шляхи її підвищення в умовах ринкового середовища.

Рациональне використання земельних ресурсів містить в собі 2 складових: екологічну і економічну. Т.М. Прядка та Т.С. Корбут виділяють ще й третю - соціальну [1]. Екологічна складова полягає в необхідності охорони і розумному використанню земель та виробництві екологічно чистої сільгосппродукції. Економічна складова ґрунтується на інтересах сільгоспвиробників, тобто зменшенні витрат на виробництво продукції. Виготовлення екологічно чистої продукції веде до збільшення витрат

товаровиробників, які не завжди мають кошти або бажання їх вкладати, і, відповідно, до зменшення доходу. Соціальна складова базується на задоволенні суспільних потреб.

Метою даного дослідження є вивчення сучасного еколого-економічного рівня використання земельних ресурсів та виявлення тенденцій підвищення ефективності їх використання і охорони.

Основними завданнями для досягнення поставленої мети є вивчення теоретичних та методичних аспектів досліджуваної теми, проведення еколого – економічної оцінки ефективності використання земельних ресурсів, визначення напрямів підвищення ефективності екологобезпечного землекористування.

Еколого-економічна криза в Україні охопила практично всі сфери народного господарства і складові елементи навколишнього природного середовища. За оцінками економістів-екологів, щорічні втрати нашої держави від нераціонального використання природних ресурсів і тотального забруднення довкілля досягають 15-20% її національного доходу. Якщо негайно не взятися за радикальну охорону і всебічне екологічне відродження навколишнього природного середовища, насамперед ґрунтів, то будь-які економічні реформи можуть виявитися взагалі зайвими і марними. Держава, яка не розв'язує свої екологічні проблеми, не турбується про екологобезпечне функціонування народногосподарського комплексу, не має майбутнього [2].

Сьогодні практично всі розуміють катастрофічність екологічної ситуації та подекуди роблять перші кроки у напрямі аграрної та земельної реформи, але негативні тенденції зупинити не вдається. Так, частка пасовищ і сіножатей за останній період суттєво не змінилася і залишається на досить низькому рівні, хоча в багатьох країнах їхня питома вага нерідко досягає 50%. Майже не збільшуються площі полезахисних лісонасаджень, немає помітних зрушень у структурі агроландшафтів. Такі умови необхідно поступово перепрофілювати, змінивши напрям використання, або консервувати з метою природної реабілітації, переводити в біосферно-

охоронні території або включати до природо-заповідного фонду.

Проведені дослідження показують, що вища ефективність використання земель досягається при вузькогалузевій спеціалізації, але вести вузькоспеціалізоване сільськогосподарське виробництво в нестабільних ринкових умовах, які склалися в Україні, досить небезпечно. Тому на даному етапі ми пропонуємо розвивати декілька високоефективних галузей виробництва, а зі стабілізацією нашої економіки доцільно буде здійснювати перехід на більш вузькогалузеві напрями господарської діяльності.

Сучасні тенденції розвитку сільськогосподарського землекористування повинні бути направлені на збереження біорізноманіття, відтворення родючості ґрунтів. Цим напрямкам відповідають адаптивно-ландшафтні системи землекористування, основними принципами яких є екологічність, адаптивність, наукоємність та біогенність. Такі принципи дають можливість перейти від концепції тотальної інтенсифікації земельних ресурсів, наслідком якого є деградація родючого шару ґрунту, до концепції природоохоронного адаптивно-ландшафтного землекористування і екологічно збалансованих агроєкосистем.

Список використаних джерел

1. Прядка Т.М. Теоретико-методологічні засади раціонального й ефективного використання земель / Прядка Т.М., Корбут Т.С. // Інноваційна економіка. - 2012. - № 4. - С. 82-84
2. Бриндзя Г.З. Формування сталого еколого-ландшафтного середовища як основи раціонального землекористування / Г.З. Бриндзя // Наука й економіка. - 2009. - № 3 (15). - Т. 2. - С. 129-133.
3. Добровольська Н. До питання визначення еколого-економічної ефективності використання земельних ресурсів у землеробстві / Н. Добровольська // Регіон - 2013: стратегія оптимального розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (7-8 листопада 2013 р.) / за ред. В. Бакіров. - Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013. - С. 407-409

ПЕРЕРОБКА ТВЕРДИХ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ: З ЕКОЛОГІЧНОЇ КАТАСТРОФИ У ПРИБУТКОВИЙ БІЗНЕС

Корчагова А.Г., здобувач вищої освіти гр. БТ 4/1

науковий керівник – Коваленко Г.В. канд. екон. наук,

ст. викладач кафедри економіки підприємств

Миколаївський національний аграрний університет

Сучасний бізнес, пов'язаний з переробкою сміття, є перспективним і сприятливим для інвестицій, адже фірм, що займаються збором і подальшою переробкою сміття з його подальшим перепродажем відносно небагато, тоді як самих відходів сьогодні просто величезна кількість. А отже, це справді невичерпне джерело доходів.

Згідно з рейтингом порталу Numbeo, який збирає інформацію про різні міста, Київ є другим по забрудненості містом Європи. При цьому в Україні немає сміттєпереробних потужностей. На сьогодні в країні всього 4 сміттєспалювальні заводи: в Києві, Дніпропетровську, Харкові та окупованому Севастополі. Але працює тільки київський завод "Енергія".

Згідно з директивами Європейського союзу, сміттєспалювання та захоронення на звалищах мають найнижчий пріоритет серед усіх видів утилізації. А високий пріоритет надається переробці вторинної сировини, використання у виробництві екологічно чистих матеріалів. У Швеції, наприклад, на переробку йде більше 90% сміття. Приблизно половина перетворюється в енергоносії, за допомогою яких опалюються будинки жителів країни і підприємства. Більше 10% відходів йде на виробництво біогазу – палива для транспорту.

Країни ЄС, які не зменшують кількість сміття, платять штрафи. Наприклад, такі штрафи платила Польща, коли тільки приєдналася до ЄС і занадто повільно впроваджувала інновації в області переробки відходів.

Хоча екологічне законодавство України поки відстає від європейського, наші вчені багато в чому випередили колег з інших країн. Вони придумали, як утилізувати відходи, навіть радіоактивні, без шкоди навколишньому середовищу. Їх розробки були представлені під час чергової зустрічі Tech Today Hub, організованої компанією "Vodafone Україна".

На сьогодні основними недоліками утилізації та переробки відходів є висока вартість, прив'язка до заводів (відходи потрібно транспортувати) і використання великих обсягів електроенергії. Українські вчені пропонують утилізувати відходи прямо на місці звалища. Спочатку їх потрібно сортувати, відібрати метал, скло і пластик. Потім залишки збагачуються торфом або тирсою, підсушують і брикетуються. Споживачами можуть бути районні підприємства приватної та комунальної власності - школи, лікарні, та й просто приватні користувачі.

Енергоносії можна також отримати зі сміття за допомогою мікробів. Так, новітня мікробна технологія дозволяє отримувати одночасно газоподібні, рідкі та тверді види палива при екологічно безпечному бродінні змішаних харчових відходів. Це постійне поновлюване джерело для мікробного синтезу водню. За допомогою мікробів також можна утилізувати харчові відходи і отримати біопаливо. Спеціальний мікробний препарат зменшує масу відходів на 75-95%, при цьому виходить енергоносіїв водню в промислових обсягах. Відходи утилізуються прямо на місці. На даному етапі розроблена формула і спосіб приготування такого мікробного препарату, організовано його експериментальне виробництво (50 кг на місяць).

У Європі в кожній країні є спеціальні контейнери для сортування сміття. Зазвичай, розподіляють відходи на кілька основних категорій: пластик, папір, скло, органічні відходи і метал. З непридатною деревини, соломи і т.п. виготовляють альтернативне органічне паливо – пелети, якими опалюють будинки.

Величезним попитом користується вторинна сировина з переробленого пластику. З пляшок, які переробляють спочатку в гранули, виготовляють

предмети домашнього побуту, корпусу побутової техніки, труби, іграшки та багато іншого. Особливо популярно сировину серед власників 3D-принтерів.

Макулатуру переробляють в газетний і туалетний папір, тканину, руберойд, картон та інше. Завдяки спеціальній обробці відпрацьованих шин, сировину потім використовують для виготовлення килимків, підшов для взуття, покриття тенісних кортів і в будівництві доріг. Листя з дерев, які в Україні часто спалюють або просто вивозять на полігони, є чудовим добривом для землі. Перероблену сировину зі скла можна продавати на спеціалізованих виробництвах цегли, плитки, водних фільтрів, кераміки та іншого. Лом, особливо з кольорових металів, також є дуже вигідним в сміттевому бізнесі. Переплавлений метал може піддаватися багаторазовій переробці, не втрачаючи при цьому своїх властивостей.

Щоб вийти з екологічної катастрофи, Україні потрібні інвестори. Кращими стимулюючими факторами для інвесторів, які мають намір вкладати кошти в сміттепереробні заводи, є надання можливості пільгового кредитування і податкових канікул строком 3-5 років, прозорий і спрощений механізм отримання дозвільних документів. На державному рівні потрібно заохочувати бізнес до інвестування екологічно безпечних технологій з переробки і утилізації відходів.

Список використаних джерел

1. Методичні рекомендації з визначення морфологічного складу твердих побутових відходів. Наказ Мінжитлокомунгоспу України від 16.02.10 № 39. - К.: - 12 с.

2. Управління екобезпекою міста. Озеленення, рослинні відходи / І.М.Третьяков, М.М. Лебедєв, К.Є. Мухіна та ін. ; Під аг. Ред. І.М. Третьякова. – К.: Автограф, 2007. – 244 с.

3. Шекель О.Й., Мацкевич Г.І., Петухов І.С. Обсяги утворення біогазу на полігонах та звалищах твердих побутових відходів. Інформаційно-аналітичний збірник ДАЖКГ Держжитлокомунгоспу України Санітарна

НЕКОНТРОЛЬОВАНЕ ВИКОРИСТАННЯ ПЕСТИЦИДІВ ЯК ФАКТОР ЗАБРУДНЕННЯ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Костирко П. Д., здобувач вищої освіти групи МЕН 5/1

Науковий керівник – Олійник Т. Г., канд. екон. наук, старший викладач,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

Сучасне ведення сільськогосподарської діяльності безпосередньо пов'язане із використанням хімічних засобів захисту рослин. Вони використовуються для боротьби з бур'янами, комахами, які переносять захворювання, та самими хворобами. За останнє десятиріччя видовий склад хімічних засобів рослин різко збільшився. Внаслідок діяльності людини, яка своїм впливом спричинює у складному природному комплексі найрізноманітніші зміни, з кожним роком все більше набуває гостроти проблема забруднення навколишнього середовища пестицидами.

Питаннями використання пестицидів у діяльності сільськогосподарських підприємств займалися: О. Бондар, В. Кабанець, О. Корчинська, Ю. Михайлов, М. Назаренко, М. Попович та ін.

Метою дослідження є визначення шляхів зменшення негативних наслідків для довкілля від застосування пестицидів у сільському господарстві.

За сучасних соціально-економічних умов актуальності набуло питання, пов'язане із використанням пестицидів в агротехнологіях. Закон України «Про пестициди і агрохімікати» визначає термін, що пестициди – це токсичні речовини, їх сполуки або суміші речовин хімічного чи біологічного походження, призначені для знищення, регуляції та припинення розвитку шкідливих організмів, внаслідок діяльності яких вражаються рослини,

тварини, люди і завдається шкоди матеріальним цінностям, а також гризунів, бур'янів, деревної, чагарникової рослинності, засмічуючих видів риби [1]. Негативний вплив пестицидів як забруднювачів навколишнього середовища, в тому числі водних і земельних ресурсів, визначається їхньою поведінкою на полях, що обробляються і прилеглій території, де відбувається міграція в інші ланки екосистеми.

Взагалі, з охороною і раціональним використанням земельних та водних ресурсів склалося важке становище. Можна виділити, що однією з основних проблем виділяється забруднення підземних вод пестицидами, нітратами та нітритами, що потребує додаткових коштів на доочистку води. Поряд з цим відбувається значне спрацювання підземних горизонтів, виснаження запасів підземних вод (рис. 1).

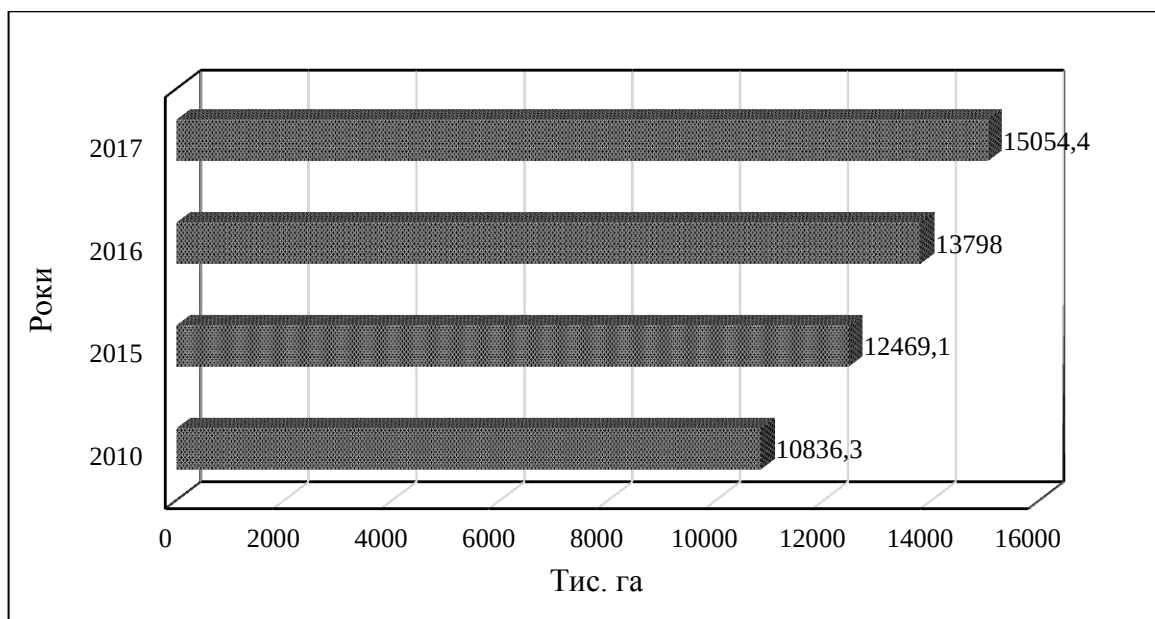

Рисунок 1 – Площа, на якій застосовувалися пестициди в Україні, тис. га
Джерело: побудовано за даними [2]

Виявлено, що останніми роками в Україні відбувається збільшення площ земельних угідь, де використовуються хімічні засоби (зокрема, пестициди) для поліпшення показників урожайності сільськогосподарських культур. Так, у 2017 р. площа, на якій застосовувалися пестициди зросла порівняно з 2010 р. на 39,0%. Застосування пестицидів може призводити до таких негативних наслідків як зменшення біологічної продуктивності,

порушення функціонування ґрунтових мікробіоценозів, накопичення залишків пестицидів і їх похідних у поверхневих водних джерелах та ґрунтових водах, перешкоджати відновленню родючості ґрунтів, зменшення харчової цінності сільськогосподарської продукції тощо. Пестициди адсорбуються частинками ґрунту та гумусу, накопичуються в ґрунтових організмах, просочуються до рівня ґрунтових вод.

Надмірне використання пестицидів та багатьох інших засобів захисту рослин у сільському господарстві є суттєвим чинником забруднення навколишнього природного середовища. Забруднення ґрунтів залишковими кількостями пестицидів відбувається внаслідок використання останніх у боротьбі з бур'янами, шкідниками та хворобами сільськогосподарських культур. Для захисту довкілля від негативного впливу пестицидів необхідно дотримуватися всіх регламентів щодо застосування пестицидів. Внесені пестициди частково розкладаються під дією температур, вологості, певна частка залишається в ґрунті. При інтенсивному використанні й великих дозах застосування пестициди можуть накопичуватись в ґрунті, стічних водах та рослинній продукції, викликаючи серйозні екологічні проблеми.

Для того щоб не допустити вмісту пестицидів, вищого за допустимі концентрації, треба враховувати час від початку обробки до запланованого строку збирання врожаю і застосовувати препарати, період детоксикації яких менший від гігієнічного нормативу часу розпаду пестициду до безпечних концентрацій. Нагромадження пестицидів в об'єктах навколишнього середовища не буде допущено, якщо застосовувати пестициди з таким розрахунком, аби нові надходження їх у ґрунт і рослини не перевищували темпів їхнього хімічного й біологічного розпаду.

Пестициди дозволяють сільськогосподарським підприємствам підвищити свою ефективність за рахунок збільшення врожайності і скорочення втрат від шкідливих факторів. Без застосування пестицидів різко зростає число хворих рослин, і в результаті знижується врожайність. Якщо сільськогосподарські підприємства почнуть відмовлятися від пестицидів, то

це загрожуватиме продовольчій безпеці держави. У зв'язку із цим, необхідним є ефективне управління використанням пестицидів з метою зменшення ризиків забруднення навколишнього середовища.

Список використаних джерел

1. Про пестициди і ядохімікати [Електронний ресурс] : закон України №86/95-ВР від 02.03.1995 року. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/86/95-вр>.
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

УТИЛІЗАЦІЯ ВІДХОДІВ ЯК СКЛАДОВА ЕКОЛОГІЗАЦІЇ РЕГІОНУ

Кугут Н., здобувач вищої освіти гр. БТ 4/1,

Науковий керівник – Коваленко Г.В. канд. екон. наук,

ст. викладач кафедри економіки підприємств

Миколаївський національний аграрний університет

Зростаюча кількість відходів і нестача засобів їхньої переробки характерні для багатьох міст. Муніципальні влади повсюдно намагаються знайти кращий спосіб для утилізації відходів своїх громадян. Особливо гостро ця проблема коштує в промислово розвинутих країнах, тому що стан навколишнього середовища не допускає використання традиційних місць скидання. Усе більше і більше сміття вивозиться на далекі відстані в санітарні зони скидання, де він сортується для витягу цінних матеріалів з метою подальшої переробки і спалюється в спеціальних печах, призначених для одержання енергії.

Сміттєзвалища в Україні займають близько 5% від загальної території держави. Про це свідчать дані Всеукраїнської екологічної ліги. Це більше,

ніж Миколаївська область і приблизно дорівнює площі Бельгії. Згідно з Національною стратегією управління відходами, кожен українець продукує від 300 до 350 кілограм сміття на рік. Переробляється з нього лише до 5%. Наприклад, у Швеції – 99%, Німеччині – 97%, Японії – 90%.

Миколаївська область займає площу 26 тис.кв.км, на якій проживає 1207,7тис.чоловік.

Результати вивчення процесу утворення відходів у населених пунктах області свідчать, що кожним мешканцем утворюється в середньому від 0,55 кг відходів (міста) до 0,8 кг (сільські населені пункти). Таким чином, щоденно на території Миколаївської області утворюється 438 тонн відходів мешканцями міст та 328 тонн сільськими жителями, що загалом становить 766 тонн на день або 6128 м³. Внаслідок відсутності стовідсоткового охоплення потенційних джерел утворення побутових відходів спостерігається невідповідність між офіційними обсягами захоронення побутових відходів на сміттєзвалищах 950-980 тис.м³, на рік та розрахунковими показниками.

Тільки з розрахунку на середньорічну норму утворення побутових відходів на одного мешканця в міській місцевості реальний обсяг утворення побутових відходів становить 1,3 млн.м³, що в 1,5 рази перевищує показники офіційної статистики з їх захоронення.

Всього на території області налічується майже 500 сміттєзвалищ загальною площею 565 гектарів. Найбільші сміттєзвалища розташовані у містах обласного підпорядкування - Миколаєві, Вознесенську, Первомайську, Южноукраїнську, Новій Одесі, а також в смт Врадіївка, Веселинове, Братське.

Миколаївський полігон ТПВ займає площу у 40 гектарів. Однак це не майданчики та сектори, а 50-метровий прошарок сміття, накопичений за 46 років. Ресурс експлуатації звалища вичерпано більш ніж на 90%. І альтернативи поки що немає.

Серед усіх видів утворення відходів найбільший відсоток становлять тверді побутові відходи, від стану поводження з якими залежить екологічна безпека, благоустрій населених пунктів, здоров'я та благополуччя населення. Отже, ступінь надання населенню планово-регулярних послуг щодо збирання, транспортування та утилізації відходів є певним показником рівня життя громадян.

У населених пунктах області послуги із санітарного очищення отримують від 50 до 100 відсотків населення, а в сільській місцевості – до 25 відсотків. Є села, де такі послуги взагалі не надаються. Населення змушене позбавлятися побутових відходів, внаслідок чого у балках, ярах, долинах річок утворюються стихійні сміттєзвалища, що забруднюють ґрунти та водні об'єкти.

Одним із першочергових завдань у сфері поводження з побутовими відходами є зменшення обсягів їх захоронення на полігонах та сміттєзвалищах за рахунок впровадження сучасних методів і технологій із сортування, переробки та утилізації побутових відходів.

Впровадження роздільного збирання побутових відходів повинно спрацьовувати на зменшення обсягів сміття до 30 – 40 відсотків, продовження терміну експлуатації існуючих полігонів, скорочення площ землевідводу під перспективне будівництво.

Технічно роздільне збирання передбачає встановлення біля будинків замість одного контейнера, як мінімум двох: один – для ресурсоцінних відходів – пляшок, пакетів, паперу тощо, інший – для органічних відходів.

Екологи вважають, що країні треба близько 30 років, щоб усі жителі навчилися правильно поводитися зі сміттям. Так в школах району вже декілька років поспіль збирають макулатуру, пляшки та металобрухт. Багато на зборі вторинної сировини не заробиш. Більшість пунктів прийому вторсировини не приймають поштучно, а лише оптом. Ціни різняться та залежать від кількості. Тож, головне в подібних акціях - піклування про довкілля.

Як висновок можна підвести, що в Україні проблема зі сміттям існує через законодавство, адже закони просто не зобов'язують його переробляти. Передбачений лише один спосіб утилізації – захоронення. Відсутня національна система поводження з відходами, яка починалась би із запобігання утворенню відходів, забезпечувала б роздільний збір сміття, його транспортування та перетворення у ресурс.

Список використаних джерел

1. Фурманенко О.С., Петухов І.С., Мурза М.С. Прибирання та санітарне очищення населених місць.- К,: Будівельник, 1991 – 145 с.
2. Шевченко Л.В., Процко А.А. Обзор методов термической переработки бытовых отходов на мусоросжигающих заводах. Збірка матеріалів конференції «Вирішення технологічних та медико-біологічних проблем при використанні промислових і побутових відходів. 25-29 липня 2008 р. Свалява, с. 39-47.

СІЛЬСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ: ЗНАЧЕННЯ І ВПЛИВ НА СТАЛИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНІВ

Кємова Я. Р., здобувач вищої освіти,

Науковий керівник – Олійник Т.Г., канд. екон. наук, старший викладач кафедри економіки підприємств, Миколаївський національний аграрний університет

Краса природи завжди приваблювала людей, а для жителів сучасних мегаполісів - це особливо актуально. Тому сьогодні, все більше популярним стає у всьому світі вид відпочинку, який отримав назву «зелений туризм». Сільський зелений туризм - це проведення вільного часу в сільському середовищі, якому притаманна відповідна забудова, сільський побут, мальовничий ландшафт [1].

Усі ми любимо відпочивати. Туризм - це прекрасний час для відпочинку з друзями, з дітьми і навіть наодинці. Кожен з нас вибирає те, що йому до душі. Хтось вибирає гори, хтось річки, комусь подобається відпочивати на пляжі, а дехто не уявляє себе без пригод і ризику.

На сьогодні, екологія в містах залишає бажати кращого. Тому міські мешканці, все більш намагаються покинути місто, і хоча б тиждень пожити в злагоді з природою, дихати свіжим повітрям, харчуватися тільки натуральними і свіжими продуктами, пити джерельну воду і парне молоко.

Сьогодні зелений туризм розвивається досить швидко, тим самим привертає значну частину іноземних туристів. Завдяки йому, країни роблять потужний ривок у розвитку економіки.

Зелений туризм - це не тільки відпочинок, а й нова форма споживчого попиту. Даний попит стосується не лише продукту, а й великого комплексу товарів та послуг. Все це впливає на збереження і розвиток сільський територій, на їх облаштування, розвиває народні промисли, культуру, а саме на вирішення соціально-економічних проблем даного регіону.

Головним є те, що зелений туризм – це єдина галузь, яка на початковому етапі практично не вимагає інвестицій, значних капіталовкладень, але може принести велику користь багатьом мешканцям певного регіону.

Для того, щоб сільський зелений туризм в Україні набув більш успішного розвитку, регіон повинен володіти такими рисами: чистим середовищем, низьким рівнем урбанізації та індустріалізації, високим рівнем аграрної структури та ін. Найголовніше, що туризм позитивно відзначається на підвищенні рівня життя на селі, створенні додаткових робочих місць, збереженню культурних пам'яток, відродженню народних ремесел та традицій населення. А також, що розвиток сільського туризму, стає додатковим прибутком у бюджетах обласного та місцевого рівня і може бути використаний для потреб громадськості.

Отже, сільський зелений туризм для регіону має велике значення, він допомагає населенню вирішувати локальні проблеми зайнятості, стимулює розвиток транспортної мережі та інфраструктури регіону, дозволяє розглядати національні особливості і традиції населення, розширює державний бюджет країни, а найголовніше, знайомить іноземців з історією українського народу.

Список використаних джерел

1. Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://pidruchniki.com/1506091343766/turizm/silskiy_zeleniy_turizm;
2. Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://mkt.unwto.org/ru/barometer> — World Tourism Organization UNWTO.

ЕКОЛОГІЧНИЙ ВИМІР СТАЛОСТІ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

**Лазарєва О.В., доктор економічних наук, доцент,
доцент кафедри управління земельними ресурсами,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили,
м. Миколаїв**

В умовах трансформації екологічних поглядів щодо екологічних проблем сучасності екологічний чинник стає вирішальним у визначенні тенденцій способу життя і розвитку людства.

Негативні наслідки розвитку суспільства в напрямку його екологізації постійно змушують переглядати пріоритети свого майбутнього.

Теоретичні і практичні аспекти сталості досліджувалися такими вченими, як М.З. Згуровським [1], О.І. Котиковою [2], К. Фіорелою [3] та іншими.

Метою дослідження є обґрунтування екологічного підходу щодо сталості землекористування.

Нечіткі методологічні підходи до оптимізації земельних угідь, організації системи сівозмін при порушенні екологічних вимог підривають основи сталого розвитку аграрного сектора.

На сьогодні в силу політичних і економічних реалій в Україні сталий розвиток не розглядається як єдиний цілеспрямований механізм підтримання сприятливого в екологічному відношенні природного середовища, раціонального використання та охорони сільськогосподарських угідь.

Сучасна економічна політика суб'єктів господарювання на землі унеможливорює екологізацію сільськогосподарського землекористування, гальмує процес енергозберігаючих технологій виробництва сільськогосподарської продукції. Причино-наслідковий взаємозв'язок економічної та екологічної складових сільськогосподарського землекористування спотворює їх стан, залежний один від одного, тобто погіршується стан землі, відповідно знижується ефективність землекористування, погіршується якість виробленої продукції, домінують процеси деградації ґрунту і довкілля, і навпаки.

Сьогодні призупинена державна підтримка державна підтримка програм підвищення родючості ґрунтів.

Це зумовлює пошук ефективних напрямків проведення екологічної політики та опрацювання парадигми екологізації, основні положення якої представлено наступним чином: розробка теоретико-методологічної та методичної бази екологізації, узгодженість локальних реформ з процесом екологізації в країні, активізація інноваційної діяльності та підвищення інвестиційної активності в екологізації господарської діяльності.

Так, дослідник О.І. Котикова [2, с. 26] пропонує використовувати такі етапи проведення та оцінки сталості сільськогосподарського землекористування, як визначення переліку відповідних індикаторів, розрахунок показників та відстеження їх динаміки, здійснення оцінки

регіонів за кожним індикатором, оцінка відповідності одержаних результатів цілям сталого розвитку.

Вважаємо, що екологічний вимір сталості землекористування має ґрунтуватись на використанні моделі збереження та відтворення родючості ґрунтів. Зазначена модель дозволяє в камеральних умовах на основі видів сільськогосподарських культур, їх урожайності, гранулометричного складу ґрунтів та способу використання супутньої продукції здійснювати дистанційне спостереження за балансом гумусу в ґрунті з метою запобігання зниження його рівня. Це означає, що ще на стадії проектування системи сівозмін, автор розробки проекту повинен дати оцінку такої сівозміни на баланс гумусу. Іншими словами він повинен визначити наслідки впровадження такої сівозміни, проаналізувати як вона буде вести себе на орних землях.

Крім того, доцільним є застосування системи натуральних та вартісних показників екологізації сталості землекористування.

При цьому натуральні показники використовуються для характеристики рівня використання певної частини сільськогосподарських угідь при виробництві окремих видів продукції рослинництва і тваринництва. Отже, відповідно, їх потрібно застосовувати щодо господарств з однаковою галузевою структурою виробництва.

А вартісні показники найбільш повно характеризують економічну ефективність використання землі і дають змогу порівнювати та об'єктивно оцінювати рівень використання земельних ресурсів у господарствах, які спеціалізуються на виробництві різних видів продукції.

Реалізація політики розвитку сільськогосподарського землекористування має досягатися на основі ефективної взаємодії державного регулювання земельних відносин та процесу створення конкурентних переваг як одного з факторів сталого розвитку економіки, що сприятиме екологізації виробництва та оточуючого середовища для забезпечення гідних умов життя.

Тож, екологічний вимір сталості землекористування має узгоджуватись з вимогами сталого розвитку суспільства за умови досягнення потенційних можливостей у збільшенні виробництва сільськогосподарської продукції за умови екологізації довкілля, залучення додаткових інвестицій в аграрний сектор економіки за умови врахування регіональних особливостей сільськогосподарського виробництва, підвищення культури землеробства.

Список використаних джерел

1. Сталий розвиток регіонів України [Текст] / науковий керівник М.З. Згуровський. – К.: НТУУ «КПІ», 2009. – 197 с.
2. Котикова О.І. Моніторинг та оцінка сталості розвитку сільськогосподарського землекористування регіонів України. *Економіка АПК*. 2017. № 5. С. 24-32.
3. Fiorella K. Agricultural interventions for improved nutrition: A review of livelihood and environmental dimensions. *Global food security*. 2016. № 8. 39-47.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В ЕКОЛОГІЧНОМУ ТУРИЗМІ

Лук'янчук Н.Ю., здобувач вищої освіти групи ПУА 6/1

Науковий керівник – Мельник І.О., канд. екон. наук, доцент

Миколаївський національний аграрний університет

Екологічний туризм - порівняно нове поняття в туристичній діяльності. Екологічний туризм в контексті сталого розвитку передбачає не тільки раціональне використання і відтворення екологічних ресурсів, а також збереження етнокультурного середовища.

Разом з тим необхідно створення екотуристичної інфраструктури, спрямованої, насамперед, на збереження природного середовища, а не на задоволення вимог комфортабельного відпочинку на природі [2].

Персонал є одним з найважливіших чинників будь-якого виробництва та сфери надання послуг. Його стан (кількісні та якісні характеристики), а також ефективне використання прямо впливають на кінцеві результати господарської діяльності будь-якого суб'єкта господарювання. Тому дослідження проблем якісного підбору та ефективності використання персоналу в екологічному туризмі є досить актуальним.

У витоках становлення ринкових відносин теорією і практикою вивчення питань використання персоналу займалися: Е. Мейо, Р. Оуен, Ф. Тейлор, А. Файоль, Р. Емерсон та інші. Пізніше ці питання досліджували Р. Гант, М.Х. Мескон, Р. Паскаль, Л. Саттл, Е. Шейн, Р. Хекман.

Питання становлення і розвитку екологічного туризму досліджували такі вчені, як Олійник Я.Б. А.С. Слепокуров, В.А. Ємельянов, А. Любимцева, В.П. Кекушев [1], ТОМУ Сергєєва [2], В.В. Храбовченко [3].

При аналізі робіт даних авторів, були зроблені висновки, що одним з важливих аспектів становлення і розвитку екологічного туризму є наймання та підготовка висококваліфікованих кадрів. Це обумовлено специфікою екотуристичної діяльності, оскільки в сферу менеджменту входить широке коло соціальних відносин з приводу виробництва і споживання екотуристичного продукту.

Екологічний туризм є одним із нових напрямків туризму на ринку, а менеджмент туризму важливо ще на вихідних позиціях виявити і усвідомити його місце і роль, специфічні особливості та потенціал, рівень соціальної відповідальності за майбутнє природи.

Виділяють такі специфічні фактори, що впливають на розвиток та управління екологічним туризмом:

- інновація менеджмент екологічного туризму сприймається з певним побоюванням з боку природоохоронних і природогосподарських організацій,

а також туристичних організацій, які вже мають досить міцні позиції у сфері туризму;

- специфіка екотуризму вимагає значно більших зусиль для заняття свого сегмента на туристичному ринку;

- вихід екотуризму на туристичний ринок часто пов'язаний з досить високими початковими витратами, що робить його кінцевий продукт досить дорогим;

- інтелектуальну, просвітницьку, освітню та виховні функції екологічного туризму можна реалізувати тільки при наявності відповідної інфраструктури та кваліфікованих фахівців (менеджерів екологічного туризму, гідів-натуралістів) [3].

На сучасному етапі розвитку економіки в цілому, і в туризмі зокрема, основна увага приділяється зацікавленістю туристичного підприємства в підвищенні конкурентоспроможності, яка досягається шляхом підбору висококваліфікованих працівників. Чим вище рівень розвитку працівника з погляду сукупності його професійних знань, умінь, навичок, здібностей і мотивів до праці, тим краще буде якість обслуговування.

Неповне використання можливостей працівника в трудовій діяльності завдає шкоди не тільки його власного розвитку, але і обертається втратою для підприємства. Раціональний розподіл людей по робочих місцях, забезпечення сприятливих умов для всебічного розкриття в туристичній сфері призводить до зростання ефективності та конкурентоспроможності підприємства в галузі [4].

Важливого значення набуває також і особистість менеджера як керівника і як суб'єкта оцінки та підбору персоналу в екологічному туризмі. Професійна культура менеджера базується на ділових якостях характеру, таких як сумлінність, цілеспрямованість, діловитість, організованість, акуратність, творча ініціатива, свідомість, обов'язковість, компетентність [1].

Екологічний туризм покликаний сформувати суспільну свідомість щодо охорони та раціонального використання природних багатств, донести

до людей нагальність і важливість питань захисту навколишнього середовища.

У багатьох країнах екологічний туризм стає супутником і невіддільною частиною всіх видів туризму, інтегрує їх у загальний процес, а завдяки своєму максимально доступному просвітницькому та освітньому потенціалу, стає чи не єдиним регулятивним важелем управління процесами і раціональним використанням природного середовища.

Якісний підбір персоналу, спрямованого на розвиток екологічної свідомості у туристів призводить до формування позитивного іміджу туркомпанії та максимального задоволення потреб клієнтів.

Список використаних джерел

1. Кекушев В.П. Основи менеджменту екологічного туризму / В.П. Кекушев, В.П. Сергєєв, Степаницкий В.Б. - М : Изд-во МНЭПУ, 2001. - 60 с.
2. Сергєєва ТОМУ Екологічний туризм / ТОМУ Сергєєва. - М : Фінанси і статистика, 2004. - 360 с.
3. Храбовченко В.В. Екологічний туризм / В.В. Храбовченко. - М : Фінанси і статистика, 2003. -208 с.
4. Жуковський М.О. Трудові ресурси як складова конкурентоспроможності підприємства / М. О. Жуковський // Актуальні проблеми економіки. - 2007. - № 2 (68). - 3 54-59.

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМОК РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Назаренко С.В., студент групи МЕН 5/2

Мілевський О.В., студент групи ЗПУА 5/2

Миколаївський національний аграрний університет

Шляхи розвитку агропромислового сектору України передбачають збалансовані та взаємозв'язані структурні перебудови усіх його галузей, максимальне впровадження у виробництво найважливіших досягнень науково-технічного прогресу, світового досвіду, найбільш прогресивних форм економіки і організації виробництва на основі першочергового розв'язання актуальних проблем: перерозподіл землі та майна, включаючи поглиблення відносин власності на землю та запровадження механізмів реалізації права на власність; приватизація переробних підприємств; реструктуризація підприємств та форм господарювання; розвиток кооперації; впровадження ринкових методів господарювання – менеджменту та маркетингу; державне регулювання аграрної економіки шляхом ефективнішого використання цінових важелів, фінансово-кредитної і податкової систем; розвиток ринків сільськогосподарської продукції, матеріально-технічних ресурсів та послуг; інтенсифікація і диверсифікація зовнішньоекономічної діяльності тощо [1].

Вагомий внесок у дослідженні екологічної безпеки у сфері сільськогосподарського виробництва зробили такі вчені, як В.І. Андрейцев, Г.І. Балюк, А.Г. Бобкова, С.І. Бугера, В.М. Єрмоленко, Т.О. Коваленко, Т.Г. Ковальчук, К.А. Кондратьєва, С.І. Марченко, В.Ю. Уркевич та інші. Окремі аспекти екологізації використання земель сільськогосподарського призначення висвітлювались, зокрема, у працях О.А. Вівчаренка та П.Ф. Кулинич.

Трансформаційні процеси, що відбуваються в Україні, спрямовані, в тому числі, і на формування еколого-орієнтованої економіки, під якою розуміють систему ведення діяльності, підпорядковану досягненню паритету екологічних і економічних інтересів при дотриманні вимог екологічної безпеки, ефективного та збалансованого розвитку економіки. Важлива роль у цих процесах належить сільському господарству, як однієї з самих природо експлуатуючої галузі; галузі, що забезпечує продовольчу безпеку держави (регіону); галузі, економіка якої на сьогодні не конкурентоспроможна і, відповідно, подальший розвиток якої не може відбуватися без державного регулювання та державної підтримки [2].

Екологічна орієнтація національної агросфери повинна бути одним із основних напрямків економічних перетворень країни, для виконання якого мають бути використані як адміністративні, так і економічні методи. При цьому основними напрямками агроєкологізації повинні бути такі:

- встановлення правил ведення сільського господарства, що обмежують його негативний вплив на довкілля і не вимагають значних додаткових витрат на їх виконання;
- зменшення хімічного навантаження на біоценоз за рахунок ефективної реалізації змішаної системи сільського господарства із застосуванням частково хімічних і переважно біологічних засобів;
- впровадження ресурсощадних та екологічно безпечних технологій сільськогосподарського виробництва;
- науково обґрунтоване застосування меліорації земель;
- розвиток та становлення органічного сільського господарства, що регламентується базовими стандартами Міжнародної федерації органічного сільськогосподарського руху, Стандартом Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН та Всесвітньої організації охорони здоров'я та ін.;
- сертифікація виробництва сільськогосподарської продукції за міжнародними стандартами [3].

У цьому контексті в результаті обмеженості внутрішніх ресурсів особливо гостро стоїть питання фінансової можливості та фінансової результативності екологічної спрямованості діяльності суб'єктів господарювання. За таких умов на сьогодні актуальним питанням постають концептуальні основи створення механізму фінансового регулювання еколого-орієнтованої діяльності сільськогосподарських підприємств, спрямованого на забезпечення сталого розвитку регіону. При цьому на перший план виступає якісна сторона фінансового регулювання еколого-орієнтованої діяльності суб'єктів господарювання, зокрема сільськогосподарських підприємств, так як наявність фінансової можливості у суб'єктів господарювання до екологічної спрямованості своєї діяльності не гарантує поліпшення екологічних параметрів [3].

Дослідження сучасних тенденцій та принципів сталого розвитку сільського господарства розвинених країн та його ефективність дають підстави стверджувати, що питання виробництва, споживання та якості продукції є основними при визначенні проблем екологічності виробництва і екологічно безпечної продукції. У цілому система підтримки сільського господарства в країнах з розвинутою ринковою економікою значною мірою пов'язана з державним регулюванням цін: введенням верхніх і нижніх меж коливання цін та індикативної ціни [2]. Для активізації в Україні ефективної політики сталого розвитку сільського господарства важливо враховувати досвід реформ країн ЄС. Це буде основою для формування ефективної моделі розвитку, основними пріоритетами якої є забезпечення якісного життєвого середовища, диверсифікації аграрного сектору, продовольчої та екологічної безпеки.

Список використаних джерел

1. Андреева Н. Влияние экологического фактора на формирование современной системы международных экономических отношений / Н. Андреева, С. Харичков // Региональная экономика. – 2004. – № 2. – С. 146-147.

2. Багай Н.О. Питання екологізації аграрного законодавства України // Республіканська наук.-практ. конф. «Сучасні екологічні проблеми та методика викладання еколого-правових дисциплін» (25-26 листопада 2010 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана. – Х. : НЮАУ ім. Ярослава Мудрого, 2010. – С. 118-119.

3. Купінець Л. Інструменти екологічної безпеки у міжнародній торгівлі / Л. Купінець, С.Харічков // Економіка України. – 2006. – № 4. – С. 71.

ЯК РОЗВИНУТИ ЕКОЛОГІЧНУ СВІДОМІСТЬ

Потривасва І. А., здобувач вищої освіти групи ПУА 5/2

Науковий керівник - Мельник І. О., канд. екон. наук., доцент

Актуальність дослідження зумовлена, насамперед, розумінням неможливості вирішення екологічних проблем тільки технічним шляхом і необхідністю у зв'язку з цим світоглядних змін. У наш час питання екологічної свідомості належать до так званих глобальних соціально-філософських проблем, що вивчаються світовою і вітчизняною філософією. За сучасних умов важливим є дослідження динаміки екологічної свідомості, яку розглядають як цілісний феномен, що вимагає від людини активного ставлення до природи і самої себе.

Екологічна свідомість – глибоке, доведене до автоматизму розуміння нерозривного зв'язку людини з Природою, залежності добробуту людей від цілісності й порівнянної незмінності їхнього середовища проживання. У світоглядному плані екологічна свідомість – вищий рівень усвідомлення людиною свого місця та значення в еволюції біосфери у зв'язку з бурхливим розвитком науки й технологій [1].

Існує кілька підходів щодо типізації екологічної свідомості. Найбільш поширеним є підхід, згідно з яким екологічну свідомість поділяють на три

типи залежно від домінуючого елементу середовища – людини, природи чи їх співіснування [2]: антропоцентрична, природоцентрична, екоцентрична екосвідомість.

Протягом багатьох десятиліть у людини формувалась саме антропоцентрична екологічна свідомість. До яких наслідків це призвело – відомо. Тому на даному етапі розвитку суспільства постає потреба у формуванні екологічної свідомості екоцентричного типу. Ні наявність матеріальних передумов, ні можливість змодельовати та спрогнозувати можливі варіанти майбутнього у взаємовідносинах суспільства та природи не можуть самі по собі, автоматично забезпечити вихід з сучасної екологічної кризи та запобігти глобальній екологічній кризі. Екологічна свідомість сприяє подоланню утилітарно-прагматичного ставлення до оточуючого природного середовища.

Екологічна свідомість – це складова сучасного людського світогляду й масової свідомості, яка мотивує та спонукає до екологічно безпечної діяльності в природі [3].

Підґрунтям для формування екологічного законодавства України є Конституція України, де в ст. 16 йдеться про обов'язковість забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги. Ст. 50 гарантує кожному громадянину право на безпечне життя і здоров'я довкілля, на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди, а також кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена. У ст. 66 закріплюється обов'язок кожного громадянина не заподіювати шкоду природі, культурній спадщині та відшкодовувати завдані ним збитки [4].

Необхідними умовами формування екологічної свідомості повинні бути:

– розуміння власної відповідальності за стан навколишнього середовища та залежності від нього;

- формування системи цінностей, що включає природу;
- формування практичних навичок, певної стратегії поведінки.

Однією з умов формування екосвідомості є формування іншої системи цінностей, визнання за природою “права голосу”, надання цінності розвитку кожної людини, а також зміни в області управління та виховання [5]. Нині на перший план виходять цінності життя, пошук шляхів та засобів виживання людства за умов прогресуючого погіршення екологічної та соціальної ситуації. “У зв’язку з цим активно здійснюють перегляд традиційного ставлення як до людини, так і до природи, пошук нових духовних засад подальшого цивілізаційного розвитку, формування нових ідеалів людської діяльності й нового розуміння перспективи людини” [6].

Формування екологічної свідомості громадян України – це довгий процес і може здійснюватися протягом всього життя людини під впливом ідеології, політики, мистецтва, науки, виробничої практики та освіти. Однак це необхідний процес, так як він визначає поведінку людини, її діяльність, екологічну культуру, що в свою чергу приведе до належного рівня розвитку нашої країни. Екологічна свідомість формує активну громадянську позицію. Людина не може бути байдужою до оточення (як природного так і соціального), в якому вона живе.

Список використаних джерел

1. Мусієнко М. М. Екологія: тлумачний словник / Мусієнко М. М., Серебряков В. В., Брайон О. В. – К.: Либідь, 2004. – 376 с
2. Ясвин В.А. Образовательная среда: от моделирования к проектированию. – М.: Смысл, 2001. – 365 с.
3. Паламарчук О. М. Екологічна свідомість: процес виникнення та динаміка розвитку / О. М. Паламарчук. [Електронний ресурс] – Режим доступу: ecopsy.com.ua/data/zbirki/2003_01/sb01_49.pdf.
4. Конституція України від 28 черв. 1996 р./ Верхов. Рада України – Офіц. сайт: <https://zakon.rada.gov.ua/>

5. Варго О.М. Екологічна свідомість як умова становлення екологічного суспільства: дис. канд. філософ. наук: 09.00.03 / Харківський ун-т повітряних сил ім. Івана Кожедуба. – Х., 2006.

6. Кисельов М.М., Канак Ф.М. Національне буття серед екологічних реалій. – К., 2000. – 320 с.

ЗАБРУДНЕННЯ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ НА УКРАЇНІ

Решетніков В. С., студент групи ПУА 6/1

Науковий керівник – Мельник І.О., канд. екон. наук, доцент

Миколаївський національний аграрний університет

На сьогодні в Україні проблема смітників – одна з найважливіших і найактуальніших серед проблем забруднення навколишнього середовища. Ця проблема настільки нагальна не тільки в Україні, а й у всьому світі, що навіть з'явився такий вислів "відходи беруть нас за горло".

У кожному людському помешканні утворюється величезна кількість непотрібних матеріалів та виробів, починаючи від старих газет та журналів, порожніх консервних банок, пляшок, харчових відходів, обгортки та упаковок, закінчуючи битим посудом, зношеним одягом та поламаною побутовою чи офісною технікою. Кожного дня ми змушені стикатися з відходами: вдома, на вулиці, біля торгових точок. Всюди нас оточують папірці, обгортки з пластика, скло, целофан і т. ін.

Головна проблема полягає навіть не в тому, що українці багато смітять, забруднюючи навколишню середовище, а в тому, що в країні дуже недосконала система поводження з відходами. Саме тому Україна входить до числа країн з найбільш високими абсолютними обсягами утворення та накопичення відходів.

У той час, коли в європейських країнах, в середньому, переробці підлягають 50-60% побутових відходів, у нас ці показники не перевищують 4-5%. Справа в тому, що в розвинених країнах світу давно працює система роздільного збору та переробки відходів, коли сортують не тільки скляну і пластикову тару, як це роблять в Україні, а й папір, відходи від їжі, поліетилен тощо. Однак, українцям до цього ще далеко, бо не кожен може впорядкувати навіть щось одне, наприклад, ту ж саму тару [1].

Розвинені країни Європи вже давно навчилися не тільки отримувати з відходів енергію (в Україні існує тільки один такий завод), а й заробляти на смітті. Тому експерти відзначають, що в Україні вкрай необхідно створювати інфраструктуру з роздільного збору, сортування та утилізації твердих побутових відходів.

Згідно з останніми даними екологів, Україна лідирує в Європі за кількістю відходів. Показники утворення й нагромадження відходів в Україні свідчать про загрозливу екологічну ситуацію в державі. За даними Міністерства екології та природних ресурсів України в нашій державі нагромаджено близько 35-36 млрд. тонн відходів, 7% території, а це більш як 50 тис. т/км² заваленні сміттям. З цих 35 млрд. тонн близько 2,6 млрд. тонн є високотоксичними відходами. Варто відзначити, що площа звалищ в нашій країні перевищує площу природних заповідників (7% проти 4,5%). Щороку в країні створюється 12 тисяч незаконних сміттєзвалищ, оскільки полігонів для сміття недостатньо. Більшість існуючих полігонів уже вичерпали свій ресурс, а сміттеві звалища стали фактором антропогенного навантаження на навколишнє середовище. На кожного Українця зараз приходить більше як 750 тонн відходів. Щорічно «ми утворюємо» від 670 до 770 млн. тонн, або 15-17 тонн відходів на душу населення. За даними міністерства охорони навколишнього середовища, щорічно в Україні загальний обсяг побутових відходів збільшується на близько 50 млн. м³, а промислових - на 175 млн. м³. В Україні кількість побутових відходів не дуже відстає від середньоєвропейського і становить близько 38-40 млн. м³ щорічно (або

близько 10 млн. тонн). Загальна ж маса твердих відходів у країні сягає 1 млрд. тонн щорічно. За своїм складом українські ТПВ відповідають категорії перехідних країн [2].

Питомі показники утворення побутових відходів в Україні в середньому складають 220-250 кг/рік на душу населення, а у великих містах досягають 330- 380 кг/рік відповідно, причому ці обсяги зростають в останні роки на 20% в рік, тоді як середній європеець виробляє на рік близько 400 кг побутових відходів. Для порівняння: у Бельгії, Великобританії та Німеччині ця цифра сягає 340-380 кг/рік, в Австрії та Фінляндії – близько 600 кг, проте у цих країнах майже усі ТПВ переробляються.

За питомими величинами утворення відходів Україна знаходиться в середній ланці європейських країн. Її показники в розрахунку на одну людину становлять 9,9 т/люд./рік. Більш високі цифри фіксуються за даними Євростату у таких країнах як Болгарія, Фінляндія, Естонія, Росія, Румунія. Останнє зумовлено масштабною гірничовидобувною діяльністю у цих країнах. Ці дані свідчать, що Україна не є лідером у генеруванні відходів. Правда, не слід забувати, що у вітчизняних статистичних показниках не враховуються дані про те, скільки відходів ми нелегально викидаємо на стихійні звалища.

Одним з лідерів переробки сміття є Швеція. Тут переробляють 99% усіх відходів країни. За допомогою вторинної сировини опалюють будинки, забезпечують їх електроенергією. А було б у них більше сміття – були б краще забезпечені власні енергетичні потреби. Таку проблему у Швеції вирішили імпортом сміття з інших країн [3].

Загалом в Україні нараховується 6,5 тисячі законних і близько 35 тисяч незаконних сміттєзвалищ, загальною площею 7% території, а це можна прирівняти до площі цілої Данії. І з кожним роком ситуація погіршується. На сьогодні в країні є лише 4 сміттєспалювальних заводи, але працює лише один. Україна значно відстає у вирішенні даного питання не тільки від розвинутих країн, а й від своїх сусідів.

Існує безліч варіантів вирішення проблеми із сміттям на Україні, а саме: попереднє сортування, санітарне засипання землею, спалювання, біотермічне компостування, низькотемпературний піроліз, високотемпературний піроліз. Проте єдиним безпечним шляхом утилізації твердих побутових відходів є мінімізація утворення сміття та його спрямування на «друге життя». Майже всі компоненти ТПВ можуть бути використані повторно (перероблені).

Список використаних джерел

1. Андрейцев В.І. Екологія і законодавство України: У 2 кн. - К.: Юрінком Інтер, 1997.
2. Бровдій В.М., Гаца О.О. Екологічні проблеми України (проблеми ноогеніки). - К.: НПУ, 2000.
3. Штарке, Використання промислових і побутових відходів пластмас, //Пер. з німець., к.х.н. В. В. Михайлова, Л-д, Хімія, (Льон. птд.), 1987, с. 30-33.

ПРИРОДООХОРОННА ДІЯЛЬНІСТЬ НА ТЕРИТОРІЯХ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

Рязанцев І. Г., здобувач вищої освіти групи ПУА 6/1

Науковий керівник – Мельник І.О., канд. екон. наук, доцент

Миколаївський національний аграрний університет

Природно-заповідний фонд становлять ділянки суші і водного простору, природні комплекси та об'єкти яких мають особливу природоохоронну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність і виділені з метою збереження природної різноманітності ландшафтів, генофонду тваринного і рослинного світу, підтримання загального

екологічного балансу та забезпечення фонового моніторингу навколишнього природного середовища.

До природно-заповідного фонду належать:

- а) природні території та об'єкти — природні та біосферні заповідники, національні природні і регіональні ландшафтні парки, заказники, пам'ятники природи, заповідні урочища;
- б) штучно створені об'єкти — ботанічні сади, дендрологічні і зоологічні парки, парки-пам'ятники садово-паркового мистецтва.

Правові основи організації, охорони, ефективного використання природно-заповідного фонду, відтворення його природних комплексів та об'єктів визначає Закон України „Про природно-заповідний фонд України” від 16 червня 1992 р., в якому знайшли закріплення форми власності на території та об'єкти природно-заповідного фонду України, цілі його використання, права громадян з означених питань.

Території природних заповідників, землі та інші природні ресурси, надані національним природним паркам, є власністю народу України. Регіональні ландшафтні парки, заказники, пам'ятники природи, заповідні урочища, ботанічні сади, дендрологічні, зоологічні парки та парки-пам'ятники садово-паркового мистецтва можуть перебувати як у власності народу, так і в інших формах власності, передбачених законодавством України.

Території та об'єкти природно-заповідного фонду можуть використовуватися в природоохоронних, науково-дослідних, освітньо-виховних, оздоровчих та інших рекреаційних цілях; для потреб моніторингу навколишнього природного середовища.

Режим територій та об'єктів природно-заповідного фонду — це сукупність науково обґрунтованих екологічних вимог, норм і правил, які визначають правовий статус, призначення цих територій та об'єктів, характер допустимої діяльності в них, порядок охорони, використання і відтворення їх природних комплексів.

Заслуговує на увагу правовий режим територій та об'єктів природно-заповідного фонду України. Визначається з урахуванням їх класифікації та цільового призначення.

Природні заповідники — це природоохоронні, науково-дослідні установи загальнодержавного значення, що створюються з метою збереження в природному стані типових або унікальних для даної ландшафтної зони природних комплексів з усією сукупністю їх компонентів, вивчення природних процесів і явищ, що відбуваються в них, розробок наукових засад охорони навколишнього природного середовища, ефективного використання природних ресурсів та екологічної безпеки.

Основними завданнями природних заповідників є збереження природних комплексів та об'єктів на їх території, проведення наукових досліджень і спостережень за станом навколишнього природного середовища, розробка на їх основі природоохоронних рекомендацій, поширення екологічних знань, сприяння в підготовці наукових кадрів і спеціалістів у галузі охорони навколишнього природного середовища та заповідної справи.

Біосферні заповідники — це природоохоронні, науково-дослідні установи міжнародного значення, що створюються з метою збереження в природному стані найбільш типових природних комплексів біосфери, здійснення фонових екологічних моніторингу, вивчення навколишнього природного середовища, його змін під дією антропогенних факторів.

Біосферні заповідники створюються на базі природних заповідників, національних природних парків з включенням до їх складу територій та об'єктів природно-заповідного фонду інших категорій та інших земель і належать до всесвітньої глобальної мережі біосферних заповідників.

Для біосферних заповідників установлюється диференційований режим охорони, відтворення та використання природних комплексів згідно з функціональним зонуванням. Передбачено виділення трьох зон: заповідна, буферна, зона антропогенних ландшафтів. Кожна з них включає в себе території, виділені з конкретною метою їх використання.

Наукові дослідження, спостереження за станом навколишнього природного середовища та інша діяльність біосферних заповідників здійснюється з урахуванням міжнародних програм.

Національні природні парки є природоохоронними, рекреаційними, культурно-освітніми, науково-дослідними установами загальнодержавного значення.

Перед ними стоять такі основні завдання:

а) збереження цінних природних та історико-культурних комплексів і об'єктів;

б) створення умов для організованого туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах з додержанням режиму охорони заповідних природних комплексів та об'єктів;

в) проведення наукових досліджень природних комплексів та їх змін в умовах рекреаційного використання, розробка наукових рекомендацій з питань охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів;

г) проведення екологічної освітньо-виховної роботи. На території національних парків створюються зони: заповідна, зони регульованої та стаціонарної рекреації, господарська зона. Зонування проводяться згідно з Положенням про національний природний парк та Проектом організації території національного природного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів, що затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Парки організовуються, як правило, без вилучення земельних ділянок, водних та інших природних об'єктів у їх власників або користувачів.

На регіональні ландшафтні парки покладається виконання таких завдань:

а) збереження цінних природних та історико-культурних комплексів та об'єктів;

б) створення умов для ефективного туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах з додержанням режиму охорони заповідних природних комплексів і об'єктів;

в) сприяння екологічній освітньо-виховній роботі.

Заказниками оголошуються природні території (акваторії) з метою збереження і відтворення природних комплексів чи їх окремих компонентів.

ЗАБРУДНЕННЯ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ В УКРАЇНІ

Слюсаренко О.О., здобувач вищої освіти групи ПУА 6/1

Науковий керівник – Мельник І.О., канд. екон. наук, доцент

Миколаївський національний аграрний університет

Близько половини населення Землі дихає повітрям, яке офіційно визнане шкідливим для здоров'я. Стан атмосферного повітря – один з головних чинників, які впливають на здоров'я населення. У всьому світі показники забруднення намагаються скорочувати, однак Україні це поки що не вдається.

Під забрудненням розуміється процес внесення в повітря або утворення в ньому фізичних агентів, хімічних речовин чи організмів, які несприятливо впливають на середовище життя або завдають шкоди матеріальним цінностям. У певному сенсі забрудненням можна вважати і вилучення з повітря окремих газових інгредієнтів (зокрема, кисню) великими технологічними об'єктами. І справа не тільки в тому, що гази, які потрапляють в атмосферу, пил, сірка, свинець та інші речовини небезпечні для людського організму - вони несприятливо впливають на кругообіг багатьох компонентів на землі. Забруднюючі та отруйні речовини переносяться на великі відстані, потрапляють з опадами в ґрунт, поверхневі і

підземні води, в океани, отруюють навколишнє середовище, негативно позначаються на прирості рослинної маси.

Основними забруднювачами повітря в Україні є підприємства чорної металургії, енергетики, вугільної промисловості, хімічної та нафтохімічної промисловості. Однак, значний вплив на це мають також викиди з ТЕЦ та автомобілі, кількість яких щороку зростає.

Небезпечно це тому, що у своєму складі вихлопні гази мають безліч шкідливих речовин: чадний та вуглекислий газ, оксиди азоту, вуглеводні, сажу, бензопірені та важкі метали. Чадний газ (CO) є надзвичайно шкідливим для людей, оскільки, при потраплянні в організм та з'єднанні з гемоглобіном крові, утворюється процес, який призводить до кисневого голодування організму.

Також однією з найтоксичніших речовин є бензопірен, який утворюється при згоранні пального. Він є канцерогеном та мутагеном, тобто, спричиняє появу онкологічних захворювань і викликає порушення на генетичному рівні.

В Україні значна частка забруднення атмосферного повітря припадає на стаціонарні джерела викидів. Застаріле обладнання та технології промислових підприємств зумовлюють викиди у катастрофічних обсягах.

Викиди токсичних речовин в атмосферу від теплових електростанцій та теплоелектроцентралей, середній вік яких перевищує 45 років, складають найбільшу частку в промисловому забрудненні повітря.

За оцінкою міжнародних експертів щорічні збитки, спричинені лише шкодою здоров'ю населення від викидів підприємств теплової енергетики, оцінюються в 9,1 млрд євро.

Найпоширенішими в атмосферному повітрі є основні забруднювальні речовини – завислі тверді частинки, діоксид сірки, оксид вуглецю, оксиди азоту, які потрапляють в атмосферу під час спалювання органічного палива.

Сьогодні атмосфера Землі розігрівається набагато швидше, ніж будь-коли в минулому. І це зумовлено діяльністю людини:

– по-перше, людина підігріває атмосферу, спалюючи велику кількість вугілля, нафти, газу, а також уводячи в дію атомні електростанції;

– по-друге, і це головне, в результаті спалювання органічного палива, а також унаслідок знищення лісів у атмосфері нагромаджується вуглекислий газ.

Такий вплив людини на атмосферу зумовлює ряд негативних явищ, що поступово руйнують первинний стан атмосфери та негативно діють на живі організми. Це такі явища як: озонові діри, парниковий ефект, кислотні дощі та ін..

Біосфері властиві самовідновлювальні якості. Ця здатність біосфери довгий час експлуатувалась людиною бездумно та по-хижацькому. Відходи виробництва викидались в повітря в розрахунку на те, що будуть знешкоджені та перероблені самою природою. Здавалось, що якою б не була велика загальна маса відходів, порівняно з відновлювальними властивостями біосфери вона незначна. Проте процес забруднення різко прогресує, і стає очевидним, що природні системи самоочищення рано чи пізно не зможуть витримати такого натиску.

Щоб виправити ситуацію Україні потрібно якнайшвидше ввести нові стандарти для промисловості, модернізувати застаріле обладнання і повністю перейти на нові екологічні енергозберігаючі технології. Через непросту ситуацію в країні, питання забруднення повітря не є пріоритетним, а для того, щоб запровадити нові стандарти, потрібно стабілізувати економіку.

Потенційний інвестор ніколи не буде вкладати гроші в модернізацію підприємств в умовах політичної нестабільності. Крім того, вкрай необхідно впровадити жорсткий контроль за якістю пального, що постачається і реалізовується в Україні, а також заборонити розповсюджувати етилований бензин. І, на сам кінець, значно змінити ситуацію можна шляхом переходу до відновлювальної енергетики, яка є надзвичайно популярною у цілому світі.

Повним вирішенням проблеми забруднення повітря є лише поетапний перехід від використання викопного палива в транспорті та енергетиці до відновлюваної енергетики та нових технологій.

Список використаних джерел

1. Білявський Г. О. Основи екології / Г. О. Білявський; [Підручник для студентів вищих навчальних закладів]. -К.: Либідь, 2014. - 406 с.
2. Джигирей В. С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища / В. С. Джигирей; [Навч. посібник]. -К.: Знання, КОО., 2015. – 309 с.
4. Міністерство екології та природних ресурсів України: Матеріали Національної доповіді про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2016 році / М. С. Козловська[та ін.]. – К.: Центр екологічної освіти та інформації, 2017. – 383 с

ФОРМУВАННЯ ІДЕЇ ЕКОЛОГІЧНО ЧИСТОГО ВИРОБНИЦТВА В АГРОПРОМИСЛОВІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ

Стружевська О.М., здобувач вищої освіти

Науковий керівник – Олійник Т.Г., канд. екон. наук, старший викладач кафедри економіки підприємств, Миколаївський національний аграрний університет

Усвідомлення зростаючої екологічної загрози внаслідок інтенсивного ведення землеробства вимагає впровадження альтернативної моделі господарювання, що дозволить відтворити родючість ґрунтів, сприятиме розвитку сільських територій та підвищенню ефективності і прибутковості сільського виробництва. В цьому випадку кроком на зустріч має стати саме екологізація сільського господарства. Вирощування екологічно чистих сільськогосподарських культур – це досить складний процес, який

неможливий без внесення органічних добрив, дотримання належної сівозміни культур, використання рослинних решток, бобових рослин з метою підвищення родючості та поліпшення структури ґрунтів.

При впровадженні екологічно чистого виробництва у сільському господарстві суб'єкти підприємницької діяльності зобов'язані дотримуватися принципу інтегрального запобігання утворенню забруднюючих речовин і джерел їх виникнення, а також системного введення комплексних технічних, технологічних, організаційних, економічних, управлінських, правових та інших заходів з метою виробництва необхідних обсягів продукції встановленої якості за мінімальних витрат матеріальних ресурсів і мінімального негативного впливу на довкілля [1].

Ведення органічного землеробства базується на застосуванні мінімального обробітку ґрунту та відмови від отрутохімікатів і мінеральних добрив. Такий підхід відновлює баланс поживних речовин у ґрунті, нормалізує роботу живих організмів, збільшує вміст гумусу і, як результат, - підвищує урожайність сільськогосподарських культур. Однак перехід на органічне господарювання є тривалим та не гарантує швидкої віддачі [2].

Для впровадження екологічно чистого виробництва в агропромисловій сфері потрібно, щоб на переробно-харчові підприємства поступала екологічно безпечна сільськогосподарська сировина. Тобто необхідною передумовою виробництва екологічно чистих харчових продуктів є екологічно орієнтоване сільськогосподарське виробництво як в частині виробництва сировини для переробно-харчових виробництв рослинного та тваринного спрямування, так і в частині виробництва кормів. Екологічно орієнтоване сільськогосподарське виробництво має передбачати впровадження систем ґрунтозахисного та органічного землеробства, забезпечення балансу застосування органічних та мінеральних добрив, пестицидів та гербіцидів, формування системи субстратів поглинання шкідливих речовин, зокрема недопущення попадання азотистих сполук у

природні водні об'єкти, які знаходяться поблизу сільськогосподарських угідь [3].

Отже, для впровадження методів і технологій екологічно чистого виробництва у сільськогосподарському та переробно-харчовому сегментах АПК стане можливим за умови упорядкування податкових, кредитних, митних та майнових преференцій, які дозволять закласти необхідні виробничо-технічні та організаційні передумови для вирівнювання умов виробництва продукції з використанням традиційного набору агротехнічних та агрохімічних заходів і виробництва продукції на основі органічного та ґрунтозахисного землеробства.

Список використаних джерел

1. Шевченко О. Органік в Україні / О. Шевченко // Економіка АПК. - 2012. - № 11. — С. 1
2. Шишка І.Б. Виробництво екологічно чистої продукції сільського господарства в Україні // Scientific researches and their practical application. modern state and ways of development. - 2012. - № 1. - С. 3-10.
3. Оскольський В.В. Екологічно чисте виробництво: економічні та організаційні аспекти управління якістю продукції. Економіка України. — 2013. — № 11 (624). — С. 4—12.

СУЧАСНИЙ АГРАРНИЙ СЕКТОР ТА ЗАХИСТ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Христенко О.А., канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри економіки підприємств,

Таранов М.А., здобувач вищої освіти

Миколаївський національний аграрний університет

Темпи охорони навколишнього середовища в сільському господарстві протягом останніх 30 років, безумовно, були надто повільними. Багато відомих проблем, таких як високі витрати азоту в ґрунт і повітря, залишаються невирішеними, незважаючи на покращення. У 1985 р. близько 90% територій сільськогосподарського призначення отримували критичні навантаження через азотні добрива. Сьогодні ця цифра все ще коливається на рівні 50%. До проблем минулого століття додаються нові, наприклад, у зв'язку з пластикою або мікропластикою, що простежується в сільськогосподарських ґрунтах. Ці питання захисту навколишнього середовища в аграрному секторі досі є не вирішеними.

Аналізуючи загальні світові тенденції захисту навколишнього середовища та приклад України зокрема, слід зауважити, що стан підземних вод покращився за останні роки. Рівень забруднення пестицидами в підземних водах було скорочено до прийняттого рівня. Це пояснюється головним чином жорсткими правилами, що регулюють видачу дозволів на використання хімічних речовин біля води або на фермі у країнах ЄС та Україні. Миюча вода може транспортувати залишки пестицидів з ферми в каналізаційні системи, які потім не будуть адекватно деградовані на очисних спорудах.

Незважаючи на певний прогрес, що стосується азоту (N), прийнятний хімічний та екологічний стан по всій Україні ще не досягнуто. Азот є життєво важливим живильним речовиною для всіх організмів, але занадто багато

завдає шкоди навколишньому середовищу. Занадто велика кількість шламу в регіонах України з високою продуктивністю тваринництва призводить до того, що концентрації ґрунтових вод нітрату (NO_3^-) перевищують граничні значення. В рамках ведення екологічно толерантного сільського господарства рекомендуються швидко змішувати шлаки та хімічні добрива в ґрунтах і підтримувати належні відстані до струмків, річок і озер. Надлишкову суспензію з регіонів з високою продуктивністю тваринництва слід використовувати в загальнонаціональному масштабі відповідно до передового досвіду.

Забруднення азотом повітря у вигляді аміаку (NH_3) в Україні все ще залишається занадто високим. Аміакове забруднення створює вдихувані тверді частинки, поширення яких треба уникнути заради суспільного здоров'я. Пташники та свинарники, які потребують дозволу на експлуатацію, у майбутньому мають виправдані вимоги до встановлення систем очищення відпрацьованого повітря. Рекомендується також запровадити подібну вимогу для сараїв худоби [1].

У країнах ЄС зараз відбуваються зрушення в законодавчій базі, що пов'язані з аграрним сектором та захистом навколишнього середовища. Поправка до «Положення про добрива» обіцяє краще гармонізувати використання добрив і, зокрема, шламу з вимогами охорони навколишнього середовища. Неминуча постанова Федерації про засоби для боротьби з небезпечними для води речовинами (AwSV) спрямована на забезпечення кращого захисту від витоків з об'єктів, що зберігають рідкий гній, шлам і силосний фільтрат. Україні слід звернути увагу на досвід країн ЄС та адаптувати під наші аграрні реалії.

Сьогодні співробітництво між Україною та ЄС у сфері охорони навколишнього середовища регулюється «Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом», «Європейським співтовариством з атомної енергії» та їх державами-членами. Зокрема, Глава 6 «Довкілля» розділу «Економічне і промислове співробітництво» цієї Угоди передбачає,

що сторони повинні розвивати і посилювати співпрацю з питань навколишнього середовища і таким чином сприяти реалізації довгострокових цілей сталого розвитку в умовах екологічно толерантного виробництва [2].

Основними завданнями співробітництва між Україною та ЄС у цій сфері є розробка загальної стратегії щодо навколишнього середовища, що охоплює заплановані інституційні реформи (з розкладом) для забезпечення впровадження та забезпечення дотримання природоохоронного законодавства; розподіл компетенції для управління охороною навколишнього середовища на національному, регіональному та муніципальному рівнях; процедури прийняття рішень та виконання рішень; процедури сприяння інтеграції навколишнього середовища в інші сфери політики; визначення необхідних людських і фінансових ресурсів; розробка галузевих стратегій щодо якості повітря; якість води та управління ресурсами, включаючи морське середовище; управління відходами та ресурсами тощо [3].

Загалом, ще багато екологічних проблем аграрного сектору залишаються невирішеними в Україні. Насправдівсе ще відбуваються ерозія, згубне ущільнення і розкладання гумусу, що також має екологічні наслідки. Продовжують допускати короткі сівозміни, кінцеві культури або важкі машини. Однак, існують рішення цих екологічних проблем: консервативна обробка ґрунту, стрижнева обробка ґрунту, постійна обрізка кришки або вирощування польових культур. Також, Україна повинна звернути увагу на досвід країн, які успішно вирішують екологічні проблеми, що викликані аграрним сектором за допомогою новітніх екологічно толерантних технологій та ведення екологічно безпечної сільськогосподарської діяльності.

Список використаних джерел

1. Сокол Л.М. Удосконалення управління екологічною складовою сільськогосподарського землекористування / Л.М. Сокол // Вісн. НУБіП

України: Серія «Економіка, аграрний менеджмент та бізнес». - 2014. - Вип. 200, Ч.1. - С. 298-304.

2. Чудовська В.А. Напрями підвищення еколого-економічної ефективності виробництва органічної сільськогосподарської продукції / В.А. Чудовська // Збалансоване природокористування. – 2013. – № 4. – С. 75–81.

3. Шкуратов О.І. Організаційно-економічний механізм екологічної безпеки в аграрному секторі економіки / О.І. Шкуратов // Сталий розвиток економіки. - 2012. - № 2.

ЕКОЛОГІЯ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА НАСЛІДКИ

**Яценко К.С., здобувач вищої освіти, Миколаївський національний
аграрний університет**

*Науковий керівник – Олійник Т.Г., канд. екон. наук, старший викладач
кафедри економіки підприємств,
Миколаївський національний аграрний університет*

У наш час екологія є важливою проблемою не тільки для України, а й для всієї планети, адже саме від її стану залежить життєвий стан людей та довкілля. Екологічна ситуація залежить від нас, і нажаль, з кожним днем все більше погіршується.

У найширшому розумінні «екологія» (від дав.-гр. οἶκος - середовище, житло) тлумачиться як закономірність взаємовідношень організмів з довкіллям, а також організацію і функціонування надорганізмових систем (популяцій, видів, біоценозів, біосфери). Сьогодні слово «екологія» часто використовується, коли говориться про проблеми забруднення навколишнього природного середовища [1].

Сьогодні немає людини, яка б не відчувала на собі стрімкого погіршення стану свого життєвого довкілля. Головною проблемою

погіршення стану природного довкілля - є людська діяльність, головним чином – техногенна. Безліч локальних антропогенних дій різної інтенсивності, впливають на кругообігові природні процеси, призводить до регіональних і локальних змін. Це, перш за все, постійне підвищення кислотності атмосферних опадів, потепління і зміна клімату, зменшення потужності озонової оболонки, збільшення радіоактивності навколишнього середовища [2].

Основними джерелами антропогенного забруднення є:

- 1) виробники енергії (ТЕС, АЕС, ГРЕС, сотні тисяч котельних);
- 2) усі помислові об'єкти (в першу чергу металургійні, хімічні, нафтопереробні, цементні і целюлозо-паперові);
- 3) екстенсивне, перехімізоване с/г виробництво;
- 4) військова промисловість і військові об'єкти;
- 5) автотранспорт та інші види транспорту (морський, річковий, залізничний, повітряний), гірниче виробництво.

Вони забруднюють довкілля сотнями токсичних речовин, шкідливими фізичними полями, шумами, вібраціями та надмірним теплом [4].

Також особливу небезпеку для всього живого становлять радіоактивні домішки, що потрапляють у водойми завдяки викидам АЕС. У річках, які знаходяться поряд ТЕС і АЕС, порушуються умови нересту риби, гине зоопланктон, риби уражуються хворобами й паразитами. Біологічне забруднення водного середовища полягає у надходженні до водойм із стічними водами різних видів мікроорганізмів, рослин і тварин, яких раніше тут не було. Багато з них є хвороботворними для людей, тварин і рослин [5].

Всі вище зазначенні чинники згубно впливають на екологічну ситуацію в Україні і викликають такі негативні наслідки як парниковий ефект, кислотні дощі, руйнування озонового шару. У разі подальшого зберігання подібного стану речей наша держава ризикує скотитися в плані екологічної безпеки для життя людей на рівень африканських країн.

Отже, проблема екології стала невід'ємним елементом природних, геологічних та соціальних процесів, тому що це є значне погіршення природних (земельних, водних та лісових) ресурсів. На сьогодні потрібно усвідомити необхідність зберегти гідні умови життя для майбутніх поколінь.

Список використаних джерел

1. Біологічний словник / ред. К. М.Ситник, В. О. Топачевський. - Київ: УРЕ, 1986. — 680 с.
2. Програма охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки України на 2000-2010 роки // www.oga.mk.ua.
3. Балацький О. Ф. Охорона навколишнього середовища. - К.: Знання, 1977. - 11 с.
4. Білявський Г. О., Падун М. М., Фурдуй Р. С. Основи загальної екології. - К.: Либідь, 1993. - 3-6 с.

СЕКЦІЯ 2
РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ
АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ ТА СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТУ АПК НА СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЯХ
УКРАЇНИ

Акімова А. О., здобувач вищої освіти групи Ф2/1

Науковий керівник – Альбещенко О. С., канд. екон. наук, старший

викладач кафедри економіки підприємства

Миколаївський національний аграрний університет

Сільське господарство є важливою та перспективною галуззю економіки України. Забезпечуючи населення якісними та доступними продуктами харчування та формуючи продовольчий фонд, створюючи сировинну базу для харчової та легкої галузей промисловості, займаючи значне місце в експортному потенціалі, галузь впливає на економічну безпеку країни. На фоні позитивних зрушень, що відбуваються в галузі, існує багато невирішених проблем. Економічна та політична нестабільність, недосконалість законодавства, відсутність належної системи державної підтримки підсилюють негативні тенденції, які простежуються в сільському господарстві на протязі тривалого періоду часу [3].

Ключовими проблемами розвитку аграрного сектору економіки України є: нерівномірність розвитку різних форм господарювання (укладів) при послабленні позицій середньорозмірного виробника внаслідок створення для різних за розмірами та соціальним навантаженням економічних суб'єктів формально однакових, але не рівних умов господарювання; недостатність нормативно-правових засад та відсутність мотивації до кооперації та укрупнення дрібних сільськогосподарських виробників в рамках сільських громад, низька товарність виробництва продукції, ослаблення економічного

підґрунтя розвитку сільських громад; нестабільні конкурентні позиції вітчизняної сільськогосподарської продукції та продовольства на зовнішньому ринках через не завершення процесів адаптації до європейських вимог щодо якості та безпечності сільськогосподарської сировини та харчових продуктів; низькі темпи техніко-технологічного оновлення виробництва; ризики збільшення виробничих витрат через зростання зношеності техніки, переважання використання застарілих технологій, при зростанні вартості невідновлювальних природних ресурсів в структурі собівартості; значні втрати продукції через недосконалість інфраструктури аграрного ринку, логістики зберігання; відсутність мотивації виробників до дотримання агроекологічних вимог виробництва; обмежена ємність внутрішнього ринку сільськогосподарської продукції та продовольства, обумовлена низькою платоспроможністю населення; недостатня ефективність самоорганізації та саморегулювання ринку сільськогосподарської продукції та продовольства, складність у виробленні консолідованої позиції сільськогосподарських товаровиробників у захисті своїх інтересів; непоінформованість значної частини сільськогосподарських виробників про кон'юнктуру ринків та умови ведення бізнесу в галузі; незавершеність земельної реформи [1].

Вирішити безліч задач, які стоять перед АПК України, можливо тільки за рахунок інноваційного розвитку галузі, зокрема підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва. Проаналізовано сучасний стан розвитку АПК в Україні. Доведено, що реформування АПК України гостро потрібне, що б наблизити модель господарювання вітчизняного сільського господарства до кращих сучасних світових стандартів. Причому, істотну роль в реформуванні має бути відведена впровадженню системних моделей господарювання в аграрній сфері [2]

Отже, можемо зробити висновок, що на сьогодні необхідна активна позиція держави у вирішенні проблем розвитку сільського господарства,

переведення його на інноваційні засади, збільшення фінансової підтримки, підвищення якості, конкурентоспроможності виробленої продукції на внутрішньому та зовнішніх ринках, забезпечення доступності продуктів харчування для всіх верств населення. Увагу слід звернути також на екологічну безпеку виробленої продукції, зниження негативного впливу на довкілля, відновлення родючості ґрунту, забезпечення сталого розвитку сільського господарства та сільських

Список використаних джерел

1. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minagro.gov.ua/node/7644>
2. Проблеми та перспективи реформування галузі АПК в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eir.pstu.edu/bitstream/handle/123456789/12487/41-48.pdf?sequence=1>
3. Проблемні аспекти розвитку сільського господарства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://economyandsociety.in.ua/journal/9_ukr/27.pdf

АГРОХОЛДИНГИ У ВИРОБНИЧІЙ ІНФРАСТРУКТУРІ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Ананійчук Ю.В., аспірант

Миколаївський національний аграрний університет

Розвиток сільських територій є процесом стабільного й збалансованого забезпечення розвитку сільської мережі і сільськогосподарського виробництва на основі реалізації комплексу економічних, соціальних і

екологічних заходів, спрямованих на збереження і збагачення людського потенціалу села – першооснови розвитку сільських територій [1].

Аграрні перетворення створили умови до формування агрохолдингів, що є принципово новим підходом в організації сільськогосподарського виробництва [2].

Підприємства холдингового типу мають змогу органічно поєднувати у собі більшість видів економічної діяльності, що дозволяє їм практично реалізовувати розширену модель кругообігу капіталу в умовах товарно-грошових відносин, що надає змогу мінімізувати більшість видів господарських ризиків та здійснювати виробничу діяльність на засадах розширеного відтворення [3].

Формування інтегрованих структур і розвиток агропромислового виробництва є одним із основних чинників, які визначають рівень розвитку соціальної сфери села та соціальний добробут селян. Від їх розвитку залежить забезпечення населення матеріальними благами, продуктами харчування, промисловими товарами, послугами та умовами, що задовольняють потреби сільського населення і відповідають їх інтересам.

Створення агрохолдингів є моделлю виходу сільськогосподарського виробництва із кризи шляхом розвитку сучасного конкурентоздатного аграрного комплексу, що характеризується випуском конкурентоспроможної продукції, здатної задовольнити потреби всіх секторів економіки; впровадженням у виробництво науково-технічних досягнень, ефективним застосуванням нових сільськогосподарських машин, матеріальних ресурсів, технологічних систем; розвитком інфраструктури аграрного ринку; раціональним використанням земель, впровадженням ресурсозберігаючих та відновлювальних технологій; високий рівень екологічної безпеки; досягнення ефективного функціонування структурних підрозділів аграрних об'єднань [4].

Встановлено, що основна діяльність агрохолдингів спрямована на виробництво продукції, її переробку і реалізацію, тобто має характерну

замкнену циклічність з отриманням грошових потоків, які сконцентровані і спрямовуються у ті сфери виробництва, де виникає потреба прискореного розвитку. Оскільки у сільськогосподарському виробництві присутня сезонність, то виникає можливість оптимізувати грошові потоки і спростити їх акумулювання, що складає труднощі одноосібним господарствам з проблемою їхнього руху.

Виявлено, що окрім власних фінансових ресурсів, агрохолдинг може використовувати ресурси компаній-засновників, інвестиції (через привабливість агробізнесу) та кредити банків, що надає можливість модернізації техніко-технологічної складової виробничих циклів, розпочинаючи від виробництва сільськогосподарської продукції до торговельної мережі з реалізації продуктів харчування. Цей фактор є безперечною конкурентною перевагою серед інших форм ведення агробізнесу. [5]

Отже, аграрні холдинги концентрують значні фінансові та трудові ресурси під своїм контролем, мають вихід на експортні ринки, доступ до технологій, залучають інвестиції, що в свою чергу надають додаткові переваги у лобіюванні на міжнародному рівні

Список використаних джерел

1. Концепція розвитку сільських територій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minagro.gov.ua/node/14008>
2. Данкевич А. Є. Організаційно-економічні засади розвитку агрохолдингів / Данкевич А. Є. // Економіка АПК. – 2012 – № 1 – С. 26–29.
3. Ткачук В. І. Диверсифікація аграрного підприємництва: [монографія]
В. І. Ткачук. – Житомир: ЖНАЕУ, 2011 – 268 с.
4. Комплексна програма розвитку сільського господарства Житомирської області у 2009— 2010 роках та на період до 2012 року". — Житомир: Рута, 2009. — 304 с.

5. Олійник О.О. Соціально-економічна природа становлення і розвитку агрохолдингів / О.О. Олійник // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. - 2012. - № 3(19). - С. 106-109.

ДИВЕРСИФІКАЦІЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ЧИННИК СТАЛОГО РОЗВИТКУ

**Бабан Т.О., к.е.н., доцент, Харківський національний технічний
університет сільського господарства імені Петра Василенка**

**Ісламов М.В., слухач магістратури, Харківський національний
технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка**

Сільське господарство є одним з найважливіших секторів національної економіки, що наразі забезпечує 12,1% валової доданої вартості країни та близько 40% національного експорту. Особливістю сучасного виробництва в сільському господарстві є вузька спеціалізація виробників на окремих видах продукції рослинництва або тваринництва. З кожним роком все більше сільськогосподарських підприємств спеціалізуються лише на 3-5 видах продукції. Але така тенденція не є однозначною, адже кон'юнктура ринку сільськогосподарської продукції змінюється, значна пропозиція окремих видів аграрної продукції викликає на ринку зниження цін, та призводить до зменшення прибутків товаровиробників.

Відтак стають актуальними дослідження різних аспектів розвитку стратегій диверсифікації діяльності сільськогосподарських підприємств, які свого часу досліджувались такими вченими як В.Г. Андрійчук, І.Ф. Баланюк, В.М. Дереза, М.В. Зубець, М.Д. Корінько, О.О. Лемішко, Н.Г. Маслак, Г. Немченко, С.М. Попова, Д.І. Шеленко, В.В. Юрчишин, А.Г. Ясько, та ін.

Диверсифікація – це поширення господарської діяльності на нові сфери (розширення номенклатури та асортименту виробленої продукції, видів послуг в рамках одного підприємства). У сільському господарстві

диверсифікація полягає у переміщенні ресурсів на нові види сільськогосподарської та несільськогосподарської діяльності, де створюються нові можливості для кращого використання робочої сили та інших ресурсів, збільшення прибутку. Диверсифікація дозволяє зменшити ризики, завоювати нові сегменти ринку, підвищити ефективність виробництва. В цілому, впровадження диверсифікації в сільськогосподарське виробництво є фактором забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства.

Диверсифікація сьогодні є одним з рішень економічних проблем сільського господарства, яка може сприяти вирішенню соціальних проблем сільських територій, підвищенню рівня зайнятості, а значить, рівня життя населення.

Одним з напрямків диверсифікації діяльності сільськогосподарських підприємств, на нашу думку, може стати закладання саду. Сприятливі природні умови, наявність родючих ґрунтів дають змогу вирощувати якісну продукцію садівництва, а значний попит як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках дає можливість забезпечити хороші прибутки.

Особливість садівництва полягає в тому, що воно не потребує значних земельних ресурсів та є високомаржинальною галузю. Тому підприємства з різними напрямками діяльності зараз закладають сади.

Наразі на сільськогосподарські підприємства припадає 24% у структурі сукупного виробництва плодів і ягід в Україні, але поступова диверсифікація може змінити таку ситуацію.

Українські товаровиробники продукції садівництва поступово збільшують обсяги експорту. Так, за підсумками 2018 року плодів та ягід експортовано на суму 229 млн дол. США, що на 17 % більше у порівнянні з 2017 роком. Основними продуктами цієї товарної групи стали волоські горіхи (117 млн дол. США), заморожені плоди і ягоди (78 млн дол. США), яблука і груші (15 млн дол. США).

За нашими підрахунками закладання горіхового саду (волоський горіх) лише на ділянці в 10 га дасть можливість підприємству отримувати прибуток більше 150 тис грн/га, а при комбінуванні насаджень з іншими культурами – його розмір буде більшим.

Для порівняння, при вирощуванні найприбутковіших сільськогосподарських культур товаровиробники в поточному році отримали середній прибуток на 1 га: кукурудзи – 18,3 тис грн/га, сої – 15,8 тис грн/га, ріпаку – 13,7 тис грн/га, соняшнику – 11,6 тис грн/га, пшениці – 10,7 тис грн/га.

В свою чергу, дохідність таких високомаржинальних садових культур як яблуні з 1 га може скласти до 500 тис грн, з груші – близько 1 млн та вище.

Розвиток садівництва може дати можливість збільшення ефективності діяльності не лише сільськогосподарських підприємств, а й збільшити доходи місцевих громад за рахунок залучення домогосподарств на онові кооперації до даного виду діяльності. Це, в свою чергу, сприятиме сталому розвитку сільських територій.

Відповідно, перевагами диверсифікації в сільському господарстві є: найбільш повне використання ресурсного потенціалу; збільшення ефективності забезпечення економічно-продовольчої безпеки; підвищення конкурентоспроможності продукції та підприємства; зменшення ступеню підприємницького ризику через ліквідацію залежності від окремих видів продукції; забезпечення сталого розвитку сільськогосподарських підприємств та сільських територій.

Список використаних джерел

1. Річний галузевий звіт «Садівництво та ягідництво в Україні – 2018». Київ. 2019. URL.: http://ukrsadprom.org/wp-content/uploads/2019/03/2018-Richnyj-galuzevyj-zvit_Sadivnytstvo-ta-yagidnytstvo-2018.pdf.pdf

2. Томілін О.О. Диверсифікація аграрних підприємств як дієва стратегічна орієнтація в агропромисловій сфері. Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки. 2012. №3 (69). С. 205–211.

3. Ужва А.М. Диверсифікація виробництва продукції як засіб ефективного розвитку регіональних продовольчих комплексів. Вісник ХНТУСГ: Економічні науки. 2016. Вип. 171. С. 183–194.

4. Чумак Р.М. Диверсифікація виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств: проблеми та шляхи вирішення. Сталий розвиток економіки. 2014. № 33. С. 120–125.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Богуславський С. Ю., здобувач вищої освіти групи МЕН 5/1

Науковий керівник - Зінгаєва Н.Є., асистент

Миколаївський національний аграрний університет

Кадрова політика – система роботи з персоналом, що об'єднує різні форми діяльності й має на меті створення згуртованого й відповідального високопродуктивного колективу для реалізації можливостей підприємства адекватно реагувати на зміни в зовнішньому і внутрішньому середовищах.

Особливою рисою кадрової політики аграрних підприємств є вплив стереотипів управління персоналом, які сформувалися в минулі періоди. Досить часто підприємства віддають перевагу використанню традиційних методів керування, в основі яких підпорядкування працівників волі роботодавців. Сьогодні такий підхід не забезпечує належної результативності виробництва. Його ефективність може бути забезпечена лише за умови оптимального поєднання матеріальних, фінансових, людських та інформаційних ресурсів. Серед усіх чотирьох видів найбільш цінним і, як

правило, найдорожчим джерелом, від якого значно залежить зростання і конкурентоспроможність підприємства, є трудові ресурси [1, с. 7-25]. Отже, у процесі досягнення цілей організації обов'язково слід враховувати не лише інтереси роботодавців, а й вимоги працівників. У сучасних умовах на підприємстві можливо реалізувати чотири види кадрової політики: "пасивну", "реактивну", "превентивну" і "активну". Пасивна кадрова політика передбачає, що керівники підприємства працюють в режимі екстреного реагування на конфліктні ситуації, докладають зусиль для усунення проблеми будь-якими засобами, найчастіше не намагаючись зрозуміти причини і можливі наслідки. Під час застосування методів реактивної політики керівництво здійснює контроль за ознаками негативного стану в роботі з персоналом, причинами розвитку кризи: виникнення конфліктних ситуацій, брак достатньо кваліфікованої робочої сили для вирішення поточних завдань, відсутність стимулів до високопродуктивної праці [2, с. 66-70]. За превентивної кадрової політики службі підприємства по роботі з людськими ресурсами притаманні не лише механізм моніторингу їх загального стану, а й передбачення кадрової ситуації на короткостроковий та середньостроковий період. Найбільш дієвою можна вважати саме активну кадрову політику, в процесі якої управлінці не лише обізнані відносно прогнозів, а й можуть впливати на ситуацію, яка відбувається на підприємстві. За умов здійснення ефективної поміркованої кадрової політики керівники організації здатні діагностувати хід подій на певний період та обґрунтовано передбачити їх розвиток, маючи у своєму розпорядженні засоби для впливу на неї [2, с. 67].

Зміст кадрової політики не обмежується наймом на роботу, а стосується принципових позицій підприємства стосовно підготовки, розвитку персоналу, забезпечення взаємодії працівників і підприємства. Стратегічна кадрова політика пов'язана з вибором цільових завдань, розрахованих на далеку перспективу, а поточна кадрова робота зорієнтована на оперативне вирішення кадрових питань [3]. Так кадрова політика ТОВ «Веселинівська

МТС» Веселинівського району включає такі складові елементи: політика зайнятості (забезпечення висококваліфікованим персоналом, створення привабливих та безпечних умов праці); політика навчання (формування відповідної бази навчання, щоб працівники мали можливість підвищити кваліфікаційний рівень і тим самим отримати можливість професійного зростання); політика оплати праці (надання вищої заробітної плати, ніж в інших підприємствах за аналогічну роботу, що одночасно враховує здібності, досвід, відповідальність працівників); політика добробуту (забезпечення ширшого набору пільг і послуг, ніж у інших роботодавців; створення привабливих соціальних умов для персоналу); політика трудових відносин (встановлення певних процедур для вирішення трудових конфліктів).

За результатами опитування працівників, головною проблемою кадрової політики підприємства, що досліджується, є недосконалість системи розвитку персоналу. Одна з основних причин зазначеного – відсутність дієвого механізму підготовки кадрів, який вимагає постійного виділення коштів на навчання персоналу. У сучасних вітчизняних умовах керівництво підприємства оцінює дані витрати, як занадто ризиковані, оскільки працівник з високим рівнем кваліфікації стає надзвичайно привабливим для інших працедавців в умовах дефіциту кадрів робочих спеціальностей. Якщо інший роботодавець запропонує такому спеціалісту кращі умови, і він на них погодиться, то підприємство втратить вкладені в його розвиток кошти. Саме тому в ситуації обмежених фінансових можливостей витрачання ресурсів на підвищення кваліфікації працівників є ризиковим для підприємства. З метою вирішення даної проблеми керівництво намагається залучити до роботи окремих кваліфікованих спеціалістів, в тому числі, за договорами цивільно-правової відповідальності.

Сьогодні в аграрному секторі, як ніколи, відчувається дефіцит висококваліфікованих працівників, особливо молодого покоління, яке зазвичай не має бажання працювати в сільській місцевості. Універсального способу вирішення даної проблеми не існує, оскільки мова йде про

індивідуальні особливості людини. Виявлено, що одним із дієвих шляхів оптимізації рівня кадрового забезпечення є розробка та використання індивідуального підходу на кожному підприємстві з урахуванням загальних порад професіоналів у даній сфері та специфічних особливостей функціонування підприємства.

Список використаних джерел

1. Калетнік Г.М. Науково-теоретичні аспекти формування та розвитку людського капіталу в сільських територіях / Г.М. Калетнік, А.Г. Мазур // Економіка, фінанси, менеджмент. – 2016. – № 10 (14). – С. 7-25.
2. Стрехова С.В. Кадрова політика: важелі впливу на ефективність, механізми та інструменти реалізації/ С.В. Стрехова // Економічний часопис – XXI. – 2012. – №3. – С. 66-70.
3. Севастьянов Р.В. Кадрова політика підприємства та напрями її вдосконалення/ Р.В. Севастьянов, С.А. Ткаченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zgia.zp.ua>.

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Бройко В. А., здобувач вищої освіти групи МЕН 5/1

Науковий керівник: Зінгаєва Н.Є., асистент

Миколаївський національний аграрний університет

Аграрна економіка в останні роки набуває популярності серед ряду інших сфер економіки, починаючи чергове коло якісно нового циклічного розвитку. Тенденції посилення зацікавленості по відношенню до даної галузі підтверджуються реакцією різних державних і міжнародних інституцій,

професійних співтовариств інвесторів, різних верств населення. Відповідно питання формування ефективної системи управління аграрним підприємством стає все більше актуальним.

Особливості управління діяльністю аграрних підприємств розглядаються в працях багатьох вітчизняних вчених: В. Білошапки, І. Бланка, А. Мазаракі, Л. Довгань, В. Пастухової, В. Пономаренка, М. Туленкова, З. Шершньової, та ін. Проте проблеми ефективного управління аграрними підприємствами залишаються ще недостатньо дослідженими.

Система управління, спрямована на створення конкурентних переваг і утвердження ефективної стратегічної позиції, забезпечує в майбутньому життєздатність підприємства в мінливих умовах. Враховуючи специфіку сільського господарства аграрні підприємства працюють в умовах ризику і невизначеності. Однією з причин цього є те, що в сільському господарстві робочий період не збігається з періодом виробництва, що викликає сезонність виробництва, яка призводить до нерівномірного використання робочої сили і засобів виробництва, нерівномірного надходження продукції і доходів протягом року. Залежність від природних умов викликає необхідність створювати на аграрних підприємствах значні страхові резерви насіння, кормів на випадок неврожаю, спричиненого форс-мажорними обставинами – посухою, градобоем, повеннями тощо [1, с. 30-38].

Сільськогосподарське виробництво здійснюється в різних ґрунтово-кліматичних умовах, що безпосередньо позначається на результатах господарської діяльності підприємстві рівні їх економічного розвитку. Через те, що в сільському господарстві існує великий сезонний розрив між вкладенням оборотного капіталу й отриманням доходів, аграрні підприємства повинні мати значні суми коштів для покриття сезонних витрат. Тримати спеціально на такі цілі власні кошти тривалий час економічно невиправдано. Значно ефективніше мінімальні виробничі запаси і кошти в розрахунках формувати за рахунок власних джерел, а понад цього – позичкових, тобто за рахунок кредитів.

Тривалий період виробництва сільськогосподарської продукції, який продовжується нерідко більше року і характеризується поступовим наростанням вкладень від початку виробництва до його завершення не приваблює інвесторів. Якщо взяти до уваги ще й існування підвищеного ризику недоодержання готової продукції в очікуваному обсязі через незалежні від виробника обставини – несприятливі природно-кліматичні умови, то стає зрозумілим, чому ця особливість сільського господарства не є тимчасовою, а органічно притаманна йому.

В аграрних підприємствах порівняно з іншими значно ускладнюється процес управління виробництвом. Це зумовлено наступними причинами: необхідністю розвивати в аграрних підприємствах декілька товарних галузей, які істотно відрізняються технологією та організацією виробництва; розосередженістю працівників по великій території, площею нерідко декілька тисяч гектарів земельних угідь і складністю в зв'язку з цим прийняття оперативних рішень відповідно до зміни поточної виробничої ситуації; доступністю території аграрних підприємств та їх господарських об'єктів стороннім особам і необхідністю докладання додаткових зусиль для організації збереження власного та орендованого майна, вирощеного врожаю; потребою залучення сезонної робочої сили в періоди збігу сільськогосподарських робіт і труднощами управління нею в складі тимчасових організаційних ланок, які нерідко посилюються через низьку кваліфікацію таких працівників; необхідністю подовження робочого дня працівників аграрних підприємств з метою своєчасного виконання ними важливих технологічних операцій у стислі (оптимальні) агротехнічні строки.

Крім зазначених причин, можна стверджувати, що низька ефективність системи управління обумовлена, в основному, ще й недосконалістю інформаційно-економічного простору. Розв'язати ці проблеми і забезпечити розвиток галузі, враховуючи вимоги ринкового середовища, можливо при використанні елементів стратегічного управління. Отже, система управління має забезпечити ефективне функціонування аграрних підприємств в умовах

взаємодії з мінливим зовнішнім оточенням, яке має свої закони розвитку, свої характеристики [2, с. 5-10].

Сучасний період економічного розвитку України вимагає від аграрних підприємств вирішення зовсім нових завдань. Кардинальне реформування їх організації викликає необхідність управління на основі усебічного використання досягнень сучасної управлінської науки і практики, формування високої конкурентоспроможності. Підвищення ефективності системи управління аграрними підприємствами потребує змін не тільки в системі управління, а й мислення підприємців. Без нового економічного світогляду неможливо застосовувати принципи ефективного управління. Особливо актуальним це є для аграрних підприємств, діяльність яких пов'язана з тривалими виробничими процесами і характеризується значним ступенем ризику.

Список використаних джерел

1. Казанджі А.В. Теоретичні аспекти управління виробничою діяльністю аграрних підприємств / А.В. Казанджі // Аграрний вісник Причорномор'я. Економічні науки. – 2014. – Вип. 75. – С. 30-38.

2. Красноруцький О.О. Функціональні та інструментальні концепції в дослідженнях механізмів управління економічним потенціалом аграрних підприємств / О.О. Красноруцький, С.В. Руденко // Актуальні проблеми інноваційної економіки. – 2016. – No 2. – С. 5-10.

АНАЛІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ АГРАРНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Вістернічан С. О., магістрант

Миколаївський національний аграрний університет

Сучасний розвиток аграрного сектору економіки потребує особливої уваги до формування та активізації діяльності суб'єктів ринкової інфраструктури, створення ефективної маркетингової мережі руху сільськогосподарської продукції від виробника до споживача, яка мала б забезпечити паритетність економічних інтересів виробників, переробників і кінцевих споживачів.

Протягом 2017р. сільськогосподарськими підприємствами (крім малих) області було реалізовано власно виробленої аграрної продукції на суму 16110,1 млн грн, з якої вартість продукції рослинництва становила 15455,6 млн грн (95,9% загальної виручки), відповідно тваринництва – 654,5 млн грн (4,1%). Загальний обсяг реалізації аграрної продукції порівняно з попереднім роком збільшився на 2,6%, у тому числі продукції рослинництва – на 2,7%, а тваринництва – зменшився на 1,3%.

Упродовж 2017р. аграрними господарствами області було продано 1544,5 тис. т культур зернових та зернобобових, що на 4,8% більше рівня 2016р. та на 12,9% більше, ніж у 2010р. (табл. 1).

У структурі реалізації зернових культур 59,2% припадало на пшеницю (на 2,5 в.п. більше, ніж у попередньому році), 19,7% – на ячмінь (на 4,5 в.п. менше), 17,2% – на кукурудзу (на 2 в.п. більше), 1,9% – на зернобобові (на 0,2 в.п. менше). Слід зазначити, що збільшення обсягів реалізації, порівняно з попереднім роком, відбулося по гречці – на 48%, кукурудзі на зерно – на 18,1%, пшениці – на 9,4%. По решті культур зернової групи відмічалось зменшення обсягів продажу: житу – на 77,5%, просу – на 71,9%, ячменю – на 14,4%, вівсу – на 10,4%, зернобобовим – на 4,1%.

Таблиця 1 Обсяги реалізації окремих видів сільськогосподарської продукції (включаючи передану на переробку на своїх потужностях та давальницьку сировину), тис. т

Продукція	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Культури зернові та зернобобові	368,2	328,3	998,5	1386,0	1695,8	1773,9	1474,3	1544,5
у т. ч. пшениця	65,5	81,0	536,7	642,2	822,7	970,7	835,7	914,5
Насіння культур олійних	49,0	39,3	698,0	803,3	781,9	833,2	695,4	697,9
у т. ч. насіння соняшнику	34,1	44,9	638,4	694,0	677,1	761,4	649,1	610,5
Культури овочеві	38,1	201,6	239,0	175,5	243,1	243,2	238,6	324,2
Культури плодові та ягідні	1,6	1,0	9,6	11,3	8,1	7,8	8,0	2,9
Тварини сільськогосподарські живі	0,6	0,3	8,4	8,7	10,4	9,1	8,5	7,3
у тому числі								
велика рогата худоба	2,7	2,2	2,3	3,1	2,8	2,1	2,4	2,1
свині	5,3	5,0	4,3	3,9	5,4	6,1	4,9	4,1
птиця	2,5	2,0	1,7	1,6	2,2	0,8	1,1	1,1
Молоко від сільськогосподарських тварин усіх видів, сире	28,7	33,2	38,6	41,3	42,0	41,7	41,8	43,3
Яйця, млн. шт	124,7	164,8	409,8	149,9	350,2	108,7	102,6	111,4

Крім зменшення реалізації наведених вище видів рослинницької продукції, також відбулося скорочення продажу плодів та ягід (на 63,6%), баштанних культур (на 57,4%), буряку цукрового фабричного (на 13,2%), винограду (на 11,3%), насіння соняшнику (на 5,9%). Втім, більше ніж у 2016р. продано насіння ріпаку й кользи (у 3,9 раза), картоплі (у 3,8 раза), овочів (на 35,9%), бобів сої (на 4,5%).

Виробниками тваринницької продукції у минулому році реалізовано 7,3 тис. т худоби та птиці (в живій масі), що на 14,1% менше рівня 2016р., у тому числі великої рогатої худоби – 2,1 тис. т (на 12,5% менше), свиней – 4,1 тис. т (на 16,3% менше), птиці – 1,1 тис. т (на рівні попереднього року). У структурі реалізації худоби та птиці найвагомніше місце займає продаж свиней – 56,2% (у 2016р. – 57,6%).

Обсяг реалізації яєць в сільськогосподарських підприємствах (крім малих) торік зріс на 8,6% і склав 111,4 млн. штук. Продаж молока усіх видів становив 43,3 тис. т, що на 3,6% вище рівня 2016р.

Аналізуючи середні ціни на продукцію сільського господарства у порівнянні з 2016р., слід констатувати їх підвищення на 7,9%, зокрема на продукцію рослинництва – на 7%, тваринництва – на 27,2%. Серед видів рослинницької продукції зернові культури подорожчали на 13,6%, боби сої – на 14,9%, насіння соняшнику – на 2%, насіння ріпаку й кользи – на 13,5%, продовольчі баштанні культури – на 14,8%, буряк цукровий фабричний – на 10,7%, картопля – у 2,4 раза, плодові та ягідні – на 45,4%. Виноград подешевшав на 5,7%, культури овочеві – на 7,1%. Всі види тваринницької продукції у 2017р. виявилися дорожчими ніж у 2016р. Ціни на тварини сільськогосподарські живі зросли на 36,2%, молоко усіх видів – на 33,4%, вовну – на 5,1%, яйця – на 3,9%. Дорожчими ніж у середньому по Україні, були картопля (на 55,1%), вовна (на 25,2), культури зернові та зернобобові (на 6,5%), буряк цукровий фабричний (на 5,8%), боби сої (на 4%), насіння ріпаку (на 2,1%) та насіння соняшнику (на 1,2%). Нижчий рівень цін зафіксовано на культури овочеві (на 58,7%), плодові та ягідні (на 25,7%), виноград (на 16,9%), тварини сільськогосподарські живі (на 4,8%), яйця (на 0,5%), молоко (на 0,4%).

Щоб отримати виробникам аграрної продукції найкращу віддачу від господарської діяльності, потрібно вирішувати питання цінової політики, шукати найвигідніші шляхи реалізації для виробленої продукції, які в сучасних умовах господарювання не завжди мають вищу ціну. Потрібне створення такого механізму регулювання цін, який буде спрямований на підвищення ефективності функціонування аграрних підприємств та забезпечення їх двосторонньої взаємодії в напрямі реалізації продукції з переробними підприємствами – це перспективний напрям.

ЕФЕКТИВНЕ ВИРОЩУВАННЯ ЛАВАНДИ В ПІВДЕННОМУ РЕГІОНІ

Георгієва Є.І., здобувач вищої освіти гр. БТ 4/1,
Науковий керівник – Коваленко Г.В. канд. екон. наук,
ст. викладач кафедри економіки підприємств
Миколаївський національний аграрний університет

Лаванда – це багаторічний, вічнозелений напівчагарник, що характеризується протиерозійними властивостями, може вирощуватися на малопродуктивних, кам'янистих ґрунтах. Вирощування лаванди забезпечує очищення повітря від патогенних бактерій за рахунок виділення ефірної олії з антисептичними властивостями. Окрім того лаванда є цінним медоносом і забезпечує естетичну красу у фазу цвітіння. Лавандова ефірна олія має антисептичну, заспокійливу та спазмолітичну дію. Квітки і суцвіття як сировина для одержання лавандової олії входять до фармакопей 16 країн світу. Ефірна олія лаванди поліпшує концентрацію уваги. Дослідження японських вчених свідчать, що число помилок, допущених програмістами, знижується на 20%, коли вдихають запах цієї рослини [1, 2].

У наш час зростає попит на натуральну рослинну сировину та ефірну олію лаванди. Вирощування цієї культури є економічно вигідним. Оскільки територія Південного Степу України придатна за природними умовами для вирощування перспективних ефіроолійних рослин, зокрема, лаванди, так як вона світлолюбна, посухостійка і характеризується високою морозостійкістю. У той же час характеризується високою морозостійкістю. Виробництво такої лікарської рослини в Україні на даний момент не є масштабним, проте набирає популярність за рахунок багатофункціонального застосування в різних сферах промисловості: фармацевтичної, харчової, косметичної та інших. Саме тому рентабельність такого бізнесу буде дуже високою (до 8 тис. євро за 1 га). До того ж важливо зазначити, що лаванда – це багаторічна рослина. 1 раз посіяв і заробляй за 10 000\$ на рік з 1-го гектара. Найбільш

популярний спосіб збуту лаванди в Європі - продаж лавандової ефірної олії. Щорічне зростання даного ринку по всьому світу складає 6,5% і на сьогоднішній день в грошовому виразі оцінюється в 76 млн дол. [4, 5] .

Вирощування цієї прибуткової рослини стає більш популярнішим серед українських фермерів, особливо тих, які працюють на півдні країни. Інтерес до культури спричинений тимчасово втраченим Кримом, де традиційно культивували лаванду. Аналітики зазначають, що в нашій країні не менші потенційні можливості з вирощування та переробки лаванди ніж у Болгарії, яка є найбільшим виробником лавандової олії в Європі. Також попитом у косметичній промисловості користується гідролат (лавандова вода), що є побічним продуктом від виробництва олій. Літр такої води, привезеної з Болгарії коштує 45-50 доларів [4].

Капіталовкладення приблизно в 70 тис. дол., які потрібно зробити на етапі придбання посівного матеріалу та висаджування цієї культури, в подальшому окупляться доброю ринковою ціною на вирощену сировину чи продукцію її переробки. Стосовно висаджування лаванди, то на гектар потрібно мінімум 10,2 тисячі паростків за умови формування схеми 70x1,4 м, що є оптимальним способом задля механізованого оброблення і догляду. Засівати поле насінням недоречно, адже коштує воно досить дорого. Лаванду можна збирати механізовано, але це доцільно, якщо її висаджено на площі до десяти гектарів.

Ринки збуту лаванди та продуктів її переробки досить різноманітні. Можна реалізовувати саджанці та отримувати прибуток із цього виду діяльності. Крім того, лаванду активно скуповують для озеленення власних присадибних ділянок, виготовлення парфумерних виробів та ліків, виноробства. На Миколаївщині, Херсонщині, Одещині кілька фермерських господарств уже вирощують лаванду, адже зрозуміли її високу рентабельність на ринку. На Волині фермерка вирощує лаванду і збуває продукцію через свій акаунт Instagram. Навіть у Київській області є приватне

господарство «Лавандовий гай», господиня якого пропонує власноруч вироблену косметику з лаванди та поле для фотосесій.

Отже ідея культивувати цю рослину, яка наразі є нішевою в Україні, перспективна та прибуткова. Вирощування лаванди як бізнес-ідея вимагає ретельного планування, але дозволяє швидко окупити витрати і отримувати високий прибуток. Маючи відповідні кліматичні умови, Україна може знову стати найбільшим в Європі виробником ефірних олій та інших цінних продуктів переробки лікарської сировини, поповнити валютні ресурси держави, створити нові робочі місця та раціонально використовувати сільськогосподарські угіддя.

Список використаних джерел

1. Шпичак О. С. Маркетингові дослідження фармацевтичного ринку седативних лікарських засобів рослинного походження для використання у спортивній медицині / О. С. Шпичак. // Вісник фармації 3(75). – 2013. – С. 64–68.
2. Запашний бізнес планує прибутки [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://resource.com.ua/zapashnyj-biznes-planuye-prybutky/>.
3. Экономически обоснованный способ получения саженцев лаванды сорта Синева / [О. Б. Скипор, С. С. Бабанина, А. А. Попова и др.]. // Таврический вестник аграрной науки № 2 (14). – 2018. – С. 103–109.
4. Івашко О. Чи зацвіте гірська лаванда у степу? [Електронний ресурс] / О. Івашко. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://ukurier.gov.ua/uk/news/chi-zacvite-girska-lavanda-u-stepu/p/>.
5. Вигідний бізнес: в Україні вирощують надзвичайні сади лаванди [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://news.agro-center.com.ua/eco-farming/vygidnyy-biznes-v-ukraini-vyroschuyut-nadpvychni-sady-lavandy.html#.XKZelNjVJPZ>.

РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ І ПРОБЛЕМИ СІЛЬСЬКОГО РОЗВИТКУ

**Коваленко Г.В., канд. екон. наук,
ст. викладач кафедри економіки підприємств,
Перета В.А., студентка групи ПУА 5/1
Миколаївський національний аграрний університет**

На сучасному етапі розвитку економіки Україна має розгалужений аграрний сектор, що здатний забезпечити виробництво конкурентоспроможної аграрної продукції. Але протягом 90-х рр. минулого століття розвиток сільського господарства України характеризувався глибоким економічним спадом. І лише починаючи з 2000 р. ситуація почала стабілізуватися.

Незважаючи на позитивні зрушення в сільському господарстві України, існує ще багато невирішених проблем. Зокрема, на регіональному рівні все ще зберігається тенденція щодо недооцінювання ролі сільських територій у загальній структурі економіки областей України. Основним видом виробництва серед сільських територій України залишається аграрне виробництво. При цьому нерозвиненими є несільськогосподарські види діяльності. Це посилює кризові тенденції в розвитку сільських територій, активізує процеси міграції працездатного сільського населення до міст [4].

Ключовою реформою на даний час є децентралізація. Її основні цілі – переорієнтувати в зворотний бік сільську міграцію, боротьба з бідністю, розширення зайнятості населення, забезпечення рівних можливостей і задоволення потреб населення, покращення якості життя, можливості для розвитку особистості та поліпшення стану соціального розвитку.

Міжміськими і сільськими територіями повинно бути досягнуто більш справедливого балансу бюджетних витрат, капіталовкладень в

інфраструктуру, збільшення фінансування програм економічного розвитку сільських територій. Вагомою перевагою об'єднаних громад буде концентрація коштів та можливість їхнього розподілу на місцях. Крім того, держава продовжить надання субвенції на захищені статті та допоможе реалізовувати проекти громад щодо підвищення рівня життя у рамках державної стратегії децентралізації.

Таким чином, децентралізація для сільських територій передбачає процес розширення й зміцнення їх прав та повноважень при одночасному звуженні прав і повноважень відповідних центральних органів управління з метою оптимізації та підвищення ефективності управління суспільно важливими справами, найповнішої реалізації місцевих інтересів. Серед очікуваних наслідків, що зумовлюють тенденцію передачі більшого обсягу повноважень та відповідальності сільським громадам, можна виділити такі: ефективніший місцевий розвиток і впровадження демократії та захист прав громадян [3].

Слід відзначити той факт, що найвизначнішим наслідком зміцнення місцевого самоврядування є те, що підвищується ефективність державного управління в цілому. Коли громадяни довіряють територіальним представникам влади й більш активно залучаються до покращення стану справ у своїх громадах, їхнє ставлення до держави також змінюється на краще. Таким чином, хоча обсяг повноважень центрального уряду внаслідок децентралізації може звужуватися, легітимність держави в цілому зміцнюється. Тому децентралізацію можна розглядати як спосіб, від застосування якого виграють усі рівні влади й сільські громади одночасно. Переваги децентралізації для розвитку сільських територій полягають у тому, що рішення про суспільні витрати приймаються на місцевому рівні, що відповідає місцевим потребам населення, і тому такі витрати в більшій мірі відображатимуть потреби в місцевих послугах, аніж прийняті на центральному рівні рішення.

Місцеве самоврядування може усунути інституційні та юридичні перешкоди й заохочує інноваційні форми вирішення місцевих проблем. Заходи з розвитку за участю громадян дозволяють планувати діяльність у відповідності до специфічних потреб місцевого населення [1].

В умовах процесу децентралізації влади в Україні з'являються нові можливості розвитку сільських територій. Перспективи місцевого розвитку й благоустрою окремих територіальних громад виступають основним мотивом децентралізації в багатьох країнах. В умовах децентралізації влади, органи місцевого самоврядування мають потенціал функціонувати ефективніше, ніж центральні органи. Самодостатність та автономія бюджетних витрат на розподіл місцевих послуг дає можливість сільським громадам надавати якісні та доступні суспільні послуги у відповідності до потреб та пріоритетів своїх громадян. Територіальні громади можуть регулювати процес надання послуг, базуючись на коротко – та довготерміновому плануванні. Розширення повноважень органів місцевого самоврядування різних рівнів повинно здійснюватись так, щоб з одного боку, максимально наблизити процес прийняття рішення до громадян, а з іншого, щоб органи влади володіли організаційними, матеріальними та фінансовими ресурсами, достатніми для забезпечення необхідного обсягу та якості послуг, які надаються населенню відповідно до загальнодержавних соціальних стандартів.

Список використаних джерел

1. Бородіна О. Аграрна політика України. Витоки, сучасний стан і нові можливості в контексті інституціоналізму та викликів глобалізації / О. Бородіна // Економіка України. – 2008. – № 10. – С. 94-111.
2. Головня О. М. Соціально-економічні результати реформування власності у сфері торгово-побутового обслуговування: стан та перспективи / О. М. Головня // Економіст. – 2005. – № 7. – С. 79–81.
3. Децентралізація та ефективне місцеве самоврядування: навчальний посібник для посадовців місцевих та регіональних органів влади

та фахівців з розвитку місцевого самоврядування. Київ: ПРООН/МПВСР. – 2007. – 269 с.

4. Колесников В. І. Світовий досвід розвитку сільських територій / В. І. Колесников // Ефективна економіка : [електрон. наук. фак. видання]. – Режим доступу : [http:// www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2956](http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2956) .

КАРТОПЛЯРСТВО – ПРОВІДНА ГАЛУЗЬ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Крилова Я.М., здобувач вищої освіти групи МЕН 2/2

*Науковий керівник- Горобченко О.А., , доцент кафедри економіки підприємств
Миколаївський національний аграрний університет*

Картоплярство – це одна з найбільш складних галузей сільського господарства, воно займає друге місце у продовольчому балансі країни. Картопля є продуктом повсякденного харчування людини, становить значну частку доходів населення, служить джерелом годівлі тварин, і має великі перспективи промислової переробки. Через це картопля займає провідне місце в економіці кожної країни.

Існує безліч сортів картоплі, в залежності від використання: кормові, технічні, столові, універсальні, в залежності від скоростиглості: ранньостиглі, середньоранні, середньостиглі, середньопізні та пізні. Найбільш поширеними в Україні є: ранньостиглі (Веста, Карлик 04, Боже дар, Білоруський), середньоранні (Дара, Доброчин, Дубравка), середньостиглі (Ангар та Звіздаль), середньостиглі та пізні (Дорогинь, Віта та Тетерів) [1].

Проблемою виробництва картоплі є скорочення посівних площ та питомої ваги цієї культури у структурі загальних посівів, що зумовлює, в

свою чергу, впливає на низький рівень виробництва картоплі в Миколаївській області.

Метою нашого дослідження є аналіз показників виробництва картоплі Миколаївської та інших областей за 2000-2017 роки.

Проаналізувавши вартість валової продукції картоплярства в Україні у 2017 році серед всіх областей, можна виділити область-лідер та область-аутсайдер: областю-лідером є Вінницька область, так як вартість продукції становить 7,6 % від загальної кількості, а отже вона займає перше місце серед інших областей України, чого не можна сказати про Закарпатську область, адже вона є аутсайдером (1,2%). Спираючись на ці данні, можна виявити, що частка продукції рослинництва Миколаївської області перевищує частку Закарпатської на 2,4 %, але не досягає частки Вінницької області на 3,6%, через це і посідає 15 місце по Україні [2].

Згідно показників площ, з яких зібрано картоплю, по Миколаївській області за 2000-2017 роки, доцільно відмітити, що найбільша площа була у 2000 році, а найменша – у 2015 та 2017 роках, тому ми можемо бачити зменшення на 6,6 тис. га у 2017 році, в порівнянні з 2005 роком.

Досліджуючи обсяги виробництва картоплі, з'ясували, що найбільший показник по Миколаївській області був у 2016 році (268,4 тис.т), а найменший – у 2000 році (72,5 тис.т). При цьому найбільше вироблено у Вінницькій області (7,4 %), а найменше – у Херсонській (1,2%). Це свідчить про те, що одні області більш спеціалізовані на виробництві цієї продукції, ніж інші. Ми знаємо, що в Херсонській області посушливий клімат, адже вона розташована в південній частині степової зони України, тому в таких умовах доцільно вирощувати зерно озимої пшениці, соняшник та баштанні культури. У Вінницькій області навпаки - вона розташована у помірно-континентальному кліматі, через це більша частка приходить на виробництво таких культур, як картопля та цукровий буряк [2].

Проаналізувавши показники урожайності картоплі по всім категоріям господарств Миколаївської області за 2000-2017 роки, зазначимо, що

найвищою урожайність була у 2016 році, а найнижчою – у 2000 році. Починаючи з 2000 року до 2016 року включно спостерігається тенденція до зростання, та в 2017 році показники стають меншими. У 2017 рік порівняно з 2000 роком урожайність зросла на 136,8%, що в натуральному виразі становить 5,7 ц з 1 га. На урожайність впливає велика кількість чинників: відхилення вологості ґрунту від оптимальних норм, поганий полив, хвороби рослин, посів на вторинно засолених ґрунтах. Все вище перераховане призводить до зниження урожайності картоплі, отже треба вживати заходів щодо підвищення її рівня.

Ознайомившись з статистикою споживання картоплі по областях України за 2000-2017 роки, зауважимо, що найбільше в Миколаївській області спожито за 2016 та 2017 роки (відповідно 116,4 кг та 115,6 кг на одну особу за рік), чого не можна сказати про 2010 рік, адже споживання картоплі в цьому році було найменшим (92 кг на одну особу за рік). Найбільше спожито картоплі по Україні в Івано-Франківській області, а саме 190,8 кг на одну особу за 2017 рік, а найменше – у Донецькій області – 101,4 кг на одну особу за 2017 рік [2].

Таким чином, урожайність картоплі в Миколаївській області зменшується, проте її споживання має тенденцію до зростання. Отже, аграріям слід приділити більше уваги удосконаленню технології виробництва картоплі: вибору високоврожайних сортів, часу посадки та якості ґрунту.

Список використаних джерел

1. Сорти картоплі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buduemdim.com.ua/sorti-kartopli-opis-harakteristiki-i-foto/>
2. Сільське господарство Миколаївської області у 2017 році : статистичний збірник / Головне управління статистики у Миколаївській області / [під редакцією О. Г. Ковалюк]. — Миколаїв: 2018. — 210 с.

КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПТАХІВНИЧИХ АГРОХОЛДИНГІВ

Крупницька А.В., студент 1 року магістратури, спеціальність

«Економіка» економічний факультет НУБіП України.

Науковий керівник - Нагорний В.В.к.е.н., доцент кафедри економіки праці та соціального розвитку

Ставлення до корпоративної соціальної відповідальності залежить від точки зору, безпосередньо, підприємця, урядовця чи громадянина. Питання КСВ — це питання репутації та успішності. На сьогоднішній день, компанії не повинні ігнорувати свій імідж як соціально відповідального гравця. Під час дослідження агентства Cone Communications, за результатами 2017 р., 87% опитаних стверджували, що куплять продукт або послугу в компанії, якщо вона опікується тими ж проблемами, про які турбується споживач. Та якщо компанія підтримує справу, яка суперечить переконанням споживача, то 76% людей відмовляться щось купувати в неї.

Питання розвитку теорії та практики соціальної відповідальності бізнесу знайшли висвітлення в роботах зарубіжних та вітчизняних учених А. Керролла, М. Портера, М. Креймера, Л. Грициної, І. Гришової, С.Задека, Т. Косової, І. Крюкової, А. Сєдокової, А. Харламової, О. Черних, В. Кужеля, Т.Шабатури, О. Митяй, О. Чирви.

Вивчаючи діяльність провідних українських аграрних холдингів, мимоволі звертаєш увагу на рубрику, присвячену корпоративній соціальній відповідальності. Зазвичай, в ній можна знайти інформацію про багатомільйонні інвестиції в заводи з виробництва біогазу, вкладення в спортивну та дорожню інфраструктуру місцевостей, де діють компанії, інформацію про створення нових робочих місць, активну співпрацю з університетами.

Українські науковці пояснюють соціальну відповідальність бізнесу як належне ставлення компанії до свого продукту або послуги, до споживачів, працівників, партнерів; як її активна соціальна позиція, яка повинна реалізовуватися в гармонійному співіснуванні та постійному діалозі із суспільством; як участь у вирішенні найбільш гострих соціальних проблем.

Наразі холдинги по виробництву продукції птахівництва найбільше займаються такими питаннями: вплив на навколишнє середовище, розвиток працівників і робочих місць, турбота про місцевість, де функціонує підприємство, а також забезпечення якості продукції.

У питанні впливу на навколишнє середовище українські холдинги з істотним земельним банком акцентують увагу на кількісному і якісному розвитку своїх угідь. Задля їх ефективного використання провідні підприємства застосовують новітні технології. Також, впровадження точного землеробства дозволяє зменшити використання добрив і засобів захисту рослин від 25% до 55%. Багато агрохолдингів сьогодні будують заводи і установки з виробництва біогазу та палива з органічних продуктів. Це допомагає зменшити енергозалежність України та скоротити обсяг викидів вуглекислого газу в атмосферу.

Важливим питанням для аграрних холдингів є розвиток працівників і турбота про місцевість. Роботодавці стурбовані підбором, утриманням та розвитком власних працівників. В Європі медичне страхування працівників є звичною практикою. В Україні медичне страхування для аграріїв є доволі рідкісним явищем. Для залучення молодих фахівців українські підприємства співпрацюють з аграрними навчальними закладами. Існують приклади, коли холдинги забезпечують працівників житлом. Найкращий варіант - спорудження будинків для працівників біля великих заводів.

На шляху виходу на нові європейські ринки агрохолдинги докладають максимум зусиль, аби відповідати кращим стандартам виробництва, якості та безпеки продукції. Проте, слабкою стороною вітчизняної аграрної галузі є слабкий контроль з боку державних органів безпеки виробництва, і це

підриває довіру до всієї сільськогосподарської продукції, виробленої в Україні. Тому контроль якості всіх вхідних ресурсів, що використовуються для виробництва фінального продукту, та максимальна вертикальна інтеграція є одним з пріоритетних напрямків розвитку українських агрохолдингів. Однак проблему упорядкування контрольних процедур для визначення якості виробленої продукції неможливо вирішити без активної співпраці держави і бізнесу.

Отже, українські аграрні холдинги турбуються не лише про фінансові цифри, а й про те, яким чином вони досягаються. КСВ має бути органічним доповненням до господарських операцій компанії —тільки в цьому разі компанія буде розвиватися. На даному етапі українські аграрні холдинги насамперед стурбовані питаннями оптимального використання земельних ресурсів, зменшення енергоємності виробництва. Необхідно покращити забезпечення соціального та медичного захисту працівників і розробки спільно з державою оптимальних процедур і форм контролю якості продукції.

Список використаних джерел

1. Porter, M. E. Strategy and Society: The Link Between Competitive Advantage and Corporate Social Responsibility / M. E. Porter, M. R. Kramer // Harvard Business Review.—December, 2006.
2. Грицина Л. І. Механізм формування корпоративної соціальної відповідальності в управлінні підприємством, 2008.
3. Гришова І. Ю. Імплементация принципів соціально-орієнтованого бізнесу в площину економічного розвитку потенціалу харчових підприємств / І. Ю. Гришова, Т. С. Шабатура // Економіка: реалії часу. —2014. —No 3.
4. Десять принципів Глобального договору ООН.
5. Садеков А. Соціальні аспекти розвитку корпоративного управління в Україні/ А. Садеков, Т. Косова // Економіка України. —2008.

ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ГОЛОВНА СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ РЕГІОНУ

Летуновський Р. А., магістрант

Миколаївський національний аграрний університет

В умовах обмеженості власних фінансових ресурсів, в регіонах України пріоритетна роль у процесах забезпечення їх сталого розвитку відводиться саме інвестиціям. Інвестування виступає одночасно і альтернативним, і взаємодоповнювальним джерелом фінансового забезпечення сталого розвитку регіонів країни [1].

Інвестиції в сільське господарство здатні вирішити цілу низку ключових завдань розвитку економіки, таких як підтримання та стимулювання загального економічного зростання; підтримання екологічної безпеки; зниження рівня бідності у довготерміновій перспективі. Також стабільні та стійкі інвестиції в сільське господарство здатні створити поштовх для розвитку нових інноваційних технологій [2].

У 2017р. у розвиток сільського, лісового та рибного господарства Миколаївської області спрямовано 2,6 млрд. грн капітальних інвестицій (23,1% від загального обсягу інвестицій). Слід зазначити, що у структурі капіталовкладень по області галузь, як і у 2016р., зайняла 2 місце (у 2016р. після промисловості, у 2017р. – оптової та роздрібної торгівлі; ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів). У загальнодержавному обсязі інвестицій у аграрну галузь питома вага Миколаївської області становила 4%. Майже всі вкладення (99,9% загального обсягу) спрямовані на розвиток сільського господарства, мисливства та надання пов'язаних з ними послуг.

Головним джерелом фінансування капітальних інвестицій були власні кошти підприємств і організацій, за рахунок яких освоєно 2292,2 млн. грн, або 88,7%. Частка кредитних ресурсів становила 11% (285,2 млн. грн).

Вкладення держави у розвиток галузі помітно менші – 0,3% (7,7 млн. грн) від загального обсягу інвестицій.

Майже всі капітальні інвестиції (99,1%) спрямовано у матеріальні активи, зокрема у машини, обладнання та інвентар і транспортні засоби – 86,6%, будівлі та споруди – 9,4%. У нематеріальні активи вкладено 0,9% загального обсягу капітальних інвестицій.

Найбільш масштабні інвестиції здійснювались товариствами з обмеженою відповідальністю "Агро-торгівельна фірма "Агро-Діло", "Промінь", приватними підприємствами "Аграрне підприємство "Благодатненський птахопром", "Агрофірма "Роднічок", якими освоєно 321,3 млн. грн, або 12,4%.

З початку інвестування на підприємствах сільського, лісового та рибного господарства зосереджено 5,1 млн. дол. США прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу), або 2,5% загальнообласного обсягу. Обсяг іноземного капіталу, внесеного у підприємства галузі, на 31 грудня 2017р. у порівнянні з початком року збільшився на 86,4 тис. дол. США, або на 1,7% (по області зменшився – на 4,2 млн. дол. США, або на 2%).

В умовах переходу агропромислового комплексу до ринкових відносин відбувається поєднання ринкового механізму саморегулювання з державним.

Політика держави у сфері інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки регіону повинна бути спрямована на стабілізацію і розвиток пріоритетних галузевих складових АПК, збільшення обсягів реалізації продукції, нарощування експортного потенціалу галузей. Це можливо за умови здійснення активної державної інвестиційної, що базується на таких принципах: збільшення частки внутрішніх (власних) коштів суб'єктів господарювання у фінансові інвестиційні проекти; перенесення центру ваги з безповоротного бюджетного фінансування у виробничій сфері на кредитування; виділення бюджетних коштів переважно для реалізації державних пріоритетів, програм (проектів), спрямованих на здійснення структурної перебудови економіки; удосконалення нормативної та правової

бази з метою збільшення обсягів залучення інвестицій; запровадження системи страхування інвестицій [3].

Ринкова трансформація агропромислового комплексу повинна здійснюватися одночасно з екологічною адаптацією до природного середовища. Відповідно до сучасних вимог розвитку аграрного сектора його потрібно перевести на модель сталого екологобезпечного функціонування [4].

Активізація розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності створить умови для розширення нових робочих місць та підвищення технологічного рівня існуючих, зміни галузевої структури господарства на користь інноваційних виробництв, забезпечення стабільного економічного зростання та перехід до інвестиційно-інноваційної моделі розвитку. Таким чином, чим дієвішим буде організаційно-економічний механізм використання інноваційноінвестиційного потенціалу сталого розвитку, тим раціональніше і ефективніше буде їх використання при максимізації прибутку для ініціювання процесів сталого розвитку [5].

Список використаних джерел

1. Пушкарчук І. М. Методичні підходи до діагностики інвестиційної спроможності сталого розвитку регіону / І. М. Пушкарчук // Економічні науки. Серія : Облік і фінанси. - 2014. - Вип. 11(2). - С. 293-301.

2. Котикова О. І. Рейтингова оцінка інвестиційного розвитку та зовнішньоекономічної співпраці районів Миколаївської області в умовах євроінтеграції / О. І. Котикова, В. Л. Куделя, І. С. Потапов // Міжнародні економічні відносини та світове господарство. — 2017. — №15. — С. 152—158.

3. Котикова О. І. Державне регулювання інвестиційної діяльності в аграрному секторі [Електронне видання] / О. І. Котикова // Ефективна економіка. — 2017. — №9. — Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5758>

4. Хвесик Ю. М. Інвестиційно-екологічні засади державного регулювання сталого розвитку АПК з урахуванням регіональних особливостей / Ю. М. Хвесик // Інвестиції: практика та досвід. - 2010. - № 6. - С. 3-6.

5. Лимич Ю. В. Організаційно-економічний механізм використання інноваційно-інвестиційного потенціалу сталого розвитку / Ю. В. Лимич // Менеджер. - 2014. - № 1. - С. 201-208.

ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ДОЗ АЗОТНИХ ДОБРИВ У ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ ФЕНХЕЛЮ ЗВИЧАЙНОГО

Макуха О.В., к.с.-г.н., доцент

ДВНЗ “Херсонський державний аграрний університет”

Фенхель звичайний *Foeniculum vulgare* Mill. – цінна лікарська, пряносмакова, ефіроолійна, медоносна, овочева та декоративна культура значного потенціалу прибутковості. Популярність фенхелю у світі щороку зростає, основними країнами-виробниками є Індія, Мексика, Іран, Китай, Пакистан, Аргентина, Індонезія та ін. [1, 2].

Фенхель в Україні традиційно вирощують у помірних за кліматом західних областях, з 2011 року проводяться наукові дослідження та введення його в культуру в посушливих умовах півдня України. Вирощування фенхелю в даній зоні вимагає наукового обґрунтування та удосконалення окремих елементів технології, зокрема доз азотних добрив, проведення порівняльного аналізу економічної ефективності їх внесення.

У світі пріоритетними напрямками наукових досліджень фенхелю є вивчення хімічного складу, можливостей практичного застосування рослин та їх похідних [3]. В останні роки в Індії, Пакистані, Ірані, Єгипті та інших країнах значна увага приділяється удосконаленню елементів технології

виросування культури, проводяться дослідження сортового складу, добрив, зрошення, строків та способів сівби, густоти стояння рослин, їх стійкості до хвороб, контролю засміченості посівів тощо. У багатьох країнах світу проводяться маркетингові дослідження ефіроолійних культур, у тому числі фенхелю.

До задач досліджень входило визначення показників економічної ефективності вирощування фенхелю звичайного залежно від впливу доз азотних добрив в умовах півдня України, проведення їх порівняльного аналізу.

Досліди проводились у 2016-2018 роках на полях господарства “Надія” Великоолександрівського району Херсонської області з дотриманням загальноприйнятих вимог та рекомендацій [4].

Схема дослідів включала такі варіанти: без добрив, N_{30} , N_{60} , N_{90} . Агротехніка вирощування культури була загальноприйнятою за винятком досліджуваних доз добрив.

Ґрунт дослідної ділянки – темно-каштановий слабкосолонцюватий середньосуглинковий, типовий для зони. В орному шарі ґрунту міститься гумусу – 2,28%, нітратів – 26, рухомого фосфору – 34, обмінного калію – 250 мг/кг ґрунту, рН водної витяжки – 7,0-7,2.

З метою обґрунтування дози внесення азотних добрив при вирощуванні фенхелю звичайного в посушливих умовах півдня України проведені розрахунки таких економічних показників: вартість валової продукції, виробничі витрати, собівартість, чистий прибуток, рівень рентабельності.

Вартість валової продукції фенхелю на неудобреному фоні становила 37100 грн./га. Застосування азотних добрив у результаті підвищення продуктивності культури забезпечило збільшення даного показника відносно контролю на 5600 грн./га (15,1%) на фоні N_{30} , на 10150 грн./га (27,4%) на фоні N_{60} , на 11200 грн./га (30,2%) на фоні N_{90} . Кожні 30 кг д.р./га азотних добрив підвищували виручку від реалізації, у середньому, на 3733 грн./га. При внесенні N_{30} вартість валової продукції фенхелю порівняно з контролем

зросла

на

5600 грн./га, при збільшенні дози азотних добрив з 30 до 60 кг д.р./га – на 4550 грн./га, при подальшому підвищенні дози з 60 до 90 кг д.р./га – на 1050 грн./га. Питома вага вищевказаних приростів у структурі загального приросту під впливом азотних добрив становила 50,0; 40,6 та 9,4%, відповідно.

Величина виробничих витрат у варіанті без азотних добрив становила 17158 грн./га, на фоні N_{30} , N_{60} та N_{90} збільшилась на 1790; 3428 та 4848 грн./га, або на 10,4; 20,0 та 28,3%, відповідно.

Кожні 30 кг д.р./га азотних добрив підвищували виробничі витрати, у середньому, на 1616 грн./га. Це зумовлено необхідністю залучення додаткових коштів на придбання та внесення азотних добрив, а також збирання та післязбиральну доробку одержаного під впливом добрив урожаю насіння.

Величина чистого прибутку на неудобреному контролі дорівнювала 19942 грн./га. На фоні N_{30} спостерігалось підвищення даного показника порівняно з контролем на 3810 грн./га, або 19,1%, N_{60} та N_{90} – на 6722 та 6352 грн./га, або 33,7 та 31,9%, відповідно.

Таким чином, найвищий прибуток забезпечило вирощування фенхелю на фоні N_{60} , при подальшому підвищенні дози азотних добрив відмічено зниження досліджуваного показника на 370 грн./га, або 1,4%.

Собівартість вирощування фенхелю звичайного в досліді була мінімальною на фоні N_{60} – 15249 грн./т, що свідчить про найбільш раціональне використання вкладених фінансових ресурсів на виробництво одиниці продукції в досліді.

Рівень рентабельності на неудобреному фоні становив 116,2%. На фоні N_{30} та N_{60} відмічено збільшення рівня рентабельності порівняно з контролем на 9,2 та 13,3%, відповідно, на фоні N_{90} даний показник зменшився на 3,3% відносно неудобреного контролю. Рівень рентабельності в досліді знижувався зі збільшенням дози азотних добрив з 60 до 90 кг д.р./га.

Таким чином, при вирощуванні фенхелю звичайного на темно-каштанових ґрунтах півдня України пропонуємо вносити азотні добрива дозою 60 кг д.р./га.

Список використаних джерел

1. Bown D. Encyclopedia of herbs & their uses. London: Dorling Kindersley Limited, 1995. P. 22-383.
2. Top Producing Countries of Fennel. URL: www.tridge.com/intelligences/fennel/production (дата звернення: 19.12.2018).
3. Musharaf Khan, Shahana Musharaf. *Foeniculum vulgare* Mill. A Medicinal Herb. Medicinal Plant Research. 2014. Vol. 4, No. 6. P. 46-54.
4. Єщенко В.О., Копитко П.Г., Опришко В.П., Костогриз П.В. Основи наукових досліджень в агрономії. Київ: Дія, 2005. С. 38-124.

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Михальчишина Л.Г.

**к.е.н., доцент, доцент кафедри глобальної економіки,
Національний університет біоресурсів і природокористування України**

Аграрний сектор України з його базовою складовою, сільським господарством, є системоутворюючим в національній економіці, формує засади збереження суверенності держави – продовольчу та у визначених межах економічну, екологічну та енергетичну безпеку, забезпечує розвиток технологічно пов'язаних галузей національної економіки та формує соціально-економічні основи розвитку сільських територій [1].

Подальше входження України до світового економічного простору, посилення процесів глобалізації, лібералізації торгівлі потребує адаптації до

умов, що постійно змінюються, а відповідно – подальшого удосконалення державного регулювання аграрного сектору економіки. Конкурентні відносини поряд з державним регулюванням спроможні забезпечити сталий розвиток аграрної галузі, унеможливити дискримінацію сільськогосподарських підприємств у розподілі прибутків з боку переробної сфери і торгівлі та забезпечити відносну прибутковість, що відповідає її рівню в інших галузях народного господарства. Ефективне управління конкурентним середовищем в аграрній сфері має важливе значення у забезпеченні процесу розширеного відтворення галузі у гармонійному поєднанні із соціальними потребами суспільства.

Актуальність дослідження конкурентоспроможності галузей пов'язана, насамперед, із необхідністю інтеграції економіки України в систему світових господарських зв'язків, де домінують конкурентоспроможні виробники. У зв'язку з цим важливим питанням постає посилення конкурентних переваг галузей національної економіки, особливо, високотехнологічних виробництв.

Теоретичний аналіз поняття конкурентоспроможності галузі дає підстави визначити його як властивість суб'єктів мезорівневої конкуренції (галузей, видів економічної діяльності, кластерів), що характеризується ступенем реального чи потенційного задоволення ними конкретної потреби порівняно із аналогічними суб'єктами конкуренції. Саме конкурентоспроможність галузі формує конкурентоспроможність національної економіки та визначається рівнем конкурентоспроможності підприємств, які її утворюють [2, с. 54-55].

Основи конкуренції та конкурентоспроможності досліджували такі вчені як О. Гудзинський, С. Кваша, А. Діброва, Ю. Лупенко, О. Могильний та ін. Проте питання, пов'язані з функціонуванням конкуренції в аграрній сфері, забезпечення конкурентоспроможності галузі в сучасних умовах господарювання, потребують подальшого вивчення та обґрунтування. Значимість проблеми зумовили необхідність дослідження

конкурентоспроможності аграрного сектора та визначення: факторів її формування.

Український аграрний сектор є потенційно конкурентоспроможним на світовому ринку. За останні роки Україна постійно збільшує обсяги експорту продукції агросфери та закріплює свої позиції на ринках світу. За результатами 2018 року український аграрний експорт зріс більше ніж на \$880 млн порівняно з 2017 роком та сягнув нового рекорду – \$18,8 млрд. За цей період відчутно збільшились обсяги експорту продукції АПВ на ринки Азії та Євросоюзу. Український аграрний експорт до країн Азії перевищив \$8 млрд, а до країн ЄС експортували в 2018 році аграрних та харчових продуктів на понад \$ 6,3 млрд.

Позитивна кон'юнктура світових сільськогосподарських ринків сприяла зростанню привабливості сектору АПК для внутрішнього та зовнішнього інвестування, в т.ч. з країн ЄС. Особливо привабливою для іноземних інвесторів була харчова промисловість, рівень інвестицій в основний капітал аграрного сектору все ще обмежений і потенціал сектору щодо збільшення врожайності та продуктивності праці залишається невикористаним.

Україна має зростаючі показники ефективності сільськогосподарського землекористування, однак вони є нижчими порівняно з іншими країнами світу. Хоча урожайність більшості зернових культур в Україні поступово збільшується, однак відстає від середніх європейських та світових показників, незважаючи на кращі умови для вирощування зернових культур в Україні.

Основними заходами щодо забезпечення конкурентоспроможності аграрного сектору економіки України є: удосконалення системи управління агропромисловим комплексом; реалізація ефективної інвестиційно-інноваційної політики; формування досконалої інфраструктури аграрного ринку; посилення роботи щодо диверсифікації виробництва на підприємствах; організації сучасної системи оцінки якості

сільськогосподарської продукції та продовольства на рівні європейських вимог; активізації процесу гармонізації вітчизняних стандартів з міжнародними та європейськими; запровадження повноцінного ринку земель сільськогосподарського призначення [3, с. 211].

Для підвищення рівня конкурентоспроможності в найближчі роки слід вирішувати локальні завдання щодо модернізації, реконструкції, технічного оновлення і переозброєння виробничих потужностей аграрної галузі, а також розвитку її логістичної інфраструктури. В них будуть зацікавлені переважно національні інвестори, зокрема, агрокомпанії.

Список використаних джерел

1. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2020 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2013 року №806-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-%D1%80>
2. Борисова Т. М. Конкурентоспроможність галузі: детермінанти формування та сучасні методи оцінювання. Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки. 2011. № 6. Т. 1. С. 54-55.
3. Кирилов Ю. Є. Забезпечення конкурентоспроможності аграрного сектору економіки України в умовах глобалізації. Глобальні та національні проблеми економіки. 2014. №2. С. 207-212.

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ АГРОПРОМИСЛОВОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ

Мігачов В., студент групи МЕН 5/1

Наук. керівник – к.е.н., доцент Христенко О.А.

Миколаївський національний аграрний університет

У процесі поглиблення суспільного поділу праці сільське господарство самостійно вже не може забезпечувати умови власного відтворення. Це зумовлено тим, що розвиток даної галузі все більшою мірою залежить від промисловості, що постачає селу необхідні засоби виробництва. Їх питома вага в структурі спожитих матеріальних ресурсів становить 40 % і більше, тобто темпи й ефективність розширеного відтворення в сільському господарстві значною мірою залежить від розвитку – фондоутворювальних галузей, їх здатності забезпечити його знаряддями і предметами праці в необхідному обсязі, асортименті й якості [1].

Теоретичні, методичні й практичні аспекти механізму підвищення ефективності АПК розглянуті в працях В. Г. Андрійчука, О. А. Бугуцького, М. А. Голика, М. І. Кісіля, В. В. Прядка, П. Т. Саблука, О. М. Шпичака та інших вчених. Проте проблема ефективності – одвічна проблема, що завжди була, є і залишатиметься актуальною.

В умовах ринкової економіки істотно підвищується роль сільського господарства в розвитку і поглибленні міжгалузевих зв'язків у межах агропромислового комплексу. Вироблена у цій сфері матеріального виробництва продукція надходить як сировина у ряд галузей промисловості для переробки, причому частка сільськогосподарської продукції, що використовується для промислової переробки, постійно зростає і нині перевищує 60 %. Зважаючи на досвід індустріально розвинутих країн, в яких даний показник досягає 90 %, а також на сучасні тенденції до прискореного

розвитку переробних виробництв, неважко передбачити, що в майбутньому роль сільського господарства як постачальника сировини зростатиме [3].

Взаємна матеріальна заінтересованість усіх учасників регіональних і господарських організаційних форм агропромислової інтеграції в досягненні високих кінцевих результатів, з одного боку, і кожного з них у зростанні масштабів та ефективності виробництва свого виду діяльності, з іншого, стає тією рушійною силою, яка створює необхідне економічне середовище для ширшого впровадження у виробництво найновіших досягнень науки і передової практики, економічно спонукає забезпечувати пропорційний розвиток сільського господарства і переробної промисловості, бази зберігання продукції та її реалізації. В результаті створюються умови не лише для збільшення обсягу виробництва і поліпшення якості продукції, а й для раціонального використання сировини, забезпечення її поглибленої переробки, розширення асортименту продовольства. Все це зміцнює економіку агропромислових формувань[2].

Важливо зазначити, що створення організаційних форм агропромислової інтеграції та їх удосконалення само по собі не є універсальним засобом для виходу агропромислового виробництва на якісно новий етап розвитку, що відповідає вимогам ринкової економіки. Його висока ефективність може бути досягнута на основі впровадження нових інтенсивних технологій, що забезпечують безвідходність при переробці сільськогосподарської сировини, економію живої й уречевленої праці, скорочення і повну ліквідацію втрат ресурсів та готової продукції. Вирішення цього завдання вимагає постійного наукового забезпечення агропромислових формувань, широкого застосування сучасної обчислювальної техніки, встановлення тісних взаємовигідних виробничо-торгових і наукових зв'язків із зарубіжними партнерами. Все це сприятиме виходу агропромислового виробництва на сучасний світовий рівень [5].

У функціонуючих нині агропромислових формуваннях, насамперед у господарських, досягається реальне поєднання сільськогосподарського і

промислового виробництва. В результаті цього виробництво продукції сільського господарства, її транспортування, переробка і реалізація з відокремлених ланок перетворюється на єдиний виробничий процес, що з економічної точки зору характеризується взаємною матеріальною зацікавленістю і відповідальністю всіх учасників агропромислового виробництва за результати діяльності — виробництво і реалізацію кінцевої продукції [2].

Об'єктивними причинами, що стимулюють розвиток інтеграційних формувань, є: незбалансованість відносин в агропромисловому комплексі; домінування посередників у відносинах сільського господарства з іншими галузями та їх виробничою інфраструктурою; відсутність чіткої державної політики щодо підтримки розвитку аграрних підприємств; слабка наповненість місцевого ринку продукцією власного регіонального виробництва [4].

Стимулюючим чинником інтеграції сільськогосподарських виробників як в горизонтальному, так і у вертикальному напрямі є відсутність достатніх ресурсів, які б дозволили їм бути рівноправними партнерами об'єднань. Покращити цю ситуацію можна шляхом участі держави у даних процесах як гаранта майнових та фінансових внесків сільськогосподарських виробників. Окрім того, зважаючи на значний ризик діяльності в аграрній , доцільним було б забезпечення страхових функцій з боку держави.

Список використаних джерел

1. Гладій Н.В. Особливості поглиблення агропромислової інтеграції / Н.В. Гладій // Економіка АПК. – 2014. – № 12. – С. 55–58.
2. Зубець М. Розвиток інтеграції та інвестиційно-інноваційної діяльності наукових установ в аграрній сфері / М. Зубець // Економіка АПК. – 2013. – №11. – С. 3-9.

3. Саблук П.Т. Формування міжгалузевих відносин: проблеми теорії та методології / П. Т. Саблук, М. Й. Малік, В. Л. Валентинов. – К. ІАЕ. – 2015. – С. 294.

5. Яценко В. М. Формування і розвиток агропромислової інтеграції в Україні / В. М. Яценко // Економіка АПК. – 2014. – №1. – С. 54-60.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МОДЕЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Могильницька А.М. канд. фіз.-мат. наук

Дідковська М.А. здобувач вищої освіти

Миколаївський національний аграрний університет

Останнім часом актуалізувалися проблеми сільських територій, що пов'язано із поглибленням протиріч між зростаючими потребами суспільства в природних ресурсах та їх обмежених запасах, погіршенням якості навколишнього середовища, загрозою екологічної кризи. Науково-практичною основою формування та обґрунтування наукових рішень, спрямованих на побудову нової моделі розвитку сільських територій стає моделювання різних напрямків розвитку та вибір найбільш оптимальної стратегії.

Сучасна наука широко використовує моделювання розвитку сільських територій, що орієнтується на інноваційність та комплексне врахування зв'язку між змінами стану цих територій в умовах впливу макросередовища, внутрішніми ресурсними та управлінськими можливостями, соціальними зобов'язаннями, що забезпечують розвиток цих територій.

Основою розвитку сільських територій є системний підхід та використання сучасних інформаційних технологій, які дозволяють швидко реагувати на зміни з мінімальним збитком для природного середовища.

Моделювання розвитку сільських територій здійснюється з урахуванням факторів багатофункціональності аграрного сектору та його впливу на екологічну ситуацію, продовольчу безпеку; якості життя, що виступає одним з визначальних чинників формування людського і, відповідно, соціального капіталу на селі та природного капіталу, який розглядається як фонд, що продукує потік природних ресурсів і послуг, як обмежуючого фактору.

Сьогодні можна виокремити такі моделі прогнозування розвитку сільських територій: функціональні (описують функції основних соціально-економічних процесів або компонентів); економічні (визначають залежність між різними економічними показниками досліджуваної території, їх обмеження, а також критерії економічної оптимізації процесу); процедурні, або інформаційні (відображають операційні характеристики, тобто порядок і зміст управлінського впливу). При аналізі економічних явищ у соціально-економічних системах на основі математичних методів найбільш прийнятним є використання економетричних моделей, які виявляють кількісні зв'язки між досліджуваними показниками та факторами, що впливають на них. Дані моделі дозволяють досліджувати кількісні аспекти економічних явищ і процесів засобами математичного та статистичного аналізу. Метод моделювання вимагає значної кількості статистичних показників, використання потужного математичного апарату, залучення великої кількості фахівців.

Великої популярності як у наукових колах, так і в практичному плануванні, отримують балансові моделі. У рамках цієї моделі регіональна модель розглядається з позиції підсистем регіону – галузей. Сама модель спрямована на визначення доцільності вкладання інвестиційних коштів у розвиток виробництва, тобто не розглядає регіон у його соціально-економічній цілісності [2]. У роботі [3] для моделювання соціально-економічного розвитку територій пропонується використовувати нейронні

мережі, які дають можливість оцінити вплив на кінцевий результат чинників різної природи та інтенсивності.

Тенденцією розвитку агросфери є зміщення пріоритетів у напрямі його екологізації та стимулювання органічних і біодинамічних систем землеробства, яке передбачає науково обґрунтоване проектування сівозмін, що дасть змогу створити агротехнічну безпеку земель, сприятиме взаємному поповненню елементів. При цьому необхідно дотримуватись скорочення використання мінеральних добрив, наприклад, з використанням економіко-математичної моделі оптимального обсягу внесення добрив та їх інтегрованого поєднання з агротехнічними прийомами, що забезпечить підтримання природної родючості ґрунтів. Переорієнтація на екологічне землеробство стимулює впровадження екологічних агротехнологій, які передбачають використання біоорганічних та біомінеральних добрив, що забезпечують підвищення біологічного потенціалу та продуктивності культур.

Застосування сучасних підходів до моделювання розвитку сільських територій буде сприяти вдосконаленню всієї системи державного управління та може бути одним із напрямків подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Ємельянова Л.В., Біленко В.О., Чеверда С.С. Сталий розвиток аграрної сфери України як об'єкт моделювання : Агросвіт № 10, 2017. С. 30-34.
2. Карпець С.Л. Моделі соціально-економічного розвитку регіонів України Економіка і регіон № 1 (32) – 2012. С. 147-151. Режим доступу [file:///C:/Users/User/Downloads/econrig_2012_1_25.pdf].
3. Моделювання соціально-економічного розвитку територій : наук.-метод. розробка : С. М. Ромашко, І. З. Саврас, Р. Г. Селівестов, Р. В. Юринець. К. : НАДУ, 2013. 44 с.

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ АГРОЕНЕРГОСЕРВІСУ В УКРАЇНСЬКІЙ ЕКОНОМІЦІ

Мусієнко А., здобувач вищої освіти

Технолого - економічного коледжу Миколаївського НАУ

Науковий керівник – Коваленко Г.В. канд. екон. наук,

ст. викладач кафедри економіки підприємств

Миколаївський національний аграрний університет

Економіка в сільському господарстві є наукою, яка вивчає розвиток продуктивних сил, економічних відносин, особливості дії та вияву економічних законів у сільському господарстві, а також механізм та наслідки використання ресурсного потенціалу в аграрному секторі. Важливим її завданням як науки є аналіз використання земельних, матеріальних, трудових, фінансових ресурсів, пошук шляхів і резервів збільшення виробництва сільськогосподарської продукції та вирішення продовольчої проблеми.

Електрообладнання, яке використовується в сільському господарстві, складає значну частину основних фондів сільськогосподарських підприємств. Технічний рівень значно впливає на раціональне використання електроенергії, визначає умови праці і підвищує продуктивність. Система технічного обслуговування і ремонту представляє собою сукупність взаємопов'язаних заходів, документації технічного обслуговування ремонту, виконавців, необхідних для підтримання і відновлення якості виробів, що входять в цю систему.

В нормативах по електродвигунах приведено періодичність поточних ремонтів при використанні двигунів від 8 годин до 16. Якщо двигуни використовуються з відхиленням від цієї норми, то треба ввести Кек – коефіцієнт екстенсивності. Приведені періодичності необхідно помножити на

коефіцієнт $K_{ек} = 1,7$ – при використанні електродвигунів менше 8-ми годин, а при використанні більше 16-ти годин $K_{ек} = 0,75$.

Якщо середня потужність близька до 5 кВт, то витрати матеріалів розраховують як добуток норм на кількість електродвигунів. В протилежному випадку кількість електродвигунів множать на K , який залежить від $P_{ср}$ двигунів (кВТ): до 2-х кВТ – 0,5; до 3-х кВТ – 0,6; до 4-х кВТ – 0,8; від 4,8 до 5,2 – 1; до 6-ти кВТ – 1,1. При приведеному числі електродвигунів розраховують потрібну кількість матеріалів на поточні ремонти. Розмір загально - господарських витрат встановлюють в залежності від типу підприємств в розмірі 13% - 18%. Загально - виробничі витрати по електротехнічній службі становлять понад 20%, якщо роботи виконуються силами господарства (підприємства) і 40%, якщо силами сторонньої організації.

Для успішної роботи електротехнічної служби господарства необхідно:

- укомплектувати її інженерно-технічними кадрами, згідно діючих норм;
- забезпечити електротехнічну службу основними керуючими і інструкційними матеріалами, захисними засобами;
- чітко дотримуватись положень технічної експлуатації електроустановок і основних положень планово-попереджувального ремонту, технічного обслуговування електрообладнання, що використовується в сільському господарстві;
- виконувати своєчасно та в повному обсязі експлуатаційне обслуговування, поточний і капітальний ремонти;
- систематично вести технічну документацію по обліку і експлуатації електрообладнання по технічній і статистичній звітності;
- систематично проводити технічне навчання і забезпечувати підвищення кваліфікації експлуатаційного персоналу [1].

По кожній групі електрообладнання, пускозахисної і пускорегулюючої апаратури, КВП і А, по нормам ППРЕ сільського господарства, розраховують

річну кількість поточних ремонтів (ПР), технічних обслуговувань (ТО), капітальних ремонтів (КР), в залежності від типу обладнання, місця установки і часу використання його протягом доби, з урахуванням коефіцієнта сезонності. Кількість профілактичних обслуговувань ТО і ПР на одиницю виду обладнання розраховують діленням 12 місяців на відповідний норматив [2].

При плануванні робіт по технічному обслуговуванні і ремонту електрообладнання, КВП і А по господарству або його відділенню необхідно, щоб навантаження електромонтерів під час року по тижням було рівномірне. Слід при цьому на кожен тиждень резервувати приблизно 20% загальноготижневого фонду робочого часу на виконання оперативних і дрібномонтажних робіт [3].

Отже, енергетичні ресурси відносяться до ресурсів першої необхідності людини і повинні бути гарантованими державою, тому в сфері енергетики, в тому числі і аграрного енергетичного сервісу, основною формою підприємства повинна бути державна організаційна структура.

Список використаних джерел

1. Розрахунок річних затрат праці на обслуговування та поточний ремонт електрообладнання [Електронний ресурс] режим доступу - https://studopedia.su/19_152203_rozrahunok-richnih-zatrat-pratsi-na-obslugovuvannya-ta-potochniy-remont-elektroobladnannya.html
2. Графік планово - запобіжного ремонту електрообладнання [Електронний ресурс] режим доступу - https://studopedia.su/19_152204_grafik-planovo---zapobizhnogo-remontu-elektroobladnannya.html
3. Економічне обґрунтування організаційних форм агроенергосервісу [Електронний ресурс] режим доступу - http://www.confcontact.com/2013-nauka-v-informatsionnom-prostranstve/ek4_tomcnuk.htm

РІЧКОВИЙ ТРАНСПОРТ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Павлюк С. І., кандидат економічних наук, асистент

Миколаївський національний аграрний університет

Самолєвський Я.О., магістрант

Миколаївський національний аграрний університет

Україна володіє величезним потенціалом для зростання обсягів вантажоперевезень внутрішнім водним транспортом. У порівнянні з іншими видами транспорту, які обмежені дефіцитом пропускнуої здатності, внутрішній водний транспорт має безсумнівну перевагу – можливість значного збільшення обсягів вантажоперевезення.

Внутрішній водний транспорт – вид транспорту, до якого належать судна, суб'єкти господарювання, що здійснюють та забезпечують перевезення переважно річковими водними шляхами вантажів, пасажирів, багажу і пошти, надають інші послуги з використанням суден внутрішнього плавання, забезпечують судноплавство по річковим водним шляхам, утримають об'єкти інфраструктури внутрішніх водних шляхів, здійснюють навігаційно-гідрографічне забезпечення судноплавства [1].

Внутрішні річкові водні шляхи України включають річки, визначені Європейською угодою про найважливіші внутрішні водні шляхи міжнародного значення, зокрема, річки Дунай, Дніпро, Дністер тощо.

В Україні, як і в усьому світі, нині зростає попит на перевезення внутрішнім водним транспортом. Вантажовласники, насамперед металовиробники і зернотрейдери, в умовах економічної нестабільності, зростання цін на паливе, збільшення випадків перебоїв у роботі залізничного та автомобільного транспорту через конфлікт на сході країни намагаються скоротити транспортні витрати та покращити логістику перевезень. Для річкового транспорту підходить обслуговування вантажопотоків, для яких

важлива не швидкість, а ритмічність доставки, це зерно, пісок, метал, добрива, руда тощо. Саме тому, за нинішніх умов економічно обґрунтованим в Україні розглядається перевезення річковим транспортом до 25 млн т вантажів.

У багатьох країнах світу річковий транспорт досі займає важливе місце в транспортній системі, оскільки є найбільш дешевим і зручним видом транспорту, особливо для перевезень масових вантажів. Наприклад, в Європі перевезти вантаж річкою вигідніше, ніж потягами або фурами. Так, в Нідерландах судна перевозять третину всіх вантажів, в Румунії – 27%, в Бельгії – 18%. В Україні це всього 3%.

Позитивними особливостями цього виду транспорту є висока провізна спроможність (на глибоководних ріках), досить невисокі собівартість перевезень і витрати на організацію судноплавства. Річковий транспорт використовує судноплавні річки, канали, озера та інші внутрішні водойми, тому його розвиток і географія багато в чому визначаються природними умовами [2].

Проте, на шляху вищевикладених перспектив є низка факторів, які перешкоджають збільшенню обсягів перевезень річковим транспортом, а саме:

- відсутність на теперішній час, удосконаленої нормативно-правової бази на річковому транспорті;
- застаріла портова інфраструктура;
- нестача спеціалізованих терміналів;
- нестача сучасного флоту;
- недостатнє фінансування інфраструктури ВВП, тощо.

Так, процеси розвитку внутрішніх річкових водних шляхів відбуваються за окремими напрямками на основі багатогалузевих законів без врахування особливостей галузі внутрішнього водного транспорту. Відсутність встановленої законом правової основи функціонування та розвитку внутрішнього водного транспорту у країні з однією з найбільших

судноплавних річок (р. Дніпро), що протікає через всю територію України, не дозволяє в повному обсязі забезпечити комплексний розвиток, нарощування потенціалу та підвищення конкурентоспроможності внутрішнього водного транспорту.

Внаслідок незадовільного технічного стану судноплавних шлюзів на р.Дніпро, що добігають граничного терміну експлуатації – 70 років, а також через тривале недофінансування їх утримання, яке протягом останніх років не перевищувало 30% від необхідної потреби, утворилася ситуація, що несе реальну загрозу виникнення техногенної катастрофи. Щорічно збільшується кількість об'єктів, контрольні параметри технічного стану яких досягли і перевищують гранично допустимі значення. На кожному шлюзі нараховується від 12 до 22 об'єктів з оцінкою «непридатний до нормальної експлуатації». Європейський інвестиційний банк підрахував, що Україна, не використовуючи потенціал Дніпра, недоотримує 27 млн доларів на рік.

З огляду на ситуацію, можна відмітити, що Україна нині втрачає річковий транспорт, хоча у перші роки незалежності баржі перевозили вантажі Дніпром, Десною, Прип'яттю, Дунаєм та іншими річками. Водний транспорт не поступався залізничному і автомобільному. Загалом протяжність судноплавних шляхів скоротилася з 4005 км до 1600 км через поступове замулення і обміління. Перестали використовуватися як судноплавні і такі річки, як Південний Буг, Десна. Не підтримувалися глибини і між Дніпром і Прип'яттю. А на Південному Бузі, на ділянці в Миколаївській області, річка обміліла з 2,9 м глибини до 1,65 м. Найбільша частка зношених суден приходить на вантажопасажирські (97,1%), вантажні наливні (89,5%) і суховантажні (84,4%).

Підписавши Угоду про асоціацію з ЄС, Україна взяла на себе низку зобов'язань щодо розвитку внутрішніх водних шляхів, одне з яких – розробка стратегії розвитку річкового транспорту на основі національної транспортної політики, ухваленої урядом. Річковий транспорт має бути включений в систему мультимодальних перевезень та мережу пріоритетних транспортних

маршрутів. Водночас Угодою передбачена імплементація до національного законодавства 6 основних директив в галузі внутрішнього водного транспорту.

Безперечно, для відродження річкової галузі необхідний закон «Про внутрішній водний транспорт». Регуляторне поле з перевезень внутрішнім водним транспортом має багато дефектів і вимагає перегляду, адже основним правовим актом наразі є Закон України «Про транспорт». У поточному законодавстві є ряд невизначеностей базових термінів, таких як річковий порт, територія і акваторія річкового порту та інші. До того ж, у сфері досі керуються морально застарілим «Статутом внутрішнього водного транспорту СРСР» 1963 року.

Відсутність налагодженого водного сполучення призводить серед іншого до того, що автошляхи, які почали відновлювати внаслідок реформування дорожньої галузі, перевантажені транспортом. На залізниці – нестача вагонів та локомотивів, ситуація з ними досягає критичної точки у «пікові» періоди. Закон, що «відкриває» річковий транспорт, який має великий потенціал та ресурсні можливості, повинен стати альтернативою.

Список використаних джерел

1. Про внутрішній водний транспорт: проект Закону України від 09.07.2018 2475а-д // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64397 (дата звернення : 03.05.2019).
2. Транспортне право України : [навч. посібник] / [Е. Демський, В. Гіжевський, С. Демський, А. Мілошевич] ; за ред. В. Гіжевського, Е. Демського. – К. : Юрінком Інтер, 2014. – 190 с.

АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА В УКРАЇНІ

Пацьорко Д.П., здобувач вищої освіти групи ПУА 2/1

Науковий керівник – Горобченко О.А. доцент

кафедри економіки підприємств

Миколаївський національний аграрний університет

Молоко і молочні продукти є невід’ємною частиною нашого життя, вони обов’язково повинні входити в раціон кожної людини, і є джерелом кальцію, а також містять в собі безліч корисних вітамінів та мікроелементів. Молочний жир надзвичайно необхідний для нормального росту і розвитку людини: його вітаміни і складові захищають організм від інфекційних захворювань, роблять шкіру еластичною і недоступною для проникнення мікробів, позитивно впливають на зір[1].

Проаналізувавши споживання молока та молочних продуктів у регіонах та загалом по всій Україні у період з 2000 по 2017 роки, зазначимо, що у 2017 році обсяги споживання молока та молочних продуктів на одну особу за рік істотно зменшилося в порівнянні з попередніми роками і склали – 200,0 кг, тоді як у 2016 році цей показник становив – 209,5 кг, що на 4,8% більше ніж у 2017 році, у 2015 році цей показник становив – 209,9 кг на одну особу за рік, у 2010 році – 206,4 кг, у 2005 році – 225,6 кг, що є найбільшим показником споживання за досліджуваний період, і на 12,8% більше ніж у 2017 році, у 2000 році споживання молока та молочних продуктів на одну особу за рік, склало – 199,1 кг, і це є найменшим показником споживання за весь досліджуваний період [2].

Такі темпи спостерігаються по всіх областях України, і це може бути зумовлене низкою різних факторів: скорочення виробництва молока, яке в свою чергу зумовлене зменшенням поголів’я худоби, зростання цін на молочну продукцію, зниження купівельної спроможності громадян тощо.

Проаналізувавши один із факторів, такий як виробництво молока, можемо зробити висновок, що цей фактор на рівні з низкою інших, чинить істотний вплив на споживання. Станом на 2017 рік виробництво молока в Україні склало 10280,5 тис. тон, для порівняння у 2016 році цей показник становив 10381,5 тис. тон, у 2015 році – 10615,4 тис. тон, у 2010 році – 11248,5 тис. тон, і у 2005 році виробництво молока склало – 13718,4 тис. тон, що знову ж таки є найвищим показником за досліджуваний період, і вказує на те, що за період з 2005 по 2017 роки, виробництво молока в Україні знизилося на 33,4% [2].

Спад рівня виробництва молока в Україні за період з 2000 по 2017 роки наведено на рисунку 1.

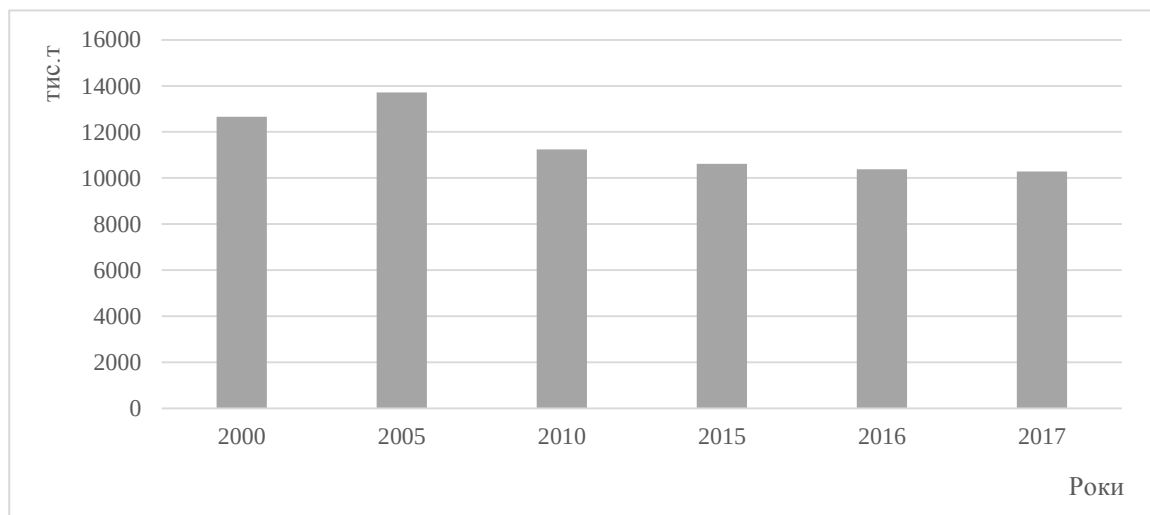

Рисунок 1 – Динаміка виробництва молока в Україні

Причиною зниження виробництва молока, перш за все, стало зменшення поголів'я корів, на що яскраво вказують статистичні данні, де у 2000 році поголів'я корів становило 4958,3 тис. голів, у 2005 році – 3635,1 тис. голів, у 2010 році – 2631,2 тис. голів, у 2015 році цей показник знизився до 2166,6 тис. голів, у 2016 році до 2108,9 тис. голів, і у 2017 році зменшення поголів'я корів в Україні досягнуло 2017,8 тис. голів, що в порівнянні з 2000 роком має надзвичайно велику різницю і зменшилося на 59,3% [2].

При дослідженні також виявлено, що зменшення виробництва молока та істотне зменшення поголів'я корів в Україні, не є пропорційним, і в ті роки де поголів'я іде на спад, виробництво молока має тенденцію до зростання. Тому було досліджено ще один вагомий фактор, який чинить суттєвий вплив на виробництво, і цим фактором є породний склад.

Породні особливості є одним із важливих чинників, що визначають молочну продуктивність. Сучасні спеціалізовані молочні породи мають високу продуктивність (чорно-ряба, українська чорно-ряба молочна, червона степова, українська червоно-ряба молочна, голштинська та ін.). Вони ефективно використовують корми. За повноцінної збалансованої годівлі на 1 кг молока витрачають 1 — 1,1 к. од. корму. Річні надої корів цього напрямку продуктивності становлять 3000 — 5000 кг молока з вмістом жиру 3,5 — 3,8 % і білка 3,1 — 3,4 %[3]. За рахунок цих особливостей вдається досягнути більш ефективного використання корму, а головне забезпечити більші об'єми виробництва молока незважаючи на високі темпи скорочення молочного поголів'я.

Проведений аналіз показує, що виробництво молока в Україні в період з 2000 по 2017 роки істотно зменшилося з 12657,9 тис. т. у 2000 році до 10280,5 тис. т. у 2017 році, тобто на 18.8%. Основними факторами, що чинять вплив на обсяг виробництва стали: чисельність поголів'я молочного стада та його породний склад. Перший в свою чергу має високі темпи скорочення і, відповідно, призводить до скорочення виробництва молока, але за рахунок другого фактора представляється можливим забезпечення більшого обсягу виробництва.

Список використаних джерел

1. Ринок молочної продуктивності в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sworld.com.ua/konfer45/26.pdf>.
2. Сільське господарство Миколаївської області у 2017 році : статистичний збірник / Головне управління статистики у Миколаївській області / [під редакцією О.Г. Ковалюк]. — Миколаїв: 2018. — 210 с.
3. Молочна продуктивність корів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://buklib.net/books/34158/>.

РОЗВИТОК ФОРМ ГОСПОДАРЮВАННЯ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Почапський А.М., магістрант

Миколаївський національний аграрний університет

Сільське господарство є одним з найбільших і найважливіших секторів економіки України. У прямій залежності від його функціонального стану знаходиться продовольча безпека та незалежність держави, стан внутрішнього й зовнішнього ринків, а отже і рівень життя населення.

Миколаївщина має значні можливості для розвитку сільськогосподарської галузі. Це і сприятливі природно-кліматичні умови, родючі землі, трудові ресурси та давні хліборобські традиції. Область вважається одним із регіонів інтенсивного землеробства в Україні та має значні земельні ресурси. Загальна земельна площа становить 2458,5 тис. га.

У 2017р. в регіоні було вирощено 4,3% загальнодержавного обсягу виробництва зернових культур (у 2016р. – 4,1%); 7,2% – насіння соняшнику (8,5%); 6,0% – овочів (5,3%); 1,4% – плодів та ягід (1,5%); 12,5% – винограду (15%); вироблено 1,3% – м'яса у забійній масі (також 1,3%); 3,3% – молока (стільки ж); 1,6% – яєць (1,8%); 6,7% – вовни (6%).

На початок листопада 2017р. в області нараховувалося близько 4 тисяч діючих сільськогосподарських підприємств (зареєстрованих юридичних осіб та їхніх відокремлених підрозділів, для яких основним видом діяльності було вирощування однорічних, дворічних і багаторічних культур, відтворення рослин, тваринництво, змішане сільське господарство та допоміжна діяльність у сільському господарстві та післязбиральна діяльність), за ними закріплено 1040,4 тис. га сільськогосподарських угідь.

Левову частку (85,4%) у кількісному складі сільськогосподарських підприємств області займають фермерські господарства – організаційна форма суб'єкта економіки, яка нині є визнаною й рівноправною в системі аграрних соціально-економічних та виробничих відносин.

На початок листопада 2017р. на Миколаївщині кількість фермерів (згідно Реєстру сільськогосподарських товаровиробників «АГРО») становила 3,4 тис. одиниць, що на 0,5% більше, ніж на аналогічну дату 2016р. Фермерських господарств, що мали сільськогосподарські угіддя, налічувалося 3,2 тис. одиниць. У їх власності та користуванні знаходилося 364,3 тис. га угідь (8% від загальної площі фермерських сільгоспугідь України), з них – 358,3 тис. га ріллі. Середній розмір фермерських наділів у 2017р. проти попереднього року збільшився на 6,0 га і становив 113,7 га (у 2010р. – 79,3 га). Розміри сільгоспугідь коливалися в межах 68,1–81,1 га в Баштанському, Березанському, Доманівському, Вітовському, Вознесенському, Казанківському, Новобузькому районах; 90,4–105,7 га – у Березнегуватському, Врадіївському, Миколаївському, Очаківському та Снігурівському; 119,9–166,4 га – у Арбузинському, Братському, Єланецькому, Кривоозерському та Новоодеському. У Веселинівському та Первомайському районах середній розмір сільськогосподарських угідь у фермерських господарствах сягав більше 200 га.

Оскільки однією зі складових сталого економічного розвитку є забезпечення потреб нинішнього покоління, зокрема продуктами харчування,

динаміка виробництва валової продукції сільського господарства розглядається серед основних економічних показників.

У 2017р. обсяг виробництва продукції сільського господарства складав 8833,8 млн грн, що на 9,1% менше, ніж у 2016р. та водночас на 18,4% більше, ніж у 2010р. Зменшення обсягу було характерно як для сільгосппідприємств (на 10,8%), так і для господарств населення (на 6,7%). Вклад аграрних підприємств у загальне виробництво продукції сільського господарства торік становив 57,1% (у 2016р. – 58,2%).

Аналізуючи виробництво валової продукції окремо по галузях сільського господарства слід відмітити, що виробництво рослинницької продукції у порівнянні з 2016р. знизилося на 10,8%, а в порівнянні з 2010р. – зросло на 29,3%. Обсяг виробництва продукції тваринництва скоротився на 0,8%, у порівнянні з 2010р. – на 13,7%. У структурі продукції сільського господарства переважаючою є частка рослинницької продукції. Так, у 2017р. в аграрних підприємствах вона становила 95,2%, у господарствах населення – 63,2%, що свідчить про її пріоритетний розвиток в регіоні.

Питома вага сільськогосподарської продукції за категоріями господарств у порівнянні з 2010р. змінилася наступним чином. Частка продукції рослинництва в аграрних підприємствах зросла на 5,9 в.п., а в господарствах населення – на 4,7 в.п. Питома вага тваринницької продукції, як слідство, в сільськогосподарських підприємствах та в господарствах населення знизилася (на 5,9 та 4,7 в.п. відповідно).

Якщо розглядати динаміку виробництва продукції сільського господарства з погляду оцінки її як фактора стабільності та зростання ринку продовольства, то слід оцінювати цей показник у розрахунку на 1 особу. У 2017р. на одного мешканця регіону продукції сільського господарства вироблено на 31,5% більше, ніж у середньому по Україні, продукції рослинництва – на 48,7% більше, натомість тваринницької продукції – на 12,9% менше.

Посилення конкуренції на внутрішньому ринку, вимог до якості й безпеки продукції не витримають, передусім, невеликі фермерські та особисті селянські господарства, що працюють індивідуально. Це вимагає складних рішень і проведення практичної роботи у напрямі об'єднання дрібнотоварних виробників у некомерційні виробничі структури з метою зниження витрат, підвищення конкурентоспроможності продукції шляхом організації спільного виробництва. Однак такі структури вітчизняним чинним законодавством до цього часу не легалізовані, відсутня, на відміну від зарубіжної практики, державна політика їхньої підтримки. Розв'язання цих завдань – невідкладна справа законодавчих, виконавчих органів і науки.

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Семенчук Ю., магістрант

Науковий керівник – Мельник І.О., канд. екон. наук, доцент

Миколаївський національний аграрний університет

Україна, 90 % площі якої становлять сільські території, де проживає третина населення, вирізняється низьким рівнем підтримки сільського господарства. Через диспаритет цін на продукцію промисловості, що споживається у сільському господарстві, та цін на с/г продукцію відбувається «проїдання» навіть цих коштів. Обмежені можливості дрібного землевласника щодо застосування механізації і впровадження нових технологій, вимушене використання здебільшого ручної праці, слабкий розвиток сільських територій обумовлюють постійний вплив економічно активного населення: 41 % жителів села – пенсіонери, а 18 % досягли віку 65 років.

Реалізовані заходи Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року не призупинили негативні тенденції. Більшість із завдань Програми не досягнуті в повному обсязі, а такі заходи як компенсація витрат підприємств АПК щодо будівництва у сільських населених пунктах об'єктів соціальної сфери та місцевих газових трубопроводів, стимулювання розвитку депресивних територій, реформування системи аграрної освіти тощо з державного бюджету не фінансувались, а відтак і не виконувались. Комплексний розвиток сільських територій є стратегічною метою державної аграрної політики в Україні, основними складовими якого визначені: забезпечення надійного функціонування соціальної інфраструктури села; формування системи державного регулювання демографічних процесів сільського розвитку, реалізація програм стимулювання розвитку депресивних територій; вирівнювання умов життєдіяльності міського і сільського населення; сприяння збільшенню зайнятості сільського населення; збереження та розвиток малих, віддалених і таких, що занепадають, сільських поселень; сприяння підвищенню рівня доходів сільського населення, стимулювання закріплення на селі спеціалістів сільського господарства, освіти, культури, охорони здоров'я та побутового обслуговування тощо.

Розвиток сільських територій прямо залежить від якості управління трудовим потенціалом (забезпечення умов для його збереження і відтворення, створення можливостей для ефективного прикладення трудової діяльності, регулювання мобільності працівників тощо). Оцінюючи стан та перспективи покращення ситуації щодо розвитку трудового потенціалу села та забезпечення сільського населення робочими місцями, слід зупинитися на наступних аспектах:

1. Знецінення вартості сільської праці та надання великими агропідприємствами переваги екстенсивному землеробству.
2. Недооцінка внеску особистих сільських господарств (дрібних землевласників).

3. Тінізація сільського ринку праці.

4. Руйнація соціальної інфраструктури та позапрофесійних форм підтримки і розвитку людського потенціалу сільських територій.

5. Недостатня увага до диверсифікації ринку праці (до неаграрної зайнятості).

6. Міграційні процеси на сільських територіях.

Усунення держави від управління перерозподілом державної і спільної власності на селі спричинило суттєву диференціацію населення за рівнями доходів, володінням землею і майном. Землі фактично сконцентровані в незначній кількості власників, знизилася ефективність використання угідь, впала рентабельність малих і середніх господарств. Надмірна концентрація землеволодінь обертається монополізацією аграрного ринку та зниженням ефективності землекористування, застосуванням екстенсивних технологій і застарілих форм організації праці, роблячи агросектор України неефективним, а зайнятість в ньому непрестижною. Орієнтація великих господарств на експорт, збільшення обсягів вирощування швидкоокупних і менш трудомістких технічних культур (які виснажують землю), монополізація в регіонах заготівлі призводить не лише до зростання цін на продовольство й недостатнього забезпечення внутрішнього ринку певними продуктами харчування, а і до постійного вивільнення зайнятих у сільському господарстві громадян і зниження їхніх доходів. Агрохолдинги активно скорочують чисельність найманих працівників (забезпечуючи зайнятість лише п'ятої частини працездатного сільського населення) і знижують витрати на оплату праці. Частка річного ФОП у собівартості продукції с/г підприємств – 9,7 % (якщо рентабельність не менша за 50 % – 4,7 %). Конкурентні переваги вітчизняної с/г продукції досягаються значною мірою за рахунок експлуатації землі (ступінь освоєння земельного фонду – 72 %) та дешевої робочої сили. Керівники агропідприємств нерідко не дотримуються вимог законодавства щодо розміру та строків виплати заробітної плати. За рівнем середньомісячної зарплати сільське господарство посідає останнє

місце (середньомісячні грошові доходи сільських домогосподарств складають 77 % доходів міських домогосподарств).

ІННОВАЦІЙНИЙ СТАН ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Церуш К.В., здобувач вищої освіти групи Ф2/1

Науковий керівник Альбеценко О. С. – канд. екон. наук, старший

викладач кафедри економіки підприємства

Миколаївський національний аграрний університет

У сучасних умовах господарювання одним із чинників стрімкого економічного зростання є рівень інноваційної діяльності. Так, активне впровадження в процес виробництва новітніх досягнень науки і техніки та використання інноваційних технологій дає змогу підвищити конкурентоздатність вітчизняних підприємств як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках. До того ж висока інноваційна активність підприємств дає змогу досягнути технологічної незалежності, а також підвищити ефективність його діяльності. Отже, проблема активізації інноваційної діяльності промислових підприємств набуває особливої актуальності [1].

Дослідженням стану інноваційної діяльності в країні займається велика кількість учених, таких як І.Г. Яненко [1], В.Г. Андрєєва [2], О.Г. Демченко [3], та інші.

Інноваційна діяльність є одним із напрямів економічного зростання, що може забезпечити не тільки додаткові конкурентні переваги для підприємств, підвищити їхній потенціал та допомогти розв'язати економічні, соціальні чи інші проблеми, а й забезпечити стрімке зростання національної економіки загалом. За прогнозами фахівців, науковотехнічний прогрес як джерело

економічного зростання в недалекому майбутньому буде забезпечувати до 90% реального збільшення виробництва (сьогодні це 65–70%) [1]. Отже, розвиток інноваційної діяльності є вкрай важливим і для підприємств, і для економіки України, оскільки розроблення й упровадження інновацій дає змогу українським виробникам конкурувати як на внутрішньому, так і на світовому ринку. Оскільки на стан та рівень розвитку інноваційної активності окремих підприємств впливають загальноекономічні фактори, то доцільно розглянути стан інноваційної діяльності у країні загалом. Одним із головних індикаторів, узагальнюючим показником для вимірювання рівня та результатів реалізації інноваційного потенціалу України є Глобальний інноваційний індекс, у якому знаходять своє відображення основні складники інноваційного потенціалу країн [4]. Результати дослідження позиції України за складниками Глобального інноваційного індексу наведені в табл. 1. Динаміка показника Глобального інноваційного індексу наведена на рис. 1.

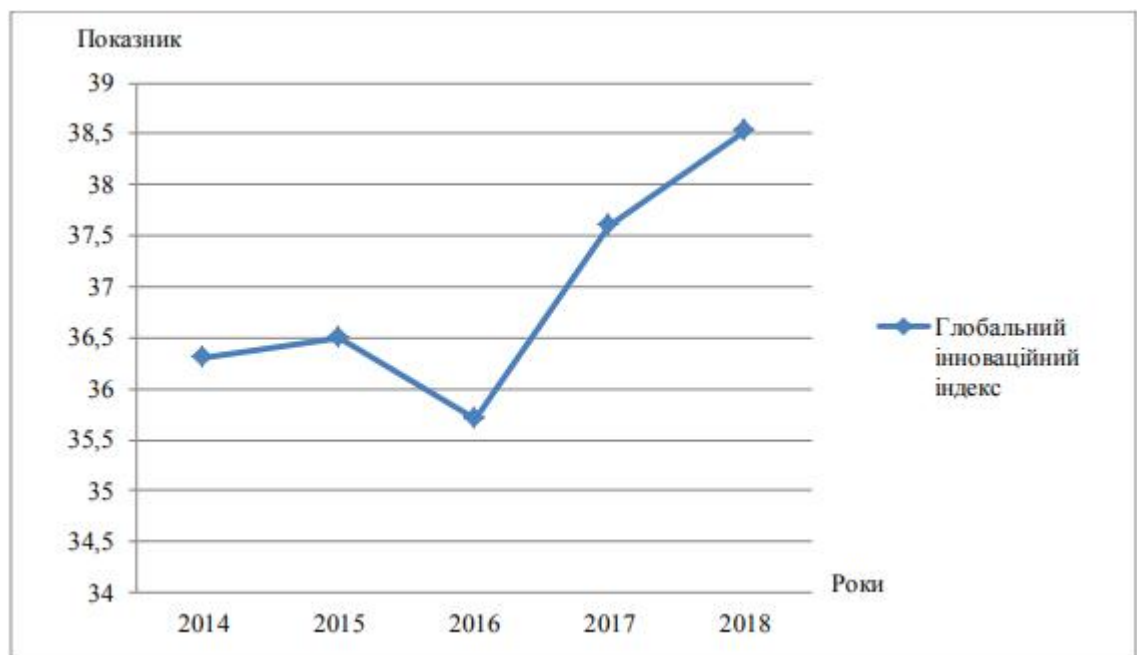

Рис. 1 Динаміка значення Глобального інноваційного індексу для України

Проаналізувавши стан розвитку інноваційної діяльності в Україні за допомогою Глобального інноваційного індексу, можна зазначити, що у

періоді 2016–2017 рр. Спостерігається підвищення значення індексу (рис. 1), що свідчить про поступове поліпшення ситуації у сфері інновацій в Україні. Також варто зазначити, що у 2018 р. порівняно з 2017 р. Відбулося підвищення ефективності інновацій, що дало змогу Україні посісти 5 місце серед 126 країн за показником індексу ефективності інновацій. Але, незважаючи на те, що за показником Глобального інноваційного індексу можна свідчити про покращення у сфері інновацій, кількість підприємств, що займаються інноваційною діяльністю, в Україні досі є низькою. Так, за даними доповіді Державної служби статистики «Обстеження інноваційної діяльності в економіці України за період 2014–2016 років (за міжнародною методологією)», упродовж 2014–2016 рр. Частка підприємств, які займалися інноваційною діяльністю, за рекомендованими видами економічної діяльності становила 18,4%, тоді як 81,6% є не інноваційними взагалі.

Якщо ж розглядати думку неінноваційних підприємств, то основним фактором, що перешкоджає здійсненню інновацій, є відсутність причин здійснювати інновації. Так, 83% підприємств не займаються інноваційною діяльністю через низький попит на інновації на ринку, через низьку конкуренцію підприємства на ринку тощо. Тільки 17% підприємств не здійснюють інновації через вагомі чинники, тобто відсутність коштів, високі витрати, відсутність кваліфікованих працівників тощо. Отже, перешкодами для розвитку інноваційної діяльності на вітчизняних підприємствах є небажання суб'єктів господарювання здійснювати інновації через відсутність попиту на інновації та можливостей для їхнього впровадження; наявність зовнішніх чинників, таких як відсутність коштів, підтримки з боку держави та додаткове навантаження законодавчих актів.

Таким чином, можна дійти висновку про вкрай низький рівень розвитку інноваційної діяльності в Україні. Так, за даними Глобального інноваційного індексу, країна посідає 43 місце серед 126 обстежених країн із загальним балом 38,52, тоді як бал першої у рейтингу країни становить 68,4. Тобто найвища оцінка майже у 2 рази перевищує бал для України, що

свідчить про незадовільний стан у сфері інновацій. Підтвердженням занепаду є також незначна кількість інноваційноактивних підприємств у структурі вітчизняних суб'єктів господарювання, тобто тільки 18,4% підприємств займаються інноваційною діяльністю. Що стосується промислових підприємств, то інноваційноактивними є лише 834 з них, що становить 18,9% відіхньої загальної кількості. Основними проблемами, що зумовлюють поточний стан інноваційної діяльності на українських підприємствах, є відсутність мотивації у суб'єктів господарювання до здійснення інновацій, нестача коштів, відсутність державної підтримки та фінансування з боку іноземних інвесторів, незлагодженість національного законодавства з питань інноваційного розвитку країни.

Список використаних джерел

1. Яненко І.Г. Інноваційна діяльність промислових підприємств України: стан та перспективи розвитку / І.Г. Яненко, С. С. Позур, О.А. Катаєва // Наукові праці. Економіка. 2016.
2. Андрєєва В.Г. Оцінка сучасного стану інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств реального сектора економіки України / В. Г. Андрєєва, О.О. Сосновська // Проблеми економіки. 2016. № 1. С. 68–74.
3. Демченко О.Г. Сучасний стан інноваційної діяльності в Україні та шляхи її вдосконалення / О.Г. Демченко, К.Ю. Бутівчак // Молодий вчений. 2015. № 12. С. 12–14.
4. Левківський О.В. Міжнародні індикатори оцінки інноваційного потенціалу України та його реалізації / О. В. Левківський. // Інтелект XXI. 2017. № 4. С. 78–82.
5. Статистичні дані Державного комітету Статистики України.

СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ РІЗНИХ ФОРМ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

Склір І.В., здобувач вищої освіти групи ЗПУА 6/1

Науковий керівник – Мельник І.О., канд. екон. наук, доцент

Миколаївський національний аграрний університет

В Україні термін "підприємництво" офіційно визнано прийнятим 7 лютого 1991 року Законом України "Про підприємництво". В згаданому законі підприємництво визнається як самостійна ініціатива, систематична на власний ризик діяльність по виробництву продукції, виконанні робіт, надання послуг та зайняття торгівлею з метою одержання прибутку. Розвиток підприємницької діяльності є однією з головних передумов матеріального збагачення держави та зростання рівня життя населення.

Проблеми розвитку підприємницької діяльності розглядаються в працях значної частини науковців, серед яких: В.Г. Андрійчук, М. В. Гладій, М.В. Калінчик, І.І. Копитко, В. І. Лукінов, Л.Ю. Мельник, П. Т. Саблук, В.В. Юрчишин та багато інших. Їх дослідження охоплюють цілу низку питань, пов'язаних з функціонуванням підприємницьких структур. Проте все ж ряд проблем залишаються не до кінця вирішеними.

В сучасних економічних дослідженнях категорії «підприємництво», «підприємницька діяльність» розглядаються передусім як мале підприємництво, або як сфера малого бізнесу, що результативним чинником ефективного розвитку регіональної економіки.

Світовий досвід свідчить про відсутність єдиного визначення суб'єктів малого підприємництва як за кількісними, так і за якісними критеріями. Найпоширенішими кількісними критеріями є: середня чисельність зайнятих; річний оборот (обсяг продажу); балансова вартість активів. Серед якісних критеріїв можна виділити такі: незалежність підприємства від інших суб'єктів господарювання; виконання власником підприємства функцій

управління. За визначенням Євросоюзу мале підприємництво поділяється на: середній бізнес, малий бізнес та мікропідприємства, причому основними факторами, які визначають розмір підприємства, є чисельність працівників та річний оборот або річний баланс.

За повідомленням Головного управління статистики у Миколаївській області, у 2016 році за розмірами підприємства розподілилися наступним чином: великі склали 0,1% загальної кількості, середні – 3,4%, малі – 96,5%. За часткою малих та мікропідприємств в загальній кількості підприємств Миколаївщина посіла перше місце серед регіонів України. За адміністративно-територіальною ознакою найбільше таких підприємств спостерігалось у Березнегуватському (188), Казанківському (128) та Єланецькому (125) районах, натомість, найменше – у містах Первомайську (32) та Южноукраїнську (34).

Миколаївська область у 2016 році має зниження власних досягнень щодо темпів приросту кількості малих підприємств (94,88%). Позитивна тенденція до зростання кількості малих підприємств на 10 тис. осіб наявного населення спостерігається лише у Первомайському районі. Негативною тенденцією є те, що при загальному зменшенні кількості малих підприємств протягом останніх років спостерігається зменшення основних показників їх розвитку. Тож, варто зазначити, що саме на місцевому рівні розвиток малого підприємництва є пріоритетним та перспективним для розвитку регіону загалом.

Розглядаючи соціально-економічні аспекти формування підприємницького середовища аграрного сектору, нами була виявлена необхідність удосконалення інституційного забезпечення розвитку підприємництва в аграрній сфері. Метою його повинно стати створення умов для становлення в Україні моделі сільського господарства, яке задовольняє потреби населення та надає суспільні послуги, спрямовані на створення умов для зайнятості у сільській місцевості, зміцнення місцевих громад, збереження довкілля та традиційних сільських ландшафтів.

Більшість дослідників вважають, що при розробці шляхів розвитку підприємницької діяльності в аграрній сфері, необхідно враховувати чинник екологізації діяльності, як особливо важливий в сучасних умовах євроінтеграції. Наголошуємо на необхідності створення відповідного механізму, який стимулюватиме прогресивні напрямки еколого-економічного зростання через потенціал прояву таких стратегічних складових як: політика, економіка, культура та енергія.

Становлення і розвиток підприємницьких структур в умовах радикальних ринкових реформ є запорукою реалізації стратегії економічного зростання в Україні. При цьому мале підприємництво є важливою складовою у стратегічному курсі економічної політики України. Базою для діяльності малих підприємств в Україні є законодавчі та інші нормативно-правові акти, відповідні норми цивільного, кредитно-фінансового, податкового, адміністративного, трудового та інших сфер чинного законодавства. Важливим чинником активізації малого підприємництва є його підтримка з боку держави.

Важливим є формування дієвого механізму державного регулювання підприємництва через формотворчі чинники, реалізації державної підтримки підприємництва передусім на основі інституціональних засад. Пріоритетними завданнями у цій сфері є забезпечення публічності та прозорості державної регуляторної політики; формування кадрового потенціалу державної служби, що спроможний забезпечити регуляторну діяльність на регіональному рівні; розвиток системи правового захисту діяльності суб'єктів малого підприємництва; забезпечення соціальних гарантій найманих працівників; підвищення ефективності та активізація діяльності громадських об'єднань підприємців.

Існує прямий зв'язок між якістю життя у сільській місцевості і диверсифікацією форм підприємницької діяльності. Диверсифікація форм підприємницької діяльності сприяє створенню нових можливостей використання як людського капіталу, так і інших складових потенціалу

розвитку підприємництва на селі (земельного, фінансового капіталу), веде до створення нових робочих місць і збільшення доходів сільських мешканців.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» від 22.03.2012 р. No 4618-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2013. – No 3. – Ст. 23 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>.
2. Заярна Н.М. Міжнародний досвід підтримки малого бізнесу та сучасні українські реалії / Н.М. Заярна // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.1. – С. 198–202.
3. Рібун Л. В. Зарубіжний досвід розвитку малого бізнесу [Електронний ресурс] / Л. В. Рібун, Г. А. Лех, І. М. Васькович // Науковий вісник НЛТУ України. - Вип. 26.2. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2016/26_2/NV_26_2.pdf
4. Уманець Т. Методи і моделі оцінювання розвитку малого бізнесу: мезо- та макрорівень [монографія] / Т. Уманець, Ю. Ольвінська, О. Лукачова; за ред. Т.В. Уманець. – Донецьк : «ВІК», 2010. – 280 с.
5. Яворська Л.М. Економіко-правові тенденції розвитку малого підприємництва в Україні / Л.М. Яворська, С.В. Селезень // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». – 2013. – No2 (13). – С. 134–141.

СІЛЬСЬКИХ ТЕРЕТОРІЙ

**Частоколяний Б.О., здобувач вищої освіти 4-го курсу
обліково-фінансового факультету**

За період незалежності України питання пріоритетних напрямів сталого розвитку сільських територій і конкурентоспроможності регіонів, виробничо-збутової діяльності підприємств аграрного сектора є актуальним і потребує подальшого обґрунтування із метою розробки нових пропозицій. Актуальність сталого розвитку сільських територій за регіонами країни визначається дослідженням не тільки з теоретичної точки зору, але й має практичний характер, а саме у збереженні довкілля, запровадженні заходів раціонального природокористування, поєднанні аспектів соціально-економічного розвитку територій з їх збереженням і відновленням, за умов адаптаційних підходів до глобалізаційних змін і зростаючого рівня екологічних ризиків.

Питанням сталого розвитку протягом останніх років займається багато вітчизняних вчених, досліджується сталий розвиток певних територій, галузей. Саме процес сталого розвитку досліджували вчені-економісти, з-поміж яких: Ф. Джовані, А. Оніші, Р. Блінк, Г. Кларк, В. Джегатеzen, Е. Гонч, Б. Хьюс, М. Котабі, К. Снеддон, А. Єфремов, Л. Корнійчук, Л. Шостак, А. Філіпенко. Існуючі наукові напрацювання надали можливості усвідомити і уявити можливі ризики щодо формування процесів сталого розвитку.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування й узагальнення пріоритетних напрямів сталого розвитку сільських територій на інноваційних засадах, враховуючи регіональні особливості.

Головним питанням сільських територій країни є нестабільні і організаційні умови праці, низький рівень побутових умов, нестійке матеріальне забезпечення, неякісні житлові умови, занепад інженерної

інфраструктури, що створює передумови для зростання міграційних процесів сільських мешканців і нестійкого розвитку сільських територій.

Під «сталим розвитком сільських територій» розуміється розвиток села, за умов забезпечення зростання, диверсифікації і підвищення ефективності економіки, стабілізації чисельності населення й збільшенні тривалості життя, підвищенні рівня і якості життя на сільських територіях, повної й продуктивної зайнятості працездатного населення, раціонального використання і відновлення природно-ресурсного потенціалу територій.

Сталий розвиток і конкурентоспроможність сільських територій залежить від рівня розвитку економіки регіону у цілому, досягнутим рівнем ефективності виробничо-збутової діяльності підприємств аграрного сектора, перспективами його подальшого розвитку у взаємозв'язку із іншими галузями економіки, можливостями інноваційно-інвестиційного забезпечення. Таким чином, сталий розвиток сільських територій передбачає стабільність виробництва продукції підприємств аграрного сектора як базової галузі економіки, за умов збалансованості організаційно-інституціонального забезпечення.

Зазначимо, що в Україні, відповідно до цілей сталого розвитку на 2016–2030 рр. [3], одним із пріоритетів виконання завдань є визначення забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості територій регіону.

Важливим для досягнення цілей сталого розвитку щодо забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості регіонів є поступове виконання коротко- та середньострокових завдань. Сформовані новітні завдання щодо сталого розвитку територій передбачають модернізацію управлінських рішень як у сфері економічного зростання, так і соціальної справедливості й соціальної відповідальності, раціонального природокористування з метою поєднання вищезазначених факторів досягаючи стратегічних цілей розвитку цих територій. Неодмінними умовами для досягнення встановлених цілей є наявність системи

ефективного менеджменту на місцевому рівні, викорінення корупції, суспільна підтримка шляхом участі населення у прийнятті рішень та здійсненні контролю їх виконання [3].

Підводячи підсумки зазначимо, що забезпечення сталого розвитку сільських територій передбачає узгодженість розроблених планів розвитку економічної, екологічної та соціальної сфер життя на місцевому рівні, де основа це збалансування повноважень і відповідальності місцевих органів влади, стимулюючи ефективне використання потенціалу сільських територій регіонів. Перевагами реалізації зазначених заходів є підвищення рівня конкурентоспроможності, розвиток людських ресурсів і ресурсного потенціалу сільських територій, забезпечення міжрегіонального співробітництва, можливість у розробленні й реалізації стратегії соціально-економічного розвитку, враховуючи регіональні особливості. Отже, обґрунтовані розроблення та якості виконання стратегічних напрямів розвитку територій регіону, що розробляються на довгострокову перспективу, відіграватимуть базову й основну роль щодо сталого розвитку в контексті визначених стратегічних пріоритетів на місцевому рівні.

Список використаних джерел

1. Прокопа І.В. Соціальні аспекти розвитку сільських територій / І.В. Прокопа // Економіка АПК. – 2005. – № 11. – С. 48–51.
2. Саблук П.Т. Розвиток сільських територій – запорука відродження аграрної України / П.Т. Саблук // Вісник аграрної науки. – 2006. – № 5. – С. 21–23.
3. Цілі сталого розвитку 2016–2030 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org.ua/ua/tsilirozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>.

*Науковий керівник – Бобровська Н.В., канд.екон.наук,
старший викладач кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ЦУКРОВОЇ ГАЛУЗІ НА ОСНОВІ МАРКЕТИНГУ

**Четверик О. В., кандидат економічних наук, доцент кафедри
маркетингу та міжнародної торгівлі Національний університет
біоресурсів і природокористування України**

У сучасних умовах розвитку ринкових відносин, посиленню конкурентної боротьби та вимогливості сучасних споживачів важливого значення набуває якість та безпечність продуктів харчування. Одним із найбільш важливих та цінних продуктів у щоденному раціоні людини є цукор. Саме якості даного солодкого продукту в Україні протягом останніх років приділяється значна увага науковців та практиків, державних службовців та цукрового бізнесу, зокрема. Саме тому у діяльності вітчизняних підприємствах цукрової галузі особливу увагу приділяють саме якості. Забезпечення якості та безпечності саме продукції підприємств цукрової галузі можливе завдяки використанню принципів маркетингу та комплексному поєднанню всіх його складових.

Дослідженням проблем управління якістю та безпечністю продукції в діяльності підприємств аграрного сектору присвячені праці таких вітчизняних науковців як Р. І. Буряк, В. П. Галушко, О. Д. Гудзинський, А. М. Должанський, П. Я. Калита та багатьох інших. Питання маркетингового забезпечення маркетингової діяльності на підприємства цукрової галузі присвячені праці А. В. Дороніна, В. І. Ємцев, Я. С. Ларіної, Т. Л. Мостенської та інших вчених. Проте, окремі аспекти, які стосуються забезпеченню якості продукції підприємств цукрової галузі та цукру, зокрема, залишаються відкритими та потребують більш детального дослідження.

Дослідження праць провідних вітчизняних науковців дозволяє стверджувати, що запровадження та підтримка системи управління якістю продукцією підприємств цукрової галузі, в тому числі цукрових заводів, можливе завдяки максимальному використанню маркетингу як в управлінні підприємствами, так і в питаннях якості окремих продуктів їх виробництва.

Проте, питання якості цукру, як одного із найважливіших продуктів харчування людини, є комплексним процесом, який забезпечує контроль та безпечність як сировини (в Україні це цукровий буряк), так і всіх існуючих технологічних процесів виробництва в умовах працюючих цукрових заводів.

Досягнення підвищення якості цукру в умовах вітчизняних цукрових заводів можливе завдяки поєднанню всіх маркетингових механізмів та використанню концепції TQM. Саме система TQM містить у собі систему принципів, яка допомагає щонайкраще використовувати наявні ресурси підприємств. Саме ці принципи менеджменту якості продукції й покладені в основу стандартів на системи управління якістю, що входять до ISO 9000.

У сучасній економічній літературі та з урахуванням досвіду суб'єктів господарювання існує основні вісім принципів системи TQM, які доцільно з урахуванням особливостей підприємницької діяльності цукрової галузі, адаптувати до діяльності вітчизняних цукрових заводів.

Основними принципами TQM та основними маркетинговими аспектами є: 1) орієнтація на споживача (у більшості випадків підприємства залежать від своїх споживачів і тому повинні розуміти їх поточні й майбутні потреби, виконувати їхні вимоги і прагнути перевершити їхні очікування); 2) лідерство керівника (саме керівники забезпечують єдність мети й напряду діяльності підприємства; створюють та підтримують внутрішнє середовище, що забезпечує повне залучення працівників у вирішенні поставлених завдань); 3) залучення працівників (працівники всіх рівнів становлять основу організації, і їхнє повне залучення дає можливість організації з максимальною вигодою використати їхні вміння та здібності); 4) підхід до системи як до прогресу (бажаний результат досягається ефективніше, коли діяльністю й відповідними ресурсами управляють як цілісним процесом); 5) системний підхід до управління (виявлення, розуміння і менеджмент взаємозалежних процесів як системи сприяють результативності й ефективності організації з досягненням її цілей та завдань); 6) постійне удосконалення (удосконалення діяльності підприємств цукрової галузі в

цілому варто розглядати як її незмінну мету, безперервний та постійний процес); 7) прийняття рішень, заснованих на фактах (ефективні рішення ґрунтуються на аналізі даних і інформації); 8) взаємовигідні відносини з постачальниками (організація і її постачальники взаємозалежні, і відносини взаємної вигоди підвищують здатність обох сторін створювати цінності) [2, с. 53].

Враховуючи практику сучасного цукрового виробництва доцільно зазначити, що максимальне можливе запровадження міжнародних стандартів та системи менеджменту якості, які забезпечують якість цукру – як основного продукту, відбувається на цукрових заводах, які входять у структуру вертикально інтегрованих компаній, адже дані заводи мають стабільне фінансове забезпечення та відповідні потужності. Впровадженням міжнародних стандартів та систем менеджменту в діяльність цукрових заводів, які не входять до складу інтегрованих компаній, відбувається поступово та лише поодинокі заводи можуть займатися впровадженням даних стандартів. Виробництво цукру в діяльності більшості цукрових заводів відбувається на основі національного стандарту «ДСТУ 4623-2006 Цукор білий. Технічні умови.» Відповідно до існуючого національного стандарту цукор внутрішнього виробництва поділяється на цукор I та II категорій. Динаміка виробництва цукру в Україні за категоріями (рівнем якості) подано в табл.1.

Дані табл. 1 дають можливість стверджувати, що протягом 2014-2018рр. якість виробленого цукровими заводами цукру підвищується. Так, виробництво цукру I категорії зросло з 192,04 тис т до 847,552 тис т. Виробництво цукру II категорії протягом аналізованого періоду коливається, проте в загальному еквіваленті спостерігається скорочення виробництва на 31,2%.

Таблиця 1

**Виробництво цукру I та II категорій цукровими заводами на
внутрішньому ринку в Україні**

Період	Показники			
	Цукор I категорії		Цукор II категорії	
	тис. тонн	% до загального виробництва	тис. тонн	% до загального виробництва
2014р.	192,04	9,23	446,143	21,44
2015р.	336,03	23,5	129,601	9,1
2016р.	614,493	30,6	412,977	20,6
2017р.	962,134	46,72	359,279	17,45
2018р.	847,552	46,57	307,00	16,86

Джерело: сформовано за даними НАЦУ «Укрцукор»

Протягом останніх років якість виробленого в Україні цукру підвищується, що спричинене як вимогливістю вітчизняного споживача, його бажанням споживати якісний та безпечний солодкий продукт, так і інтеграцією України до Європейського Союзу. Саме інтеграція до ЄС змушує вітчизняні цукрові заводи впроваджувати міжнародні стандарти та проходити міжнародну сертифікацію цукропродукції. Відповідно вищесказаного вітчизняні цукрові заводи починають налагоджувати виробництво та отримувати міжнародні сертифікати. Такими цукровими заводами є цукрові заводи ТОВ «Фірма «Астарта-Київ», ТзОВ «Радехівський цукор», ТОВ «Галс-ЛТД», а також один із останніх ПАТ «Гнідавський цукровий завод» отримав сертифікат відповідності системи менеджменту вимогам стандарту ISO 22000:2005.

Відповідно до наведеного матеріалу варто зазначити, що управління якістю продукції підприємств цукрової галузі є важливим елементом в управлінні та складовою, яка забезпечує конкурентоспроможність цукрового заводу та галузі загалом. Система менеджменту якості та її подальше впровадження цукровими підприємствами є надзвичайно актуальною та є основою для подальшої наукової дискусії.

Список використаних джерел

1. Ємцев В. І. Моніторинг стану та розвитку конкурентоспроможності підприємств цукробурякового комплексу України
Режим доступу: <http://eir.pstu.edu/handle/123456789/1493>
2. Макеєнко А. Г. Управління якістю і конкурентоспроможністю в аграрному секторі економіки України. Агросвіт. - №12. – 2013. – С. 51-54.
3. Офіційний сайт Національної асоціації цукровиків України «Укрцукор». Режим доступу: <http://ukrsugar.com/uk>

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗМІНИ КІЛЬКОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН В МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Юзик А. А., здобувач вищої освіти групи МЕН 2/2

*Науковий керівник – Горобченко О.А., доцент кафедри економіки
підприємств*

Миколаївський національний аграрний університет

Тваринництво – особлива галузь сільського господарства, стан розвитку якої вагомо впливає на економічний потенціал АПК країни, на всі сфери суспільного виробництва. Тваринництво забезпечує населення високоякісними, калорійними, дієтичними і вітамінізованими продуктами харчування, а промисловість – сировиною. Екологічне значення полягає в забезпеченні землеробства органічними добривами, внесення у ґрунт яких повертає в природу значну кількість органічної маси, сприяє підвищенню його родючості, вмісту гумусу, розвитку мікрофлори, інтенсифікації ґрунтотворного процесу і кругообігу речовин в породі [1].

За наявних проблем розвитку тваринництва в Україні є багато наукових досліджень та праць відомих науковці економістів-аграрників В.Г.

Андрійчука, О.М. Бородіної, А.Д. Діброви, С.М. Кваші, , П.Т. Саблука, О.М. Шпичака присвячені саме цій проблемі. Проте, враховуючи специфічність галузі та кризову ситуацію, в якій вона знаходиться на даний час, залишається актуальним додатковий аналіз стану та результативності стратегічної галузі вітчизняного АПК.

Метою даного дослідження є проаналізувати сучасні тенденції зміни кількості сільськогосподарських тварин в Миколаївській області.

В Миколаївській області розвинені різні галузі тваринництва: скотарство, свинарство, птахівництво, вівчарство, кролівництво, рибицтво, бджільництво та інші, проте найбільшу увагу приділяють вирощенню великої рогатої худоби (далі – ВРХ). За останніми даними Головного управління статистики в Миколаївській області, на 1 квітня 2019 р. порівняно з 2018 року поголів'я ВРХ зменшилось на 2,5 %.

Аналіз даних щодо кількості сільськогосподарських тварин у сільгосппідприємствах Миколаївської області за 2000-2017 роки показує, що кількість ВРХ в 2017 році порівняно з 2000 роком зменшилась на 86,5 тис. голів (16,7%). Аналогічна тенденція спостерігається і у свинарстві та у вівчарстві, але кількість птиці має тенденцію до зростання: на 267,8 тис. голів (56,1%) за досліджуваний період.

Проаналізувавши кількість сільськогосподарських тварин у сільгосппідприємствах за районами Миколаївської області за 2017 рік, слід відзначити, що найбільше поголів'я ВРХ знаходиться в Арбузинському районі – 5544 голів та в Очаківському районі – 2047 голів, а найменша кількість ВРХ в Казанківському районі – 16 голів. Найбільше кількість свиней в Арбузинському та Первомайському районах. Поголів'я птиці – найбільше в Баштанському районі (251530 голів).

Аналіз виробництва окремих видів продукції тваринництва у сільгосппідприємствах Миколаївської області в 2017 році порівняно з 2000 роком показав, що виробництво молока зменшилося на 49,6 тис. т (45,6%),

виробництво свинини зменшилося на 1,8 тис. т (48,6%), а кількість яєць збільшилася на 66,2 млн штук (128,5%) [2].

Отже, зниження кількості сільгосптварин в Миколаївській області має негативний наслідок для жителів регіону та розвитку аграрної сфери в цілому: скорочення поголів'я тварин, що призводить до зменшення обсягів виробництва та погіршення якості продукції, а звідси і зниження рівня споживання цінних продуктів харчування тваринного походження.

Список використаних джерел

1. Тваринницькі галузі – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://buklib.net/books/32138>.
2. Головне управління статистики у Миколаївській області – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://mk.ukrstat.gov.ua>.

ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

**Ягодзінська А.С., аспірант першого року навчання
Миколаївський національний аграрний університет**

На сучасному етапі розвитку економіки України в умовах Європейської інтеграції сфера аграрної політики України має неефективну систему продовольчого забезпечення, яка не сприяє досягненню визначених цілей цієї політики, не забезпечує формування належного рівня продовольчої безпеки населення та держави в цілому. Це об'єктивно потребує аналізу системи продовольчої безпеки та обґрунтування ефективних напрямів, механізму формування та впровадження системи агропромислового комплексу та безпеки держави.

Задоволення потреб людини безпечними та якісними продуктами харчування є матеріальною основою біологічного, соціального політичного, та духовного існування суспільства, держави та людства в цілому. Інтеграція України у світове та європейське співтовариство актуалізує проблему продовольчої безпеки, оскільки лише за умови гарантування забезпечення населення продовольством держава може проводити незалежну та ефективну політику [3].

України як європейська держава, її політика що спрямована на створення умов щодо забезпечення гідного рівня життя людини, має виконувати ряд зобов'язань перед суспільством.

Забезпечення продовольчої безпеки визначено у якості одного з основних напрямів державної політики з питань національної безпеки в економічній сфері [1]. Стратегією національної безпеки України передбачено необхідність забезпечення послідовності у здійсненні ефективної земельної реформи, пріоритетного розвитку агропромислового комплексу як основи продовольчої безпеки держави [2]. Зазначені вивще законодавчі акти мають суто декларативний та рекомендаційний характер та не визначають чітких механізмів управління всією системою продовольчої безпеки. Відсутні визначення об'єктів і суб'єктів управління, їх функцій та завдань, методів управління, та показники оцінки ефективності державного регулювання системи продовольчої безпеки в цілому система моніторингу та виконання прийнятих стратегічних рішень.

Початковий етап формування продовольчої безпеки в умовах Європейської інтеграції вимагає створення системи моніторингу, на яку покладається завдання визначення фактичного її стану, прогнозування внутрішніх та зовнішніх загроз продовольчої безпеки. На цій основі розробляються заходи щодо локалізації та нейтралізації негативних факторів, що впливають або можуть у майбутньому вплинути на зниження рівня безпеки. Система моніторингу продовольчої безпеки зосереджується на

наступних напрямках: аграрне виробництво, продовольчий ринок, харчування населення, якість та безпека продовольства.

Ефективність аграрної політики є наслідком спільної дії великої кількості факторів, тому при її оцінці враховується їхня взаємодія і комплексний вплив на регульовані державою об'єкти, розрізняють результати часткової і загальної дії. Негативна зміна кожного з показників, що входять до оціночних груп, розглядається як реальна чи потенційна загроза продовольчій безпеці країни, оскільки усі вони взаємозалежні і підпорядковані в контексті своєї цільової спрямованості.

У Зв'язку з вищевказаним можна зазначити що аграрна сфера має стати базовою передумовою для більш широкого розвитку всієї економіки та формування високого рівня продовольчої безпеки.

Проблема продовольчої безпеки має вирішуватися не лише на міжнародному та національному, а й на регіональному рівні. Це обумовлено нерівномірністю соціально-економічного розвитку окремих територій держави, що є наслідком значних відмінностей в природно-кліматичних умовах, виробничо-економічному потенціалі та ін.

Реалізація аграрної політики у сфері продовольчої безпеки передбачає необхідність забезпечення тісної взаємодії між усіма суб'єктами, що відповідають за процес її формування. Це сприятиме збалансованості політики в усіх сферах економіки, що пов'язані з продовольчою безпекою та запобігатиме завданню шкоди здоров'ю населення, довкіллю й економіці держави в цілому. Процес формування аграрної політики продовольчої безпеки починається з дослідження складу харчових продуктів щодо встановлених стандартів згідно чинного законодавства в умовах Європейської інтеграції які виробляються в державі, та створення відповідного банку даних.

Система моніторингу базується на поєднанні економічних та соціальних індикаторів з показниками, які відображають результативність діяльності

органів державної влади з вирішення проблем та удосконалення системи продовольчої безпеки.

Ефективний вплив на агропродовольчу сферу, яка формує пропозицію на продовольство, доповнюється заходами стимулювання попиту на нього шляхом реалізації державних та інших соціальних програм, метою яких є забезпечення достатнього рівня продовольчого забезпечення усіх категорій населення, забезпечення зайнятості населення, здійснення ефективної цінової на базові продукти харчування та економічно обґрунтованого рівня.

Список використаних джерел

1. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 №964-IV / Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2003. – №39. – ст.3.
2. Про Стратегію національної безпеки України: Указ Президента України №105/2007 від 12.02.2007 року / Стратегічна панорама. – 2007. – №1. – С.3-13.
3. Статівка А. Державне регулювання продовольчого ринку України в сучасних умовах / А. Статівка // Право України. – 2001. – № 10. – С. 29-32.

СЕКЦІЯ 3

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ЕКОНОМІКИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ОКРЕМИХ РЕГІОНІВ

ПРИЧИНИ ВТРАТ ПРОДОВОЛЬСТВА І ХАРЧОВИХ ВІДХОДІВ ТА ЗАХОДИ ПО ЇХ ЗАПОБІГАННЮ

Бабич М.М., к.е.н., доцент

Миколаївський національний аграрний університет

Продовольство втрачається на усіх етапах споживчого ланцюгу продовольства: від виробництва сільськогосподарської продукції до кінцевого споживання домогосподарствами. У економічно розвинених регіонах (з середніми та високими доходами населення) більша частина продовольства втрачається на етапі споживання, тобто їжа викидається, навіть якщо вона все ще придатна для споживання. У депресивних регіонах (з низьким рівнем доходу населення) більша частина продовольства втрачається на етапах виробництва, зберігання та переробки, переважно з двох причин: гірші технології виробництва та більш заощадливе ставлення споживачів до продуктів в цілях економії. Зважаючи на той факт, що більшу частину сільськогосподарської продукції в Україні виробляють малі та середні господарства, тобто господарства населення та дрібні фермери, запропоновані нами заходи по запобіганню втрат продовольства та харчових відходів зосереджено для вирішення проблем саме вказаними категоріями товаровиробників.

Узагальнено причини втрат продовольства та харчових відходів та заходи по їх запобіганню представлено на рисунку 1.

У економічно розвинених регіонах продовольство втрачається, коли виробництво перевищує попит. Для того, щоб забезпечити виконання угод за

обсягами поставок продукції, передбачаючи ризики втрати врожаю через погані погодні умови, шкідників або хвороби, бажаючи отримати надприбутки, орієнтуючись на високі ціни попереднього року, фермери виробляють більшу кількість продукції, ніж потрібно. Надлишки продаються переробникам як корм для тварин, але вже за нижчими цінами. Вирішити дану проблему можна через співпрацю фермерів, у тому числі: через виробничі кооперативи, дозволяючи через надлишок виробництва сільгоспкультур на одній фермі покривати її дефіцит на іншій; через формування на місцевому рівні коротких ланцюгів постачання.

В Україні, на відміну від країн ЄС, до високих втрат продовольства призводить також недостатня розвиненість переробних потужностей. Вітчизняна харчова промисловість не здатна обробляти та зберігати свіжою сільськогосподарську продукцію, яка б могла задовольнити існуючий попит. Частково ця проблема обумовлена сезонністю виробництва сільськогосподарської продукції та необхідністю значних інвестицій в споруди, які не будуть використовуватися впродовж усього року. Одним із напрямів вирішення даної проблеми є договірний господарський зв'язок між переробниками та товаровиробниками. Уряду потрібно забезпечити сприятливе конкурентне середовище та інвестиційний клімат, які стимулюватимуть приватний сектор інвестувати в харчову промисловість та працювати більш тісно з товаровиробниками для вирішення проблем постачання.

Відсутність необхідної кількості технологічно оснащених сховищ та нерозвинена інфраструктура зумовлюють значні втрати харчових продуктів в Україні.

причина	захід
виробництво перевищує попит	зв'язок та співпраця фермерів
несвоєчасний збір врожаю	об'єднання товаровиробників для ефективної диверсифікації виробництва, логістики та маркетингу
високі стандарти супермаркетів до якості зовнішнього вигляду свіжих продуктів	анкетування споживачів продукції
споживачі хочуть впливати на стандарти якості та асортимент продукції	продаж через короткі ланцюги постачання
відсутність необхідної кількості технологічно оснащених сховища та нерозвинена інфраструктура	інвестиції в інфраструктуру та транспорт
небезпечні харчові продукти	освіта учасників харчового ланцюга
утилізація дешевша, ніж повторне використання	розвиток ринів для "нестандартних" продуктів
відсутність переробних потужностей	забезпечення урядом сприятливого конкурентного середовища та інвестиційного клімату
купівля домогосподарствами великих обсягів продовольства	освіта у школах та політичні ініціативи

Рисунок 1 – Причини втрат продовольства і харчових відходів та заходи по їх запобіганню

Зважаючи на масштаби втрат продовольства та харчових відходів, очевидно є необхідність розробки та реалізації конкретних заходів по скороченню втрат продовольства в усіх регіонах України.

СИСТЕМА ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ: МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ

Бекасов А.О. магістр

*Науковий керівник- Гончаренко І.В., д-р.екон., наук, професор кафедри
публічного управління та адміністрування і міжнародної економіки
Миколаївський національний аграрний університет*

Процес реформування, який на сьогодні відбувається в Україні є складним і комплексним, що зачіпає майже всі сфери суспільного життя та галузі національної економіки. В результаті, система державної служби в Україні виходить на якісно новий рівень, і за своїми параметрами наблизатиметься до державної служби багатьох розвинених країн світу. Вивчення світового досвіду процесу реформування державної служби на сьогодні є актуальним з точки зору впровадження в практичну площину.

Сучасний стан державної служби ХХІ ст. в країнах світу, можливі траєкторії її розвитку та негативні наслідки впливу на розвиток державної служби, розглядали у своїх наукових працях Т. Береговий, Д. Боссарт, П. Ворона, Д. Герген, Я. Гонціяз, К. Демке, В. Деречь, К.Кондакова, Б. Мільнера, С. Серьогіна, О. Шаброва та ін. Водночас поза увагою залишається питання процесу реформування та модернізації державної служби в розвинених країнах світу, хоча є дуже цінним для України.

Метою дослідження є аналіз процесу реформування системи державної служби в розвинених країнах світу. Відповідно до поставленої мети основними завданнями дослідження є: проаналізувати зарубіжний досвід реформування державної служби і можливості його використання в Україні; розглянути основні тенденції розвитку інституту проходження державної служби в країнах демократії.

Муніципальна реформа, яка на сьогодні триває в Україні виступає передумовою для реалізації ефективних галузевих і секторальних політик та основою для застосування законодавства, наближеного до права ЄС [1].

На особливу увагу заслуговує досвід проходження реформування державної служби в Японії, яка є однією з найбільш розвинутих країн світу і входить до групи провідних держав, має свої особливості і традиції, а японська державна служба завжди виконувала важливі завдання в процесі стрімкого розвитку країни [2, с.150]. Важливим кроком у проведенні адміністративної реформи в Японії стало прийняття влітку 1998 року Концепцію адміністративної реформи у вигляді Основоположного закону про адміністративну реформу. Наступним кроком у проведенні реформи відбулося суттєве вдосконалення адміністративно-державної структури в січні 2001 року, а саме кількість міністерств була скорочена з 12 до 10, в керівництві кожного міністерства були введені посади віце-міністрів (статссекретарів), які на основі ротації займали політики-депутати парламенту, які представляють правлячі партії [2, с.153]. В сучасних умовах японська модель державної служби базується на двох головних індикативних показниках її результативності: зменшенні її вартості для суспільства та підвищенні ефективності [3, с. 606].

На наш погляд особливої уваги, в процесі проходження японської державної служби та підготовки державних службовців, заслуговує наявність наступних складових: довічний найм, кадрова ротація, підготовка на робочому місці, репутація і оплата праці. В результаті взаємозв'язку та взаємозалежності цих складових відбувається мотивація службовців до ефективної, професійної праці і реалізації їх ділових якостей. Також, варто звернути увагу на японський досвід ротації кадрів державних службовців, що передбачає без згоди працівників (за виключенням зміни місця проживання) кожні два-три роки їх переміщення по горизонталі й вертикалі управління.

Враховуючи євроінтеграційні напрямки України, на нашу думку, корисним буде вивчення досвіду однієї з країн-засновниць ЄС – Франції. Державна служба у Франції – це сукупність осіб, які перебувають на службі у держави, місцевих колективів/громад та їхніх адміністративних установ. Відповідно, чиновником вважалася посадова особа, яка обіймає постійну

посаду на державній службі і включена до штату. На наш погляд особливої уваги з французької державної служби заслуговує те, що держава є працедавцем, а саме до категорії державних службовців відносяться: професори, старші викладачі, військовослужбовці, лікарняний персонал та персонал парламентських установ. Залежно від важливості та складності роботи всі державні службовці поділені також на чотири класи: на клас А покладається вироблення управлінських рішень; на службовців класу В — реалізація цих управлінських рішень; клас С включає спеціалістів, а клас Д — допоміжний персонал. Також варто звернути увагу, на конкурсну систему відбору на державну службу, що передбачає проведення іспитів, проходження тестів, або шляхом порівняння послужних списків кандидатів на посаду. Процедура проходження конкурсу ділиться на: зовнішню — для осіб, що мають освіту, не пов'язану з державною службою; внутрішню — для чиновників, що мають стаж державної служби та відповідну освіту; змішану, що поєднує два попередніх [3, с. 101].

Отже, з проведеного аналізу можна зробити висновок, що багато країн світу з різним політичним й економічним устроєм стикнулися з необхідністю перегляду й переоцінки ефективності й реформування систем державної служби. Як правило, усі ці країни ставили перед собою два подібних завдання - зменшення витрат на утримання державного апарату та підвищення ефективності й якості результатів його діяльності, що і є необхідним на сучасному етапі для України.

Список використаних джерел

1. Гонціяз Я. Державне управління в контексті європейської інтеграції/ Гонціяз. Я// [Електронний ресурс] // «Лабораторія законодавчих ініціатив». – 2015. – Режим доступу до ресурсу:<http://parlament.org.ua/wp-content/uploads/2016/04/21.pdf>
2. Ильшев А.В. Японская государственная служба : монография / А. В. Ильшев.– М.: Изд-во РАГС, 2009. – 214 с

3. Світові моделі державного управління: досвід для України у 2 ч. / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, С.В. Загороднюка, П.І.Крайніка, Х.М.Дейнеги. – 2-ге вид. – К.: НАДУ, 2015. – Ч. 1. – 612 с

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Бердник Д.М., здобувач вищої освіти,

Миколаївський національний аграрний університет

Науковий керівник – Мельник І.О., канд. екон. наук, доцент

Сьогоднішній світ перейшов на новий етап життя, де головну роль виконує інформація, а також економіка, що будується на ній. Сучасний розвиток інформаційного суспільства безпосередньо пов'язаний з необхідністю збору, обробки і передачі величезних об'ємів інформації, перетворенням інформації у товар, як правило, значної вартості. Це стало причиною глобального переходу від індустріального суспільства до інформаційного. Поява всесвітньої мережі Інтернет спричинила масштабне зростання міжнародних спілкувань у різних сферах людського життя.

Інформація є одним з найцінніших ресурсів суспільства поруч з традиційними матеріальними видами ресурсів, як нафта, метал, корисні копалини тощо, тому, процес переробки інформації, подібно до процесів переробки матеріальних ресурсів можна сприймати як технологію. Інформаційна технологія передбачає вміння грамотно працювати з інформацією і обчислювальною технікою.

Під інформаційними технологіями слід розуміти комплекс взаємозалежних, наукових, технологічних, інженерних дисциплін, що вивчають методи ефективної організації праці людей, зайнятих обробкою і зберіганням інформації; обчислювальну техніку і методи організації і

взаємодії з людьми і виробничим устаткуванням, їх практичні додатки, а також зв'язані з усім цим соціальні, економічні та культурні проблеми.

Самі інформаційні технології вимагають складної підготовки, великих первісних витрат і наукомісткої техніки. Їх введення повинно починатися зі створення математичного забезпечення, формування інформаційних потоків у системах підготовки фахівців.

На сьогодні інформаційні технології займають велике місце в нашому житті. Застосування ЕОМ стало буденною справою, хоча ще зовсім недавно робоче місце, обладнане комп'ютером, було великою рідкістю. Інформаційні технології дали нові можливості для роботи і відпочинку, багато в чому полегшили працю і просто життя кожної сучасної людини. Теперішнє суспільство навряд чи можна уявити без інформаційних технологій.

Інформаційні технології дуже швидко перетворилися на життєво важливий стимул розвитку не тільки світової економіки, а й інших сфер людської діяльності. На сьогодні практично неможливо знайти сферу, в якій зараз не використовуються інформаційні технології.

Внаслідок активного розвитку інформаційних технологій та їх впровадження, збільшується швидкість обміну інформацією і з'являється можливість проводити складні математичні розрахунки за кілька секунд і багато іншого. Інформаційні технології це один із сучасних способів спілкування, головними перевагами якого є загальнодоступність. Використовуючи інформаційні технології можна з легкістю отримати доступ до цікавить вас інформації.

Сучасні інформаційні технології увібрали в себе лавиноподібні досягнення електроніки, а також математики, філософії, психології та економіки. Утворений в результаті життєздатний гібрид ознаменував революційний стрибок в історії інформаційних технологій, яка налічує сотні тисяч років.

Виробництво і транспорт, банки та біржі, засоби масової інформації і видавництва, оборонні системи, соціальні та правоохоронні бази даних,

сервіс і охорона здоров'я, навчальні процеси, офіси для переробки наукової та ділової інформації, нарешті, Інтернет - усюди інформаційні технології. Інформаційна насиченість не тільки змінила світ, а й створила нові проблеми, які не можна було передбачити.

Сучасне суспільство просто переповнене потоками інформації, які безсумнівно потребують обробки. Через це без інформаційних технологій, так само як без енергетичних, транспортних і хімічних технологій, наше суспільство нормально функціонувати не може і не буде.

Сучасні інформаційні технології стають одним з найбільш прибуткових та швидко зростаючих секторів економіки. Інформація стала важливим виробничим і комерційним ресурсом.

Зараз важко знайти сферу, в якій ще не використовуються інформаційні технології. Підвівши підсумок, можна сказати, що інформаційні технології глибоко проникли в наше життя і сучасне суспільство, яке не зможе в нинішньому вигляді існувати без них.

Сучасне суспільство навряд чи можна уявити без інформаційних технологій. Перспективи їх розвитку сьогодні складно уявити навіть фахівцям. Проте, ясно, що в майбутньому нас чекає щось грандіозне. І якщо темпи розвитку інформаційних технологій не скоротяться (а в цьому немає ніяких сумнівів), то це відбудеться дуже скоро.

Список використаних джерел

1. Кондрашова, С.С. Інформаційні технології в управлінні [Текст] : Навч. посібник / С.С.Кондрашова . — К. : МАУП, 2014. — 560 с.
2. Отрут, Г.Б. Інформація й суспільство [Текст] / Г.Б.Отрут // Навколо світу. — 2012. — № 2. — С.23—26.
3. Роберт І. Сучасні інформаційні технології освіти [Текст] / І.Роберт. — М. : Школа-Пресс, 2013. — 454 с.

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Вицина С. О., здобувач вищої освіти групи Ф2/1

Науковий керівник - Альбещенко О. С., канд. екон. наук, старший

викладач кафедри економіки підприємства

Миколаївський національний аграрний університет

Сучасні реалії розвитку аграрного сектору економіки в умовах поглиблення міжнародної економічної інтеграції свідчать про пріоритетність вирішення проблем, пов'язаних з ефективним розвитком підприємницьких структур агробізнесу. У процесі трансформаційних змін більшість сільськогосподарських підприємств опинились у критичному стані через недосконалість системи організаційно-економічних та фінансово-кредитних механізмів господарювання. Тому актуальною є проблема забезпечення ефективного соціально-економічного розвитку аграрних підприємств на основі обґрунтування перспективних напрямків їх діяльності, розробки відповідних заходів щодо посилення конкурентних позицій на ринку.

Дослідженню проблем організації, розвитку та ефективності діяльності аграрних підприємств різних організаційно-правових форм господарювання присвячено наукові праці таких провідних економістів-аграріїв, як В.Г. Андрійчука, О.Ю. Єрмакова, П.М. Макаренка, Л.Л. Мельника, Л.Ю. Мельника, В.Я. Месель-Веселяка, О.Ю. Лупенка, П.Т. Саблука та багатьох інших.

Провідними науковцями ННЦ «Інститут аграрної економіки» було розроблено стратегію розвитку сільського господарства України на період до 2020 року, метою якої було визначено розвиток сільського господарства як високоефективної конкурентоспроможної на внутрішньому і зовнішньому ринках галузі економіки, що забезпечує продовольчу безпеку держави, виробництво високоякісної сільськогосподарської продукції в обсягах,

достатніх для задоволення потреб населення і переробних галузей, та надійну економічну основу соціально-економічного розвитку українського села [1].

Ефективність в аграрному секторі економіки, за визначенням провідних вчених-економістів, – це результативність певного процесу, дії, що вимірюється співвідношенням між одержаним результатом і витратами (ресурсами), що його спричинили [2]. В сільському господарстві враховуючи специфіку його виробництва, розрізняють технологічну, економічну і соціальну ефективність. Економічна ефективність передбачає досягнення максимального ефекту від фінансово-господарської діяльності підприємств за мінімальних витрат ресурсів, вона відображає вплив сукупності факторів, що формують її рівень і зумовлюють тенденції розвитку галузі.

Серед основних економічних критеріїв ефективності діяльності сільськогосподарського підприємства, як і будь якого господарюючого суб'єкта, є прибуток. Завдяки прибутку, одержаного від порівняння доходів з витратами, і ефективності як результату їх зіставлення, визначають фінансовий стан підприємств і зацікавленість власників у господарській діяльності та відповідно в створенні доданої вартості для подальшого розвитку.

Основною проблемою, що перешкоджає зростанню прибутковості, рівня рентабельності виробництва продукції є недостатній рівень матеріально-технічного забезпечення більшості аграрних підприємств, особливо фермерських господарств, що в свою чергу зумовлено відсутністю власного капіталу та умов доступу до кредитів, а також неадекватним співвідношенням між цінами на технічні засоби та сільськогосподарську продукцію.

З метою підвищення прибутковості сільськогосподарських підприємств повинні використовувати, насамперед, внутрішні можливості щодо забезпечення ефективного використання наявного виробничо-ресурсного потенціалу та проведення маркетингової діяльності. Основою маркетингової

роботи у сільськогосподарських підприємствах повинна стати розробка оптимальної програми виробництва основних видів продукції відповідно до вимог ринку і потреб споживачів з урахуванням внутрішніх можливостей використання наявного ресурсного потенціалу, що дозволить оптимізувати отримання прибутків на одиницю залучених у виробництво земель та інших ресурсів.

При цьому вибір оптимальної виробничої програми повинен оцінюватися з урахуванням переваг ведення високоефективних галузей, їх вдалого сполучення, адекватності до регіональних природно-кліматичних умов господарювання. На сучасному етапі розвитку ринкових відносин діяльність аграрних підприємств відбувається в динамічних, часто змінюваних умовах, що негативно позначається на загальних показниках їх виробничого господарської діяльності.

Стратегічний розвиток фермерських господарств повинен бути орієнтований на збільшення обсягів виробництва і підвищення якості продукції при оптимальних витратах на її виробництво, що в свою чергу забезпечить високий рівень ефективності їх діяльності та конкурентоспроможності.

З метою забезпечення стабільного розвитку аграрних підприємств основними пріоритетами має стати реалізація внутрішніх чинників забезпечення ефективності виробництва, а саме: оптимізація розмірів землекористування, що дозволить більш раціонально та ефективно використовувати виробничий потенціал та сучасні інтенсивні агротехнології виробництва; диверсифікація виробничої діяльності відповідно до обґрунтованої спеціалізації на основі розробки оптимальної програми виробництва основних видів продукції; поглиблення інтеграційних процесів і кооперування діяльності, що забезпечить вирішення проблем маркетингової діяльності та матеріально-технічного й технологічного забезпечення виробництва продукції.

Список використаних джерел

1. Стратегічна пряма розв'язка сільського господарства України на період до 2020 року / за ред. Ю. О. Лупенка, В. Я. Месель-Веселяка. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2012. – 182 с.
2. Андрійчук, В. Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: Підручник / В.Г. Андрійчук. – К.: КНЕУ, 2013. – 779 с.
3. Кашуба О.М. Підприємництво в Україні: проблеми і перспективи розвитку / О.М. Кашуба // Економіка та держава. – 2015. – № 6/2015. – С. 103–106.
4. Макаренко П.М. Ринкова трансформація аграрного сектора: теорія та практика: [монографія] / П.М. Макаренко, А.Д. Топалов. – Запоріжжя: Запорізьк. національн.університет., 2006. – 373 с.

ВИБІР МЕТОДУ ШИФРУВАННЯ ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ДАНИХ ПІДПРИЄМСТВА

Германенко О.М., к.е.н., доцент, декан факультету біологічних та харчових виробництв Луганського національного аграрного університету (м. Харків, Україна)

Бучнів М. М, к.е.н., доцент кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Сєвєродонецьк, Україна)

Гук Н.Б., студентка Полтавського національно технічного університету імені Юрія Кондратюка

Для постійного контролю та необхідності зберігання отриманих масивів цифрових даних виникає питання зменшення їх обсягу для

ефективного зберігання на цифрових носіях, а також забезпечення конфіденційності отриманої інформації. Для вирішення цих питань використовують скорочення надмірності інформації, що є основою її стиснення, та шифрування даних, що перетворює дані, з метою приховання інформації. Алгоритми шифрування завдяки обробці певним чином відкритої інформації практично унеможливають несанкціонований доступ до неї без спеціального ключа [1].

Для забезпечення належного рівня безпеки даних показників якості технологічного процесу ключ шифрування є доступним лише обмеженим колам осіб і змінюється через певний період часу.

Шифрування з симетричними ключами – схема шифрування, у якій ключ шифрування, та ключ дешифрування збігаються, або один легко обчислюється з іншого та навпаки. Сьогодні існує досить багато симетричних алгоритмів криптографічного захисту інформації, які широко використовуються в сучасних архіваторах. Серед них можна виділити Triple DES (Data Encryption Standard), IDEA (International Data Encryption Algorithm), Blowfish, Cast-128 і деякі з AES, включаючи новий AES Rijndael поряд з ZIP-стисненням.

Асиметричні алгоритми шифрування – це певний клас алгоритмів, що використовуються в системах криптографічного захисту даних, що мають таку особливість: для зашифровування даних використовується один ключ, а для розшифровування – інший ключ (звідси і назва – асиметричні).

Перший ключ є відкритим і може бути опублікованим для використання користувачами системи, які шифрують дані. Тому системи криптографічного захисту, що використовують асиметричні алгоритми шифрування, називають ще криптосистемами з відкритим ключем. Розшифровування даних за допомогою відкритого ключа неможливе. Для розшифровування даних отримувач зашифрованої інформації використовує другий ключ, який є секретним. Ключ розшифровування не може бути визначеним з ключа зашифровування.

Головне досягнення асиметричного шифрування полягає в тому, що воно дозволяє людям, що не мають наперед наявної домовленості про безпеку, обмінюватися секретними повідомленнями. Загалом алгоритми криптосистем з відкритим ключем можна використовувати як самостійний засіб для захисту переданої і збереженої інформації. Практичне використання асиметричних алгоритмів шифрування в архіваторах загального призначення обмежено повільністю цього класу алгоритмів у порівнянні з симетричними. Тому безпосереднє самостійне використання криптосистем з відкритим ключем є доцільним за наявності спеціальних визначених наперед вимог до створення таких систем та критеріїв, що забезпечує цей клас алгоритмів шифрування [3].

Криптосистема RSA стала першою системою, придатною одночасно і для шифрування, і для організації цифрового підпису. Алгоритм RSA є поширеним і популярним алгоритмом, а отже його реалізацію включено до стандартних бібліотек багатьох мов програмування. При цьому, саме використання RSA найбільш підходить для впровадження належного захисту від редагування даних з боку підприємства та співставлення отриманих даних з конкретною відповідальною за продукцію певної зміни особою.

Використання хешування забезпечує імітозахист (захист від нав'язування хибних даних зловмисником під час перехоплення інформаційного повідомлення у відкритому каналі зв'язку).

В загальному випадку хешування (hashing) – це перетворення по визначеному алгоритму вхідного масиву даних довільної довжини в вихідний бітовий рядок фіксованої довжини. Хешування застосовується для побудови асоціативних масивів, пошуку дублікатів в серіях наборів даних, побудови досить унікальних ідентифікаторів для наборів даних, підрахунок контрольних сум з метою виявлення випадкових або навмисних помилок при зберіганні або передачі, для зберігання паролів в системах захисту (в цьому випадку доступ до області пам'яті, де знаходяться паролі, не дозволяє відновити сам пароль), при виробленні електронного підпису (на практиці

часто підписується не саме повідомлення, а його хеш-образ), для імітозахисту тощо.

Безпосередньо для захисту від фальсифікації переданої інформації хешування проводиться крипостійкою функцією над повідомленням, об'єднаним з ключем, відомим тільки відправнику і одержувачу повідомлення. Таким чином, криптоаналітик не зможе відновити код за перехопленим повідомленням і значенням хеш-функції, тобто, не зможе підробити повідомлення [2].

Для забезпечення імітозахисту використовують також хешування MD5 (Message Digest 5). Він призначений для створення «відбитків» або «дайджестів» повідомлень довільної довжини. Переваги використання цього алгоритму у вигляді насамперед доступності реалізації зумовленою популярністю та поширеністю, а також відносною швидкістю виконання, перекривають наявні недоліки, які для даної задачі не є критичними.

У практику бізнесу увійшла також удосконалена система шифрування, що має назву цифровий сертифікат. Цифровий сертифікат пов'язує ім'я з відкритим ключем. Він створюється для того, щоб можна було виявити несанкціоновану заміну імені або відкритого ключа. До складу сертифікату входять: ім'я, відкритий ключ і підпис. Найрозповсюдженішим стандартом, що описує формат сертифікатів відкритих ключів, є стандарт X.509, за яким цифровий підпис ставиться вповноваженим сертифікаційним центром.

Отже, Використання алгоритму RSA для забезпечення належного шифрування та алгоритму хешування MD5, що використовується для організації імітозахисту через ідентифікацію користувача, створює можливості для її врахування у якості бази розробки на її основі ефективної програми оптимізації системи контролю виробничого технологічного процесу на підприємстві.

Список використаних джерел

1. Ватолин Д. Методы сжатия данных. Устройство архиваторов, сжатие изображений и видео / Д. Ватолин, А. Ратушняк, М. Смирнов, В. Юкин. – М.: ДИАЛОГМИФИ, 2003. – 384 с.
2. Фергюсон Н. Практическая криптография / Н. Фергюсон, Б. Шнайер. – М.: Диалектика, 2004. – 432 с.
3. Баричев С. Криптография без секретов / С. Баричев. – М.: Горячая Линия – Телеком, 2004. – 43 с.

ТЕХНОЛОГІЯ DATA MINING

Зось-Кіор М.В., д.е.н., доцент, в.о. завідувача кафедри менеджменту і логістики Полтавського національного технічного університету імені

Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

Ковтунов О.В., к.е.н., доцент, заступник декана факультету підприємництва і управління, доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту

Білоруський державний аграрний технічний університет

(м. Мінськ, Білорусь)

Стригун В.Ю., студент Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)

На сьогоднішній день нас оточують величезні потоки інформації – телебачення, радіо, Інтернет, газети та журнали, живе спілкування з колегами чи друзями. З повною впевненістю можна сказати, що наш світ є гіперінформатизованим, тому постає необхідність систематизувати, опорядкувати та обробити велику кількість інформації.

Технологією обробки даних (інформації) називають взаємозалежні операції, що виконуються в строго визначеній послідовності з моменту передачі даних (інформації) на обробку до отримання заданих результатів. За

допомогою цієї технології зазвичай обробляються великі потоки інформації, що дозволяє автоматизувати ручну працю, прискорити процес обробки і звести до нуля кількість помилок в результаті обробки даних [1].

Що в кінцевому випадку отримують менеджери? Інформаційна система може створювати оперативні та перспективні плани роботи організації, документи і звіти для передачі до контролюючих органів, періодичні звіти про стан справ, звіти, пов'язані з отриманням відповідей на різні поточні запити.

Удосконалення технології запису даних, поява носіїв великої ємності (якщо в кінці XX століття говорили про носії інформації ємністю кілька мегабайт, то сьогодні ми говоримо вже про кілька десятків терабайт) призвело до того, що функціонування будь-якого підприємства незалежно від сфери діяльності супроводжується реєстрацією і записом всіх подробиць його роботи.

До обробки даних можна віднести і технології, побудовані на аналізі даних, які стали актуальними в останні роки. Такі дані іноді називають «сирими даними», але і вони не повинні лежати без руху, їх також необхідно обробляти.

Вони характеризуються великим об'ємом, різноманітністю (кількісні, якісні, текстові), інструменти обробки таких даних повинні бути максимально простими і доступними.

Технологія обробки «сирих даних» називається Data Mining (у перекладі – «здобич» або «розробка даних»). Data Mining є процесом виявлення раніше невідомих, нетривіальних, практично корисних і доступних інтерпретацій знань, необхідних для прийняття рішень в різних сферах людської діяльності [2].

Іноді можна зустріти інше визначення Data Mining: це технологія, яка призначена для пошуку у великих обсягах даних неочевидних, об'єктивних і корисних на практиці закономірностей. «Неочевидних» означає, що знайти ці закономірності стандартними статистичними методами обробки інформації

або експертним шляхом, як правило, не виходить. Причина найчастіше криється в самих методах пошуку: стандартні статистичні методи побудовані на узагальненні інформації, а експертні методи спрямовані на пошук закономірностей виходячи з наявних знань і досвіду. «Об'єктивних» означає, що виявлені закономірності побудовані на реальних даних, на відміну від експертної думки, яке завжди є суб'єктивним. «Практично корисних» означає, що результати можуть знайти застосування на практиці.

При розгляді технології Data Mining часто наводять наступний приклад її використання торговими компаніями. Роздрібні торгівельні компанії зберігають електронні чеки для аналізу поєднань товарів, які купують за одну покупку. Такі товари згодом розміщують поряд на полиці магазину. Покупець, придбавши один товар, не забуде придбати інший, а виручка магазину при цьому збільшується.

Яскравим прикладом цього є те, як фахівці відомої мережі супермаркетів Walmart, провівши аналіз чеків з використанням Data Mining, виявили, що по п'ятницях пиво найкраще продається разом з дитячими підгузками. На перший погляд ніякого зв'язку між даними товарами немає, але після проведення детального аналізу знайшлося багато пояснень. Багато чоловіків, щоп'ятниці ввечері повертаючись додому після роботи, на прохання дружини купували своїм дітям підгузки, і оскільки це був кінець тижня, додавали в кошик з покупками ще й пиво. Менеджери Walmart дуже вміло скористувалися цією знахідкою – поруч з підгузками вони розмістили одну з найдорожчих марок пива, тим самим збільшивши розміри його продажу.

Таким чином, основне призначення технології Data Mining – пошук неочевидних закономірностей. Її інструменти можуть знаходити такі закономірності самостійно, а також будувати гіпотези про взаємозв'язки. Однак слід зауважити, що технологія Data Mining повноцінно не замінює діяльність аналітиків, а лише служить інструментом підприємки.

Список використаних джерел

1. Моргунов А.Ф. Інформаційні технології в менеджменті. К.: Кондор, 2019. 266 с.
2. Дюк В. А., Флегонтов А. В., Фомина И. К. Применение технологий интеллектуального анализа данных в естественнонаучных, технических и гуманитарных областях. ULR: ftp://lib.herzen.spb.ru/text/dyuk_138_77_84.pdf (дата звернення 20.04.2019).

ДОСВІД ВЕЛИКОБРИТАНІЇ У РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ ПО СКОРОЧЕННЮ ВТРАТ ПРОДОВОЛЬСТВА ТА ХАРЧОВИХ ВІДХОДІВ

Котикова О.І., д.е.н., професор

Миколаївський національний аграрний університет

За наявними оцінками, приблизно одна третина всіх харчових продуктів, вироблених у світі, призначених для споживання людиною, втрачається або витрачається [1]. Цей рівень неефективності в глобальній харчовій системі має значні економічні, соціальні та екологічні наслідки. Більше мільярда тонн їжі щороку втрачається, тоді як кожна дев'ята людина недоїдає. Крім того, втрата їжі та харчові відходи призводять до надлишкових 8% річних викидів парникових газів; якщо б це була країна, то втрата їжі та харчові відходи були б третім за величиною емітером у світі після Китаю та Сполучених Штатів [2].

Зменшення втрат продовольства і харчових відходів може призвести до значних економічних, соціальних та екологічних вигод [3]: для економіки, для забезпечення продовольчої безпеки та для навколишнього середовища. Разом з тим ініціатива по зменшенню втрат продовольства та харчових відходів не набула широкого застосування, особливо в тих країнах, де такий

підхід наразі є чи не найефективнішим у боротьбі з голодом та недоїданням. Дослідження свідчать, що однією із причин недостатньої поширеності такої ініціативи є відсутність усвідомлення або ж відверта недовіра до можливих позитивних результатів запровадження програми по скороченню втрат продовольства та харчових відходів. Разом з тим результати реалізації ініціативи по скороченню втрат продовольства та харчових відходів у Великобританії вражають. У 2007 році країна розпочала загальнонаціональну ініціативу щодо скорочення побутових відходів. До 2012 року вона досягла 21-відсоткового скорочення витрат продовольства у порівнянні з рівнями 2007 року. Відношення чистих фінансових вигод до витрат, пов'язаних з ініціативою Великобританії, становило понад 250:1. Інакше кажучи, кожен 1 фунт стерлінгів, який було інвестовано у зусилля, спрямовані на актуалізацію скорочення витрат домашніх господарств, призвів до економії в 250 фунтів (табл. 1).

Таблиця 1 Результати реалізації програми по скороченню втрат продовольства та харчових відходів у Великобританії (за 2012-2017 роки)

<i>Передумови</i>	
Сфера впливу	Побутові продовольчі відходи (крім пов'язаних з неї неїстівними частинами) у Великобританії
Період	2007-2012 (п'ятирічний період)
Інвестори	Уряди Великобританії, органи місцевого самоврядування та підписанти Courtauld Commitment (виробники продуктів харчування та напоїв, роздрібна торгівля продуктами харчування)
Дійові особи	WRAP, органи місцевого самоврядування, підписанти зобов'язань Courtauld Commitment, громадські групи та домашні господарства
Зниження витрат на харчову продукцію	Побутові харчові відходи (за винятком пов'язаних з ними неїстівних частин) у 2012 році скоротилися на 1,1 млн. тонн (21 %) порівняно з рівнем 2007 року
<i>Фінансовий вплив</i>	
Обсяг економії в результаті зменшення харчових відходів	6,5 млрд. фунтів стерлінгів для домогосподарств за 5 років, пов'язані з ініціативою Великобританії щодо зменшення харчових відходів. Заощадження місцевих органів влади Великобританії на суму 86 млн. фунтів стерлінгів протягом 5 років, пов'язані зі скороченням харчових відходів у Великобританії
Зниження витрат	26 мільйонів фунтів стерлінгів протягом 5 років

Коефіцієнт вигоди/витрати	Більше 250:1
<i>Вплив на навколишнє середовище</i>	
Викиди парникових газів	Скорочення викидів парникових газів (CO ₂ e) обсягом 3,4 млн. тонн на рік. Це еквівалентно викидам 1,4 мільйона пасажирських автомобілів за рік
Використання води	Збережено 1 млрд. м ³ води. Це еквівалентно 400 тисяч басейнів олімпійського розміру на рік.
Використання землі	Зменшення використання 430 тис. га землі на рік для виробництва продуктів харчування. Це еквівалентно області, що вдвічі перевищує розмір Люксембургу

Джерело: WRAP analysis

Історичні докази з країни, міста та комплексу компаній вказують на те, що рентабельність інвестицій для прийняття заходів щодо зменшення втрат харчових продуктів та відходів може в середньому бути дуже високою. Крім того, існує ряд нефінансових причин дій. Тому існує сильний загальний бізнес.

З огляду на цей бізнес, уряди та компанії, які ще не зробили цього, повинні почати реалізувати ціль скорочення на 50 відсотків до 2030 року, вимірювати ефективність та вжити заходів. Якщо вони це роблять, вони зробить великий крок до майбутнього, що покращує їхні власні фінансові показники, забезпечує продовольчу безпеку, зміцнює соціальні умови, захищає планету та сприяє процвітання для всіх.

Список використаних джерел

1. Бабич М.М. Виклики та масштаби проблеми втрат продовольства та харчових відходів у світовому вимірі. *World Science*. 2018. №5(33). С. 4—9.
2. Бабич М.М. Екологічні наслідки втрат продовольства та харчових відходів (викиди парникових газів). *Web of Scholar*. 2018. №6(24). С. 8—15.
3. Бабич М. Соціально-економічна та екологічна стійкість коротких ланцюгів постачання: можливості для розвитку сільських територій. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2018. Vol. 4. No. 1. Pp. 42-59.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УКРАЇНІ

Кофан С.С., здобувач вищої освіти групи Б 3/1

Наук.керівник - Горобченко О.А., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства

Миколаївський національний аграрний університет

Головним елементом розвитку є те, що науково-технічний потенціал кожної країни є визначним фактором, що забезпечує конкурентоспроможність національної економіки. Сьогодні приріст валового продукту в найбільш розвинених країнах світу на 75-80% визначається інноваційними досягненнями, а України становить – 0,1%. Саме тому, варто вивчати та аналізувати цю проблему, задля того, щоб виявити недоліки, пріоритетні напрями розвитку та можливі шляхи покращення та вдосконалення становища України на світовому ринку технологій. Це сприятиме позитивним змінам в життєдіяльності суспільства нашої держави, допоможе вивести стан економіки України на новий рівень [1].

Розвиток науки і техніки є визначальним фактором прогресу, підвищення суспільного добробуту на сучасному етапі розвитку. Крім того, ринкове регулювання не сприяє розвитку фундаментальних наукових досліджень, які вимагають величезних капітальних вкладень і не приносять віддачі в найближчому майбутньому. Цим зумовлена необхідність державної підтримки науки, як джерела економічного зростання і складової частини національної культури та освіти, яка реалізується в науково-технічній політиці держави. Науково-технічна політика визначає основні цілі, форми і методи діяльності держави у науково-технічній сфері.[3]

Держава покликана створювати сучасну інфраструктуру науки і готувати науково-технічні кадри, здійснювати державне фінансування та

матеріальнотехнічне забезпечення фундаментальних розробок, підтримку пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки. Держава має забезпечувати функціонування ринку науково-технічної продукції, оцінювати рівень наукових досліджень, нової техніки і технології, проводити експертизу науково-технічних проектів, організовувати науково-технічну співпрацю з іншими країнами.

При регулюванню науково-технічного потенціалу повино дотримуватися наступні принципи:

- демократизація і децентралізація в сфері науки і техніки;
- облік вимог екологічної безпеки;
- вибір пріоритетів розвитку і підтримка відповідних першочергових науково-технічних розробок;
- збалансованість розвитку фундаментальних і прикладних досліджень;
- сприяння конкуренції та підприємництва в науково-технічній сфері.[2]

Існує велика загроза того, що вітчизняна наука переорієнтується на вирішення проблем інноваційного розвитку інших країн та того, що держава перетвориться на експортера товарів і послуг з низьким рівнем доданої вартості, також і в сфері інтелектуальної праці.

Основні проблеми розвитку науково-технічного потенціалу полягають в тому, що:

- ані структура, ані темпи розвитку інноваційної та науково-технологічної сфери не відповідають попиту на новітні технології з боку економіки;
- запропоновані результати світового рівня не можуть знайти застосування в українській економіці через дуже низьку сприятливість підприємницького сектору до інновацій;
- продовжує тривати втрата кадрів та зменшення матеріально-технічних засобів у інноваційній та науково-технічній сфері. [3].

Науково-технічний потенціал України на сучасному етапі потребує подальшого розвитку, що полягає саме в розробці шляхів вирішення проблем в галузі науки і техніки : збільшення державного фінансування науки та

техніки, формування відповідної правової основи для науково-технічної сфери, підвищення ролі держави у здійсненні науково-технічної діяльності, модернізації підходів до підготовки кадрів у науково-технічній сфері, стимулювання бізнесінвестування в науково-технічну сферу. Впровадження відповідних заходів забезпечить розвиток науково-технічного потенціалу підприємств України та його конкурентоспроможність на світовому рівні.[4].

Список використаних джерел

1. Новицький В.Є. Проблеми інституційно-інноваційного регулювання в контексті завдань національного розвитку на сучасному етапі глобалізації / В.Є. Новицький // Наук. вісті НТУУ "КПІ". – 2009. – №5. – С. 5–10.
2. Сомов В.Ф. Україна на світовому ринку технологій. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/sru/2010_1/index.htm
3. Закон України «Про основи національної безпеки України» // Урядовий кур'єр. – 2003. - №139. – С. 1-6.
4. Захарченко В.І. Основи формування науково-технологічної політики України в умовах трансформації економіки / В.І. Захарченко, Н.М. Корсікова.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЛЯ ВИРОЩУВАННЯ СОНЯШНИКУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Мусієнко А., здобувач вищої освіти

Технолого - економічного коледжу Миколаївського НАУ

Науковий керівник – Коваленко Г.В. канд. екон. наук,

ст. викладач кафедри економіки підприємств

Миколаївський національний аграрний університет

Для України соняшник – дуже цінна технічна культура. Він має високі вимоги до клімату, місця вирощування, а особливо до температури та вологості. Про принципову придатність місцевості до вирощування на ній соняшнику говорять, виходячи з наявної суми ефективних температур. Окрім того що для сівби соняшнику ґрунти повинні прогрітися не менше ніж до 6-8°C на глибині 5 см, мінімальна сума ефективних температур для ранніх сортів та гібридів, тривалість вегетативного періоду яких становить близько 150 днів, повинна відповідати 1450°C. Від сівби до появи перших сходів залежно від ґрунтової температури потрібно від тижня до 20 днів. Наступний важливий період росту триває близько 40 днів. При цьому рослина утворює близько 10 кг сухої маси на гектар на день. Далі, до цвітіння, коли основна маса кореневої системи вже сформувалася, відбувається основний ріст і з найбільшим поглинанням поживних речовин та води. Тоді утворення сухої маси сягає 200 кг на гектар на день. Тривалість цієї фази росту обмежується 35-40 днями. Також важливо, щоб із другої половини травня температура трималася на рівні 15°C. Орієнтуючись на середню тривалість вегетаційного періоду культури у 140-160 днів, сума ефективних температур має сягати 1600 °C.

Підвищеним попитом на світовому ринку користуються створені останнім часом форми соняшника кондитерського напрямку (високий вміст

білка) та з високим (89 – 90%) вмістом олеїнової кислоти. Економічна ефективність виробництва соняшника залежить від складного комплексу природно-економічних, технологічних, науково-технічних факторів.

Підвищення ефективності виробництва соняшнику має народногосподарське значення і є вирішальною передумовою прискореного розвитку агропромислового комплексу і дальшого зростання результативності економіки України.

Світовий ринок олійної продукції на сучасному етапі набув стрімкого розвитку, що зумовлено як зростанням харчового попиту на олію та жири рослинного походження, так і застосуванням олійної сировини в технічних цілях. Як свідчать статистичні дані, світове виробництво рослинних олій за останні п'ять сезонів зросло на 25 %, водночас збільшення обсягів зерна становило лише 8 %.

Споживання олійних культур у світі має тенденцію до зростання. У минулому сезоні попит на олійні культури перевищував 455 мільйонів тон, що більше на 20 % за середньорічний показник останніх десяти років.

Олійні культури в Україні поступово набирають популярності, проте структура посівних площ щороку змінюється в залежності від рентабельності їх виробництва та погодних умов, які безумовно впливають на обсяги збору. У 2017/2018 маркетинговому році спостерігаємо зниження валового виробництва олійних культур на 1,84 млн тонн у порівнянні з минулим роком. Основними причинами скорочення виробництва технічних культур стало скорочення посівних площ під соняшник та, відповідно, зменшення виробництва олійної, а також зниження урожайності соєвих бобів, що стало ключовою причиною скорочення виробництва сої у 2017 році.

Валове виробництво соняшнику в поточному маркетинговому році склало 12,17 млн тонн, що на 1,45 млн тонн менше показника минулого року. Передумовами цього слугувало зниження посівних площ та очікуване зниження врожайності соняшнику до рівня 2,1 т/га через несприятливі погодні умови.

Собівартість виробництва соняшнику в 2016 році складала 448,3 грн/ц. Вартість вирощування з року в рік росте, однак попит на зовнішньому ринку та пізнаваність українського бренду соняшникової олії також збільшується, саме тому ця культура користується попитом серед фермерів.

Не зважаючи на перспективи у вирощуванні культури, слід враховувати наступні особливості галузі: соняшник вибагливий до умов обробітку; агротехнічні вимоги не дозволяють вирощувати цю культуру у вузькоспеціалізованих господарствах; рослини цієї культури дуже чуттєві до всіх видів гербіцидів.

За 2018 рік Україна імпортувала насіння зернових та олійних культур на загальну суму, яка у 20 разів перевищує минулорічні обсяги вітчизняного експорту насіннєвого матеріалу.

Ефективне виробництво соняшнику можливе насамперед у складі соняшникового підкомплексу, під яким розуміється сукупність різноманітних галузей і видів діяльності, серед яких виробництво, заготівля, зберігання, переробка та реалізація насіння соняшнику і продукції його переробки формує основне виробництво підкомплексу. Ефективне функціонування підкомплексу неможливе без добре розвиненого інфраструктурного забезпечення: наявності спеціалізованого транспорту, діяльності науково-дослідних інститутів, селекційних станцій, конструкторських бюро, які забезпечують селекцію культури, насінництво та агротехніку вирощування, технологію зберігання і переробки насіння соняшнику, олії, зеленого корму, силосу, макухи та шроту.

Список використаних джерел

1. Євчук Л. А. Напрями підвищення ефективності вирощування соняшнику та виробництва соняшникової олії // Вісник аграрної науки Причорномор'я.- 2005.- №1.- С.42-46

2. Карпенко А.В. Проблеми ефективності виробництва соняшнику в регіоні / Механізм господарювання і економічна динаміка в АПК: Вісник ХДАУ. – Харків, 2001. - №7. - С. 218-220.

3. Кузьмінська Н. Л. Особливості функціонування олійножирової галузі України// Економіка АПК. – 2011. – №12. – С. 161–165.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВІДКРИТОСТІ ЕКОНОМІКИ

Моїсеєнко О.Є., Моїсеєнко Ю.В., магістранти спеціальності

«Менеджмент» ОП «Менеджмент ЗЕД» Сумського НАУ

*Науковий керівник - Михайлов А.М., д.е.н., доцент, професор кафедри
менеджменту ЗЕД та євроінтеграції Сумського НАУ*

Збалансований розвиток економіки України неможливий без зваженої організації зовнішньоекономічних зв'язків. У той же час зовнішньоекономічна діяльність, її ефективні тенденції та сталість мають виняткове значення для успішного економічного поступу країни та регіону. Ця проблема з кожним роком загострюється, тому що інтеграція суб'єктів господарювання щоразу посилюється, світова економіка відзначається все новими глобалізованими викликами, а вітчизняний ринок стає більш відкритим. Тому щоб ефективно функціонувати підприємствам, важливо враховувати всі ці процеси та адаптуватися до змін зовнішнього середовища.

Що ж саме представляє собою зовнішньоекономічна діяльність? Яка її сутність? Так, відповідно до Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» термін «зовнішньоекономічна діяльність» використовується для позначення діяльності суб'єктів господарювання України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, побудована на взаєминах між ними та має місце, як на території України, так і за її межами [1].

Зовнішньоекономічна діяльність ґрунтується на утворенні тісних та тривалих зовнішньоекономічних зв'язків. Різні суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності та органи, які її регулюють, здійснюють свою діяльність відповідно до приписів та норм законодавчих і нормативних актів України з цього питання, які становлять комплекс правового забезпечення ЗЕД України.

Так, Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» закріплює основні принципи зовнішньоекономічної діяльності, її види, визначає її суб'єктів, встановлює основи правового й економічного регулювання зовнішньоекономічних зв'язків, спеціальні правові режими, юридичну відповідальність.

Метою досліджень є висвітлення теоретичних аспектів розвитку ЗЕД в умовах відкритості економіки.

На сучасному етапі чималого значення набуває питання удосконалення механізму регулювання зовнішньоекономічних зв'язків. Отже, формування теперішньої зовнішньоекономічної політики України вимагає таких методів державного впливу, які б виконували стимулюючу і регулюючу функції, і сприяли впровадженню ефективних механізмів зовнішньоекономічної діяльності. Незважаючи на те, що в сучасних умовах національна економіка стає усе більш відкритою, держава повинна враховувати у своїй зовнішньоекономічній політиці і взаємозв'язок процесів, що відбуваються усередині економіки країни та тих, що домінують сфері зовнішньоекономічних зв'язків.

Нині одним з важливих напрямків здійснення зовнішньоекономічної діяльності українськими підприємствами є вибір стратегії виходу на світові ринки з урахуванням конкурентоспроможності товару (сукупності якісних і вартісних характеристик товару, що забезпечує задоволення конкретної потреби покупця). При збуті традиційних товарів успіх у конкуренції може прийняти вид розширення збуту продукції фірми за рахунок скорочення

продажів інших, в даному випадку зарубіжних, конкурентних фірм. При збуті ж принципово нових виробів успіх фірми в конкуренції виражається в скороченні потенційних можливостей збуту інших, також зарубіжних, компаній. В обох випадках фактор успіху фірми в конкуренції – підвищення рівня конкурентоздатності власного товару та виробництва.

Проблема конкурентоздатності українських товарів займає одне з центральних місць в теперішніх програмах розвитку підприємств. Особливу гостроту вона здобуває стосовно продукції машинобудування та інших галузей з високим ступенем обробки виробів, ставши однією із серйозних перешкод для розширення її експорту і подолання на цій основі сировинного перекосу в загальній структурі українського експорту. Компаніям, у яких виходить виробляти продукцію, що зберігає високі конкурентні властивості і технічну новизну протягом тривалого часу, як правило, належить лідерство у світовому виробництві.

Відомим фактом є те, що визначальними тенденціями в розвитку сучасного світового господарства є процеси глобалізації (оформлення системи взаємовідносин між контрагентами різних частин світу) та регіоналізації (інтернаціоналізація господарства на регіональному рівні), які супроводжуються посиленням міжрегіональної торгівлі. Таким чином, регіональна інтеграція залучає все більшу кількість контрагентів до співпраці, збільшуючи навантаження на транспортні комунікації та загальні обсяги вантажообігу.

Вдале географічне розташування України на перехресті транспортних шляхів з Європи в країни СНД і її сучасний курс на розширення міжнародної діяльності сприяють розвитку зовнішньої торгівлі, що має забезпечити зростання імпорتنих, експортних і транзитних перевезень. Світовий досвід свідчить, що включення України в систему світових господарських зв'язків вимагає серйозної адаптації її структури, усього господарського механізму до надзвичайно високих вимог, що диктує світове господарство.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16 квітня 1991 р., № 950 - XII // Бухгалтерія, № 43/ 1-2 (5, 10, с.8-30)..

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Оголенко І.О., студент групи ЗПУА 5/1

Мілевська В.В., студентка групи ЗПУА 5/2

Миколаївський національний аграрний університет

Фундаментальною основою економічного розвитку держави є економічна безпека – це такий стан національної економіки, за якого забезпечується захист національних інтересів, стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз, здатність до розвитку та захищеність життєво важливих інтересів людей, суспільства, держави. Управління економічною безпекою держави – це система організаційних та інституційно-правових заходів впливу, спрямованих на своєчасне виявлення, попередження, нейтралізацію та ліквідацію загроз фінансовій безпеці держави. В умовах європейської інтеграції забезпечення фінансово-економічної безпеки держави має бути першочерговим завданням, з точки зору національних інтересів [1].

Актуальність економічної безпеки в умовах євроінтеграційних процесів визначається необхідністю формування внутрішнього імунітету і зовнішньої захищеності від дестабілізаційного впливу та конкурентоздатності на світових ринках, а також стійкості фінансового становища [1].

В Україні питанню «економічна безпека» економісти почали приділяти увагу ще з 90-х років минулого століття. На сьогодні проблема економічної безпеки на підприємстві є досить актуальною та

розглядається багатьма сучасними науковцями, серед яких: О.В. Березін, В.П. Василенко, О.С. Іванілов, Т.М. Іванюта, І.Н. Карпунь, С.Ф. Покропивний, Л.І. Шваб та інші.

Головним у контексті економічної безпеки в разі інтеграції України до ЄС постає питання максимізації потенційних переваг участі в багатосторонній торгівельній системі та мінімізації можливих економічних загроз приєднання до неї [2].

Найбільшою загрозою економічній безпеці України за цих умов є експортна орієнтованість зовнішньої торгівлі з країнами ЄС на основі традиційних однорідних товарів за умови ненасиченості вітчизняного ринку диференційованою продукцією. Вирішальним чинником у вирішенні цього питання має стати докорінна структурна перебудова народного господарства на підставі постійного моніторингу індикаторів економічної безпеки [2].

Основними пріоритетами економічної безпеки України в умовах євроінтеграції є: коригування моделі інтеграції української економіки до ЄС через пріоритетний розвиток внутрішнього ринку, проведення політики зменшення частки експорту у ВВП за збереження значної ролі зовнішньої торгівлі у процесі відтворення; застосування ефективної імпоротної політики з використанням процедур прийнятих у рамках СОТ, які не суперечать чесній конкуренції та зростанню конкурентоспроможності національного капіталу; положення в рамках переговорів щодо створення зони вільної торгівлі положень про вільне функціонування ринкових інститутів, стабільних та недискримінаційних правових рамок для суб'єктів господарювання обох сторін, гарантування правових норм у торговельно-економічній сфері, чітко визначених прав власності, застосування відповідних нормативів походження товарів та інших правил, які діють у рамках аналогічних угод; підтримування високотехнологічного експорту через сприяння просуванню української продукції на зовнішній ринок; спрощення та прискорення процедури експортного контролю; створення системи моніторингу стану економічної безпеки України [3].

Визначальне місце серед факторів безпеки належить державі в особі її інститутів влади. Сучасна українська економіка потребує неупереджених рішень держави з регулювання багатьох аспектів ринкової економіки і перш за все у сфері соціального, законодавчого захисту її суб'єктів. Від ефективності цього механізму значною мірою залежать і інші аспекти економічної безпеки: рівень та якість життя, рівень злочинності, економічний потенціал. Без ефективного функціонування державно-правових інститутів у рамках єдиного механізму ні економічний, ні соціальний розвиток неможливий [4].

Мета державної системи забезпечення економічної безпеки полягає у підтриманні ефективного функціонування економіки, виявленні загроз та вжиття адекватних заходів щодо її відвернення та нейтралізації, захисті економічних інтересів особи, суспільства, сім'ї, держави, здійсненні соціально-спрямованої економічної політики [3].

Розробка ефективної стратегії економічної безпеки України може бути здійснена за допомогою багаторівневої системи прийняття рішень щодо інструментарію та інститутів управління економічними загрозами, тобто завдяки створенню механізму державного і ринкового регулювання рівня економічної безпеки. Безперечно, реалізація концепції безпеки потребує формування дієвої національної системи економічного і соціального регулювання економічної політики.

Список використаних джерел

1. Бесчастний А.В. Економічна безпека України у контексті світової економічної кризи // Економіка і держава. – 2009. — №15. – С.67-69.
2. Воробйов В. І. Методичні основи побудови комплексної системи економічної безпеки підприємства / В.І. Воробйов // Наукові записки [Української академії друкарства]. – 2011. – №1 (19). – С. 38-44.
3. Ліпкан В.А. Теоретико-методичні засади управління у сфері національної безпеки України / В.А. Ліпкан. – К. : Текст, 2014. – 350 с.

4. Ульяновченко А.В. Продовольча безпека – основа національної безпеки держави / А.В. Ульяновченко, Н.В. Прозорова // Конгрес світ. – 2014 [електронний ресурс]. – режим доступу: http://congressworld.com.ua/blog_article.php?id=5

GLOBALIZATION AND ITS SIGNS

T. Oliinyk, Ph.D. in Economics, Senior Lecturer, Department of Enterprise Economics, Mykolayiv National Agrarian University

One of the main signs of the modern development of the world economy is the deployment of processes of globalization, which significantly affect the system of international economic relations, transform the trends and determine the trends of development of national economies.

Globalization is a complex, multifaceted process that has many manifestations and involves many problems. It makes it difficult to give a single, unambiguously formulated definition of globalization that would cover all aspects of this extremely complex phenomenon of planetary proportions. An analysis of the approaches available in modern literature to the definition of globalization of the economy shows that almost every one of them causes serious criticism of the opponents.

Globalization is a complex phenomenon of interdependence of economies arising from the exchange of goods and services and capital flows [1].

Globalization is the process by which the achievements, decisions and activities of people in one part of the globe have a significant impact on individuals and their communities in all parts of the world [2].

Domestic scholars O. Bilorus and V. Vlasov suggest the following definition: "Globalization is a universalization of all spheres of public life that has led to a new stage in the internationalization of economic life, the break-up of

national borders, the development of world markets for goods, services, finance, labor, information, that is, apotheosis of the global market economy [3].

The main features of the process of globalization include:

- interdependence of national economies and their interpenetration, the formation of international industrial complexes outside national boundaries;
- financial globalization - growing financial unity and interdependence of financial and economic systems of the countries of the world;
- weakening of the capacities of national states to form an independent economic policy;
- expansion of the scale of exchange and intensification of the processes of movement of goods, capital, labor resources;
- creation of institutions of intergovernmental, international regulation of global problems;
- gravity of the world economy to the common standards, values, principles of functioning.

At the industry level, globalization is determined by the degree to which the company's competitiveness within the industry in a given country is interconnected with its competitiveness in another country. The more globalized industry, the more benefits the company gets from the introduced technology, production process, factory brand.

Globalization at the level of an individual country is characterized by the degree of interconnection of its economy with the global economy as a whole, and at the global level is determined by the economic interrelationships between the countries that are reflected in the counterflow of goods, services and capital.

The process of globalization can be traced both to the macro and microeconomic levels. Globalization at the macroeconomic level means the general aspiration of countries and regions for economic activity beyond their borders. The main features of such aspirations are the liberalization of trade; liquidation (or restriction) of investment, customs and other barriers; creation of free enterprise zones, single currency, etc. Globalization at the microeconomic

level arises as the penetration of companies into the economy of foreign countries through exports.

The asymmetric distribution of the benefits of globalization and the one-sided benefits that developed countries receive in the process of liberalizing the foreign economic activity of developing countries and transition economies, including the benefits in international trade, the use of international financial resources, the attraction of highly skilled and cheap labor as a result of the international the migration of workers and the so-called brain drain, the appropriation of technology rent based on the deepening of the "digital barrier" between leaders and outsiders Information society actors and so on.

According to this logic, globalization leads to the complete destruction of national states and institutions associated with them. However, globalization can not "blur" national states - this is different in principle than the actual economic processes. It can be argued that economic systems are changing, and nations remain. Therefore, today the national state is an important player in the struggle against the negatives of globalization, in opposition to global capital. The national state is a player who defends national interests.

References

1. Pavlenko Y. Globalization and civilizational changes of the present / Yu. Pavlenko // International economic policy. - 2005. - Issue 1. - P. 100-120.
2. Global economy: methodology of systematic research: Monograph / T.V. Kalchenko - K .: KNEU, 2006. - 248 p.
3. Bilous O. G. Globalization - a new synthetic science / O. Bilous, VI Vlasov // Bulletin of the National Academy of Sciences of Ukraine. - 2010. - No. 3. - P. 17-26

ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНИХ СИСТЕМ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

**Осів О.Є., здобувач вищої освіти, 5 курс, група 140-В, потік С
Вінницький національний медичний університет**

На системи охорони здоров'я всіх країн світу покладено відповідальність за надання послуг, які покращують, підтримують або відновлюють здоров'я людей та їх спільнот. Це включає в себе медичну допомогу, що надається в лікарнях та сімейними лікарями, а також менш видимі для пацієнта завдання, такі як запобігання і контроль інфекційним захворюванням, зміцнення здоров'я, планування кадрових ресурсів охорони здоров'я та поліпшення соціальних, економічних чи екологічних умов, у яких живуть люди [4].

На сьогодні можна виділити три основні системи охорони здоров'я у світі [2]:

- державна система (Великобританія);
- страхова система (представлена в таких європейських країнах, як Франція, Австрія, Бельгія, Швейцарія, деяких країнах Латинської Америки, Японії);
- приватна система (Сполучені Штати Америки).

Проте у розглянутих країнах зазначені системи не представлені в чистому вигляді. Навіть у країнах з державною системою охорони здоров'я є організації, що здійснюють приватне медичне страхування.

Державна система охорони здоров'я розвивається як напрям соціальної політики. У результаті держава посилює свій вплив і контроль над діяльністю медичних і страхових організацій [1].

Наприклад, у Великобританії основна частина коштів надходить з державного бюджету і розподіляється зверху вниз по управлінській вертикалі. Централізоване фінансування також дозволяє стримувати

зростання вартості лікування. Проте існують недоліки державної системи охорони здоров'я, наприклад, схильність до монополізму, відсутність у пацієнта можливості вибору лікаря чи лікувального закладу. Страхова система заснована на принципах солідарності.

Страхові організації та застраховані особи мають можливість здійснювати контроль над використанням страхових коштів. Застраховані особи також можуть вибрати лікаря та лікувальнопрофілактичний заклад.

Фінансування подібних систем здійснюється з трьох джерел:

- страхові внески підприємців (відрахування із доходів);
- страхові внески осіб, які працюють (відрахування із заробітної плати);
- кошти з державного бюджету.

Наприклад, у Німеччині діє одна з найбільш розвинених систем соціального медичного страхування, якою охоплено понад 90% населення. Система обов'язкового страхування здійснює свою діяльність через страхові організації — лікарняні каси.

Приватна система медичного страхування найбільш широко представлена у США. Вона характеризується децентралізованістю, високим розвитком інфраструктури страхових організацій та відсутністю державного регулювання. Приватною формою медичного страхування охоплено понад 80% населення. У США діє приблизно 1500 приватних страхових компаній.

Велика кількість внутрішніх чинників та процесів впливають на розвиток національних систем охорони здоров'я багатьох країн.

До таких чинників можна віднести зростаючу вимогливість громадян, зрос таючі очікування населення, переміщення пацієнтів та професійних медиків через кордони, старіння на селення та стрімкі технологічні зміни. Ці факти та спільні проблеми не дозволяють зробити висновок, що всім країнам потрібна єдина «пані» Міжнародна система охорони здоров'я.

Існуючі національні системи охорони здоров'я діють у відповідному історичному та культурному контексті. Якщо залишити в стороні питання

політичних можливостей, сама по собі «пані» Міжнародна система охорони здоров'я не гарантує якості медичних послуг. Останнє найкращим чином має забезпечуватись на місцевому рівні. Однак важливо розуміти й враховувати Європейській підхід та вплив на охорону здоров'я [3].

На нашу думку, одним із першочергових заходів щодо поліпшення системи охорони здоров'я всіх країн світу повинно стати забезпеченість інформованості пацієнтів щодо появи нових ліків, їх властивостей та умов їх використання. Крім того, існує гостра необхідність в забезпеченні більшої прозорості в питаннях клінічних випробувань медикаментів та законодавчого регулювання їх впровадження. Необхідно також сформулювати поняття інновації та стимулювати проведення досліджень порівняльних даних про ліки та нові технології в галузі охорони здоров'я на міжнародному рівні.

Отже, система охорони здоров'я будь-якої країни має відповідати певним універсальним критеріям: ієрархічна будова; налагоджені управлінські комунікації між суб'єктами та об'єктами управління. При цьому вона повинна враховувати особливості стану здоров'я свого населення та його захворюваність.

Список використаних джерел

1. Куценко В. І., Трілленберг Г. І. Сфера охорони здоров'я: соціально-економічні та регіональні аспекти. — К., 2005. — 367 с.
2. Міжнародний досвід реформування системи охорони здоров'я / Інформаційна довідка Європейського інформаційно-дослідницького центру [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29185.pdf>
3. Охорона здоров'я та внутрішній ринок ЄС / Євробюлетень № 2, лютий 2005. — С. 16-19.
4. Чернено З.С. Вплив міжнародних організацій на національні системи охорони здоров'я / З.С. Чернено// Наше право № 1. — 2015. — С. 152-157.

МЕЖА БІДНОСТІ В РІЗНИХ КРАЇНАХ

Охріменко К.С. здобувач вищої освіти

Науковий керівник - канд. екон. наук., доцент Мельник І. О.

Актуальність даного дослідження визначається насамперед тим, що бідність є причиною ослаблення національної безпеки країни, деградації населення, ускладнення демографічної ситуації, стримування економічного зростання, посилення соціальних протиріч в суспільстві. Вона чинить негативний вплив не тільки на економіку, політику, соціальні відносини, культуру, а й впливає на такі найважливіші основи життя населення, як якість життя і професійна кваліфікація. Бідність є серйозною перешкодою для стабільного поступового розвитку суспільства.

Бідність є досить складним і широким поняттям. Сучасна наука визначає бідність як неможливість через нестачу коштів підтримувати спосіб життя, притаманний конкретному суспільству в конкретний період часу [4]. Ідеться про те, що внаслідок матеріальних нестатків бідні верстви населення не можуть харчуватися відповідно до місцевих стандартів, не можуть оплачувати житло та комунальні послуги виходячи зі своїх потреб, не можуть лікуватися та відпочивати, забезпечуючи відновлення втраченого через хворобу або перенавантаження здоров'я, нарешті, не можуть забезпечити оплату освіти собі та своїм дітям.

Інструментом для визначення поширеності бідності та ступеня зубожіння населення є межа бідності. Межа бідності – це рівень доходів у середньому на члена родини, нижче від якого неможливе задоволення основних потреб, або це частка прожиткового мінімуму на одну особу в розрахунку на місяць [3]. За допомогою цієї межі визначаються сім'ї, які належать до категорії бідних.

Бідність є наслідком різноманітних і взаємопов'язаних причин, які

об'єднують в такі групи:

- економічні (безробіття, соціальна нерівність, в тому числі низька заробітна плата, низька продуктивність праці, неконкурентноспроможність галузі);
- соціально-медичні (інвалідність, старість, високий рівень захворюваності);
- демографічні (неповні сім'ї, велика кількість утриманців у родині, перенаселення);
- освітньо-кваліфікаційні (низький рівень освіти, недостатня професійна підготовка);
- політичні (військові конфлікти, вимушена міграція);
- регіонально-географічні (нерівномірний розвиток регіонів) [2, с. 27].

Зрозуміло, що бідність – складне явище, яке виступає результатом дії цілого комплексу чинників, які можуть спрацьовувати через певний період часу, а можуть взагалі не проявлятися внаслідок накладання різноспрямованих ефектів.

Нині боротьба з бідністю – пріоритетне завдання багатьох держав і суспільств. Вона охоплює всі аспекти соціальної політики держави і включає в себе системи соціального захисту, соціального забезпечення і соціального страхування.

У різних країнах прийняті різні підходи до боротьби з бідністю. Так в Швеції спостерігається один із самих низьких рівнів бідності в країнах Західної Європи. В шведській економічній політиці явно виділяються дві домінуючі цілі: повна зайнятість і вирівнювання доходів. Її результатами є активна політика на високорозвиненому ринку праці і виключно великий державний сектор (при цьому мається на увазі сфера перерозподілу), що займається акумуляцією і перерозподілом значних грошових коштів на соціальні і економічні цілі.

Цікавий досвід Чехії, де серед «нових» країн Євросоюзу найнижчий відсоток людей, що живуть за межею бідності. Місцева влада надає безробітним громадянам житло, харчування, субсидує шкільні сніданки,

підручники і інші необхідні речі для дітей із бідних сімей, надає житлові субсидії по квартирній оплаті і т. д.

Досить високі соціальні стандарти у Бельгії. Головну ставку в боротьбі з бідністю тут роблять на освіту. Бельгійці й іммігранти, які приїхали сюди жити, можуть безкоштовно пройти курси перепідготовки, вивчити мову і знайти собі роботу за допомогою соціальних служб [1].

Отже, однією з найбільших проблем цивілізаційного розвитку є явище бідності. Крім того, що бідність породжує вкрай негативні соціальні наслідки, вона ще й слугує стримуючим чинником економічного зростання.

Є ряд об'єктивних причин, що зумовлюють масову бідність у багатьох країнах. Це – економічна відсталість, безробіття, низька продуктивність праці.

Аналіз кількісних і якісних параметрів щодо рівня бідності в Україні та країнах ЄС свідчить про динаміку незначного зниження рівня бідності. Міжнародний досвід свідчить, що у сфері боротьби з бідністю існують кілька основних підходів. Найпоширеніший із них полягає у забезпеченні бідних різними видами допомоги, тобто у перерозподілі на користь бідних частини доходів багатих, що держава отримує як податки за прогресивною системою оподаткування. Варто використати досвід держав, де наголос робиться на підвищенні кваліфікації, перекваліфікації бідних, тобто створенні умов для їх продуктивного працевлаштування, формуванні активної позиції щодо зміни свого життя.

Список використаних джерел

1. Війна із бідністю: як у світі борються зі злиднями: [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/news/-/343251/vijna-iz-bidnistyu-yaku-sviti-boryutsya-zi-zlydnyamy>.

2. Комар Н. Теоретичні підходи до вивчення проблем бідності: глобальний та країнний виміри / Н. Комар // Галицький економічний вісник. – 2013. – № 2. – С. 23-33.

3. Методика комплексної оцінки бідності: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1785-12>.

4. Указ Президента України «Про стратегію подолання бідності» від 15 серпня 2001 р. № 637: [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/637/2001>.

5. Чуприна О. О. Порівняльний аналіз методологічних підходів до оцінки

бідності та соціальної нерівності / О. О. Чуприна // Економічний простір. – 2013. - № 75. – С. 131-139. __

СТАНДАРТИЗАЦІЯ ТА СЕРТИФІКАЦІЯ ПРОДУКЦІЇ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ЗЕД ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Плащова О.М., магістрант спеціальності «Менеджмент» ОП

«Менеджмент ЗЕД» Сумського НАУ

Науковий керівник - Михайлов А.М., д.е.н., доцент, професор кафедри менеджменту ЗЕД та євроінтеграції Сумського НАУ

Загальновідомо, що вітчизняні підприємства змушені функціонувати в умовах стрімких змін зовнішнього середовища та найгострішої конкуренції. Вплив зовнішніх і внутрішніх чинників спонукає до постійних трансформацій систем управління, відповідно до вимог часу й залежно від напрямів змін, що відбуваються. Це зумовлено тим, що структури та механізми управління, які раніше ефективно виконували свої функції, без своєчасних еволюційних та інноваційних перетворень внутрішнього середовища підприємств, релевантних змінам зовнішнього середовища, починають гальмувати їх розвиток. Тому

трансформація технологій управління ЗЕД вітчизняних підприємств під впливом інтеграційних процесів потребує урахування всіх особливостей цих процесів, імплементації світового досвіду управління ЗЕД, ідентифікації основних проявів та наслідків впливу глобалізації.

Слід наголосити, що серед чинників ефективного здійснення ЗЕД саме управління якістю продукції виступає чи не найголовнішим фактором успіху діяльності кожного підприємства. На ринку споживач не задовольняється простою якістю (відповідністю визначених характеристик), а в більшій мірі має бути впевненим в якості та безпечності товару, що обирається для придбання. Водночас для відкритого вітчизняного ринку та закордонних ринків проблема управління якістю продукції стає наріжним каменем системи управління. Активізація зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання, стабілізація збутових процесів, зростання обсягів експорту залежить від сформованих, економічно обґрунтованих механізмів стратегічного управління якістю усіх підприємств.

Метою досліджень є висвітлення актуальних проблем стандартизації та сертифікації продукції підприємств, що здійснюють ЗЕД в умовах євроінтеграції.

Запровадження з 01.01.2016 р. поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі України з ЄС створює нові можливості для вітчизняних підприємств щодо виходу на ринки країн Європейського Союзу. Водночас і посилює відповідальність українських товаровиробників за якість товару, що постачається на закордонні ринки. Навіть через виявлення незначних відхилень в якісних характеристиках продуктів країни-імпортери застосовують суворі санкції. Висока конкуренція на Європейському ринку, дуже високі вимоги до якості та безпечності продукції змушують вітчизняних товаровиробників підпорядковуватися «правилам гри», що складаються на ринках.

Одними із таких складових правил гри є стандарти на товари, що отримують все ширше застосування в регулюванні зовнішньоекономічної діяльності. Слід зазначити, що виділяються “обов’язкові” (це такі, що

приймаються державою) і “добровільні” (такі, що приймаються самими виробниками) – в рамках асоціацій, об’єднань, які навіть іноді перевищують стандарти обов’язкові.

Розвиток світової торгівлі посилюється прагненням до врегулювання правил щодо якості та безпечності продукції, тобто створення уніфікованих міжнародних стандартів якості. З цією метою було створено багато організацій і одна з них – Міжнародна організація зі стандартизації (ISO).

Слід зазначити, що саме стандарти, які виступають нетарифними методами регулювання зовнішньоекономічної діяльності при виході вітчизняних підприємств на європейські ринки, а саме процедура оцінювання відповідності товару визначеним стандартам, зумовлюють заборону або зниження імпорту. До кінця 70-х р. минулого сторіччя встановлення невинуватених стандартів виступали як засіб нетарифного обмеження імпорту. Водночас ще в рамках ГАТТ (яка виступає як попередниця СОТ) почалися переговори з метою врегулювання процесу застосування стандартів та сертифікатів в системі управління зовнішньоекономічною діяльністю. З цією метою були прийняті заходи на спрощення та врегулювання процедури контролю якості, а саме:

- визнавати стандарти в країнах-партнерах ЗЕД; ліквідувати заборони на ввезення товарів, які не підкріплені науковими даними (лабораторними дослідженнями);
- зобов’язати країни публікувати інформацію про нові стандарти та вимоги до якості продукції, які запроваджуються;
- зобов’язати країни брати, по можливості, за основу міжнародні стандарти;
- зобов’язати країни створити інформаційний центр про чинні стандарти та ті, які планується вводити;
- країни-учасниці ГАТТ надають режим найбільшого сприяння при оцінюванні відповідності товарів стандартам. В 1979 р. в рамках ГАТТ прийнятий “Кодекс про стандарти”, який діє і до нині.

Інтеграція нашої країни в глобалізовану економіку потребує адаптації стандартів та процесу сертифікації продукції до існуючих міжнародних умов торгівлі і стандартів, що за умов досить високої якості вітчизняної продукції гарантує її конкурентоспроможність та вихід на ринки як Європи, так і інших країн. Тому майбутнє українських товаровиробників продукції буде залежати також від того, наскільки успішним буде поєднання цих двох категорій виробників за умов формування ефективної системи збуту продукції на зовнішні ринки.

А тому для кожного суб'єкта господарювання дуже важливо визначити для себе певний алгоритм розвитку ЗЕД з врахуванням вимог європейського ринку, який беззаперечно вважається одним із самих вимогливих до якості, до обов'язкової сертифікації продукції та відповідності стандартам, що буде виступати як необхідної умови прискорення інтеграції вітчизняного ринку до європейського.

UKRAINE'S PLACE IN THE RANKING OF THE GLOBAL HUMAN CAPITAL

**Potochylova I.S., postgraduate student
Mykolayiv National Agrarian University**

The world is endowed with a vast wealth of human talent. The ingenuity and creativity at our collective disposal provides us with the means not only to address the great challenges of our time but also, critically, to build a future that is more inclusive and human centric. All too often however, human potential is not realized, held back either by inequality or an unrealistic and outdated faith on the part of policymakers that investment in small sub sections of highly skilled labour alone can drive sustainable, inclusive growth.

The World Economic Forum annually ranks countries according to the level of human capital development. It was established in 1971 as a not-for-profit foundation and is headquartered in Geneva, Switzerland. It is independent, impartial and not tied to any special interests. The Forum engages the foremost political, business and other leaders of society to shape global, regional and industry agendas.

How nations develop their human capital can be a more important determinant of their long-term success than virtually any other factor. By “human capital” we mean the knowledge and skills people possess that enable them to create value in the global economic system. Human capital is not defined solely through formal education and skilling. It can be enhanced over time, growing through use — and depreciating through lack of use — across people’s lifetimes. The Global Human Capital Index featured in this Report thus treats human capital as a dynamic rather than fixed concept. The Global Human Capital Index 2017 ranks 130 countries on how well they are developing their human capital on a scale from 0 (worst) to 100 (best) across four thematic dimensions — capacity, deployment, development and know-how — and five distinct age groups or generations — 0–14 years; 15–24 years; 25–54 years; 55–64 years; and 65 years and over — to capture the full human capital potential profile of a country. It can be used as a tool to assess progress within countries and points to opportunities for cross-country learning and exchange. The Capacity subindex quantifies the existing stock of education across generations; the Deployment subindex covers skills application and accumulation of skills through work; the Development subindex reflects current efforts to educate, skill and upskill the student body and the working age population; and the Know-how subindex captures the breadth and depth of specialized skills use at work.

The methodology behind the rankings is intended to serve as a basis for time-series analysis that allows countries to track progress, relative to their own performance as well as that of others. This focus has been chosen specifically so

that the Index quantifies key concepts and provides a practical tool to policy-makers and business leaders.

Ukraine's key indicators

Total population (1,000s)	44,439
GDP per capita (US\$, PPP)	7,668
Mean years of education (years)	11.9
Median age of population (years)	40.3
Healthy life expectancy (years)	64.1
Working age population (1,000s)	30,488
Labour force participation rate (%)	62.4
Unemployment rate (%)	9.1
Youth not in employment, education or training rate (%)	17.6
Output per worker (US\$, PPP)	15,567
Mean monthly earnings (US\$, PPP)	-
Mean monthly earnings for high-skilled workers (US\$, PPP)	-
Mean monthly earnings for medium-skilled workers (US\$, PPP)	-
Mean monthly earnings for low-skilled workers (US\$, PPP)	-
Public spending on education (% of GDP)	5.9
Public spending on social security, working age (% of GDP)	2.4
Public spending on social security, retired (% of GDP)	7.9
Pension scheme coverage share (% of working age pop)	43.4

[Source: 2]

The Report's key findings are: On average, the world has developed only 62% of its human capital as measured by this Index. Or, conversely, nations are neglecting or wasting, on average, 38% of their talent. Across the Index, there are only 25 nations that have tapped 70% of their people's human capital or more. In addition, 50 countries score between 60% and 70%. A further 41 countries score between 50% and 60%, while 14 countries remain below 50%, meaning these nations are currently leveraging less than half of their human capital.

Ukraine ranks 24th out of 130 countries, with a score of 71.27.

Ukraine belongs to the Eastern Europe and Central Asia region, which consists of 21 countries. With an average score of 67.36, the region ranks in third place globally, after North America and Western Europe. Ukraine is among the countries with an indicator which score above the 70% threshold. Ukraine's performance is particularly high relative to its GDP per capita levels.

At a regional level, the human capital development gap is smallest in North America and Western Europe, and largest in South Asia and Sub-Saharan Africa. However, there are a wide variety of overall human capital outcomes within each region and across different aspects of human capital globally. The Global Human Capital Index shows that all countries can do more to nurture and fully develop their human capital. Across the Index, there are only 25 nations that have tapped 70% of their people's human capital or more. In addition to these 25 countries, 50 countries score between 60% and 70%. A further 41 countries score between 50% and 60%, while 14 countries remain below 50%, meaning these nations are currently leveraging less than half of their human capital.

References

1. The Human Capital Report 2017 / available at: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Global_Human_Capital_Report_2017.pdf
2. Country Profiles are available in the online Data Explorer: <http://reports.weforum.org/global-human-capital-report-2017/dataexplorer/>

ГЕНДЕРНА ДИСКРИМІНАЦІЯ ЧОЛОВІКІВ У СВІТІ

Севастьянов Д.Ю., здобувач вищої освіти,

Миколаївський національний аграрний університет

Науковий керівник – Мельник І.О., канд. екон. наук, доцент

Суспільство вважає, що деструктивні гендерні ролі негативно впливають тільки на жінок. Проте гендерна нерівність особливо жорстока до чоловіків. Всі ви знаєте, що чисельність населення України постійно зменшується. І причина не тільки у виїзді багатьох жителів нашої країни за кордон, а і в погіршенні здоров'я населення. Як результат – висока смертність. В першу чергу чоловіків. До речі, тривалість життя українських

чоловіків на 12 років менша за тривалість життя жінок. І головна причина цього явища не тільки наш низький рівень життя, погана екологія, а насамперед – традиційне чоловіче виховання. Там, де жінка буде уникати небезпечної ситуації і не стане жертвою нещасного випадку або не встригне в бійку тощо, чоловік здебільшого поступить навпаки. Він в молоді роки зневажливо ставиться до власного здоров'я, вчасно не звертається до лікаря, запускає хворобу, зловживає алкоголем та курінням, адже традиційна чоловіча роль не передбачає виваженості, стриманості, обережності.

Проблемі, що досліджується, присвячено багато праць як вітчизняних, так і зарубіжних авторів, серед яких: Дж. Анкер, Дж. Батлер, Т. Бек, О. Верлан, К. Делфі, К. Кімел, С. Айвазова, О. Вороніна, І. Жеребкіна, О. Здравомисловий, Е. Мезенцева, Г. Герасименко, О. Грішнова, К. Левченко, Е. Либанова, О. Макарова, Т. Мар-ценюк, Т. Мельник, Н. Чухим та багато інших.

Мета тези полягає в аналізі гендерної дискримінації чоловіків у світі, виявленні основних причини гендерної нерівності та її наслідків. Поставлена мета зумовлює вирішення наступних завдань:

- загальний аналіз стереотипів, пов'язаних з дискримінацією чоловіків;
- виявлення основних причин гендерної дискримінації чоловіків;

Чоловіки вважають роботу головним заняттям свого життя, тому в разі втрати її набагато гірше від жінок адаптуються до нових реалій життя. Їм набагато важче змінити професію, перейти на менш оплачувану посаду, зайняти те місце, яке традиційно займають жінки.

При розлученні, суди традиційно дітей залишають матері. Згідно своїй гендерній ролі, чоловік не так важко позбавляється радощів батьківства. Таку позицію чоловіка часто підтримує суспільство. Навіть в сім'ї чоловік часто сприймається як постачальник благ у матеріальному еквіваленті.

Часто гендерні стереотипи нашого суспільства нав'язують чоловіку неемоційну, «мужню» поведінку, яка заважає останньому налагоджувати стосунки з оточуючими.

Кожен сьомий чоловік був свідком фізичного насильства по відношенню до матері з боку батька. Такий досвід має негативний вплив на дитячу психіку та може призводити до сприйняття домашнього насильства як норми у стосунках.

Незважаючи на те, що поняття гендерної рівності досить давно увійшло до законодавчого та інституційного середовища України, на побутовому рівні громадяни не завжди обізнані щодо змісту цієї концепції або вірно інтерпретують її значення.

Окрім дискримінації в родині, чоловіча дискримінація існує і в інших сферах. Деякі професії в Україні вважаються традиційно жіночими. Зокрема, це сфера обслуговування. Світова статистика каже, що в світі таких професій стає дедалі більше. Але українські чоловіки, в силу свого патріархального виховання, не готові там працевлаштовуватися.

На жаль, в питаннях планування сім'ї значна частина чоловіків зберігають досить патріархальні погляди. Хоча абсолютна більшість погодилися, що члени подружжя або партнери мають спільно вирішувати, чи хочуть вони мати дітей, відповідальність за небажану вагітність в значній мірі покладається на жінок. Так, більше третини респондентів дослідження погодилися, що попередження небажаної вагітності – це обов'язок жінки. Особливо категоричними в питаннях планування сім'ї виявилися сільські мешканці, серед яких 41% зазначили, що саме жінка несе відповідальність за попередження небажаної вагітності.

Отже 21 століття вимагає нової моделі ролі чоловіків. Досягти цього можна тільки переглянувши існуючі гендерні норми та цінності. В українському суспільстві зберігаються стійкі очікування щодо моделей подружніх стосунків, відповідно до яких за чоловіками закріплюється роль годувальника родини, а на жінок покладаються зобов'язання щодо ведення господарства, піклування про родину та догляду за дітьми.

Список використаних джерел

1. Верлан О. Проблеми гендерної рівності в політичній системі України. Теорія і практика гендерного виховання студент-ської молоді: досвід, проблеми, перспективи: збірник матеріалів Міжнародної наук.-практ. конференції (Запоріжжя, 11–12 листопада 2004 р.). Запоріжжя, 2004. С. 10–19.
2. The Global Gender Gap Report 2016. URL: <https://goo.gl/uhUASd>.

ЕКОНОМІЧНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Султанов О.Н., студент групи ЗПУА 5/1

Миколаївський національний аграрний університет

Тривале співробітництво між Україною та ЄС уже сприяло формуванню комплексних практичних інструментів, послідовне й ефективне використання яких має стати основою сталого економічного зростання та розвитку держави, базою стратегії трансформації усіх суспільних сфер і впровадження європейських стандартів з метою реального підвищення рівня та якості життя населення України [1].

Проблемним питанням, що стосуються економічних аспектів перспектив євроінтеграції України, присвячені праці дослідників, зокрема В. Достал, Н. Карасова та В. Лідл (V.Dostal, N. Karasova, V.Lidl, 2015), Дж. Сорос (G. Soros, 2016), а також багато праць українських вчених, зокрема: В. Козюк, А. Крисоватий, Є. Савельєв, О. Ковальова, А. Єрмолаєв, Б. Парахонський, Г. Яворська, О. Резнікова та ін.

Процес міжнародної економічної інтеграції України має певні особливості. По-перше, наша держава ще не визначилась повною мірою з основними напрямками і механізмом структурної перебудови економіки.

Критерії цього процесу повинні вироблятися з врахуванням особливостей розвитку світової системи господарювання, а також реальних можливостей і напрямів інтегрування до неї України. По-друге, дуже гостро стоять питання як безпеки у сфері зовнішньоекономічних відносин, так і взагалі економічної безпеки, які необхідно вирішувати з позицій активного конкурентного протистояння на світовому ринку. По-третє, існують певні суперечності регіонального характеру, усунення яких можливе тільки на довгострокових договірних засадах шляхом активного включення до інтеграційних процесів з визначенням глобальних національних пріоритетів та їх збалансуванням з іншими, що існують у світовому економічному просторі. По-четверте, спроби активного спілкування та діалогу з міжнародними фінансовими інститутами - як гарантими входження України до світового ринку і оновлення економіки - поки що спричиняють неадекватну реакцію широких кіл української громадськості, оскільки досі чітко не визначено орієнтири нашої держави ні в розвитку її внутрішньої економіки, ні в пошуках її майбутнього місця в світовому господарстві [3].

Проблема економічної інтеграції для України є однією з першочергових, а враховуючи те, що Україна - одна з найбільших європейських держав, то для неї особливо важливою є інтеграція саме з країнами Європи і, в першу чергу, з країнами-членами Європейського Союзу.

Фактором розвитку процесу інтегрування України з ЄС є зовнішньоекономічна політика держави, весь комплекс проблем щодо створення договірного простору та забезпечення національної безпеки, розвитку усіх форм зовнішньоекономічного співробітництва, орієнтації на глобальні зміни та тенденції - це може призвести до позитивних змін у становищі України в Європейському просторі [2].

Розвиток відносин з Європейським Союзом у довгостроковій перспективі має залишатися одним із пріоритетів зовнішньоекономічної політики України.

Основні зусилля мають спрямовуватися на:

- інтеграцію господарства України у загальноєвропейський економічний простір шляхом розширення доступу українських товарів на європейські ринки, ліквідацію економічних бар'єрів у торгівлі та поглиблення виробничої кооперації;
- підтримку вітчизняних товаровиробників і вдосконалення міжнародно-правового механізму захисту їх інтересів;
- гармонізацію економічного законодавства у відповідності до стандартів ЄС і СОТ та створення економічних і правових передумов для створення зони вільної торгівлі Україна-ЄС [3].

Необхідність європейської інтеграції поділяє більшість населення України. Сьогодні надзвичайно важливим є укладення нової угоди у формі асоціації Україна – ЄС. Це актуально у декількох аспектах. По-перше, рівень нової угоди впливає на рівень реформування України. Це важливо для нашої країни, особливо в умовах відсутності чіткої програми дій уряду. Отже, виконання угоди про асоціацію Україна – ЄС є сьогодні важливим інструментом, за допомогою якого можна спостерігати реформи або їх відсутність у динаміці. По-друге, ефективність виконання взятих на себе зобов'язань є важливим аргументом для європейської сторони стосовно реальної заінтересованості України в інтеграції до ЄС, готовності впроваджувати радикальні реформи, а не оперувати лише проєвропейською риторикою. По-третє, виходячи із результатів виконання нової угоди, ЄС має можливість надавати або стримувати подальші стимули для України. Цей аспект набуває надзвичайного значення у світлі оптимізації відносин України з Європейським Союзом [2].

Головним завданням України на сьогоднішньому етапі є утвердження європейських цінностей і стандартів в політиці, економіці, соціальній сфері. У цьому – запорука суспільної стабільності і сталого розвитку нашої держави.

Список використаних джерел

1. Булана О. Державна підтримка підприємств реального сектора економіки в Україні в умовах її інтеграції у СОТ і ЄС // Економіка України. - 2011. - № 2. – С. 68-79.
2. Науменко І. Конкурентоспроможність економіки та конкурентна політика України в контексті європейської інтеграції / І. Науменко // Європейська інтеграція та Україна. – к. : Макрос, 2012. – с. 90–107.
3. Прокопюк А. Структурні трансформації економіки регіонів в умовах євроінтеграції: досвід Польщі та перспективи його використання в Україні / А. Прокопюк. – Львів : Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України, 2016. – с. 304–307.

РОЗВИТОК ЗЕРНОВИРОБНИЦТВА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Тимофєєва Т.С., студентка групи МЕН 5/1

Миколаївський національний аграрний університет

У нинішніх умовах до найбільш пріоритетних напрямків розвитку економіки нашої країни належать налагодження зовнішньоекономічної діяльності, що мають базуватися на основі збільшення рівня експортного потенціалу. Так як зовнішньоекономічна політика держави направлена на євроінтеграцію та просування продукції українських виробників на ринок країн ЄС, збільшення рівня експортного потенціалу може здійснюватися за рахунок оновлення та модернізації виробничих процесів та пристосування стандартів якості до вимог, які висуває країна-імпортер відповідно виду продукції [1].

Україна здавна відома сприятливими природно-кліматичними умовами для ведення та розвитку зерновиробництва. Тому, одним із пріоритетних напрямків успішного розвитку сільського господарства є формування

високоєфективного зернопродуктового підкомплексу, зокрема відновлення конкурентоспроможного виробництва. На сьогоднішній день ця проблема у зернопродуктовому підкомплексі стоїть найбільш гостро. З одного боку, майже в усіх його галузях видно позитивну динаміку збільшення виробництва в натуральних показниках, а з іншого - експерти зазначають зниження прибутковості і рівня рентабельності виробництва сільськогосподарської продукції [2].

Економічна ефективність передбачає досягнення максимального ефекту від господарської діяльності підприємств за мінімальних витрат ресурсів. При цьому вона відображає вплив сукупності факторів, що формують її рівень і зумовлюють тенденції розвитку галузі. При оцінці економічної ефективності виробництва зерна в підприємствах необхідно правильно визначити систему взаємопов'язаних показників, які повинні найбільш об'єктивно відображати її рівень. Система показників економічної ефективності виробництва зерна першого порядку включає: урожайність – найважливіший результативний показник землеробства. Рівень урожайності відображає вплив економічних і природних умов, а також якість організаційно-господарської діяльності при вирощуванні сільськогосподарських культур [3].

Таблиця 1 – Динаміка валового збору зернових та зернобобових в аграрних підприємствах Очаківського району

Роки	Валовий збір, т	Площа, га	Абсолютний приріст, т	Темп росту, %	Темп приросту, в.п
2005	36388	25475	-	-	-
2008	46423	16821	10035	127,6	27,6
2010	53402	17759	6979	115,0	15,0
2011	43530	17719	-9872	81,5	-18,5
2012	38256	17718	-5274	87,9	-12,1
2013	21172	12658	-17084	55,3	-44,7
2014	48862	21609	27690	230,8	130,8
2015	45915	17927	-2947	94,0	-6,0
2016	77548	20019	31633	168,9	68,9
2017	56072	17105	-21476	72,3	-27,7

*Розраховано автором на основі даних Головного управління статистики у Миколаївській області [4]

Підвищення валового збору підприємства досягають, в основному, екстенсивним шляхом, тобто підвищуючи площу посіву. У 2017 році порівняно з 2016 роком валовий збір зернових культур знизився на 27,7% (21476 т) при одночасному зниженні площі посіву на 14,6%.

В останні роки існує тенденція до зниження економічної ефективності зернового виробництва. Причиною зниження рівня прибутковості цієї галузі є цінові коливання на фоні низького агротехнологічного рівня та постійного зростання витрат на виробництво. Відмічається значна цінова залежність між внутрішнім і світовим ринком зерна.

Хоча Україна й перетворюється на провідного гравця на аграрному і продовольчому світовому ринках, продуктивність у сільському господарстві залишається нижче середніх світових показників. Однією з причин повільного зростання продуктивності та ефективного виробництва аграрної продукції є непривабливий інвестиційний клімат, а саме - недостатньо прозоре, непослідовне й обтяжливе для бізнесу державне регулювання [3].

Підвищення рівня ефективності виробництва зерна є найважливішим завданням, розв'язання якого повинно здійснюватися не тільки на державному, але й на регіональному рівнях, де вирішуються питання забезпечення населення продуктами харчування [2].

Основними шляхами підвищення ефективності виробництва зерна у сільськогосподарських підприємствах Миколаївської області та Очаківського району зокрема є зростання урожайності зернових культур за рахунок інтенсифікації галузі, що призводить до зниження собівартості продукції, підвищення цін реалізації та рентабельності її виробництва. Стабільне нарощування обсягів виробництва зерна вітчизняним АПК, зростання їх ефективності є запорукою економічної та соціальної стабільності держави.

Список використаних джерел

1. Андрійчук В.Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз / Київський національний економічний ун-т. – К.: КНЕУ, 2005. – 292 с.
2. Боднар О.В. Економічна ефективність виробництва зерна / Вісник Сумського національного аграрного університету 2009.
3. Горпинич О. В. Економічна ефективність виробництва продукції в сільськогосподарських підприємствах [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/Portal/Soc_gum/Vbumb/2011_3/10.pdf
4. Статистична інформація. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

ОСОБЛИВОСТІ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ БРАТСЬКОГО РАЙОНУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Ткачук А.В. здобувач вищої освіти

Миколаївський національний аграрний університет

Однією з сучасних проблем сільськогосподарського виробництва, особливо півдня України, є прогресуюче зниження родючості ґрунтів внаслідок недостатнього застосування органічних і мінеральних добрив, у першу чергу азотних, а також порушення сівозмін через перенасичення посівів соняшником.

Хіміко-техногенна інтенсифікація вирощування цієї культури забезпечує високі врожаї насіння, але з іншого боку, інтенсивне використання агрохімікатів підсилює процеси забруднення агроєкосистем і деградацію гумусу – основи ґрунтової родючості. Найбільш вдале вирішення

проблеми полягає в ефективному й раціональному використанні біологічного потенціалу ґрунту [2].

Актуальність проблем охорони навколишнього середовища з кожним десятиріччям підвищується. Продукція, що виготовляється, а також сама виробнича система будь-якого рівня є потенційним джерелом забруднення довкілля. Останнім часом дедалі більше зростає значення показників екологічності під час сертифікації та оцінювання конкурентоспроможності продукції та підприємств на всіх стадіях їх життєвого циклу. Ці обставини зумовили виокремлення зі стадій конструкторської та технологічної підготовки виробництва функцій екологічної експертизи нових виробів та технологій, а також виробничих процесів, що відбуваються на підприємстві[5].

Багато науковців переймаються проблемою реалізації екологобезпечної сільськогосподарської продукції та практичних аспектів екологобезпечного виробництва соняшнику займаються відомі вітчизняні вчені економісти: В.І. Бойко, В.М. Лисогор, А.В. Мельник та інші. Велика кількість досліджень і численні публікації пов'язані з питанням функціонування ринку насіння соняшнику та продуктів його переробки. Більш глибоко досліджують підвищення урожайності й якості насіння, дотримання сівозмін, скорочення втрат соняшнику на стадіях збирання та переробки, експорту насіння, попиту на продукцію. Важливе значення мають ціноутворення, маркетингова політика, впровадження нової техніки і технології [1].

Галузь рослинництва є базовою складовою сільськогосподарського виробництва Братського району та займає особливе місце в економіці і формування експортного потенціалу держави.

**Таблиця 1 Валовий збір соняшнику в аграрних підприємств
Миколаївської області***

Показник	Валовий збір, тис.т						
	2015 р.	%	2016 р.	%	2017 р.	%	2017р. у % до 2016р.
Братський район	39,75	4,2	49,42	4,3	51,30	5,9	103,8
Миколаївська область	938,7	100,0	1162,3	100,0	875,8	100,0	75,35

**Джерело: Розраховано за даними державної служби статистики України*

Рослинна галузь традиційно є провідною галуззю розвитку аграрного сектору Братського району, чому сприяють вигідне територіально – економічне розміщення та ґрунтово– кліматичні умови, сільськогосподарські угіддя займають майже 90% усієї площі земельного фонду і складають 100,6 тис. га, із них 88,4 тис. га – рілля.

Технічна група культур становила 32,7 тис.га, питома вага соняшника складає 93,9%.

**Таблиця 2 Індекси цін реалізації продукції сільського господарства
сільськогосподарськими підприємствами***

(відсотків до попереднього року)

	2009р.	2010р.	2011р.	2012р.	2013р.	2014р.	2015р.	2016р.	2017р.
Продукція сільського господарства	107,5	140,6	118,5	111,0	86,5	133,9	170,4	115,0	98,8
Продукція рослинництва	107,8	143,2	118,8	110,0	84,5	135,0	171,9	115,1	99,1
Соняшник	145,9	159,3	110,0	107,6	83,0	131,7	194,0	115,9	100,9

**Джерело: Розраховано за даними державної служби статистики України*

Індекси цін реалізації продукції сільського господарства сільськогосподарськими підприємствами з 2015 року мають тенденцію до зменшення. Найбільший індекс ціни від реалізації соняшнику становить 194,0% у 2015 році.

Насіння соняшнику користується сталим попитом, що доводить його високу ліквідність. Виробництво даної культури є досить рентабельним для сільськогосподарських товаровиробників і не потребує значних додаткових

затрат. Саме тому все більшого значення набуває науково обґрунтоване дотримання сівозміни у процесі вирощування соняшнику.

Євроінтеграція екологічної політики є одним із ключових стратегічних шляхів сприяння збалансованому екологічно безпечному розвитку виробництва, оскільки така інтеграція створює відповідні умови для узгодження екологічної політики з галузевими політиками, досягнення скоординованості на різних рівнях прийняття рішень і забезпечення прозорості та участі громадськості у формуванні та реалізації екологічної політики.

Список використаних джерел

1. Дяченко О.В. Шляхи підвищення урожайності соняшнику в умовах сучасних інтеграційних процесів України [Електронний ресурс]. – режим доступу: www.nbuv.gov.ua

2. Жигало В.С. Виробництво зернових та олійних культур в Україні: проблеми та перспективи в умовах світової продовольчої кризи / В.С. Жигало, О.В. Сікачина; за ред. В. Артюшина. – К.: Аналітично-дорадчий центр Блакитної стрічки ПРООН, 2011.

3. Огляд ринку олійних культур: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://agrobiz.net/news1.php?news=oglyad-rinku-oliynih-kultur---uak>

4. Офіційний сайт Державної статистики України // www.ukrstat.gov.ua.

РОЛЬ І РОЗВИТОК МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Церуш К.В., здобувач вищої освіти групи Ф2/1,

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Мельник І. О.,

Миколаївський національний аграрний університет

Головним показником економічного розвитку будь-якого регіону є відповідний рівень соціальної стабільності. Ринкова економіка та малий бізнес тісно пов'язані між собою. Мале підприємництво повністю забезпечує ринок продовольчими товарам, сировиною та ін. Однак, на даному етапі економічної статистики, умови виробничої діяльності сучасного аграрного сектору є недостатньо розвиненими (великий рівень затрат, втрата продукції, залежність від природних умов). Розвиток малого бізнесу є важливим чинником у попередженні кризових ситуацій та вирішенні проблем зайнятості сільського населення та населення в цілому.

Дослідженням проблем розвитку та знаходження ефективних методів покращення економічного стану присвячено багато наукових робіт вітчизняних фахівців та зарубіжних науковців, як О.А. Устенка, С.Ф. Покропивного, М.Х. Мескона, А.Ф. Стонера Джеймса та ін.

Розвиток малих та середніх підприємств – є одним із найголовніших джерел збагачення країни та формування нових можливостей, що дають Україні вийти на новий міжнародний економічний рівень. На кінець 2015 року в Україні існувало 1973 тис. суб'єктів середнього та малого підприємництва. За статистикою, 0,1 % так і належить великим підприємствам. Відношення середніх підприємств зменшилось з 4,7% до 4,4%. Проте ,відношення малого бізнесу зросло з 95,2% до 95,5%. З них майже 83% є мікропідприємствами. За географічним положенням більшість підприємств розташовано в м. Києві – 25% , Дніпропетровській – 11,2%, Донецькі – 6,8%, Харківській – 6,7%, Львівській – 5,5% областях [1]. За результатами обстеження сільськогосподарських підприємств виявлено такі

очікування респондентів щодо стану їх ділової активності на I квартал 2018р. порівняно з попереднім кварталом: зменшились обсяги виробництва продукції с-г підприємствами; зросли ціни на с-г продукцію; уповільнились темпи зменшення кількості працівників на с-г підприємствах; знизився вплив найбільш стримуючих с-г діяльність чинників, як фінансові обмеження та погодні умови [2].

Враховуючу дані статистики, можна виділити наступні проблеми:

1. Конкурентоспроможність.

Одним із факторів, що сприяє економічно - соціальному піднесенню є утворення конкурентоспроможності на ринку. Малі підприємства здатні випускати нову продукцію швидше і якісніше тому, що швидко реагують на зміну ціноутворення, хоча науковий потенціал належить переважній частині великих підприємств [3].

2. Фінансування.

Кожне виробництво потребує фінансування та різних видів інвестування. Багато підприємств є приватними і лише незначна частина – державними. Актуальність проблеми полягає в тому, що держава не надає визначеної суми коштів на потреби та інноваційне покращення. Проте, згідно статті 15, Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого та середнього підприємництва в Україні», держава зобов'язана допомагати тим чи іншим суб'єктам малих та середніх підприємств у інформаційній, фінансовій, інноваційній, промисловій сфері [4].

3. Корупція.

Найбільше від корупції потерпають малі та середні підприємства, а саме руйнується їх економічна база. Це веде за собою ускладнення у формуванні ринкових відносин та конкурентоспроможності. Відбуваються колосальні фінансові втрати шляхом укладення не вигідних договорів. Створюється бар'єр

щодо імпорту та експорту, чиновники нехтують установленими стандартами та отримують додаткові доходи.

4. Великі податки.

Ця проблема стосується не лише малих та середніх підприємств, а й всі сфери людської діяльності. Чим гірше соціально – економічне становище тим більший обсяг податків, адже вони є основним джерелом існування держави [5]. Багато малих та середніх підприємств ведуть подвійну бухгалтерію, адже наразі дуже висока частина відраховується до єдиного фонду заробітної платні.

Шляхи виведення малих підприємств із економічної тіні: удосконалення нормативно – правових актів; покращення системи новітніх технологій; стала податкова система; професійна підготовка підприємства; створення доступу «он – лайн»; державна фінансова допомога; співтовариство з ЄС та з іншими країнами; створення нових ділових відносин; оптимізація експорту та імпорту; встановлення балансу між потребами виробництва та населення.

Виробництво зобов'язане виплачувати мінімальну заробітну платню та надавати працівникам комфортні умови для праці, які установлені стандартами. Незалежно від форми власності, підприємство надає повний медичний пакет. Право, яке закріплюється безпосередньо за самим підприємством – це встановлення премій, пільг та додаткових відпусток.

Для того, щоб розв'язати соціально-економічні проблеми, слід посилити увагу держави на підприємницьку діяльність, сформувані єдину державну політику щодо розвитку малого бізнесу. Безперечно, масова діяльність таких виробництв сприятиме зниженню безробіття. Саме малий та середній бізнес формує середній клас, що є найбільш поширеним. Ця частина населення є підґрунтям для проведення реформ та гарантує процвітання економіки України.

Список використаних джерел

1. Національна платформа МСБ // Рада підприємців при КМУ. – 2017. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.hm.radakmu.org.ua/index/print/id/4670>. – Назва з екрану.
2. Офіційний сайт державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/fin/rp/selo/selo_u/arj_selo_2018.htm. - Назва з екрану.
3. Кашуба О.М. Підприємництво в Україні : проблеми і перспективи розвитку / О.М. Кашуба // Економіка та держава. – 2015. – № 6/2015. – С. 103 – 106.
4. Європейська хартія для малого бізнесу Європи. Офіційний переклад. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>. – Назва з екрану.
5. Бердар М. М. Фінанси підприємств. Навч. посіб. — К. : Центр учбової літератури, 2010. — 352 с.

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Шмигировський Р.В., здобувач вищої освіти групи Ф2/1

Науковий керівник Альбеценко О. С. – канд. екон. наук, старший

викладач кафедри економіки підприємства

Миколаївський національний аграрний університет

Глобалізація стала найважливішою характеристикою сучасної світової системи, однією з найбільш впливових сил, що визначають перебіг розвитку нашої планети. Вона охоплює найважливіші процеси соціально-економічного розвитку світу, сприяє прискоренню економічного зростання і модернізації. У той же час глобалізація породжує нові суперечності і проблеми у світовій

економіці. Зараз усі країни світу різною мірою охоплені процесом глобалізації [1].

У сучасній науковій літературі глобалізація розглядається як масштабний і динамічний процес, що має різні сфери та складові. Зокрема, у широкомурозумінні глобалізації можна виділити економічну, екологічну, освітню, інформаційну, управлінську та інші складові. Всі вони досить самостійні масштабні процеси, але одночасно відбуваються взаємовплив зазначених глобалізаційних складових. У виявленні сутнісного значення поняття економічної глобалізації в науковій літературі одночасно зберігається чимало розбіжностей. Однак усієдині у тому, що глобалізація полягає в поглибленні взаємозалежності національних економік, формуванні та поширенні характерних (всесвітніх, загальних) підходів до виробництва, розподілу та споживання економічних благ [1].

На теперішній час у світі сформувалося три міжнародних економічних центри, які є основними глобалізаторами у формуванні групових інтересів держав. Такими центрами міжнародного масштабу прийнято вважати американський на чолі із США, західноєвропейський, представлений Європейським Союзом, та східноазіатський, провідну позицію в якому займає Японія. Ці міжнародні економічні центри розвитку глобалізації відіграють роль не тільки реалізаторів групових інтересів країн, що входять до їх складу, а й захисників їхніх інтересів на міжнародних ринках, створюючи сприятливі умови для просування товарів і послуг, використання нових ресурсозберігаючих технологій [2].

У глобальних економічних мережах, що значно впливають на розвиток загальноекономічної діяльності, ключові позиції займають, як відомо, транснаціональні корпорації (ТНК). На теперішній час у світі існує понад 60 тисяч ТНК, більшість штаб-квартир яких розташована в США, Японії, країнах Західної Європи. Через ТНК відбувається активне підключення до процесів глобалізації первинних ланок виробництва, забезпечується зайнятість населення, опанування нових технологій, ринків збуту, залучення

іноземних інвестицій тощо. Україна, як і багато держав з перехідною економікою, перебуває в зоні периферії або напівпериферії стосовно входження до міжнародних економічних мереж [2].

Отже, глобалізація – це складний процес формування цілісної системи сучасного світового господарства на основі транснаціонального розподілу праці, для якого характерне посилення нерівномірності економічного розвитку. Україна, як і багато держав з перехідною економікою, поки що знаходиться осторонь цих процесів.

Список використаних джерел

1. Вплив глобалізації на розвиток регіонів [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://econtlaw.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/01/1-62-76.pdf>
2. Вплив глобалізації на розвиток економіки України та її регіонів / Т.В. Пепа, В.Л. Троян // Продуктивні сили і регіональна економіка. — 2008. — Ч. 1. — С. 12-17. — Бібліогр.: 4 назв. — укр.

ОСОБЛИВОСТІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Щукін Д.В.

аспірант кафедри фінансів, банківської та страхової справи

Міжрегіональна академія управління персоналом

Впровадження антикризового управління є необхідною умовою ефективного і стабільного функціонування підприємництва, це передбачає, що розробка стратегічних підходів до розвитку підприємництва функціонально спрямована на забезпечення його динамічного розвитку та, відповідно, розвитку підприємству довгостроковому періоді.

Водночас, ефективність процесу антикризового управління діяльністю підприємства в умовах глобалізації значною мірою залежить від розуміння сутності глобалізації та засад, за якими здійснюється процес стратегічного управління власниками та керівниками промислового підприємства, що і спричинило необхідність поглибленого наукового розгляду вищевказаних питань.

Значний внесок у дослідження різних аспектів щодо дослідження антикризового управління та його сутності внесли такі зарубіжні та вітчизняні науковці: Р. Акофф, І. Ансофф, К. Боумен, У. Глук, Л. Джаух, Т. Коно, Г. Мінцберг, Д. Пірс, М. Портер, Р. Робертсон, А. Стрікланд, А. Томпсон, Р. Форестер, К. Хаттен, Д. Хігінс, О. Віханский, А. Гладілін, А. Зуб, А. Казанцев, В. Катькало, М. Круглов, С. Кузнецов, В. Марков, А. Нікітін, В. Парахін, Л. Раменський, Л. Ушвинський, Л. Довгань, С. Оборська, М. Саєнко, З. Шершньова та інші.

Метою та завданнями дослідження є розробка підходів до визначення особливостей антикризового управління діяльністю підприємства в умовах глобалізації.

Управління діяльністю будь-якого підприємства повинно здійснюватись на антикризових засадах, повинно мати системний, неперервний, превентивний характер. В підтвердження цього можна привести позицію науковців, які зазначають, що будь-яке управління повинно бути антикризовим – побудованим на врахуванні ризику та небезпеки кризових ситуацій [1]. Таким чином, якщо криза та ризик є об'єктивною реальністю, то антикризове управління є об'єктивною необхідністю.

Антикризове управління діяльністю підприємства має бути спрямоване на попередження або мінімізацію ймовірних негативних наслідків кризи за допомогою відповідного інструментарію, механізмів, специфічних заходів, які мають антикризовий характер, що можливо зробити шляхом підсилення, поєднання системи управління діяльності будь-якого суб'єкта на всіх її

етапах антикризовою складовою, механізмами антикризового управління. Автори зазначають, що «стратегія антикризового управління є вбудованим стабілізатором розвитку, який починає діяти у випадках перших ознак несприятливих змін, а в певних випадках і превентивно» [2].

З огляду на вищевикладене, концепції антикризового управління діяльністю підприємства в умовах глобалізації мають бути притаманні такі особливості:

по-перше, антикризове управління є складним управлінським процесом діяльності підприємства;

по-друге, антикризове управління повинно здійснюватись на стратегічних засадах, бути спрямоване на постійне упередження ризиків та кризових явищ або швидке їх подолання, діяти протягом всього періоду функціонування підприємства;

по-третє, антикризове управління повинно мати комплексний, системний характер, вирішувати не тільки стратегічні, довгострокові, а й тактичні, оперативні завдання;

по-четверте, антикризове управління повинно здійснюватись з урахуванням внутрішніх та зовнішніх відносин, які виникають протягом всього процесу управління, ймовірного зовнішнього впливу.

Діяльність будь-якого підприємства завжди пов'язана з ризиками, одна частина з яких може мати постійний характер і постійно утворювати потенційні загрози для діяльності підприємства, інша – має непостійний, ситуаційний характер і може виникати за умови певних причин, чинників та обставин. Водночас, залежно від виду економічної діяльності види, обсяги та особливості ризиків можуть змінюватись. При цьому, промислові підприємства, в особі їх власників та менеджменту, щоденно повинні вирішувати завдання мінімізації та уникнення ризиків, усунення негативних наслідків ризиків в умовах глобалізації.

Список використаних джерел

1. Ризик-менеджмент інновацій : монографія / Т. А. Васильєва, О. Н. Діденко, А. А. Єпіфанов [та ін.]. – Суми : Ділові перспективи, 2005. – 260 с.
2. Семенова К. Д., Тарасова К. І. Ризики діяльності промислових підприємств: інтегральне оцінювання. Монографія / К. Д. Семенова, К. І. Тарасова. – Одеса : ФОП Гуляєва В.М., 2017. – 234с.

СЕКЦІЯ 4

ДЕМОГРАФІЧНІ ТА МІГРАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

МОЛОДІЖНИЙ РАДИКАЛІЗМ

Баран Є.В., здобувач вищої освіти

Науковий керівник – Мельник І.О., канд. екон. наук, доцент

Миколаївський національний аграрний університет

Радикалізм (англ. *radicalism*, від лат. *radix* — «коріння») — духовна настанова та спосіб мислення, наслідком якого є рішуча дія, що послідовно і прямолінійно прямує до наміченої мети, відкидаючи будь-який компроміс. Радикалізм проявляється в різних сферах: політиці, філософії, етиці, релігії, тощо, як напрям, який повністю не погоджується з панівними поглядами.

Поняття «радикалізм» виникло в Британії під впливом Великої Французької Революції. Ватажок британських вігів Чарльз Фокс першим вжив слово «радикали» для позначення прихильників рішучого розриву з минулим і «докорінних» змін в європейських державах за прикладом Франції.

У 19 ст. радикалізм ідентифікували з демократичним крилом лібералізму, що, на відміну від поміркованого, виступав за скасування майнового цензу та поширення виборчого права, відокремлення церкви від держави, соціальні реформи. В більшості країн Європи виникли радикальні партії. Найвідомішою з-поміж них була французька радикальна партія (Жорж Клемансо), що поєднувала республіканство, лаїцизм, націоналізм і соціал-реформізм.

Практична та ідеологічна політична орієнтація, метою якої є принципова зміна суспільства і політичної структури засобами рішучих, кардинальних дій. Радикалізм протилежний консерватизму, поміркованості, традиціоналізму: «Радикалізм як соціально-політичний феномен є специфічним типом мислення та комплексом рішучих безкомпромісних дій, орієнтованих на оновлення суспільних відносин шляхом революційної трансформації базових засад суспільства».

Специфічна ціннісно-нормативна орієнтованість радикалістських ідеологічних доктрин актуалізує наукові праці розробників теорії контркультури (Ю. Давидов, Дж. Йінгер, Г. Маркузе, А. Мельвіль, Л. Мельникова, В. Молчанов, К. Мяло, І. Роднянська, Т. Роззак, Ч. Рейч). Стрімке поширення радикалістських тенденцій у сучасному молодіжному середовищі зумовлює значущість наукових розробок, присвячених осмисленню ціннісних орієнтацій, політичної комунікації, демократичної політичної культури сучасної молоді (В. Андрущенко, О. Бабкіна, В. Бебик, М. Бойчук, Є. Бородін, І. Варзар, В. Вашкевич, О. Голобуцький, М. Головатий, В. Головенько, В. Горбатенко, С. Денисюк, В. Денисенко, М. Дмитренко, А. Карнаух, О. Корнієвський, В. Корнієнко, В. Котигоренко, М. Остапенко, М. Перепелиця, Ю. Шайгородський, В. Якушик та інші). Для сучасної політичної науки актуальним залишається дослідження ідеологічних аспектів політичного радикалізму та екстремізму. Аналіз цих явищ в ідеологічному вимірі обумовлюється актуалізацією форм політичної соціалізації та політичної участі, характерних для перехідних суспільств, які перебувають у стані системної кризи. Вияви радикалізму й екстремізму зазвичай спричинені фрагментарністю політичної культури, деформаціями у сфері міжнаціональних та етноконфесійних відносин, поширенням соціальнопротестних ідей серед депривованих прошарків населення.

Дослідження особливостей, тенденцій і закономірностей поширення політичного радикалізму та екстремізму в молодіжному середовищі України є вагомим науково-теоретичним і прикладним проблемом. Ефективність її

вивчення передбачає насамперед аналіз ідейно-культурних джерел, специфічних чинників та механізмів ескалації, що уможливить декодувати ідейні настанови й ідеологічні постулати вітчизняного політичного радикалізму, з'ясувати сутність символічних вчинків екстремістських угруповань, які мають відверто антиправовий характер. Це дасть змогу визначити параметри і значущі тенденції впливу на молодіжну свідомість радикалістських настанов, алгоритмізувати особливості екстремального мислення для розроблення і реалізації ефективної системи превентивних заходів із боку вповноважених органів держави, спрямованих на виявлення, запобігання та протидію виявам політичного радикалізму й екстремізму.

У межах культурологічного підходу явища молодіжного радикалізму та екстремізму розглядаються крізь призму субкультурних теорій і концепцій, що виходять із гіпотези про фрагментацію культурного ядра. Західноєвропейські й американські культурологи (М. Брейк, Ф. Джефферсон, Дж. Кларк, С. Коен, Х. Пілкінгтон, Б. Робертс, Д. Хебдідж, С. Холл, Т. Хюбнер та інші) схильні розглядати суб'єкти молодіжного радикалізму як спільноти, що мають власну світоглядну систему, сформований стиль 12 маніфестації в реальному житті, систему комунікацій і подібне.

Об'єктом вивчення сучасних дослідників культурницького складника політичного радикалізму та екстремізму (О. Аксютіна, А. Іпполітова, С. Кожевникова, А. Чечева, Т. Шеметова, Т. Щепанська та інші) є проблеми формування світоглядних орієнтирів, стильових маніфестацій, систем кодифікацій значущої інформації молодіжних течій. У межах правового підходу дослідники акцентують увагу насамперед на кримінологічних аспектах молодіжного радикалізму й екстремізму. Політико-правова сутність цього явища в дослідженнях М. Алпесової, І. Білоус, В. Боярова, П. Вознюка, С. Воронцова, В. Головка, М. Гуцало, М. Ларкіна, М. Паламарчука, Б. Петренка, О. Ростокінського, К. Сазанової, Р. Тамаєва, С. Фридинського, К. Чумарової, М. Шутого та інших показана як комплексне кримінальне діяння, що передбачає загрозу життю і здоров'ю громадян, може призвести до

блокування діяльності установ державної влади, місцевого самоврядування, масових заворушень тощо. Особливу суспільну небезпеку екстремізму ці автори пов'язують із його можливими трансформаціями в терористичну діяльність. Вагому роль у скоєнні таких злочинів відіграють незаконні воєнізовані формування, на чому особливо наголошують П. Агапов, І. Морозов, А. Хлебушкін та інші.

Поширення радикалістських настанов та екстремістських настроїв у молодіжному середовищі характеризують певні особливості. Поступове відчуження депривованої частини молоді від соціуму спричинює появу неформальних груп та ініціатив, субкультурних спільнот, що може сприяти зростанню економічної підприємливості, реалізації себе в різних формах творчості. Разом з тим, ці тенденції можуть також спричиняти звернення молодих людей до деструктивних політизованих соціальних практик. Сьогодні особливо небезпечною видається тенденція залучення молоді до діяльності радикальних рухів та екстремістських угруповань. Домінування в їх складі молодих осіб свідчить про те, що у віці від 18 до 35 років у свідомості найлегше формується екстремістський потенціал, що об'єктивно виникає з невизначеності та нестабільності соціальної ролі й статусу молодої особистості. Така трансформація у різні форми екстремістської практики пов'язана зі впливом низки кризових соціальних чинників. Поглиблення системної кризи обумовлюється, насамперед, транзитивністю сучасного українського суспільства, що спричинює десинхронізацію політичних і соціально-економічних процесів, правову дезорієнтованість населення. Відтак актуалізація радикалістських ідей та екстремістських практик є загальним закономірним наслідком розвитку пореформеного українського суспільства, що характеризується фрагментарністю політичної культури, поглибленням соціально-економічних суперечностей, корозією ціннісно-нормативної системи та правовою невизначеністю норм політичної поведінки і політичної участі населення.

Список використаних джерел

1. Молодіжні субкультури, контркультура та антикультура: особливості співвідношення, взаємодії та полярності у політичних процесах [Текст] / Є. О. Васильчук // Гілея: наук. вісн. : зб. наук. пр. / гол. ред. В. М. Вашкевич. – К. : ВІР УАН, 2012. – Вип. 61 (№6). – С. 677–683.
2. Особливості взаємодії молодіжних субкультур та сучасного інформаційного суспільства, О. Ю. Павлова 31 // Вісник державної академії керівних кадрів культури і мистецтв. – 2012. – № 4. – С. 214–217. (0,5/0,4 д.а.).
3. Культурологічні аспекти дослідження феномену молодіжної протестності, радикалізму та екстремізму. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова / [відп. ред. О. В. Бабкіна]. – К. : Вид-во Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова, 2013. – Сер. 22. – С. 76–81.
4. Особливості історико-політологічних підходів до явища молодіжного радикалізму та екстремізму . Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2013. – Вип. 60. – С. 508–514.
5. Соціально-філософські та соціологічні підходи до явища молодіжного політичного радикалізму та екстремізму. Політологічний вісник : зб. наук. пр. – К. : ВАДЕКС, 2013. – Вип. 69. – С. 125–139

БЕЗРОБІТТЯ: СУТНІСТЬ, ВИДИ ТА ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ

Біла Д. С., здобувач вищої освіти

*Науковий керівник - Олійник Т.Г., канд. екон. наук, старший викладач
кафедри економіки підприємств, Миколаївський національний аграрний
університет*

Безробіття як соціально-економічне явище, виражається коли працездатна частина населення не може реалізувати свої бажання та здібності. Воно охоплює велику кількість людей працездатного віку, які з незалежних від них причин виключені з виробничого процесу і в зв'язку з цим позбавлені можливості одержувати заробітну плату. Безробіття є наслідком переважання пропозиції праці над попитом на неї, породжує додаткові економічні та соціальні проблеми, напругу в суспільстві [1].

Ставлення до безробіття як до соціально-економічного явища не завжди було однозначним і з часом змінювалося. На початку XX ст., коли розміри безробіття у світовому масштабі були досить великі, вважалося, що воно є найбільшим соціальним злом, з яким держава повинна боротися всіма способами й методами. У середині XX ст. в умовах побудови суспільств із соціальною ринковою економікою сформувався новий погляд на безробіття як на соціальне явище, що через епізодичний характер не представляє серйозних проблем для держави.

Основними причинами виникнення безробіття є:

- 1) добровільне звільнення з метою пошуку більш сприятливого варіанта трудової діяльності;
- 2) спад виробництва на підприємствах;
- 3) зниження попиту на ряд професій та ін. [2].

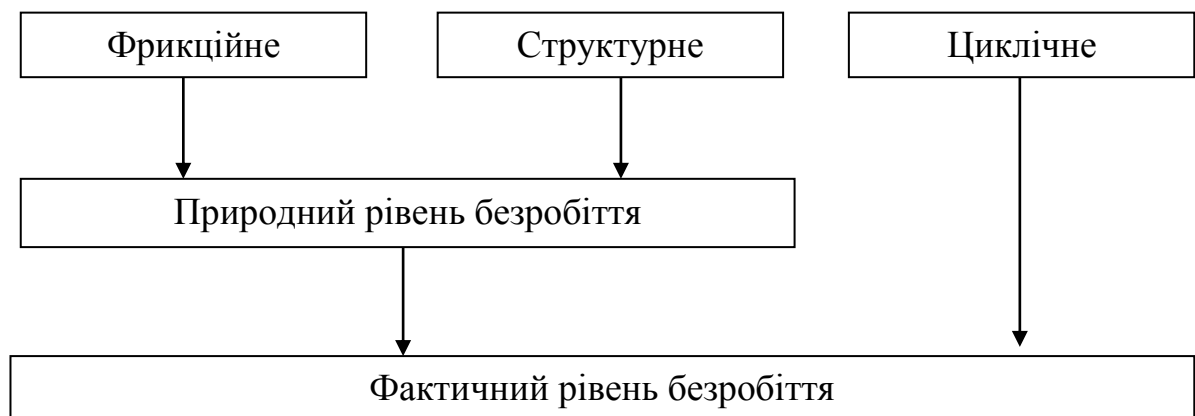

Рис. 1 Види безробіття

Незайнятість працездатного населення негативно (в економічному та соціальному плані) позначається на всьому населенні регіону, а отже, проблема безробіття потребує негайного розгляду з боку владних інстанцій та вирішення.

Безробітним, згідно Міжнародної організації праці (МОП), вважаються особи, котрі в даний момент не мають роботи чи іншого прибуткового заняття, активно шукають роботу та готові приступити до неї протягом двох найближчих тижнів [3].

Аналізуючи дані Державної служби статистики України, можемо стверджувати, що у 2018 році кількість безробітного населення у віці 15-70 років склала 1578,6 тис. осіб, що на 119,4 тис. осіб менше, ніж у 2017 році. Питома вага звільнених за власним бажанням, за угодою сторін є найбільшою і склала 38% [4].

Існує багато проблем щодо статистики безробіття в Україні, які не дозволяють об'єктивно оцінювати реалії його рівня в Україні: 1) неможливо врахувати осіб, які втратили надію отримати робоче місце і не стоять на обліку в службі зайнятості; 2) статистика не враховує часткову зайнятість, тобто ті, хто примусово знаходяться у відпустках з ініціативи керівництва, вважаються зайнятими; 3) неправдива інформація з боку безробітних. Велика кількість працівників працює без офіційного оформлення, тому майже

неможливо перевірити тих, хто отримує виплати по безробіттю й задіяний в тіньовій економіці. При цьому статистика не враховує, що саме через відсутність роботи близько 7 млн. наших співвітчизників виїхали за кордон на заробітки. Не включається до складу безробітних ні 2 млн. селян, які живуть лише із присадибного господарства, ні тих, котрі працюють на «чверть ставки», ні тих, хто мають тимчасові підробітки [5].

Незважаючи на скорочення безробітного населення у 2018 році у порівнянні з 2017 роком, владі нашої країни не можна стояти осторонь цієї важливої проблеми. Адже зайняте населення – це населення, яке є платниками податків, підвищує показник ВВП країни. Разом з тим, громадяни відчують себе реалізованими, зменшується потреба у виплаті допомоги безробітним від держави, покращується кримінальне становище в країні.

Отже, враховуючи усе вище зазначене проблему безробіття дійсно можна назвати глобальною, адже вона не є самостійною, а веде за собою низку соціально-економічних проблем.

Список використаних джерел

1. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудова відносини: Підручник / О.А. Грішнова. – 5-те вид., оновлене. – К. : Знання, 2011. – 390 с.
2. Навчальні матеріали онлайн. – Причини, види та показники безробіття [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/12800528/ekonomika/prichini_vidi_pokazniki_bezrobittya
3. Причини та види безробіття [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.polit-sovet.com/articles/parallelnaya-ukraina/prichini-ta-vidi-bezrobittya-167.html>
4. Статистична інформація Державної служби статистики України. – Ринок праці. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Гальків Л.І. Втрати людського капіталу: чинник безробіття/ Л.І. Гальків // Економіка і регіони. – 2009. – С.110-113.

СТАН ДЕМОГРАФІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Бойко О.А., здобувач вищої освіти групи Ф2/1

Науковий керівник- Альбещенко О. С., канд. екон. наук, старший

викладач кафедри економіки підприємства

Миколаївський національний аграрний університет

Зниження рівня народжуваності до кризової позначки є головною причиною демографічної кризи в Україні. На сьогоднішній день Україна вже перетнула межу зниження народжуваності, що призводить до незворотнього руйнування демографічного потенціалу України, до втрати умов для відновлення населення країни.

Аналіз сучасної демографічної ситуації, свідчить про поглиблення демографічної кризи, більш інертної та практично некерованої, негативні наслідки якої для подальшого розвитку країни важко передбачити [1].

Дослідженням даного питання займалися такі вчені, як Г.І. Новицький, Ф.І. Чуманський, О.І. Ригельман, Я.А. Рубана. Суттєве значення для вивчення демографічної ситуації мали методичні розробки й конкретні дослідження вітчизняних вчених - А.І. Якобія, М.І. Тезякова, М.С. Уварова, М.П. Діатропова.

Істотне прискорення процесу зниження рівня народжуваності України відбулося на початку 90-х у зв'язку з різким зниженням рівня життя громадян. Найшвидший темп скорочення чисельності населення припадає з 1993 до 1995 років. Це був період стрімкої інфляції і викликаного нею зниження реальних доходів населення, а також зростання безробіття у зв'язку із зупинкою тисяч підприємств. Перший національний Всеукраїнський перепис населення відбувся в Україні 5 грудня 2001 року (попередній було проведено у 1989 році – коли Україна ще перебувала у складі СРСР. За

період між двома переписами загальна кількість населення України скоротилася на 3291,2 тис.осіб, або на 6,3%[2].За даними переписів, з 1989 до 2001 р. частка міських жителів майже не змінилася, понад дві третини населення України проживає в міських населених пунктах. Чисельність населення за оцінками Державної служби статистики України станом на 1 травня 2017 року склала 42 млн. 502 тис.осіб [3].

Демографічна ситуація в Україні набула характеру гострої демографічної кризи, основні ознаки якої – несприятливі зміни не тільки у кількості, а й, безпосередньо, здоров'ї населення. Сучасну демографічну ситуацію можна визначити як кризову саме тому, що спостерігається істотне погіршення здоров'я людей, що виявляється у зниженні середньої тривалості життя. Мають прогресуючий характер показники погіршення здоров'я дітей і підлітків. Причиною тому є радіоактивне і техногенне забруднення атмосфери, ґрунтів, водойм у більшості областей. Наслідком цього є зниження народжуваності, зростання потворності серед новонароджених, поширення спадкових хвороб тощо. Такий стан викликаний перш за все, недостатнім фінансуванням медичної галузі й неспроможністю останньої своєчасно і якісно надавати медичну допомогу населенню[4].

За даними смертності від серцево-судинних хвороб Україна ділить останнє місце в Європі з Болгарією, утричі випереджаючи розвинені країни. Поширеність хвороб серед населення протягом останніх 10 років зросла на 38% [5].

З метою поліпшення демографічної ситуації державі необхідно спрямувати соціально-економічну політику на розв'язання найгостріших проблем: стимулювання народжуваності, підвищення медичного обслуговування, посилення охорони та оплати праці, поліпшення побутових умов і впровадження здорового способу життя, створення широкої мережі державних та недержавних служб соціальної допомоги. Державі необхідно робити акценти не на кількісних, а на якісних параметрах демографічного відтворення. Необхідно сконцентрувати зусилля на

вирішенні поточних і стратегічних завдань – економічному забезпеченні відтворення населення, належному соціальному захисту сімей з дітьми та осіб похилого віку, поліпшенні екологічної ситуації, зниженні виробничого та побутового травматизму, популяризації здорового способу життя, забезпеченні доступності якісної медичної допомоги та освіти, що, зрештою, стане вагомим підґрунтям для переходу до сучасного режиму відтворення населення і підвищення тривалості повноцінного активного його життя.

Список використаних джерел

1. Рівень життя населення України / Інститут демографії та соц. дослідж., Держ. ком. статистики України; За ред. Л. М. Черенько. – К.: ТОВ «Видавництво «Консультант», 2006.– 428 с.
2. Державна статистика України. – Режим досуп: www.ukrstat.gov.ua
3. Статистичний портал. –Режим доступу: www.ukrcensus.gov.ua
4. До питання про концепцію національної демополітики в Україні: Демографічні дослідження. – Вип.18. – К.: Ін.-т економіки НАН України, 2004. – С.40-41.
5. Концепція демографічного розвитку України на 2005-2015 роки. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.

ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Демчишин В.Д. - здобувач вищої освіти групи Б-3/1

Науковий керівник — Горобченко О. А. – канд.екон.наук, доцент кафедри економіки підприємств.

Чисельність постійного населення України на 1 січня 2018 року, за оцінкою, становила 42,481 млн. осіб. З них 31,123 млн. осіб (73,5%) -

жителі міських поселень і 11,358 млн. осіб (26,5%) - жителі сільської місцевості.

Україна залишається переважно урбаністичною країною, з чисельною перевагою міського населення над сільським: 32 млн. 754 тис. городян (або 67,2%) проти 15 млн. 883 тис. (або 32,8%) сільського. Найменш сільськими є такі області України, як Дніпропетровська - 17%, Харківська - 21%, Запорізька - 24% (селян). Найбільш сільськими є Тернопільська і Закарпатська області - по 59% сільського населення, Івано-Франківська і Чернівецька - по 58%, Вінницька - 56% і Рівненська - 55%. Водночас найвищий рівень урбанізації в Донецькій області, в якій мешканці міста становлять 90% населення, Луганській - 86% та Дніпропетровській - 83%.

У структурі населення України 53,8% складають жінки і 46,2% - чоловіки. Зі зростанням питомої ваги чисельності чоловіків у структурі населення продовжуються позитивні зрушення (які спостерігаються з 2009 року) у співвідношенні статей.

Основний чинник формування статеві структури населення країни - смертність чоловіків та жінок. Щороку народжується хлопчиків більше, ніж дівчаток. Так, у 2017 році від загальної кількості народжених хлопчиків народилось 51,6%, а дівчаток - 48,4%, або ж на 100 дівчаток припадало 107 хлопчиків.

В Україні населення поділяють на три вікові групи - молодшу за працездатну, працездатну (чоловіки у віці 16-59 років, жінки 16-54 роки) та старшу за працездатну. Кількість молодшої вікової групи є низькою, що пояснюється різким скороченням народжуваності населення. Частка людей працездатного віку серед міських і сільських жителів різна: сільське населення налічує значно менше людей працездатного віку, ніж міське. Це ще раз засвідчує гостру демографічну ситуацію в українських селах, тобто низьку частку людей працездатного віку, зростання дефіциту трудових ресурсів. Частка старшої за працездатну групу населення найвища на селі

(майже третина сільських жителів). Що стосується міських поселень, то тут люди у старшому за пенсійний вік становлять близько п'ятої частини всіх їх жителів.

Середня тривалість життя населення України становить 67 років, у тому числі чоловіків - 61 рік, жінок - 73 роки. Це дуже низькі показники порівняно з розвинутими країнами Європи.

Для сучасної демографічної ситуації характерне поступове старіння населення України. Внаслідок постійного зниження народжуваності впродовж останнього століття, частка дітей знизилась з приблизно 40% до 15%.[2]

На інфекційні недуги щороку в країні хворіють 10 - 12 млн осіб, тобто кожний п'ятий житель України. Темпи зростання смертності від інфекційних хвороб в 1,2 раза перевищують відповідні показники загальної смертності.

Високі темпи смертності зумовлені також захворюванням на туберкульоз, який називають хворобою бідності і який, безперечно, викликаний нинішнім станом соціально-економічного розвитку, низьким життєвим рівнем переважної більшості населення.

З 1991 року серед населення України смертність перевищила народжуваність, а в 1993 році природний спад досяг вже 180 тис. чоловік. Найвищий рівень народжуваності в Україні спостерігався у 1925 - 1926 роках. Відтоді почалося систематичне зниження народжуваності, характерне для повоєнного періоду.

Специфіка демографічних процесів в Україні (зменшення народжуваності, зростання смертності, деформація статевовікової структури населення тощо) призвела до того, що загальна чисельність найбільш продуктивної групи населення віком від 20 до 40 років постійно скорочується.

Наша держава, як і більшість європейських країн, має високу щільність населення - 80 осіб/км². Найнижчий показник щільності на

півночі, в Чернігівській області - 39 осіб/км². Найвищий – у Київській області - 155 осіб/км². Східні області мають дещо вищий за середній показник - 90 осіб/км².

Отже, демографічні процеси не можуть залишатися без уваги держави, оскільки вони торкаються найважливіших сфер життя людей і рівня економічного розвитку країни.

Демографічна політика України в сучасних умовах повинна бути направлена не тільки на стимулювання народжуваності, але і на зміцнення сім'ї, підвищення матеріального добробуту людей, зниження захворюваності і смертності.[1]

Список використаних джерел

1. Захоруг Т. Демографічна ситуація: чому нас стає менше? // Україна і світ – 2003. – 113-119 с.
2. Статистичний щорічник України за 2018р. -К.: Техніка, 2018-645с.

МІГРАЦІЙНІ НАМІРИ ФАХІВЦІВ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ

Зінгаєва Н.Є. – асистент кафедри менеджменту та маркетингу

Миколаївський національний аграрний університет

Україна є одним з лідерів серед виробників та експортерів зерна, олійних культур, цукру та іншої продукції. Але для підтримання сільськогосподарського потенціалу Україні бракує фахівців. За даними ООН, чисельність населення України до 2050 р. зменшиться на 15 млн. осіб. Провідну роль у цій проблемі відіграє не стільки дефіцит спеціалістів, а скільки зовнішня міграція населення. Згідно експертних даних, основна проблема еміграції наступних років буде обумовлена відтоком

кваліфікованої молоді – як репродуктивної частини населення та висококваліфікованої робочої сили, за яку ведуть активну боротьбу розвинені держави на світовому ринку праці.

Аспекти формування кадрового потенціалу розкриваються в роботах зарубіжних дослідників: М. Альберта, К. Меллера, М. Мескона, Ф. Хедоурі, Л. Меулендейкс та інших. Проблеми формування кадрового потенціалу в аграрному секторі України досліджували вітчизняні вчені: Т. Ю. Базарова, А. В. Бачурін, О. О. Бендесюк, Л. В. Бондаренко, В. С. Васильченко, О. А. Грішнова, В. В. Онікієнко, В. М. Якимів, та інші.

Міграційний потенціал в найбільш загальному розумінні може трактуватись як частка населення з певним рівнем психологічної готовності до виїзду, яка характеризується прийнятим, але не реалізованим рішенням про переїзд [1, с.15-16].

В процесі формування кадрового потенціалу аграрної сфери виникають певні проблеми, а саме: 1) сільське господарство тісно пов'язане з сільською місцевістю, яку характеризує неналежний рівень розвитку соціальної інфраструктури – зменшення закладів медичного обслуговування та низький рівень їх послуг, скорочення закладів освіти, відсутність забезпечення житлом, низький рівень заробітних плат в сільському господарстві. Більшу частину молоді приваблює життя у великих містах, з їх різноманіттям розваг, заходів і можливостей; 2) образ, який асоціюється у багатьох із зовнішнім виглядом працівника сільського господарства, програє іміджу бізнесмена, юриста або лікаря. Звичайно ж, це дуже індивідуально, але в цілому брудний спецодяг не здається настільки привабливим, як модний діловий костюм, суддівська мантия або навіть безглуздий лабораторний халат; 3) не такий видимий зв'язок науки і практики в сільському господарстві, як в інших сферах. І якщо, наприклад, у вас немає ніякої освіти і можливості знайти іншу роботу, найпростіше, що ви можете зробити для виживання стати фермером. Тоді як робота в сфері медицини, економіки або права передбачає наявність певного рівня освіти, оскільки вони спочатку були тісно пов'язані з

наукою. Той факт, що сільським господарством може займатися будь-хто, без будь-якої спеціальної освіти негативно впливає на його імідж у суспільстві.

Ці фактори змушують фахівців аграрної сфери шукати більш привабливі умови праці. І знаходять їх за межами нашої країни. Головна проблема полягає в тому, що ми втрачаємо кваліфікованих працівників в сфері саме сільського господарства, а закордонні підприємства, установи, організації, в більшості випадків, отримують працівників в сфері інших послуг (перукар, косметолог, прибиральниця, ІТ послуги).

На нашу думку, вирішити проблеми формування кадрового потенціалу в сільському господарстві може допомогти соціальна реклама на тему важливої ролі цієї галузі в повсякденному житті кожного з нас. Деякі люди, а особливо сучасна молодь перестали бачити зв'язок між продуктами харчування і сільським господарством, купуючи їжу в супермаркетах. В їх сприйнятті продукти повністю втратили будь-який зв'язок з «землею», і завдання соціальної реклами повернути поважне ставлення до сільського господарства та його працівників. Це не стільки завдання вузів, скільки відповідальність урядів.

Не на останньому місці стоїть покращення інфраструктури сел. Для вирішення цієї проблеми ми пропонуємо в Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року [2] (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1437-р) приділити увагу варіанту розвитку аграрного сектору економіки, який передбачає визначення, розроблення та імплементацію напрямів розвитку аграрного сектору економіки в рамках Програми на основі оптимізації його виробничої і соціальної інфраструктури, а саме: визначити пріоритетними для фінансування сферу освіти на селі (в т.ч. розробити програми підвищення кваліфікації учителів, комп'ютеризації шкіл та забезпечення їх необхідним транспортом); покращити якість медичного обслуговування у сільській місцевості; розпочати розвиток мережі сільських бібліотек, закладів культури тощо.

Змінити ставлення до професії фермера допоможуть різноманітні просвітницькі заходи та роз'яснення специфіки роботи сільськогосподарських дослідників або агрономів.

Перелічені заходи дозволять суспільству отримати більш повну інформацію про сільське господарство, про його здобутки і проблеми, про його важливість в житті кожного з нас, кожен день, покращить імідж професії фермера в очах нашої молоді.

Список використаних джерел

1. Кіпень В. П. Міграційний потенціал України в контексті візового режиму ЄС: Аналітичний звіт / В. П. Кіпець, М. В. Авксентьєв. –Донецьк, 2011. – 19 с.

2. Міністерство аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт / Міністерство аграрної політики та продовольства України. – К. : Міністерство аграрної політики та продовольства України, 1997. – Веб-сайт. – Режим доступу : <http://www.minagro.gov.ua/apk?nid=24198>

3. Agricultural Higher Education in the 21st Century: Student view on attractiveness & employability [Електронний ресурс] / L. Meulendijks. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу : <https://www.iaasworld.org/agricultural-higher-education-in-the-21st-century-student-view-on-attractiveness-employability>.

ДЕМОГРАФІЧНА ТА МІГРАЦІЙНА ПРОБЛЕМА РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Коваль П.О., здобувач вищої освіти групи Ф2/1

Науковий керівник Альбеценко О. С. – канд. екон. наук, старший

викладач кафедри економіки підприємства

Миколаївський національний аграрний університет

Постановка проблеми: демографічні та еміграційні проблем регіонів України, їх суть виникнення та їх загроза.

Мета дослідження : визначити глобальність демографічної та міграційної проблеми регіонів України, а також плани для їх уникнення.

Завдання дослідження : показати демографічні та еміграційні ситуації України в таблицях, та вивчення самої проблеми даної ситуації регіонів.

На сьогоднішній день в умовах глобалізації, міграційні процеси України набувають мало того що величезних масштабів, так і ще вони характеризуються економічною нерівномірністю (асиметричністю) розвитку регіонів України.

Демографічна ж ситуації України так і її регіонів значно тяжка, що є всі підстави вбачати в Україні демографічну кризу. Скорочення чисельності населення , виїзд молодого покоління за межі країни, регіонів в більш розвинені міста , країни , що призводить до нерівномірної демографічності як країни так і її регіонів.

У демографії використовується чотири взаємодоповнюючих джерела інформації про населення: переписи, поточний облік демографічних процесів, спеціальні вибіркові демографічні обстеження та реєстри, списки й облік населення[1].

Зростає кількість регіонів, в яких переважає депопуляція. На низькому рівні народжуваність, що спричинене зменшенням кількості зареєстрованих шлюбів, і збільшенням кількості розлучень. Низький рівень життя із за

погіршення стану навколишнього середовища, збільшенням рівня захворюваності і смертності.

Ситуація в країні у соціально-демографічному аспекті потребує рішучих заходів, оскільки розвиток таких тенденцій призведе через 15—18 років до значного зниження чисельності осіб працездатного віку за значного збільшення осіб старшого непрацездатного віку, що буде вкрай обтяжливо для суспільства.

Чисельність наявного населення			
			(осіб)
	2012 ¹	2013 ¹	2014
УКРАЇНА	45 633 637	45 553 047	45 426 249
Міське населення	31 381 244	31 378 639	31 336 623
Сільське населення	14 252 393	14 174 408	14 089 626

Необхідно зменшити рівень нинішньої демографічної проблеми. По-перше, щодо створення ефективних робочих місць у нашій країні для розширення можливостей самозабезпечення людей за рахунок найманої праці, і по-друге, щодо розвитку всієї інфраструктури, потрібної людині для гідного життя і народження нащадків. Ця проблема може бути вирішена тільки комплексними дослідженнями задля визначення пріоритетів розподілу державних коштів.

Еміграційні проблеми є складником демографічної ситуації України і її регіонів. Вони впливають на характер демографічної проблеми.

Міграції – масштабні переміщення населення через кордони країни , регіонів в інші , зі зміною місця проживання. Вони бувають : внутрішні – переміщення в країні меж регіонами , областями і т.д. , і зовнішні – переміщення населення між країнами .

Динаміка міграційних рухів населення Хмельницької області у 2005–2015 рр., осіб

Рік	Міждержавна міграція			Міжрегіональна міграція		
	кількість прибулих	кількість вибулих	приріст (скорочення)	кількість прибулих	кількість вибулих	приріст (скорочення)
2005	609	621	-12	7843	10801	-2958
2006	604	571	33	8153	10168	-2015
2007	612	562	50	8243	9127	-884
2008	636	452	184	8444	9439	-995
2009	580	335	245	8181	8764	-583
2010	529	321	208	8548	9359	-811
2011	724	301	423	8413	9967	-1554
2012	575	295	280	8719	9725	-1006
2013	387	155	232	8160	9331	-1171
2014	652	275	377	7602	7952	-350
2015	481	252	229	Усі потоки міграції		
				22350	22524	-174

[3]

У 2014 р. в Україні виникає нова хвиля міграції – внутрішньо переміщені особи з тимчасово окупованої території та районів проведення антитерористичної операції. За даними Державної служби України з надзвичайні ситуацій станом на кінець березня 2017 р. їх кількість становила 1065 тис.осіб. За даними Мінсоцполітики їх кількість перевищує 1,6 млн. осіб. За даними ООН кількість біженців і внутрішньо переміщених осіб в Україні (з урахуванням тих, хто переїхав в інші регіони України, та тих, хто виїхав за межі країни) становить 1,8 млн. осіб. Тобто поточні тенденції ілюструють збільшення внутрішньої міграції, за якої мешканці Донбасу (та меншою мірою Криму) мігрують на підконтрольну Уряду України територію.

Головною умовою міграції між регіонами є трудова проблема та нерівномірний розподіл ВВП по регіонах країни. Якщо до 2013 р. включно в Україні (навіть попри наявність масштабної зовнішньої трудової міграції) не спостерігалось надмірної форми регіональної міграційної асиметрії, то нині вона з'явилася як наслідок руху внутрішньо переміщених осіб. Отже, ключовими напрямками міграційної політики України як засобу пом'якшення негативних проявів регіональної асиметрії міграційних процесів є ефективне залучення міграційного капіталу в економіку України та використання

людських ресурсів ВПО для покращення демографічної ситуації в регіонах, які цього потребують[4.]

Отже, на сьогоднішня демографічна та міграційна проблема регіонів України значно тяжка , і по прогнозам буде надалі ставати тяжкою. Необхідно запровадити певні умови задля поліпшення стану ,інакше через 50 років нашої країни і не буде на карті.

Список використаних джерел

1. <https://buklib.net/books/28724/>
2. <https://studfiles.net/preview/2399086/page:2/>
3. http://economyandsociety.in.ua/journal/12_ukr/82.pdf
4. https://www.idss.org.ua/avtoref/2018_Kornienko_ref.pdf

ДЕМОГРАФІЧНІ ПРОБЛЕМИ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Крилова І.Г., канд. екон. наук, доцент кафедри економіки підприємств, Миколаївський національний аграрний університет

В Україні відбувається процес депопуляції населення, що притаманно всім регіонам країни. Головна характерна риса даного явища полягає у переважанні чисельності померлих над народженими. В Миколаївській області відбувається абсолютне щорічне зменшення населення, внаслідок чого погіршуються основні демографічні показники: статеві-вікова структура населення, тривалість життя.

Проблемам відтворення населення та аналізу демографічної ситуації приділяють увагу багато вчених, серед яких, зокрема: Д. Богиня, Г.Купалова, К. Якуба та ін. При цьому зауважимо, що актуальність дослідження даної проблеми з роками тільки зростає, внаслідок поглиблення демографічної кризи. Метою нашого дослідження є окреслення основних демографічних проблем, які притаманні Миколаївській області.

Важливим показником для аналізу демографічної ситуації є природний приріст населення, який існує при умові переважання чисельності народжених над померлими. Останній приріст населення в Миколаївській області зафіксовано в 1991р., після означеного періоду відбувається щорічне природне зменшення населення (табл.1).

Таблиця 1 Природне зменшення населення Миколаївської області

Роки	Кількість народжених, тис.осіб	Кількість померлих, тис.осіб	Приріст (зменшення), тис.осіб	К д
1990	18,4	16,1	+2,3	0,87
1991	17,5	17,2	+0,3	0,98
1995	13,8	20,5	-6,7	1,48
2000	10,3	20,2	-9,9	1,96
2005	10,9	20,3	-9,4	1,86
2010	12,8	18,7	-5,9	1,46
2017	10,1	16,9	-6,8	1,67

Джерело:[1].

Коефіцієнт депопуляції (кд) перетнув граничне значення 1 та свідчить про те, що в 2017р. померло більше, ніж народилось на 67%. Зауважимо, що протягом 1990-2017рр. найбільш вагомою причиною смертності населення регіону є «хвороби системи кровообігу» (приблизно 60% від всієї кількості померлих) та «новоутворення» (14%).

Зменшення народжуваності, депопуляція населення призвело до його щорічного зменшення (таблиця 2). Як свідчать дані таблиці чисельність населення області в 2017р. в порівнянні з 1990р. зменшилось на 191 тис. осіб. Таблиця 2 Динаміка середньорічної чисельності населення Миколаївської області

Роки	Постійне населення, осіб	В порівнянні з 1990р., осіб
1990	1 336 173	-
1995	1 341 773	+ 5600
2000	1 282 403	- 53770
2005	1 223 858	- 112315
2010	1 185 684	- 150489
2017	1 145 010	- 191163

Джерело:[1].

Слід також відмітити ще одну важливу демографічну проблему, а саме погіршення вікової структури населення – значне переважання групи осіб старше працездатного віку над віковою групою «0-16р.» та поглиблення старіння населення регіону, відповідно до наших досліджень рівень старіння (згідно типології Е. Росетта) можна визначити як «надзвичайно старе».

Підсумовуючи зазначимо, що основна демографічна проблема Миколаївської області полягає у звуженому відтворенні населення, переважанню смертності над народжуваністю.

Список використаних джерел

1. Населення Миколаївської області [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://database.ukrcensus.gov.ua>
2. Державний комітет статистики України // <http://www.ukrstat.gov.ua>

ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА СВІДОМІСТЬ ЛЮДИНИ

Луценко М. В. здобувач вищої освіти, групи ПУА5/2

Науковий керівник – Мельник І.О., канд. екон. наук, доцент

Миколаївський національний аграрний університет

Історичні передумови виникнення ЗМІ пов'язані з успіхами підприємницької діяльності, розвитком торгівлі і промисловості, переходом від аграрного до індустріального суспільства та, як наслідок, з гострою необхідністю регулярного інформування значних груп населення.

Створення супутникового зв'язку, кабельного радіо і телебачення, масове поширення комп'ютерів і Інтернету сприяли формуванню глобальних, загальносвітових інформаційних мереж і можливості поширення потрібної інформації в будь-якому куточку земної кулі.

Досвід показує, що потенційно ЗМІ здатні служити різним цілям. З одного боку, вони можуть освічувати людей, допомагати їхній компетентній участі в суспільному житті, сприяти особистісному становленню. Але з іншого, що відбувається сьогодні досить часто-духовно поневолювати, дезінформувати, іноді не бажаючи того, розпалювати масову ворожнечу, сіяти недовіру та страх [6].

Актуальними є праці дослідників присвячені аналізу різних аспектів функціонування ЗМІ в суспільстві. Зокрема, Н. В. Костенко розглядає теоретичні та методологічні засади функціонування ЗМІ, цінності і символи у масовій комунікації. Особливості діяльності ЗМІ, місце та роль мас-медіа, зокрема в українських реаліях, досліджують Л. В. Губерський, В. А. Вергун, В. Ф. Іванов, А. З. Москаленко та ін. Позитивні та негативні аспекти впливу засобів масової інформації, передусім, на молоде покоління вивчає В. Ю. Степанов.

Засоби масової інформації – це потужний чинник впливу на свідомість людей і особливо підлітків з незміцнілою самосвідомістю та несформованим світоглядом [1].

Наприклад, на думку В. Ю. Степанова ЗМІ в умовах ринку втратили свої найважливіші функції виховання молоді, формування особистості, широкої просвіти населення. Сучасні ЗМІ – це, переважно бізнес, головною метою якого є отримання прибутку. На шляху до досягнення цієї мети використовуються всі засоби, що дозволяють зацікавити велику аудиторію «споживачів». Не розвивати людину в її кращих проявах, а задовольняти її одномоментні, часто не кращі, бажання.

Все, що ми дізнаємось про наше суспільство та навіть про світ, в якому ми живемо, ми дізнаємося із ЗМІ, - вважає німецький соціолог Н. Луман. – З

іншого боку, про самі ЗМІ ми наслухалися такого, що не можемо вірити цьому джерелу. Ми упираємось їх впливу, підозрюючи, що нами маніпулюють.

Роль телебачення багатоаспектна і визначальна в багатьох випадках завдяки тому, що воно здатне певним чином конструювати специфічну соціальну реальність (чого лише варті такі передачі як «Вагітна у 16», «Кохана ми вбиваємо дітей», які на підсвідомому рівні закладають жахливі приклади викривленої соціальної взаємодії і не дають позитивних зразків для наслідування).

Підростаюче покоління формує свої погляди та смаки практично на сто відсотків завдяки журналам, розважальному телебаченню та Інтернету; дорослі люди, які читають газети та які вважають перегляд щоденних телевізійних новин обов'язковим, дуже великий процент інформації, що до них надійшла та яку переробили в розмовах із сім'єю, друзями, колегами, поступово починають вважати власною думкою. Висновок такий – засоби масової інформації та комунікації формують практично вісімдесят відсотків особистої та суспільної думки [4].

Особливо сильний вплив засобів масової інформації здатні вчинити на формування особистості підростаючого покоління.

Молодь – це така соціальна група, яка максимально використовує ЗМІ та жадібно черпає інформацію різного змісту. Тому що молоді люди дуже допитливі, та хочуть бути в курсі всіх подій, що відбуваються не тільки в їхньому місті, але і в усьому світі.

В наш час особливо гострою стала проблема телевізійного насилля. Практично у всіх сучасних серіалах, фільмах, і навіть мультфільмах існує відеоінформація розбою. Термін «телевізійне насилля» давно використовується в науковій лексиці та об'єднує в себе демонстрацію нанесення пошкоджень або шкоди персонажам телевізійних програм або фільмів [5].

ЗМІ являються також джерелом вульгарної інформації, порнографії. По телебаченню транслюється безліч еротичних фільмів, які розбещують, роблять вульгарною сучасну молодь. Страшно те, що цю непристойність, нечистоту ми бачимо не тільки по телебаченню, але і в газетах, журналах, в мережі Інтернет – всюди.

Окрім негативного впливу ЗМІ на молодіжну поведінку, можна виділити декілька позитивних моментів:

- ЗМІ тримають молодь в курсі подій, що відбуваються, таким чином, видаляючи «інформаційний голод»;
- ЗМІ підвищують загальну, в тому числі і політичну культуру населення;
- служать для взаємного інформування влади та населення; знімають соціальну напругу;
- ЗМІ створюють характерні для сучасної масової культури ідеальні особистісні зразки та норми поведінки, які проектується на молодіжну субкультуру та теми поведінки.

Одним із негативних ефектів глобальної комп'ютерної мережі являється широке розповсюдження різноманітної інформації сумнівного змісту.

Плюси Інтернету визначаються тим, що мережа пропонує освітній та корисний досвід, правильне використання якого може покращити їх успішність у школі або інституті. Проте, і тут є свої недоліки, такі як неточні дані, а також непідходяща для дітей та підлітків інформація.

Говорити про позитивні і негативні риси сучасних ЗМІ можна нескінченно довго. З одного боку це прогресивний метод добування та обробки інформації, з іншого - існує безліч підводних каменів, нюансів і мінусів при роботі зі ЗМІ. Також, за даними статистики, ми бачимо, що ЗМІ - великі і впливові системи, що знаходяться в постійному розвитку. Вони все частіше і частіше стають бібліотекою знань не тільки для підлітків, але і для

всіх людей, які потребують отримання інформації. Під їх впливом з кожним днем додаються тисячі людей.

Взагалі, інформацію у ЗМІ підбирають, обробляють і виставляють на всезагальний показ звичайні люди. І невідомо, наскільки ця інформація є достовірною і чи можна їй довіряти, ризикуючи своїм здоров'ям, витрачаючи даремно час і забуваючи про всі можливі радощі життя. Кожна людина може стати на місце того ж журналіста чи оператора. Цікаво, наскільки чесною є їхня робота і чи вони самі в неї вірять? Тому на мою думку, єдиним виходом є критичне ставлення до інформації, що до нас надходить, та вміле її використання. І тоді сміливо можна крокувати у дійсно «інформаційне суспільство».

Список використаних джерел

1. Закон України про інформацію // Відом. Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – ст. 12.
2. Закон України про інформаційний суверенітет та інформаційну безпеку України. – Режим доступу: www.rada.gov.ua
3. Закон України про телебачення і радіомовлення. – Режим доступу: www.rada.gov.ua
4. Грищенко О. М. Шкляр В. І. Преса і політика: проблеми, концепції, досвід. – К.: Ін-т журналістики КНУ, 2000. – 82 с.
5. Маркелов К. В. Інформаційна політика і соціальний ідеал. – М., 2005. – 357 с.
6. Попов В. Д. Інформаціологія і інформаційна політика. – М., 2006.

РЕЛІГІЙНІ СТЕРЕОТИПИ В УКРАЇНІ

Михалко Г.М., здобувач вищої освіти,

Миколаївський національний аграрний університет

Науковий керівник – Мельник І.О., канд. екон. наук, доцент

Процеси культурної ідентифікації незмінно пов'язані з формуванням функціонуючих стереотипів. З одного боку, ці стереотипи систематизують і узагальнюють світ, допомагаючи людям адекватно сприймати і інтерпретувати існування, а з іншого боку, суворо дотримуючись цих концепцій, це те, що іноді заважає людині підходити до нових умов життя. Історія породила багато релігійних стереотипів, відповідно до яких багато етнічних груп, націй, релігійних спільнот і конфесій були конституйовані і збережені. Водночас, неконтрольоване панування стереотипів у теорії та практиці соціального та індивідуального життя призвело до ускладнень у функціонуванні етнічних релігійних спільнот, боротьбі між ними та навіть до руйнування різних етнічних груп, націй, релігій та церков.

Реальність така, що суспільство, в якому ми живемо, переповнене стереотипами, що перешкоджає як колективним, так і окремим суб'єктам набувати нових ідентичностей. Стереотипи з'являються, прикріплюються, функціонують, зникають і відроджуються щодня на практичних і теоретичних рівнях. Вони тісно пов'язані з міфами, не тільки історичними, але й сучасними. На відміну від міфів, які є колективною формою узагальненого відображення дійсності у формі чуттєвих персоніфікацій і гуманізованих істот, що існують у свідомості як цілком реальні, стереотипи, що є особливим способом сприйняття іншого у фіксованих і негнучких умовах, ґрунтуються на специфічних характеристиках певних груп людей, на їх унікальних ознаках, сприйманих певним чином, виходячи з вузьких припущень про їх походження, національність, расу, темперамент, здатність до мислення або роботи тощо.

Навіть поверхнєве знайомство з Ватиканом і Католицькою Церквою дає можливість створити стереотипи про них. Ватикан звинувачується у тому, що весь світ вважається місіонерським полем для Католицької Церкви, не чутливий до того, що є території, які традиційно, скажімо, православні. Католицьку експансію і прозелітизм називають сутністю східної політики Ватикану, спрямованої особливо проти православ'я. Вважається, що Ватикан намагається зруйнувати кордони православної канонічної теорії, щоб закріпитися на Сході і духовно підпорядкувати православним віруючим. Кажуть, що Ватикан конкурує з автохтонними християнськими церквами на іноземних землях, переважно Православних Церков.

Переважна більшість українців вважає, що католицький Захід є ворожим для православного Сходу, а тому будь-які переговори, ініціативи діалогу або екуменічні дії розглядаються громадськістю як безглуздя, що поширюється католиками, які хочуть зібрати всіх християн під своїм крилом і підкорити їх.

Немає сумніву, що громадська думка щодо католицизму значною мірою вплинула на присутність Римсько-Католицької церкви, зростання її громад та діяльність католицьких монастирських орденів і священників з часу здобуття Україною незалежності. Ті, хто уважно стежить за релігійним життям по всій країні, спостерігали винищення багатьох стереотипів, особливо на Заході України, де добре встановлена спільна співпраця різних релігійних громад. Проте на сході і певною мірою на Південь виникли труднощі, пов'язані з правами на релігійні споруди, які історично належали РКЦ. І, звичайно, соціальні позиції політиків, які стереотипні про РКЦ, не грали незначної ролі в конфліктах. Тут, незважаючи на збільшення кількості католиків і створення нових католицьких громад, домінує думка про генетичне відчуження католицизму.

Поняття «український католик» не вписується в психіку сучасних українців. І поняття «український протестант» майже сюрреалістичне. Це в першу чергу пов'язано з переконливим переконанням, що протестантизм є не

українським явищем. Більшість простих українців переконані, що протестантизм пережив лише західну фінансову підтримку. Протестанти широко сприймаються як незнайомі люди, які мають право на існування, але не мають права підривати українську релігійність або домінувати в духовній сфері.

Православні не вільні від стереотипів. Найпопулярнішим стереотипом є те, що Україна - це православна країна. Хоча будь-який законодавчий акт жодним чином не пов'язаний зі статусом Православної Церкви. Сама Церква не стверджує, що православ'я є державною релігією, а деякі добровільні ідеологи та партійні лідери, які підтримують Православну Церкву, висловлюють такі погляди. Ініціативи вищих світських органів влади щодо створення відповідних місцевих православних церков лише посилюють стереотип державного статусу православ'я. Православ'я представлене як винятково позитивна сила в історії нації; духовне майбутнє України пов'язане з її відродженням. Православ'я автоматично сприймається як щось невіддільне від України і навпаки. Для самоідентифікації українців, які протягом 70 років були переконані в їх генетичній неповноцінності, і після перебудови Горбачова, сама ідея близькості до християнських - особливо православних - цінностей, здавалася, найбільш революційною з усіх демократичних гасел.

У процесі відродження національної самоідентифікації, коли треба було шукати історію, мову, культуру, цінності, майбутнє, викрадене іншими державами, ця ідея виявилася конструктивною, оскільки вона допомагала багатьом людям перебудувати розвивати свою культурну ідентичність з релігією як ядро, навколо якого формувалася вся культура українців. В конфесійних вимірах ідентичність України нарешті концептуально сформульована у формулу: незалежну частину загального православного простору. Як складова Вселенського Православ'я, Українська Православна Церква все ще шукає історичну грудь, з якої народилися Київська Церква, Київська Митрополія, Московський Патріархат і Київський Патріархат. В

православній свідомості переважно на буденному її рівні панують уявлення про канонічність тільки того православ'я, що знаходиться в євхаристійній єдності із РПЦ, а відтак всі інші православні – не благодатні і розкольники. І ці стереотипи здолати православній свідомості навіть складніше, ніж католикам, протестантам та віруючим інших віросповідань. Сьогодні більшість українців виробляють переважно ексклюзивні стереотипи, які можуть виключати певну громаду зі стабілізованих культурних сфер. З іншого боку, інклюзивні стереотипи, здається, послаблюють традиції культури за відсутності стабільних навичок, необхідних для розвитку культури, мови, духовності. Різнопольсна орієнтація окремих регіонів, залежно від їх розташування та конфесійних пріоритетів, фактично спрямована на погіршення релігійної геополітичної ситуації. Карта позиціонування послідовників різних релігій чи конфесій постійно змінюється, і це не вирішує, а навпаки, ускладнює проблему ідентифікаційної належності України.

Список використаних джерел

1. Губерський Л.В., Андрущенко В.П., Михальченко М.І. Культура. Ідеологія. Особистість: Методолого-світогляд. аналіз / НАН України, Ін-т соціології та ін. — К.: Знання України, 2002. — 580 с.
2. Филипович Л. О. Українські релігійні стереотипи та їх вплив на процеси культурної ідентифікації сучасних українців: європейський та альтернативний вектори [електронний ресурс] / Л. Филипович // Доповідь на Міжнародну філософську конференцію «Європа: об'єднавчі процеси і християнські цінності», Львів, 27-28 лютого 2009 р. — Режим доступу до тексту : <http://www.risu.org.ua/ukr/study/religstudy/article;27763>

ДЕМОГРАФІЧНІ ТА МІГРАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Мухіна А. В., здобувач вищої освіти групи Ф2/1

Миколаївський національний аграрний університет

Науковий керівник - Альбещенко О. С., канд. екон. наук, старший

викладач кафедри економіки підприємства

Більшість геополітичних трансформацій справляють вплив на всі без винятку аспекти життя суспільства, зокрема й на міграційні процеси. Інтенсивність, характер, спрямованість та масштаби міграцій населення України кардинально змінилися після розвалу СРСР та здобуття незалежності, завдяки чому країна відкрилася до світу, а її громадяни набули право на свободу пересування. Підписання Угоди про асоціацію та шлях до безвізового режиму між Україною та ЄС спричинили важливі реформи у сфері міграційного менеджменту. Водночас, анексія Криму та конфлікт на Донбасі обумовили масштабні вимушені переміщення населення, глибоку економічну кризу та інтенсифікацію трудової міграції [1].

Після впровадження демократичних свобод, зокрема й свободи пересування, кордона мобільність населення України стрімко зростала передовсім за рахунок перетинів західного кордону. У 2013 р., тобто ще до анексії Криму та початку міжусобиць на Сході України, вперше чисельність поїздок українців до Польщі перевищила кількість виїздів до Росії, яка найбільше відвідувалася українцями і з якою зберігався безвізовий режим [2].

Як свідчить перебіг подій останнього десятиліття, пов'язаних формуванням міграційної політики України, невирішеність багатьох законодавчих проблем більшою мірою була наслідком відсутності належних управлінських структур, здатних розробляти та впроваджувати просування відповідних законопроектів, формувати громадську думку, забезпечувати координацію діяльності центральних та місцевих органів влади в міграційній сфері, співпрацю з громадою. Про створення єдиного

органу виконавчої влади з регулювання міграційних процесів дискутувалося в Україні роками, проте рішення не приймалося [2].

Відкритість економіки України та наслідки економічної кризи в державі значно активізували події, пов'язані з міжрегіональними та міждержавними міграціями населення. Особливо посилились трудові міграції населення, що значною мірою стосуються людей молодого віку різних фахових спеціальностей. Все це зумовлює необхідність пошуку нових наукових підходів до вивчення міграцій населення, потребу їх ретельного дослідження [3].

Міграції населення в багатьох випадках є наслідком міграції грошей. Навіть сезонні міграції населення знаходяться в певній залежності від сталої міграції виробничого та позичкового капіталу. Акумуляція певної кількості вільних грошових засобів в межах певної території викликає закономірний приріст населення до зазначених місцевостей. Рівень розвитку кредиту, простота та швидкість його отримання теж відіграють суттєву роль в процесі розвитку підприємництва, житлового будівництва, інших сфер відносин, та впливають на темпи підвищення добробуту, а значить і на рівень міграційної привабливості. Отже, стимулювання розвитку фінансово-кредитних установ у регіональному секторі – важіль сприяння позитивізацій демографічних тенденцій [3].

Список використаних джерел

1. Міграція в Україні: факти і цифри [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bitly.su/TfjSi>
2. Міграційна політика в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bitly.su/VwZ3>
3. Міграційні процеси на регіональному рівні та важелі соціально-економічного впливу на них [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bitly.su/6cNw>

ВПЛИВ ДЕМОГРАФІЧНИХ ЧИННИКІВ НА ЗАЙНЯТІСТЬ В АГРАРНІЙ СФЕРІ

Мхитарян К. Г., здобувач вищої освіти групи МЕН 5/1

Науковий керівник - Зінгаєва Н.Є., асистент

Миколаївський національний аграрний університет

Демографічний чинник є одним з визначальних для забезпечення стабільного й безпечного розвитку держави, а проблеми оптимального демографічного розвитку слід розглядати як першочергові інтереси держави, як фактор і водночас як результат її функціонування. Сучасна демографічна ситуація характеризується збереженням тенденції скорочення чисельності населення, його економічно активної частини і питомої ваги зайнятості населення [1, с. 31].

Дослідженню демографічної ситуації, трудових ресурсів та міграційних процесів присвячено багато наукових праць вітчизняних вчених, таких як: С. Біляцький, В. Володько, А. Хахлюк, О. Богуцький, В. Герасименко, М. Романюк, С. Вовканич, І. Голубєва та ін.

Роль демографічного стану України як основи суспільного виробництва полягає в тому, що воно виступає споживачем матеріальних благ і тим самим зумовлює розвиток насамперед галузей, які орієнтуються у своєму розміщенні на споживача. Народонаселення є природною основою формування трудових ресурсів, найголовнішого елемента продуктивних сил, які відіграють вирішальну роль як фактор розміщення трудовітких галузей господарства.

Важливий вплив на реалізацію трудового потенціалу має статевовікова структура населення, оскільки від співвідношення вікових груп залежить і якість трудового потенціалу, і структура виробництва. Урахування впливу

цього чинника на зайнятість населення є важливим на практиці, адже він є основною умовою збалансованого поєднання робочої сили і робочих місць.

За даними статистики середньомісячна кількість економічно активного населення в Україні віком 15-70 років у 2017 році становила 18,1 млн. осіб, з них 17,4 млн. осіб (96,1%) були у працездатному віці. Із зазначеної кількості громадян віком 15-70 років 16,4 млн. осіб, або 90,8%, були зайняті економічною діяльністю, а решта – 1,7 млн. осіб, відповідно до методології Міжнародної організації праці (МОП), класифікувалися як безробітні. Рівень економічної активності населення віком 15-70 років становив у 2017 році 62,3%, у працездатному віці – 71,5% [2].

Реалізація затвердженої у 2015 році Комплексної програми активізації національної демографічної політики до 2025 р. повинна стати визначальним пріоритетом діяльності органів виконавчої й законодавчої влади як у центрі, так і на місцях. Особливо важливим повинне стати підвищення рівня наукових досліджень по актуальних проблемах демографічної політики, їхнє кваліфіковане забезпечення. Демографічні показники є визначальним фактором кількісного складу трудових ресурсів. Їх первинною основою є реальна чисельність населення. Зміни чисельності жорстко пов'язані з демографічною ситуацією в країні: динамікою різних статевовікових змін, рівнями народжуваності й смертності, кількістю шлюбів, що укладаються, і розлучень, складом родин, середньою кількістю дітей у родині тощо.

Відтворення трудових ресурсів зумовлюється відтворенням усього населення, однак ці процеси не є тотожними з наступних причин: зміна народжуваності позначається на чисельності трудових ресурсів тільки після того, як діти досягнуть працездатного віку; вибуття людей із працездатного віку (досягнення пенсійного віку) впливає тільки на чисельність трудових ресурсів. Значна інертність відтворення трудових ресурсів не дозволяє сподіватися на швидке подолання негативних тенденцій у цій сфері та потребує застосування комплексних підходів на загальнодержавному рівні.

Зазначені тенденції на сучасному етапі проявляються у звуженні демографічної бази відтворення трудового потенціалу через зниження народжуваності, збільшення смертності, скорочення середньої очікуваної тривалості життя, погіршення статевовікової структури, загальне старіння населення, розширення масштабів депопуляції [3, с. 116].

Поряд зі створенням необхідних економічних умов зусилля повинні бути сконцентровані на включенні демографічних пріоритетів у духовну сферу суспільства. Так, проблему популяризації здорового способу життя, трансформації відповідних культурних наставлянь необхідно поставити в ранг державної політики [4, с. 37-38].

Головними складовими трудових ресурсів виступають фізичні параметри відтворення населення, а саме демографічний вимір. Стратегічне значення демографічного фактора має непересічне значення для майбутнього розвитку держави. Тому у практику державного управління необхідно запровадити принципи орієнтації розвитку регіону, передусім на інтереси населення та сім'ї, на забезпечення умов їх всебічного розвитку і реалізації. Центральну роль у цьому мають відігравати: подолання бідності, запобігання розвиткові хронічної та успадкованої бідності на основі зростання доходів та рівня життя всього населення; глибоке реформування сфери праці, оскільки саме тут формуються провідні важелі репродуктивних і міграційних настанов, вітальної поведінки, здорового способу життя; забезпечення ефективної зайнятості, яка має стати надійною гарантією належного рівня життя не тільки для самого працюючого, а і для його утриманців.

Список використаних джерел

1. Ілляк Ф. Демографічна ситуація в Україні / Ф. Ілляк // Україна. – 2001. – № 9. – С. 31–32.
2. Служба статистики України [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт / Служба статистики України. – К. : Служба статистики, 1919. – Веб-сайт. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

3. Лавриненко С.І. Сучасний стан та перспективи розвитку трудових ресурсів України / С.І. Лавриненко // Стратегічні пріоритети. – 2009. – No 1(10). – С. 115–127.

4. Сергієнко О. Людські ресурси України. Демографічна криза та демографічна політика / О. Сергієнко // Україна: аспекти праці. – 2002. – No 5. – С. 37–41.

MOTIVATION OF LABOR BASED ON SOCIAL RESPONSIBILITY

Nagorny V. V., PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Labor Economics and Social Development, NULES of Ukraine

The market process in Ukraine involves a change in the economic structure of enterprises, which is due to the creation of a fundamentally new system of motivation in the field of labor activity. In the process of labor, man creates material goods that satisfy social and personal needs. The attitude of a person to work, his behavior in the production process is always motivated in a certain way. It can be active work, high-performance, high-quality executed with enthusiasm or vice versa, but in any case there is a certain motive effect. Therefore, to achieve effective management of a person should understand its motivation.

Under the motivation are meant the active driving forces that determine human behavior. On the one hand - external motivation, on the other - self-indulgence. It should be noted that human behavior is always motivated. To motivate employees means to touch their important interests. Need for something. Violations in motivation can have a variety of reasons. Exemplary companies that achieve significant results in motivating dozens and hundreds of people at work and innovations show that there are no reasons why it is impossible to create systems that would allow most staff to feel winners. Based on a review of theories of motivation, one can conclude that when choosing one or another method of

motivating an employee in order to comply with labor discipline it is necessary: to take into account the differences between individuals, to offer them the appropriate work for them, to put before workers specific goals, to ensure that these goals were perceived by workers as really achievable, to reconcile remuneration with the employee's performance indicators, and to control the observance of the principles of equity.

Employees are different people with their attitudes and values. It is very difficult to foster teamwork by applying bonuses. Material motivation is calculated based on the results of the work performed and may change from the employees who occupy the same positions in the company. The award of financial rewards often results in discontent among members of the team and creates an unhealthy atmosphere for the staff. Sometimes you need some kind of moral compensation or mediator to balance the assessment of the work of the staff. Such balancing factors are the methods of non-material rewards.

The purpose of non-material motivation is to increase the employee's interest in the case, to awaken a person's genuine interest, to bring it to work together for the benefit of the organization. Such an interest will have an effective result: improved productivity and increased profits. There are address and non-direct methods of non-material motivation [1, 2]. An example of targeted non-material motivation is the employee's greetings with birthdays from the management and all members of the team. To targeted motivation include various forms of promotion in the form of gifts for an important occasion and material assistance in cases of severe illness or death of relatives of the employee. Also targeted motivation is the verbal promotion of workers for quality work. Very positively reflects the general working mood and employee loyalty evaluation of his work from the head of the head. Extremely important targeted non-material motivation is for new employees who are not accustomed to working methods of management and the team. Promotion can be expressed both during personal conversation, and at the general meeting of the members of the collective. An important factor in the application of targeted non-material motivation should be objectivism. Managers should use

methods of targeted motivation very carefully so as not to create inequities in the team.

Also, for the motivation of employees, managers of enterprises are increasingly using such measures as: team - building and work-life balance [4]. Also, the most effective way of motivating employees is the social package, which includes the organization of free food, medical insurance, payment for transport and mobile communication, advanced training or training at the expense of the company, free or privilege trips at the sanatorium for health reasons. The creation of optimal working conditions for employees also refers to non-material motivation methods. Installing modern computer equipment, improving the design of the premises, creating comfortable working areas for workers, installing new heating and air conditioning systems is a good example of corporate social responsibility.

Labor force in recent years is becoming more highly developed and demanding. The rivalry between companies for talented workers is increasing dramatically. Applying the overall system of rewards in the organization can greatly improve the image of the company and attract the most qualified personnel and significantly reduce the flow of personnel. The permanence of the company's employees is a merit of the general system of rewards.

The culture of a company should be based on the motivation, internal needs and emotions of employees. People motivate themselves, and the task of the head is to create a favorable ground for the development of motivation. To summarize, we can conclude that for the company's success it is necessary to use methods of material and non-material incentives for employees. The mechanisms of motivation that are used today are not perfect, but they are effective and are actively applied in practice.

In Ukraine, most employers have not yet realized the importance of social responsibility precisely from the point of view of motivation in working with staff, but every thinking manager understands the importance of these methods. Often, the causes of company failures are not mistakes in economic calculations, but inadequate motivation of company employees. Understanding, forming and

meeting the needs of the staff is the basis for creating an effective motivational mechanism, and therefore a decisive step towards achieving the goal of the enterprise. That will allow the company to enter an economically new level of development and will open up opportunities to realize itself at the world level.

REFERENCES

1. Ivanov S.L. The role of non-material factors of labor motivation in shaping the human capital of a modern enterprise in Ukraine / S.L. Ivanov // Scientific works of the RFI. – 2010. – № 5. – p. 34-38.
2. Innovation management: Tutorial/ Edited L.N. Ogolevoi. – 2001. – 239p.
3. Klymenko M.P. Motivation of management personnel in implementation of the general strategy of the enterprise / Klymenko M.P., Filatova O.O.// Sustainable development of the economy – 2011 - №5 – p. 81 – 85.
4. Teambuilding, Command formation - the key to the success of your business [Internet link] <http://ukrarticles.pp.ua/nauka/11251-timbilding-komandoobrazovanie-zalog-u-spexa-vashego-biznesa.html>
5. Chirikova N.M. Motivational theory of personnel and management of labor motivation / N.M. Chirikova // Young scientist. - 2015. - № 11. - P. 109-113.

СТЕРЕОТИПИ У ВІДНОСИНАХ МІЖ ЧОЛОВІКАМИ ТА ЖІНКАМИ

Нерознак Є.Б., здобувач вищої освіти,

Миколаївський національний аграрний університет

Науковий керівник – Мельник І.О., канд. екон. наук, доцент

Гендерні стереотипи прийняті всіма членами суспільства, тому що, незважаючи на те, що на рівні свідомості ми від них відмовляємося, ми по як і раніше, чинимо відповідно до них і бачимо, як інші люди роблять теж саме

у повсякденному житті, в якій чоловікам і жінкам відводяться нерівні ролі і статус. Точно також гендерні стереотипи тиражуються в засобах масової інформації, і хибні уявлення все ж проникають в наші думки і думки, хоча ми цього не усвідомлюємо. У результаті вважається, що чоловіки і жінки мають стереотипні риси. Навіть коли об'єктивні факти йдуть в розріз із загальноприйнятою думкою, ми як і раніше вважаємо його правильним.

Гендерні стереотипи схожі на айсберг: те, що на перший погляд, допомагає швидше розпізнати ситуацію, зорієнтуватись у людях та обставинах, говорить про надводну, проте малу частину айсбергу. Негативні аспекти якраз виявляються у його підводній частині, тому прихованому впливі, який криється у стереотипі. Це має набагато більше небезпек і проблем як для окремої особистості, так і для всього суспільства, оскільки впливає на процеси ідентифікації, соціалізації та самореалізації особистості

Приклади, загальних гендерних стереотипів, які існують в суспільстві:

1. Відмінність між чоловіками й жінками мають суто біологічну природу, отже, є неподоланими й вічними. Як писав про це фундатор психоаналізу З. Фрейд, “Анатомія – це доля...”.

Саме поняття “гендер” передбачає той момент, що основна маса відмінностей між статями має не природне (природжене) походження, а є наслідком виховання, соціалізації, впливу культури й суспільства. Це теж факт, який важко заперечувати.

2. На відміну від чоловіків, жінки мають нижчі інтелектуальні здібності, нелогічне, ірраціональне мислення і, як наслідок, нижчу професійну компетентність. Звідси – поширене уявлення про жінок як гірших працівників на відповідальних посадах і в інтелектуальних професіях.

Не тільки дослідження психологів, але й саме життя доводить хибність цього твердження. На сьогодні люди обох статей можуть на рівних демонструвати високі розумові й організаційні здібності.

3. Жінки від природи мають потребу у створенні сім'ї та народженні дітей, в той час як для чоловіків це зовсім не потрібно.

Ті чи інші потреби чоловіка й жінки обумовлені не природою, а суспільством. Для багатьох сучасних жінок шлюб і народження дитини є безумовною перешкодою для їх кар'єрних планів, тому у всьому світі зростає показник середнього віку мате-ринства. І це та об'єктивна реальність, з якою приходится рахуватися державам, плануючи свою демографічну політику.

4. Жінкам важливіше сім'я, а чоловікам - кар'єра

Цим твердженням людям, які до відносин якимось існували в автономному режимі, ставиться однозначна і гендерно маркована орієнтація в життєвих прагненнях. Один - годувальник, інша - хранителька вогнища. При цьому обом належить задовольнятися своїм становищем, адже в природі закладено, що жінки і чоловіки отримують задоволення від різних речей.

5. У відносинах в основному зраджують тільки чоловіки

Британські дослідники наводять показники. За його даними, жінки зраджують частіше (в 46% шлюбів), а чоловіки більш схильні до стабільних відносин (вони невірні тільки в 26% сімей).

У Німеччині було опитано 2600 чоловік обох статей. Там дані були особливо шокуючими, так як всі респонденти хоча б раз в житті зраджували своїм партнерам. У 80% випадків вони навіть любили своїх других половинок.

Підсумовуючи вище зазначене, що в даний час стереотипи є невід'ємним елементом повсякденного життя. Соціальні стереотипи формуються відносно легко, оскільки соціалізація і культура породжують у нас ряд очікувань щодо поведінки та рис інших людей.

Список використаних джерел

1. Белинская Е. П. Социальная психология: Хрестоматия: Учебное пособие для студентов вузов / Е. П. Белинская, О. А. Тихомандрицкая. – М : Аспект Пресс, 2003. – 475 с.

2. Берн Ш. Гендерная психология. (Секреты психологии) / Ш. Берн. – СПб. : прайм-ЕВРОЗНАК, 2001. – 320 с. – [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://psymania-info/gend/bern/sekreti-5.php>.

ТОРІЯ ЗРОСТАННЯ ТРЬОХ СТАДІЙ О.КОНТА

Пронько В.С., *здобувач вищої освіти*

Миколаївський національний аграрний університет

Закон «трьох стадій» Конт покладає в основу соціальної динаміки і за його допомогою характеризує основні етапи прогресу людського розуму: теологічну, метафізичну та позитивну стадії.

Теологічна (або фіктивна) стадія розпочинається з найдавніших часів існування людства і триває до 1300 р. В ній Конт виділяє три періоди: період фетишизму (обожнювання людиною явищ і предметів природи), період політеїзму, коли життям і чудесними властивостями надприродного наділялися «фіктивні істоти» і панувала епоха «поетичного світогляду», період монотеїзму (віра в єдиного бога з появою християнства і домінуючою роллю релігії одного бога в політиці, моралі, способі життя, звичаях, пізнанні тощо). В основні сприйняття і розуміння світу ця стадія базується на релігійних уявленнях, пов'язаних з вірою в існування богів, духів та інших фантастичних сил. Це - часи авторитету в науці і монарха - в суспільстві і в системі політичних відносин.

Метафізична стадія охоплює період з 1300 до 1800 р. Вона характеризується руйнацією старих вірувань і уявлень про природу та суспільство і є перехідною. Надприродні фактори витісняються пошуками сутності та першопричин. Місце бога займає природа. Зменшується частка емоційного сприйняття - почуття. Збільшуються елементи критицизму, що готує передумови для переходу до вищої стадії наукового світосприйняття. В

економіці започатковуються елементи розвитку промислового виробництва, в політиці виникають все частіші випадки боротьби проти влади монархів і спроби замінити її владою народу.

Позитивна стадія пов'язана з виникненням наукового менталітету, науковим розумінням природи та суспільства внаслідок утворення позитивної науки і теорії. На позитивній стадії зникають суперечності між теорією та практикою, а пізнання закономірностей розвитку минулого і сьогодення створює можливості для передбачення тенденцій розвитку майбутнього.

Концепція О. Конта завершує велику традицію французької просвітницької філософії історії, зародження якої пов'язане з Ш.-Л. Монтеск'є, а розвиток з іменами таких мислителів, як Вольтер, Ж.-Ж. Руссо, А.-Р. Тюрго, Ж.-А. Кондорсе та їхній ідейний продовжувач К.-А. Сен-Сімон. Подальший розвиток французької суспільної думки не пропонує нам глобальних філософсько-історичних побудов, зосереджуючись переважно на політологічних, як А. Де Токвіль, та соціологічних, як Е. Дюркгейм, проблемах. Власне кажуч, від філософії історії до соціології як «позитивної» науки переходить вже О. Конт. Його концепція розвитку людства виглядає порівняно з його попередниками у Франції надто схематичною. Але в ній є принаймні два моменти, які рішуче вплинули на франко-англо-американську суспільну думку XIX-XX ст. Маються на увазі, по-перше, теза про те, що настав час панування в духовній сфері позитивних наук, і, по-друге, що у виробничо-соціальній сфері цьому відповідає «індустріальне суспільство», початок доби якого (з 1800 р.) фундатор позитивізму палко вітає.

О. Конт не був новатором у науці в революційному значенні. Він - «науковий реформатор», сумлінний систематик. Вчений узагальнив різноманітні ідеї свого часу і здійснив першу спробу створення системи соціології, поставивши завдання створити нову науку про суспільство, ввівши термін «соціологія», який був каталізатором для пошуків нових методів для науки. І йому це вдалося.

Основний зміст соціологічних поглядів О. Конта можна звести до наступного:

- при вивченні соціального життя слід не покладатися на здогадки, а опиратися на спостереження, порівняльні методи;
- вивчення соціальних явищ не може бути абсолютним, а завжди є відносним, в залежності від нашої організації і нашого становища в соціальній сфері;
- наука соціологія повинна давати відповідь не лише на питання як відбувається явище, вміти передбачати і розв'язати проблеми, що виникають;
- все існує лише в тій мірі, в якій це буде доведено наукою; це можливо лише у тому випадку, якщо будуть вивчатися реальні факти суспільного життя;
- існує взаємозв'язок соціальних елементів, частин і підрозділів суспільства (людей, груп, спільнот та ін.)

ТЕОРІЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДИНАМІКИ П. СОРОКІНА

Пузісв О.В. - здобувач вищої освіти факультету менеджменту

Миколаївського національного аграрного університету

Науковий керівник – Мельник І.О., канд. екон. наук, доцент

Соціокультурна динаміка — процес циклічної зміни і розвитку соціальних і культурних систем, перехід з одного стану в інший під впливом зміни панівної системи цінностей. Концепція соціокультурної динаміки була введена в науковий обіг російсько-американським соціологом Питиримом Сорокіним.

В концепції Питирима Олександровича Сорокіна соціокультурна динаміка розглядається як зміна типів культур, фаз життя великих культурних систем. Кожен тип культури виокремлюється на підставі

виявлення характерних уявлень про природу реальності та методу її пізнання [1].

Російсько-американський соціолог Питирим Олександрович Сорокін запропонував теорію хвилеподібної соціокультурної динаміки, згідно з якою відбувається послідовна зміна певних типів культур, виділених на основі провідних уявлень людей про світ і методи його опису. У культурі відбувається чергування основних типів, орієнтованих на світовідчуття людини: ідеаціонального (уявного), чуттєвого і ідеалістичного. Але будь-яка типологія умовна. У чистому вигляді ні ідеаціональний, ні чуттєвий тип культури ніколи не існували: в деяких культурах переважав перший тип, в інших – другий; в деяких – вони обидва були змішані (ідеалістичний тип) [2].

У ідеаціональній (світоглядній) культурі світовідчуття направлено на надчуттєве і надрозумне досягнення Абсолюту, Бога, на розвиток духовних потреб і якостей людини, моральне самовдосконалення, "очищення душі" перед Богом. Така культура по своїй суті релігійна, віра в Бога вважається більш надійним джерелом знань ніж розум чи логіка. В чуттєвому типі культурі домінує чуттєва система істин, яка ґрунтується на свідченнях органів чуття та дозволяє чітко визначити, що є істина, а що є хиба. Важливою особливістю релігійних культур подібного роду є нехтування «земними цінностями». Побутовий комфорт не має значення, зате в пріоритеті аскеза, як виконання боргу перед Богом. Мистецтво ідеаціонального суспільства повністю релігійне. Його теми — це Бог і надприродне буття, спокутування гріхів і спасіння душі. Згодом релігійна система цінностей починає занепадати і відбувається перехід до ідеалістичної надсистеми.

Для чуттєвого типу культури характерний перенесення уваги на чуттєво відчутні предмети, емпіричний досвід і відповідність земному світу, на задоволення насамперед тілесних потреб: їжа, комфорт, секс. Чуттєва надсистема базується на сприйнятті реальності за допомогою почуттів і відчуттів. Релігія на цій фазі втрачає своє колишнє значення. Пізнання світу відбувається за допомогою інтелекту і раціональності. Основною цінністю

стає людина. Велике значення в рамках чуттєвої надсистеми набуває побутовий комфорт. Правові та етичні норми суспільства на чуттєвій фазі розвитку, на відміну від ідеаціональних мають суто світський характер. Вони створені людьми, тому можуть переглядатися і змінюватися, виходячи з потреб суспільства [2].

Ідеалістичний тип культури характеризується тим, що значення ідей і чуттєво відчутних предметів стає рівноправним, відбувається як би гармонійне злиття двох типів світогляду в єдине ціле, єдність духовних і тілесних потреб людей, гармонійне поєднання прагнення до морального самовдосконалення людини і реального перетворення, поліпшення соціального світу. Її основне правило таке: реальна дійсність занадто складна, в ній є чуттєві і надчуттєві сторони, наукові і релігійні цінності, віра і розум доповнюють один одного. Ідеалістична система культури, за Сорокіним, є своєрідним синтезом ідеаціональної і чуттєвої надсистеми. Основна цінність ідеалістичної культури — істина. Пошук істини здійснюється шляхом поєднання надчуттєвого і чуттєвого способів пізнання. Релігійні по суті свої цінності втілюються через раціональне знання. Пристрій ідеального суспільства на основі ідеалістичної культури описується в філософських концепціях. До таких Сорокін відносить твори Платона, Аристотеля, Фоми Аквінського.

П. А. Сорокін оптимістично характеризує історичний процес: якщо культура перебуває в кризі це означає, що ця світоглядна суперсистема вичерпала себе і зароджуються нові підстави для формування іншого культурного типу. Характерно, що кожній стадії відповідає свій тип особистості. Коли певний тип культури стає панівним в одній із зазначених сфер (підсистем), характерні для цього типу настанови (орієнтири) починають проникати в інші сфери. Відбуваються певні зсуви у всій суперсистемі, хоча темпи і цих змін в різних сферах культури можуть бути неоднакові. Таким чином, в історії спостерігається хвильова модель зміни домінуючих культурних суперсистем.

В концепції П. Сорокіна суспільство і культура розглядаються як один феномен, через призму якого досліджуються всі форми життєдіяльності людей.

П. Сорокін гостро критикував думку, згідно з якою соціологія цікавиться лише «соціальним як таким», вважаючи таку позицію «абсолютно неприйнятною». Вивчення культури та особистості виступає у його розумінні невід'ємним складником предмета соціології.

Отже до сьогодні найочевиднішою і прийнятнішою для сучасного світу є концепція циклічного розвитку культури, яка представляє культурну картину світу, де особливе значення надається кризисним переходам при збереженні цілісності. Тут культура розглядається як замкнута, самодостатня система. Криза є фазою в циклічному процесі, яка, радикальноруйнуючи капітальні цінності, знов створює умови для переходу системи на вищий рівень розвитку. Циклічна модель культури порівнює себе з минулим, використовуючи категорію часу як кваліфікаційну характеристику, що охоплює всі параметри буття культури. Майбутнє в такій моделі справді не має значення. Адже рух по циклу завжди пов'язаний з певним регресом, втратою, а майбутнє тут – завжди катастрофа, без якої неможливо «повернутися» в золоте століття.

Список використаних джерел

1. Філософські погляди Питирима Сорокіна крізь призму історіографії / Н. І. Кучина // Актуальні питання культурології. - 2012. - Вип. 12. - С. 41-46.
2. Особливості циклічної моделі соціокультурної динаміки / Г. Герасимович // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер.: Філософія. - 2010. - Вип. 7. - С. 106-115.

МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ

Силенко І. М. – студентка ХНАУ ім. В.В. Докучаєва

Науковий керівник – Кошкарда І.В., д.е.н., професор

Міграції населення є важливим чинником суспільного розвитку. Здійснюючи вплив на економіку, народонаселення та інші соціальні системи, міграції сприяють їх ефективному функціонуванню. Соціально-економічна суть міграції населення полягає у забезпеченні кількісної та якісної відповідності між потребою у робочій силі та наявністю її у різних регіонах держави, а також у реалізації прагнень працівників задовольнити особисті потреби соціального, професійно-кваліфікаційного та духовного характеру. Будь-який міграційний акт відбувається під дією комплексу мотивів. Вони залежать від суб'єктивних та об'єктивних причин: з одного боку, міграції відбуваються за особистим бажанням – кожен громадянин має право і можливість вибирати для себе місце проживання та праці, тобто задовольнити свої різноманітні потреби матеріального, професійно-кваліфікаційного і духовного характеру [1].

Для дослідження міграційних процесів велике значення має визначення соціально-демографічних характеристик мігрантів, оцінка обсягів міграцій, вивчення кількісних і структурних характеристик міграційних процесів, прогнозування напрямків та інтенсивності їх розвитку. Вивчення міграційних процесів ґрунтується на матеріалах переписів населення, даних поточного обліку мігрантів, вибіркового досліджень окремих міграційних потоків. Основним джерелом оперативної інформації про міграцію населення в Україні сьогодні є поточний облік міграційних подій. Він здійснюється шляхом безпосередньої реєстрації осіб, задіяних у міграційних процесах, тих, хто виписується з попереднього або прописується на новому місці проживання. Ця процедура пов'язана із

заповненням талонів статистичного обліку до адресних листків прибуття та вибуття.

За останні роки міграційні процеси в Україні набули принципово нового характеру та якості, змінилися пріоритети. Внаслідок впливу сільських мешканців до міст сформувалися системи з високою концентрацією міського населення. Водночас у сільській місцевості в багатьох регіонах розширюються межі слабо заселених територій, виводяться з господарського обігу значні площі земель. Багаторічний вплив сільської молоді до міст України та за її межі визначив деформацію всіх демографічних структур і процесів у сільській місцевості, що супроводжувалося збільшенням частки осіб пенсійного віку, зростанням смертності, скороченням народжуваності, зниженням природного приросту сільського населення.

Для значної частини населення України зовнішні трудові міграції стали основним засобом забезпечення прийняттого рівня життя. Серед причин, що зумовлюють їх розвиток є низький рівень оплати праці, недостатня кількість робочих місць і обмежені можливості працевлаштування, особливо у сільських місцевостях. Водночас з міграцією асоціюються негативні наслідки, такі як нелегальна міграція, використання українського людського потенціалу іншими країнами, уповільнення темпів соціально-економічного розвитку внаслідок відсутності частини працездатного населення в країні, яка подалася за кордон [2].

Проблема освітньої міграції у сучасному світі набуває все більшої актуальності у зв'язку з низкою причин економічного та соціального характеру. Поглиблення інтернаціоналізації господарських зв'язків, розвиток інтеграційних процесів приводять до розширення можливостей навчання та академічних обмінів за кордоном, збільшення попиту на послуги високоякісної міжнародної освіти. Зростання ролі інтелектуального капіталу в розвитку національних економік актуалізує

вивчення причин, наслідків та перспектив міжнародних освітніх міграцій та академічної мобільності. Оскільки переважну частину мігрантів становить молодь – найбільш активна частина населення, схильна до саморозвитку та адаптації в мультикультурному середовищі, втрата якої для будь-якої економіки може мати вкрай негативні соціально-економічні наслідки. На сьогодні Україна є переважно постачальником освітніх мігрантів в інші країни, що зумовлено зростанням доступності освіти за кордоном (головним чином, у країнах ЄС, що межують з Україною), розширенням міжнародної співпраці українських вузів і поглибленням економічних зв'язків із ЄС.

Студентська міграція – складний і неоднозначний за своїми наслідками процес, який чинить значний, дещо віддалений у часі за наслідками вплив як на країну, навчальні заклади якої приймають студентів, так і на країну їх громадянства. Найбільш позитивною за наслідками для всіх сторін є студентська міграція в межах програм академічного обміну, що дає змогу студентам здобувати знання та культурний досвід, а навчальним закладам – поглиблювати міжнародну співпрацю. Предметом подальших досліджень стане іноземний досвід регулювання міграційних процесів у сфері освіти [3].

Міграція населення в межах України та до інших країн, за деякими винятками, характеризується зміною її напрямів і географічних зв'язків. Політика Уряду в галузі регулювання міграції є складовою державної політики у сфері зайнятості населення і передбачає повний контроль за переміщенням мігрантів з метою як недопущення перенаселення так і навпаки, відплив жителів може призвести до невідтворення населення і нестачі трудових ресурсів.

Список використаних джерел

1. Безуглий П.Г. Міграція як результат державної освітньої політика в Україні за часів незалежності. Політичне життя. 2017. № 4. С. 4-7. URL: <http://jpl.donnu.edu.ua/article/view/4932>.
2. Стадний Є. Українські студенти за кордоном: факти та стереотипи. 2018. URL: <https://cedos.org.ua/uk/osvita/ukrainski-studenty-za-kordonom-fakty-ta-stereotypy>.
3. Брензович К.С., Немеш Є.П. Міжнародна студентська міграція та її вплив на соціально-економічний розвиток країн. Економіка та суспільство. 2017. № 10. С.32-36.

НЕОБХІДНІСТЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДЛЯ УСПІШНОЇ ЛЮДИНИ

Таранов М.А., здобувач вищої освіти,

Миколаївський національний аграрний університет

Науковий керівник – Мельник І.О., канд. екон. наук, доцент

Люди - не прості біологічні роботи, які завжди і всюди покійно роблять все, на що їх програмують. Вони можуть підкоритися, можуть не підкоритися - це буде їхній вибір, але питання і критичні зауваження виникнуть у мислячої людини обов'язково. Зокрема, все більше і більше молодих людей ставить під сумнів важливість і необхідність такого соціального інституту, як вища освіта.

Проблема мотивації й необхідності вищої освіти для досягнення успіху – одна зі стрижневих у роботах сучасних психологів. Логічно, що ця проблема віддавна є об'єктом значного загалу досліджень учених, серед яких, зокрема, – монографії вітчизняних авторів: В.Г. Асєєва, І.А.Васильєва, Є.П. Ільїна, В.І. Ковальова, О.М. Леонтьєва, П.В. Симонова, П.М. Якобсона – та зарубіжних науковців Х. Хекхаузена, Дж. Аткинсона, А. Маслоу.

Метою тези є аналіз загальних стереотипів, пов'язаних з необхідністю вищої освіти для досягнення успіху та дослідження її впливу життєвий шлях студента. Відповідно до мети сформульовано наступні завдання:

- дослідити основні стереотипи щодо вищої освіти і її зв'язку з «успіхом»;
- проаналізувати вплив вищої освіти на усвідомлення студентом свого майбутнього.

Наявність вищої освіти та знань, розуму, освіченості – поняття не завжди сумісні та взаємопов'язані. Все залежить насамперед від людини, її виховання, характеру та цілей у житті, які вона собі ставить. Фактично, більшість студентів відвідує університет, «навчаються», отримують диплом, але знань при цьому не мають. Тому все залежить, насамперед, від самої людини, не більше.

Сьогодення демонструє, що далеко не всі люди мають вищу освіту. Одні просто не можуть цього собі дозволити по фінансовим або іншим причинам. Інші просто не вважають за потрібне здобувати вищу освіту.

Враховуючи досвід, отриманий при систематизації знань, застосованих в дослідженні, можна зазначити, що успіх та вища освіта не тотожні поняття, але вища освіта має своєрідний вплив на поняття «успішності». Можна виділити основні твердження, що однозначно є вірними і не враховують стерео типізацію поняття необхідності вищої освіти:

- Весь час займатися самоосвітою. Вивчати щось нове, вчити мови. Потрібно вдосконалюватися не в одному напрямку, а всебічно, як в точних, так і в гуманітарних науках. Варто йти в «ногу з часом», тому що кожен хвилину світ розвивається, впроваджуються нові технології. Самоосвіта – це головне правило.

- Успіху, зазвичай, досягають сміливі люди, які не бояться ризикувати. Тому, впевненість у собі, терплячість, сильний характер – запоруки успіху.

- Також дуже важливу роль грає успіх та удача. Можливість у потрібний момент опинитися у потрібному місці.

- Це знайомства, дружні стосунки з людьми, зв'язки.

Сьогодні завдання вищих навчальних закладів полягає в тому, щоб створювати критичну «масу» інноваційних менеджерів та інших фахівців, які зможуть продукувати інноваційні ідеї та втілювати їх у всі сфери суспільного життя. Інноваційне навчання й стимулювання творчої ініціативи в студентському середовищі суттєво підвищить конкурентний статус випускників на ринку праці й сприятиме їхній інноваційній активності. Однак сьогодні маємо невідповідність між бажаним інноваційним навчанням і реальною організацією навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах. Це зумовлено проблемами внутрішнього зовнішнього характеру.

Також на перешкоді усвідомлення студентом позитивних аспектів вищої освіти стоїть реалізація раціональної моделі розвитку вищої освіти в Україні, яка уможливлується завдяки спільним зусиллям і співпраці закладів освіти, науки, виробництва та інших інституцій, дотичних до розширення інноваційного простору. Інноваційний процес починається з формування інноваційного мислення, яке розпочинається в стінах навчального закладу й продовжується безпосередньо на виробництві, де набуті у вищій школі знання трансформуються в інтелектуальний актив підприємства. Для забезпечення безперервності протікання інноваційного процесу та його ефективності необхідна тісна взаємодія освіти, науки, виробництва як єдиного цілого. Однак існуючі проблеми зовнішнього та внутрішнього характеру сповільнюють процеси інноваційного поступу суспільства. На рівні вищого навчального закладу ці проблеми зумовлені недостатньою свободою у формуванні сучасної освітянської політики та організованості навчально-виховного процесу, виходячи із специфіки та статусу вищого навчального закладу.

Отже, мати вищу освіту у сучасному суспільстві необхідно, але за нею мають стояти знання. Сама лиш наявність вищої освіти – це не завжди

показник освіченості, розуму, успішності людини у житті. Все залежить від людини, від її зусиль.

Список використаних джерел

1. Архипова С.П. Якість освіти у контексті вимог сучасності / С.П. Архипова [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vchu/N135/N135p011-014.pdf.
2. Радомська Л.А., Стадній А.С. Українська система вищої освіти : переваги й недоліки болонського процесу / Л.А. Радомська, А.С. Стадній [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://conf.vntu.edu.ua/humed/2010/txt/Radomska_Stadniy.

ДЕМОГРАФІЧНІ ТА МІГРАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Форошевська О.Р., здобувач вищої освіти,

Миколаївський національний аграрний університет

Науковий керівник - Олійник Т.Г., канд. екон. наук, старший викладач кафедри економіки підприємств,

Демографічний стан у державі протягом останніх років ускладнився до того, що є всі докази вважати Україну територією критичного демографічного стану і особливо тяжким у селищах та в окремих регіонах. Стиснення чисельності населення в країні набуває негативних наслідків як з погляду демографічної основи його відтворення, так і з економічного погляду. Ускладнює демографічні проблеми й активна еміграція населення. Серед емігрантів велику частину складають висококваліфіковані фахівці. Декілька мільйонів громадян України, залишаючи свої родини, працюють за кордоном.

Міграційні процеси, складниками яких є стаціонарна, або постійна, сезонна, трудова маятникова міграція та еміграція, значною мірою впливали і впливають на ефективність і раціональне використання трудового потенціалу як в Україні у цілому, так і в окремих регіонах. Міграція населення є одним із важливих чинників, які обумовлюють зміну кількості населення країни та його розподіл між окремими регіонами і населеними пунктами. Міграційна поведінка людей виступає одним із загальних індикаторів проблем соціально-економічного розвитку як країни, так і окремих регіонів та зумовлює важливість уваги держави до цього соціально-політичного й економічного явища. [1]

Населення України всякчас скорочується внаслідок демографічних, еміграційних процесів, а останнім часом і через військовий конфлікт на Сході країни. Так, скорочення населення у результаті демографічних процесів (зменшення народжуваності, старіння) визнається цілком природним, та подібним такому, що характерне розвиненим країнам світу, тоді як зменшення населення уразі еміграції вказує на сукупність не вигідних умов всередині країни, які виштовхують жителів у міжнародні міграційні процеси. Висока заробітна платня і загальні економічні дані в країнах призначення є найсильнішими поштовхами для міграції. Серед інших причин, що зумовили трудову міграцію, можна відмітити такі: вищі стандарти життя, розвиток демократії, культурна та мовні подібності, соціальні мережі за кордоном. [2]

Протягом останніх років міграція в Україні набула принципово нового характеру та якості, змінилися переваги. У результаті переходу сільських мешканців до міст, утворилися системи з високою організацією міського населення. Водночас у сільській місцевості в багатьох регіонах розширюються кордони слабо заселених територій, виводяться з господарського обігу значні площі земель. Багаторічний перехід сільської молоді до міст України та за її межі визначив перебудову всіх демографічних структур і процесів у селищі, що супроводжувалося з підвищенням частки

осіб пенсійного віку, зростанням смертності, скороченням народжуваності, зменшенням природного приросту сільського населення.[3]

Під дією воєнної сутички та повної економічної кризи еміграційні настрої населення зростають. Зусиллям вирішити життєві проблеми у спосіб працевлаштування за кордоном сприяє й досягнений українцями досвід роботи за межами держави, потужні міграційні мережі, що сформувалися впродовж останніх десятиліть. Опитування, проведене на замовлення Міжнародної організації з міграції навесні 2015 року, відобразило, що 8% українців планують найближчим часом розшукати роботу за кордоном або вже її знайшли. За показниками аналогічного дослідження 2011 р., таких було 6%. [4]

Таким чином, посилення міграційних є тенденцією сучасних міжнародних економічних відносин. Процеси міграції є актуальною проблемою для більшості країн, як у контексті неконтрольованості масштабів, так і в контексті впливу на соціально-економічні процеси. Цей напрям притаманний Україні і підкреслюються здебільшого в міграції більш активного прошарку населення. Безумовно, процеси міграції спинити неможливо, проте можна їх скорегувати. Лише глибокі реформи у всіх сферах (економіка, освіта, медицина, судова система тощо) та покращення рівня життя населення буде сприяти скороченню процесів міграції в Україні.

Список використаних джерел

1. Журнал «Економіка і суспільство». Основні причинно-наслідкові зв'язки міграційних потоків населення Хмельницької області та їх вплив на рівень трудового потенціалу : випуск # 12 / 2017 – Режим доступу : http://economyandsociety.in.ua/journal/12_ukr/82.pdf
2. Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з питань державного управління (Наказ Міністерства освіти і науки України від 22.12.2016 № 1604) - <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1058>

3. Управління трудовим потенціалом : навч. посіб. — К.: КНЕУ
Васильченко В. С., Гриненко А. М., Грішнова О. А., Керб Л. П. , 2005. — 403
с.

4. Міграція в Україні: факти і цифри-2016 [Електронний ресурс]. –
Режим доступу : <http://www.iom.org.ua>.

СЕКЦІЯ 5

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ: УДОСКОНАЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СОЦІАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ НА ПРИКЛАДІ США ХХ СТ.

**Агафонов А. О., здобувач вищої освіти Технологіко-економічного
коледжу МНАУ**

Науковий керівник – Мельник І.О., канд. екон. наук, доцент

Економічний розвиток США в період другої половини ХІХ століття (після громадянської війни 1861-1865 рр.) – на початку ХХ століття характеризується значним прискоренням темпів зростання і збільшенням обсягу національного виробництва. За 1870-1900 рр. загальний обсяг промислового виробництва зріс у 7 разів, що дозволило цій країні стати провідною індустріальною державою світу.

Для технічного прогресу Америки в цей час характерне швидке впровадження винаходів у виробництво. У промисловості відбуваються структурні зміни: якщо раніше провідне місце займала легка промисловість, то тепер на першу позицію виходить важка. Вирішальну роль в цьому зіграли нові галузі: електротехнічна, нафтова, гумова, алюмінієва та автомобільна. Особливістю індустріалізації в цей період була опора на власні сили: капітал, технічні ідеї, людей.

Але, не зважаючи на стрімкий розвиток Америки, її основною проблемою була соціальна нерівність в наслідок виникнення монополій. Малий та середній бізнес на той час знаходився у скрутному становищі.

Однією з перших монополій США став заснований Джоном Рокфеллером нафтовий трест «Стандарт Ойл», який вже в 1890 році переробляв понад 90% всієї американської нафти. Джон Морган на початку

XX століття заснував «Сталевий трест» (в результаті злиття з компанією американського магната Ендрю Карнегі в 1901 році), який зайняв панівне становище в чорній металургії. Він контролював 75% запасів залізної руди в США і випускав половину металургійної продукції. Трести почали виникати і в інших галузях. На початку XX століття вони вже давали 40% промислової продукції країни.

Монополії завищували ціни на продукцію, розоряли дрібних промисловців і все це формувало проти них негативну громадську думку країни.

Аналізуючи сьогодні події другої половини XIX – початку XX століття, ми можемо сказати, що це був період закладання фундаменту сучасної економіки США. Адже вибух нових відкриттів і винаходів призвів до глибоких змін, результати яких називали «другою промисловою революцією».

Хоч монополії дали поштовх до формування економіки Америки, але вони не забезпечили розвиток середнього класу населення. Тому влада почала боротьбу з цією проблемою [1].

Під тиском громадянської думки в 1890 році був прийнятий «антитрестівський» закон Шермана. Однак закон був безсилий саме проти трестів. Він передбачав заходи проти «змови» декількох фірм на ринку, тобто був направлений проти монополій нижчого порядку – картелів і синдикатів, а коли ці фірми зливалися в одну, тобто виникав трест, закон не вбачав тут змови і не міг втручатися у внутрішні справи новоствореного підприємства [2].

Пізніше, після обрання у 1896 році президентом США Вільяма Мак-Кінлі, американські магнати не турбувалися за бізнес, так як у керма країни стояв куплений ними президент. Він не перешкоджав розростанню монополій та укріпленню їх на внутрішньому та зовнішньому ринках [3].

Але становище магнатів різко змінилося в 1901 році після перемоги на виборах президента США Теодора Рузвельта. У грудні цього ж року він у

зверненні до обох палат парламенту окреслив основні проблеми, на порозі яких опинилася Америка. Рузвельт вказав, що вражаючий і надзвичайно складний індустріальний розвиток, який з прискореною швидкістю відбувся в США упродовж другої половини XIX століття, спричинив серйозні соціальні проблеми. Йшлося, передусім, про великі трести і корпорації, регулювання діяльності яких не мало відповідного юридичного та правового забезпечення. Адже несправедливо, якщо багаті стають багатшими, а бідні біднішими. Тому зусилля адміністрації Рузвельта були сконцентрованими на встановленні державного контролю над тими промисловими гігантами, які нехтували правилами вільної та чесної ринкової конкуренції задля власної наживи.

Однак президент наполягав на обережності й індивідуальному підході до кожної корпорації, особливо якщо вона є суб'єктом міжнародної торгівлі. Адже виживання у цій сфері конкуренції справедливо пов'язувалося саме з великими підприємствами, які мали промислову і фінансову потужність.

Теодор Рузвельт на основі антитрестівського законодавства припинив зловживання олігархів і повернув у США економічну конкуренцію. Саме його ініціативи, що мали на меті змусити американські компанії суворо дотримуватися антимонопольного законодавства – «чесного курсу», були реальним кроком на шляху до здійснення широких соціальних реформ на користь усього суспільства, які активно обговорювалися протягом кількох останніх десятиліть. Практична реалізація цих «прогресивних ідей» заклала основи для розвитку середнього класу населення та боротьби із бідністю в США, що безперечно поставило Теодора Рузвельта в один ряд з найвидатнішими американськими президентами-реформаторами [4].

XX століття називають століттям Америки. Зумівши скористатися усіма досягненнями науково-технічної революції, вона зайняла передове місце на світовій арені і продовжує тримати лідерські позиції на сьогоднішній день.

Список використаних джерел

1. <http://www.info-library.com.ua/books-text-8846.html>
2. https://uk.wikipedia.org/wiki/Антитрестівське_законодавство
3. https://uk.wikipedia.org/wiki/Вільям_Мак-Кінлі
4. https://uk.wikipedia.org/wiki/Теодор_Рузвельт

НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

Барнабішвілі Н.

аспірант кафедри публічного адміністрування

Міжрегіональна академія управління персоналом, Київ

Глобальна конкуренція в інноваційній економіці трансформує не лише структурні, але і функціональні контури світового економічного господарства, що проявляються в таких його найважливіших характеристиках як, - домінування сфери послуг, зростання наукомісткості, інформаційності, інтегрованості виробництва, формування соціально-орієнтованого типу господарства, а також переглядом наукових і освітніх концепцій розвитку людського капіталу. Сфера освітніх послуг активно включається в процес становлення інноваційної економіки, не тільки як споживач високотехнологічної продукції, але і як постачальник.

При створенні системи інноваційної економіки державі необхідно в державній політиці віддати пріоритет заходам з визначення напрямів ефективності діяльності сфери освітніх послуг.

В роботах вітчизняних вчених В. Александрова, О.І. Амоша, С.К.Андрейчука, Л.І. Антошкіної, О. Бабкіної, Т.М. Боголіб, О.Голубченко, О.І. Дачія, О. Жабенко, С. Кіндзерського, В.П. Коваленко, І.М. Козловської, Н. Костриці, Є. Краснякова, В. Кремія, Т.Е. Кузнецова, В.І. Куценко, О.М.

Левчишеної, С.В. Майбороди, К.В. Малярчука, І.Ю. Матюшенко, С.М. Ніколаєнко, В.В. Остапчука, І.І. Пасіновича, І.П. Приходько, В.В. Сиченко, В.І. Шиловой, та інших висвітлені окремі організаційно-економічні проблеми функціонування інтеграції освіти і науки. Проте ринкові умови функціонування інтеграції освіти і науки вимагають напрацювання нових механізмів регуляторної діяльності держави в сфері її управління.

Метою є обґрунтування напрямів державної політики у сфері підвищення ефективності освітніх послуг. Завданням дослідження є визначення теоретичних та практичних підходів до підвищення ефективності освітніх послуг.

Аналізуючи стан ринку освітніх послуг надаваних вітчизняними навчальними закладами, на сьогодні можна констатувати:

- в масовому вимірі освіта стала менш якісною, а більшість випускників ВНЗ (особливо нових) неконкурентоспроможна на ринку праці;
- погіршення якості вищої освіти, її неадекватність потребам суспільства і ринку праці поглиблює розрив зв'язків між освітянами і працедавцями, між сферою освіти і ринком праці;
- існуюча база даних щодо навчальних закладів (спеціалізація ВНЗ, правила прийому до ВНЗ, термін навчання, оплата тощо) не може повною мірою надати майбутньому абітурієнту вичерпну інформацію в непростому питанні вибору «саме того» навчального закладу, який забезпечить максимум користі від коштів, вкладених у навчання, яке в свою чергу, стане основою професійної кар'єри.

Однією з функцій управління є регулювання освітньої галузі, яке охоплює типові заходи законодавчого, виконавчого та контролюючого характеру, здійснювані правомочними державними установами та суспільними організаціями, які мають на меті забезпечення високої соціально-економічної ефективності її функціонування згідно із цілями і пріоритетами державної політики [1].

Державне регулювання ринку освітніх послуг ми пропонуємо визначити як сукупність форм (прямих і непрямих), методів та інструментів, за допомогою яких держава впливає на кон'юнктуру ринку освітніх послуг і діяльність закладів освіти з метою створення оптимальних умов їх функціонування, забезпечення високої якості освітніх послуг, створення рівного доступу всіх верств населення до вищої освіти, інтеграції вітчизняної системи освіти у європейський освітній простір.

Регулювання вищої освіти, як одна з функцій управління ринку освітніх послуг розглядається як спосіб досягнення визначених державою соціально-економічних цілей шляхом науково обґрунтованого впливу на систему вищої освіти. Регуляторна діяльність держави може реалізовуватись на етапах планування, мотивування, організування та включає регламентацію і упорядкування соціально-економічних процесів у сфері вищої освіти, спрямування їх у певних напрямках відповідно до визначених цілей і пріоритетів, усунення суперечностей, перешкод, відхилень шляхом відповідних заходів. Цілі і принципи державного регулювання ринку освітніх послуг впливають із загальнодержавної політики і її складової – гуманітарної політики [2].

Державними напрямами підвищення ефективності освітніх послуг в Україні на сучасному етапі ми вважаємо наступні:

- забезпечення рівного і справедливого доступу до інфраструктури якісних освітніх послуг;
- створення нової моделі економічної діяльності вищих навчальних закладів, яка базується на солідарній участі держави, бізнесових кіл і громадян;
- приведення системи освітніх послуг у відповідність до вимог Болонської декларації;
- підвищення конкурентоспроможності української науки та її інтегрованості у світовий науковий процес;
- розширення автономії вищих навчальних закладів.

Список використаних джерел

1. Кобець А.С. Проблеми інтеграції освітнього середовища з науковими установами щодо впровадження інноваційних технологій. Інвестиції: практика та досвід. 2011. № 17. С.69-72.
2. Землянкін А.І. Впровадження прогресивних форм інтеграції інноваційних процесів на засадах трансферу знань. Проблеми науки. 2010. № 10. С. 41-45.

ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО МЕНЕДЖЕРА

**Борисова-Ярига А.М., здобувач вищої освіти, групи ЗПУА 5/2,
Землянський О.С., здобувач вищої освіти групи ЗПУА 5/1
Миколаївський національний аграрний університет**

Сучасний заклад вищої освіти покликаний формувати нову генерацію української інтелігенції – грамотну, всебічно розвинену, творчу і відповідальну за себе і свої дії, здатну активно спрямовувати на подальший розвиток незалежної Української держави всі набуті знання й уміння [1, с. 258].

Спрямовуючи діяльність закладів вищої освіти на європейський вибір, нині держава висуває соціальне замовлення на виховання нового покоління, орієнтованого не тільки на професійні знання, але й на лідерські якості здобувачів вищої освіти. Сьогодні форми інноваційного виховання створюють умови для ефективного нагромадження кожним здобувачем вищої освіти особистого досвіду, самостійного усвідомлення ним загальнолюдських цінностей, дозволяють йому проявити ініціативу, творчість, самостійність у процесі активної особистісно значущої діяльності, стимулюють його до природного самовираження та самореалізації [1, с. 258].

Виховання лідерських якостей – це важливий аспект у становленні молоді особистості.

Розглянемо ключову дефініцію нашого дослідження «лідерство».

Енциклопедичний соціальний словник подає таке визначення поняття лідерство – «це процеси внутрішньої самоорганізації та самоуправління групи чи колективу, зумовлені індивідуальною ініціативою її членів» [2].

Відповідно до словника-довідника з соціальної психології «лідерство - це соціально-психологічний процес, під час якого один член групи, спільноти, суспільства організовує і спрямовує інших до досягнення конкретної спільної мети. Суб'єктом ініціювання відносин лідерства одна особа, яка взяла на себе роль лідера. У цьому випадку саме лідер відчуває необхідність в організації й інтеграції певної групи людей [3].

Науковець З. Гапонюк характеризує потенційні якості лідера, зокрема:

- загальнопрофесійні якості, до яких належать теоретичні знання, практичний досвід, системність у вирішенні професійних питань, вміння легко адаптуватися до ситуації, здатність до прогностичної діяльності, належне виконання професійних обов'язків, вміння керувати колективом, виділяти головне і другорядне, правильно розпоряджатися власним часом і розподіляти обов'язки в колективі;

- творчі якості, тобто широкий світогляд щодо загальних питань, творчий підхід до роботи, педагогічна та методична підготовка, високий рівень творчої майстерності;

- соціально-психологічні якості, а саме: вміння встановлювати міжособистісні контакти, створення позитивної атмосфери в колективі, індивідуальний підхід до кожного члена групи, вимогливість до підлеглих, вміння розбиратися в людях і впливати на них, подавати власний приклад, викликати довіру і прихильність до себе, задавати темпи роботи, переконувати у власній правоті, а також урівноваженість, схильність до аналізу та самоаналізу, людяність;

- соціально-комунікативні якості до яких належить уміння спілкуватися та налагоджувати професійні контакти, відстоювати власні інтереси й інтереси всього колективу, забезпечувати належний контроль за робочим процесом, стимулювати колектив до роботи, вміння товаришувати та заводити друзів, доброзичливість, такт, чесність і порядність, відповідальність, адекватний емоційний стан і психологічна збудливість, правильність артикуляції, гарна постановка голосу тощо [4].

Лідерські якості майбутнього менеджера – це сукупність індивідуально-особистісних і соціально-психологічних властивостей особистості, які забезпечують її здатність спрямовувати колектив організації для успішного досягнення організаційних цілей. На нашу думку, до лідерських якостей майбутнього менеджера можна віднести такі властивості:

- мотиви та цінностей, що зумовлюють успіх та ефективність діяльності менеджера як лідера персоналу організації;
- здатність майбутнього менеджера інтегрувати діяльність групи як єдиної команди;
- здібності з розпізнання та управління власними емоціями та емоціями інших.

Список використаних джерел

1. Шарата Н. Досвід виховної діяльності й особливості роботи органів студентського самоврядування Миколаївського національного аграрного університету / Н. Шарата, А. Камашев, А. Волошиновська // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки : зб.наук. пр. / за ред. проф. Тетяни Степанової. – № 1, 2019. – 294 с. – С.258-263.
2. Осипов Г.В. Энциклопедический социологический словарь / Г.В. Осипов. – М. : ИСПИ РАН, 1995. – 940 с.
3. Крысько В. Словарь-справочник по социальной психологии / В. Крысько. – СПб: Питер, 2003. – 416 с.

4. Гапонюк З. Г. Педагогические условия формирования лидерских качеств у студентов гуманитарных вузов: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / З.Г. Гапонюк. – М.: Военный университет, 2008. – 24 с.

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЯК НОВА МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ У ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

Булатов А.В., здобувач вищої освіти групи Ф2/1

Науковий керівник Альбещенко О. С. – канд. екон. наук, старший

викладач кафедри економіки підприємства

Миколаївський національний аграрний університет

В кінці XX – на початку XXI ст. уряди багатьох країн світу здійснили ряд реформ, що сприяли покращенню їх функціонуванню, у відповідь на вимогу громадян, які були невдоволені великою кількістю державних установ та не надто високою якістю надання ними публічних послуг. Уряди експериментували з багатьма концепціями вдосконалення своєї роботи та зменшення коштів платників податків на реалізацію державних програм. Ціла низка політичних, соціально-економічних та інституційних факторів спричинила появу нової форми управління в публічному секторі. Нові реалії вимагали застосування нових підходів до управління: заміни традиційних способів управління, що базувалися на застосуванні владних повноважень та чітких бюрократичних процедур, на такі, що зорієнтовані на надання якісних публічних послуг.

Класична теорія менеджменту у державному секторі реалізувалася на практиці через модель публічного адміністрування, неокласична теорія менеджменту – через модель публічного управління, сучасна теорія менеджменту – через модель нового публічного управління.

Публічне управління – це пошук у найкращий спосіб використання ресурсів задля досягнення пріоритетних цілей державної політики [1].

Відповідно до теорії публічного управління діяльність уряду і неприбуткових організацій в деяких важливих питаннях є подібною до діяльності установ приватного сектора. Таким чином, одні й ті самі управлінські інструменти, що максимізують ефективність та результативність роботи, можуть використовуватись як у приватному, так і у публічному секторі. Джей М.Шавріц наголошує на тому, що належне публічне управління має бути сфокусоване на забезпечення спроможності задля досягнення результатів. Роль менеджерів у публічному секторі полягає у тому, щоб «заохочувати працівників, а також представників широкої громадськості та окремих організацій, працювати разом для досягнення результатів, на які вони, можливо, мають незначний безпосередній вплив, зважаючи на децентралізацію влади» [2].

В основу визначень державного управління, які надаються більшістю українських науковців, покладено класичне розуміння управління в державному секторі, що було запропоноване Максом Вебером. Інтегрований підхід до управління, який використовується сучасною теорією менеджменту, розглядає «організацію як відкриту систему, яка постійно взаємодіє із зовнішнім середовищем, до якого має пристосуватися»[3]. Сьогодні, розробляючи найкращу модель управління, необхідно враховувати всі елементи внутрішнього та зовнішнього середовища організації. Один із сучасних дослідників публічного управління ГіртБукерт наголошує на тому, що «публічне управління не є якимось нейтральним, технічним процесом, натомість є діяльністю, яка тісно пов'язана з політикою, законом та громадянським суспільством» [4].

Еволюція менеджменту у державному секторі привела до появи таких нових понять, як «належне врядування», «глобальне врядування», «зайняте врядування» тощо.

Перспективи подальших досліджень. Зазначені терміни потребують докладного вивчення в Україні та систематизації найкращих зарубіжних практик. Важливо, удосконалюючи впроваджені наукові досягнення у сфері державного управління, наслідувати найкращі зарубіжні тенденції та практики і сприяти розвитку науки публічного управління.

Отже, саме класична модель управління у державному секторі набуває визнання в Україні, де й досі використовується термін «державне управління», який не є точним відповідником терміна «публічне управління» та за своїм значенням є ближчим до терміна «публічне адміністрування».

Список використаних джерел

1. Глосарій Програми розвитку ООН. – Режим доступу : <http://www.unpan.org/Directories/ UNPublicAdministrationGlossary/>
2. Чернов С. І. Текст лекцій з дисципліни «Публічне адміністрування» С.І. Чернов, С.О. Гайдученко; Харк. нац. ун-т міськ. Господарства ім. О. М. Бекетова. – Х.: ХНУМГ, 2014.-С.7.
3. Державнеуправління : навч. посіб. / А. Ф. Мельник, О. Ю. Оболенський, А. Ю. Васіна, Л. Ю. Гордієнко ; за ред. А. Ф. Мельник. – К. :Знання-Прес, 2003. – 343 с.
- 4.Бакуменко В. Д. Теоритичні та організаційні засади державного управління : навч. посіб. / В. Д. Бакуменко, П. І. Надолішній. – К. :Міленіум, 2003. – 256 с.

СУЧАСНИЙ СТАН ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ТА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ГАЛУЗІ ТВАРИННИЦТВА

Бурчак З.А., здобувач вищої освіти гр. ТМ 2/2,
Науковий керівник – Коваленко Г.В. канд. екон. наук,
ст. викладач кафедри економіки підприємств
Миколаївський національний аграрний університет

Агропромисловий комплекс є складною соціально-економічною системою, що складається з різних структурно-утворюючих елементів або підсистем. Його центральною ланкою є сільське господарство, у складі якого особливе місце займає тваринництво, що є підсистемою по відношенню до агропромислового комплексу і системою по відношенню до супідрядних елементів – підгалузей [1, с. 17].

На сьогоднішній день фактичне споживання основних продуктів тваринництва в розрахунку на душу населення в Україні суттєво відстає від науково обґрунтованих норм. Зокрема, виробництво м'яса в 2017 році становило 41,2 кг, молока 254,3 кг на 1 людину при фізіологічних нормах відповідно 80 кг і 380 кг [2]. При цьому і надалі спостерігається чітка тенденція щодо подальшого скорочення обсягів виробництва продукції тваринництва. Одним з пріоритетних завдань розвитку галузі тваринництва України є не тільки забезпечення продовольчої безпеки, але й нарощування його експортного потенціалу. І це можливо тільки з переходом галузі на інноваційний шлях розвитку.

До особливостей розвитку інноваційних процесів у тваринництві можна віднести наступне: а) залежність виробництва від природно-кліматичних умов; б) використання у виробничому процесі біологічних активів - рослин і тварин, землі; в) недосконалий рівень організації менеджменту інноваційних процесів; г) значно вищі, в порівнянні з іншими галузями, виробничо-фінансові ризики.

Як і будь-яка інша галузь економіки в ринкових умовах, ефективність галузі тваринництва в значній мірі визначається її конкурентоспроможністю. Конкурентоспроможність галузі тваринництва відображає якість господарювання в умовах конкурентного ринку, здатність змагатися на конкурентному ринку ресурсів (матеріальних, грошових, фінансових, інформаційних) з іншими виробниками за якістю і ціною товарів, витратами з метою завоювання ринку і отримання більш високої прибутковості. Тоді як ступінь конкурентоспроможності тваринництва визначається рівнем його інноваційного розвитку.

Поняття інновації в тваринництві, на відміну від інших галузей, визначається як кінцевий результат діяльності не через запровадження нової або вдосконаленої продукції, а в основному вони реалізуються через запровадження в виробництво нової техніки, технології, організації виробництва, системи його управління, а особливо нових порід тварин, з метою отримання економічного, соціального, екологічного ефекту і прискорення процесу розширеного відтворення.

З огляду на це, інноваційну діяльність в тваринництві можна визначити, як сукупність послідовно здійснюваних дій по вдосконаленій технології і організації виробництва, на основі використання результатів наукових досліджень і розробок, або передового виробничого досвіду з метою модернізації виробництва і виходу на нові ринки.

Необхідність розроблення програм, метою яких є розв'язання окремих проблем розвитку економіки і суспільства, а також проблем розвитку окремих галузей економіки та адміністративно-територіальних одиниць, що потребують державної підтримки, визначається в Законі України «Про державні цільові програми» [2], стратегія розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2020 року [5], «Про державну підтримку сільського господарства України» [3], «Про Державний бюджет України» за відповідні роки.

Реалізація бюджетних програм підтримки аграрного сектора України залежить від обсягу коштів, виділених законом про Державний бюджет на відповідний рік і порядку використання коштів щодо окремої програми. Виплати здійснюються через Міністерство аграрної політики та продовольства як головного розпорядника бюджетних коштів.

Аналіз масштабів та спрямованості бюджетних програм розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні протягом останніх років свідчить про те, що діюча система фінансування галузі не принесла очікуваних фінансових та соціальних результатів, тому існує нагальна потреба зміни принципових підходів щодо їх розробки та реалізації. Зважаючи на складність проблем державних програм підтримки та розвитку аграрного сектора, зокрема, на хронічну недостатність їх фінансування, особливу увагу необхідно звернути на доцільність та ефективність їх проектування, врахування бюджетних можливостей держави та потенційних загроз їхньому втіленню, якості надання адміністративних послуг та здійснення контролю за розподілом державних ресурсів на етапі реалізації програм.

Розвиток інноваційних процесів в галузі, повинен визначатись законам ринку, але регулювати і координувати зв'язки між учасниками інноваційної діяльності зобов'язана держава. Зміст державного втручання в інноваційну діяльність підприємств, які спеціалізуються в галузі тваринництва, полягає в тому, що вона повинна визначати пріоритети і здійснювати планування інноваційної діяльності, поєднуючи інтереси державного і підприємницького секторів. Це дозволить активізувати інноваційну складову всієї економічної системи суспільства і забезпечити виробництво конкурентоздатної тваринницької продукції.

Список використаних джерел

1. Нечаев В. И., Артемова Е. И. Проблемы инновационного развития животноводства. Краснодар:АТРИ, 2009.

2. Сільське господарство України в 2008 р. – К. Держкомстат України 2009 р. Закон України “Про інвестиційну діяльність» від 18,09.1991 р.

3. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2020 року[Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua/node/7644>.

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦІН В УКРАЇНІ

Гуда Н.Е. аспірант

Миколаївський національний аграрний університет

Державне регулювання цін являє собою діяльність держави, спрямовану на встановлення і збереження такого рівня цін, який забезпечував би рентабельну діяльність суб'єктів господарювання, паритет цін різних галузей народного господарства, реальність заробітної плати, стійкість валюти та інші економічні параметри в державі. Державне регулювання цін — це не разовий акт встановлення рівня цін, їх динаміки і співвідношення, а комплекс заходів щодо активізації всіх ціноутворюючих факторів, тому вимагає глибокого дослідження мети та методів державного регулювання цін в сучасних умовах.

Питання розробки методичних питань ціноутворення на сільськогосподарську продукцію в умовах вітчизняного аграрного ринку знайшли своє відображення в працях В.Г. Андрійчук, І.В. Бакушевич, Ф.Ф. Бутинець, А.В. Войчак, Т.В. Гололобова, А.Г. Пенцова, Т.Т. Горобчук, Л.О. Шкварчук, О.М. Шпичака та ін.

Мета статті — дослідження проблем державного регулювання ціноутворення в Україні, виявлення існуючих тенденцій та розробка пропозицій щодо удосконалення цінової політики.

Ціна — це одна з найважливіших економічних категорій товарного виробництва і обміну. В ній виявляються вимоги ряду економічних законів, органічно властивих товарному виробництву - закону вартості, законів попиту і пропозиції, закону грошового обігу.

Нормативну основу правового регулювання цін складає Конституція України, Господарський Кодекс України, Цивільний Кодекс України, Закон України «Про ціни і ціноутворення», Закон України «Про підприємництво», Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції», Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку декларування зміни оптово-відпускних цін на продовольчі товари» та Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку формування цін на продовольчі товари, щодо яких запроваджено державне регулювання». Втручання держави у ціноутворення здійснюється за допомогою різноманітних методів державного регулювання цін, які можна об'єднати в дві групи: прямі й непрямі. Класифікацію методів державного регулювання цін наведено на рисунку 1.

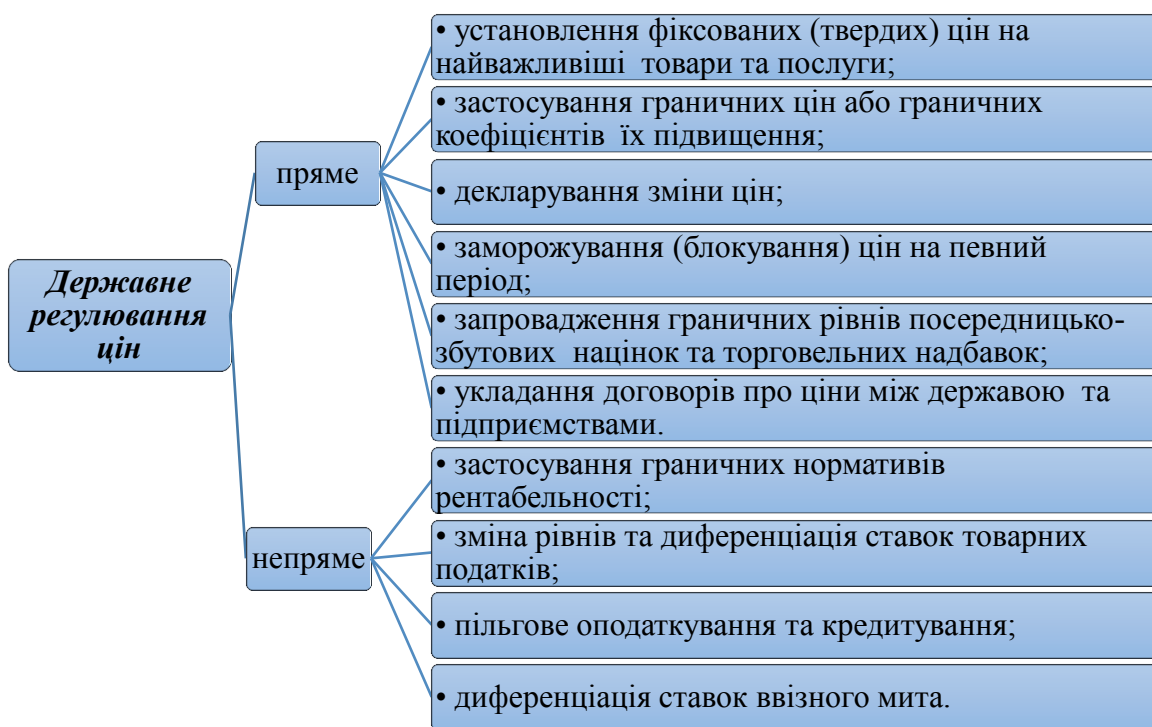

Рис. 1. Методи державного регулювання цін

Метою державного регулювання цін в Україні на сучасному етапі розвитку економіки виступають наступні напрямки:

- забезпечення такого співвідношення між монополією та конкуренцією, яке не призводило б до руйнівних наслідків для економіки;
- стримування інфляційного підвищення цін через запровадження заходів, які усували б причини його виникнення;
- соціальний захист населення, тобто диференційований підхід до встановлення чи змін роздрібних цін на окремі товари або послуги;
- формування нового попиту населення та культури споживання завдяки встановленню знижених цін, податкових пільг на товари, обсяги реалізації яких держава прагне збільшити;
- запобігання споживанню соціально шкідливих товарів або тих, що можуть загрожувати життю та здоров'ю людини.

Досягнення поставленої мети державного регулювання ціноутворення здійснюється системно, через вирішення основних завдань економічного розвитку країни, формування державної політики ціноутворення, визначення пріоритетів регулювання.

Україні потрібно запозичувати досвід розвинутих країн Західної Європи, які постійно проводять політику підтримки цін і доходів товаровиробників відстаючих галузей. Цим самим вони гарантують продовольчу безпеку і вирішують питання соціального захисту населення.

Успішне здійснення ціноутворення на підприємстві неможливо уявити без заходів державного регулювання та контролю за додержанням цін. Під цим розуміють дотримання всіх прийнятих нормативно-правових актів, що встановлюють особливості формування цін, їх встановлення, удосконалення, доповнення та використання за умов ринкової економіки. Також в умовах переходу до ринкової економіки в Україні одним із необхідних засобів державного регулювання підприємництва є державне регулювання цін з метою підтримання стабільності виробництва, створення стимулів для товаровиробників, збільшення доходів за рахунок нарощування виробництва.

Список використаних джерел

1. Гололобова Т.В. Проблеми ціноутворення в зернопродовольчому комплексі України [електронний ресурс] / Економіка підприємства. – Режим доступу:
http://www.rusnauka.com/7_NMIW_2011/Economics/10_81024.doc.htm
2. Шкварчук Л.О. Ціни і ціноутворення [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://pidruchniki.ws/15840720/marketing/tsini_i_tsinoutvorenniya_-_shkvarchuk_lo

СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ РЕОРГАНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Дацій Н.В.

**д.держ.упр., проф., професор кафедри економічної теорії,
інтелектуальної власності та публічного управління
Житомирський національний агроекологічний університет**

Специфіка трансформаційних процесів в Україні продемонструвала, що намагання прискорити реформування обернулося на практиці його провалом, або в кращому випадку – гальмуванням чи відтермінуванням. Найбільшу проблему становить відсутність узгодженості між конкретними реформаторськими заходами та їх розуміння з боку суспільства.

Важливим фактором гальмування суспільно – політичних змін залишається відсутність комплексного бачення шляхів та методів їх реалізації. Спонтанність та певний авантюризм організаторів реформ набули

в Україні загрозових ознак. Через це певні нововведення були взаємно суперечливими та не наближали до стратегічної мети, а нерідко навпаки – віддаляли від неї. Наприклад зусилля муніципальної реформи щодо формування дієздатного суб'єкта місцевого самоврядування були знівельовані впровадженням жорстко централізованої фіскальної та бюджетної системи.

Вагомий внесок у дослідження проблеми публічного управління зробили: В. Авер'янов, В. Бакуменко, Н. Гавкалова, І. Грицяк, Б. Данилишин, Н. Дацій, Д. Карамішев, Ю. Куц, Т. Лукіна, Р. Мельник, М. Міненко, О. Оболенський, В. Шарий, В. Якобчук та інші.

Метою є обґрунтування шляхів реорганізації системи територіального управління в Україні в напрямку децентралізації. Завданням дослідження є визначення основного змісту суспільно – політичної реорганізації в Україні та компонентно–функціональної структури українського суспільства.

Правильна послідовність (ланцюговість) реформ залишається слабким місцем реформування в Україні і сьогодні. Насамперед це стосується адміністративно–територіальної реформи. Окремі вітчизняні аналітики необґрунтовано закликають до початку реалізації широкомасштабного реформування адміністративно – територіальної структури ще перед завершенням низки фундаментальних реформ: адміністративної, муніципальної, бюджетної, фіскальної. Необхідно усвідомлювати, що будь–яка трансформація адміністративно – територіальної структури є лише приведенням загальної форми до конкретного змісту, продиктованого такими складовими реформування, як політична, адміністративна, чи бюджетна.

Часто необґрунтовано пропонується перетворити адміністративно–територіальну реформу з завершального етапу загальносуспільних перетворень на початковий. Вважається, територіальна реформа потягне за собою сукупність інших реформ – адміністративну реформу, муніципальну реформу – збільшення повноважень самоврядування, фінансову, бюджетну, податкову [2]. Світовий досвід свідчить, що реформа адміністративно –

територіальних структур є лише завершальною стадією широкомасштабного реформування у різних сферах суспільно – політичного та соціально – економічного життя держави. Основний зміст суспільно – політичної реорганізації в Україні зводиться до формування громадського суспільства. Завдяки цьому замість централізованої тоталітарної обмежено ефективної моделі суспільного устрою утверджується модель, яка ґрунтуватиметься на самоорганізації та децентралізації управління.

Досвід передових світових держав свідчить, що суть політичних реформ, пов'язаних з демократизацією суспільних відносин, зводиться до формування громадського суспільства, здатного стати центральним суб'єктом управлінського процесу в державі та генератором підвищення ефективності державного управління завдяки якісно новому рівню самоорганізації [1, с. 59].

Соціальні параметри життя українців залишаються недостатніми для вирішення накреслених стратегічних завдань. На державному рівні визнається та усвідомлюється низка негативних факторів соціального характеру, притаманній Україні: зменшення народжуваності, низький рівень отримання доходів та соціального захисту, медичного обслуговування, загальне погіршення здоров'я населення, складна екологічна ситуація тощо.

Поглиблення кризових явищ у соціально – економічному житті України та неадекватна політика правлячої політичної еліти може спричинити повне зникнення феномену середнього класу з компонентно – функціональної структури українського суспільства.

Такий песимістичний сценарій загрожує поверненням до тоталітарної моделі суспільних відносин і спроможний пришвидшити загальносистемний колапс через стрімке падіння управлінської ефективності.

Оскільки фундаментальною стратегічною метою розвитку України на сучасному етапі залишається демократизація та побудова розвинутого громадського суспільства, адміністративна реформа ґрунтуватиметься та реалізовуватиметься з чіткою прив'язкою до конкретних успіхів на цьому

шляху. Важливо, щоб нова модель державного управління не лише приваблювала споживача своїми якісними параметрами, а стала для нього конкретною ціллю, для реалізації якої населення готове було б інвестувати певні зусилля.

Список використаних джерел

1. Публічне управління та адміністрування : навч. посіб. / [О.В. Скидан, В.П. Якобчук, Є.І. Ходаківський, Н.В. Дацій та ін.]. – Житомир : ЖНАЕУ, 2017. 705 с.
2. Територіальна громада: управління розвитком : [Моногр.] / Ю. О. Куц, О. В. Решеvecь / За заг. ред. Ю. О. Куца – Харків : Вид-во “Константа”, 2013. 540 с.

ЗАЙНЯТІСТЬ ТА ЗАРОБІТНА ПЛАТА ЯК СКЛАДОВІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Ємельянов І. С., магістрант

Миколаївський національний аграрний університет

Сучасний ринок праці України характеризується значним напруженням внаслідок зниження попиту на робочу силу, падінням рівня реальної заробітної платні, зростанням чисельності вивільнених працівників та збільшенням безробіття [1]. В умовах відкритості європейського ринку праці та високого рівня мобільності молоді Україну, вже в найближчій перспективі, може очікувати ситуація, коли навантаження пенсіонерів на працюючих перевищить критичний рівень [2].

Із застосуванням праці та її оплатою обов'язково пов'язане здійснення будь-якого господарського процесу. Для найманих працівників заробітна плата є основою їх матеріального добробуту, для держави – джерелом наповнення бюджету та соціальних фондів. Питання організації заробітної плати, формування її рівня разом із питанням забезпечення зайнятості складають основу соціально-трудових відносин у суспільстві [3].

Зайнятість та заробітна плата виступають важливими складовими регіональної політики, у тому числі – аграрного сектору. Аналіз рівня зайнятості та заробітної плати як складової регіональної політики аграрного сектору Миколаївської області показав наступне. У 2017р. середньооблікова кількість штатних працівників, зайнятих на підприємствах сільського господарства Миколаївської області, склала 14,5 тис. осіб, що на 1,1%, або на 0,2 тис. осіб більше ніж у 2016р. У середньообліковій кількості штатних працівників області їх частка становила 7,4% (у 2016р. – 7,2%).

Упродовж 2017р. на підприємства було прийнято 10,9 тис. осіб, що склало 75,1% від середньооблікової кількості штатних працівників, та звільнено з різних причин 11,8 тис. (81,6%). Слід відмітити, що серед видів економічної діяльності саме у сільському господарстві спостерігався найвищий рівень мобільності робочої сили, що у першу чергу зумовлено сезонним характером виробництва продукції в аграрному секторі. Дані щодо мобільності робочої сили наведено у таблиці 1.

Таблиця 1 Мобільність робочої сили Миколаївської області

Показник	Кількість штатних працівників				
	осіб		2017 у % до 2016	% до середньооблікової кількості працівників	
	2016	2017		2016	2017
Прийнято	10406	10905	104,8	72,4	75,1
Вибуло	10783	11846	109,9	75,1	81,6
у тому числі з причин					
змін в організації виробництва і праці	12	134	1116,7	0,1	0,9
плинності кадрів	10651	10574	99,3	74,1	72,8

З числа вибулих переважна більшість працівників (89,3%) залишили робочі місця з причин плинності кадрів (за власним бажанням, угодою сторін, порушення трудової дисципліни). У зв'язку зі змінами в організації виробництва і праці (реорганізація, скорочення чисельності або штату працівників) звільнено 1,1% вибулих (табл. 2).

Таблиця 2 Обсяги вимушеної неповної зайнятості у Миколаївській області

Показник	2017 за кварталами:			
	I	II	III	IV
Кількість штатних працівників, які знаходились у відпустках без збереження заробітної плати (на період припинення виконання робіт)				
осіб	131	–	–	38
у % до середньооблікової кількості штатних працівників	1,1	–	–	0,3
Кількість штатних працівників переведених з економічних причин на неповний робочий день (тиждень)				
осіб	346	96	21	131
у % до середньооблікової кількості штатних працівників	2,9	0,6	0,1	1,0

Середньомісячна номінальна заробітна плата штатних працівників підприємств сільського господарства у 2017р. становила 5167 грн, що на 41,7% більше ніж у 2016р., проте на 23% нижче від середнього рівня, який склався в економіці області.

Показники, що характеризують середньомісячну номінальну заробітну плату у 2016–2017рр., наведені у таблиці (2).

Таблиця 2 Середньомісячна номінальна заробітна плата працівників у 2016–2017рр. у Миколаївській області

Рік	Нараховано в середньому штатному працівнику у сільському господарстві, грн	У відсотках до		
		попереднього року	середньомісячної заробітної плати штатного працівника в економіці області	середньомісячної заробітної плати штатного працівника у сільському господарстві України
2016	3645	130,5	74,6	93,1
2017	5167	141,7	77,0	89,7

Із 11 тис. працівників, яким у грудні 2017р. оплачено 50% і більше робочого часу, встановленого на місяць, у 2 тис. нарахування не перевищували розмір мінімальної заробітної плати (3200 грн). В загальній кількості працівників сільського господарства їх частка становила 17,8%

(загальнообласний показник – 9,4%). Заробітну плату понад 10 тис. грн. отримали 786 працівників сільськогосподарських підприємств, або 7,1% (в цілому по області – 27,6%).

Станом на 1 січня 2018р. увесь обсяг заборгованості з виплати заробітної плати у сільському господарстві (1,1 млн. грн) належав підприємствам, що знаходяться на різних стадіях відновлення платоспроможності боржника, або визнання його банкрутом (державне підприємство "Таврійське" та дочірнє сільськогосподарське підприємство "Миколаївська птахофабрика" ЗАТ "Аваль-Еталон") та становив 1,6% фонду оплати праці сільськогосподарських підприємств у грудні 2017р.

Аналіз ринку праці з позицій гендерної рівності показав наступне: розподіл зайнятих осіб за статтю свідчить, що значне домінування жінок, порівняно з чоловіками, спостерігалось серед технічних службовців (83,2% проти 16,8%); працівників сфери торгівлі та послуг (67,2% проти 32,8%); фахівців (64,8% проти 35,2%); професіоналів (60,7% проти 39,3%). Натомість чоловіки значно переважали серед кваліфікованих робітників з інструментом (85,7% проти 14,3%); робітників з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування (84,0% проти 16,0%) та кваліфікованих робітників сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства (63,6% проти 36,4%) [4].

Таким чином, до особливостей функціонування регіонального ринку праці в умовах євроінтеграції, віднесемо такі: збільшення кількості безробітного населення та зменшилась кількість зайнятого; значне скорочення робочої сили в офіційному секторі економіки області; суттєве перевищення рівня вибуття робочої сили над рівнем прийому у більшості секторів економіки області; переважаюча частка працюючих жінок у поштовій та кур'єрській діяльності, охороні здоров'я та наданні соціальної допомоги; скорочення масштабів вимушеної неповної зайнятості; значні коливання частки основної заробітної плати у фонді оплати праці у розрізі видів економічної діяльності; зростання у динаміці середньомісячної

номінальної заробітної плати штатних працівників області, але стабільно нижчий її рівень порівняно з середніми даними по Україні; менший рівень заробітної плати жінок за рівень заробітної плати чоловіків у переважній більшості видів економічної діяльності; зменшення реальної заробітної плати; збільшення суми заборгованості із виплати заробітної плати.

Врахування визначених особливостей функціонування регіонального ринку праці має визначальне значення при формуванні регіональної програми сталого розвитку та забезпечення кваліфікованою робочою силою області в умовах відкритості європейського ринку праці.

Список використаних джерел

1. Задорожний Г. В. Оцінка національного трудового потенціалу в умовах розвитку європейського ринку праці / Г. В. Задорожний, Л. О. Мельнік, В. О. Козуб // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2009. – Вип. 2. – С. 414-421.
2. Котикова О. І. Доходи населення як основний індикатор рівня життя в умовах євроінтеграції / О. І. Котикова, А. О. Краснюк, В. С. Кавецька // Економіка та держава. — 2017. — №9. — С. 28—33.
3. Котикова О.І., Дерезюк І.А., Семененко А.О. Аналіз особливостей функціонування регіонального ринку праці в умовах євроінтеграції. Економіка та держава. 2018. №2. С. 36—41.
4. Котикова О.І., Крилова І.Г., Попескул А.П. Гендерні аспекти ринку праці в Україні. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. №22. URL: <http://global-national.in.ua/archive/22-2018/38.pdf>

БІДНІСТЬ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

Жовта Н.А., здобувач вищої освіти,

Миколаївський національний аграрний університет

Науковий керівник - Олійник Т.Г., канд. екон. наук, старший викладач кафедри економіки підприємств

Політична та економічна кризи, що супроводжуються безробіттям, низькими стандартами оплати праці та недосконаlostями соціальної політики, призвели до погіршення рівня життя значної частини населення нашої країни. Рівень бідності в Україні зараз вищий, ніж 5 років тому. За межею бідності сьогодні живе 25% населення України. Доходи нижче середнього рівня (9249 грн./міс.) на сьогодні має більшість населення – 58,7%. У тому числі 30,5% українців мають доходи нижче реального прожиткового мінімуму (3233,33грн./міс.). А 2,1% виживають на доходи менш ніж 1700грн./міс. [1].

В сільській місцевості понад 40-50 % українців проживає бідно. За таких масштабів бідності виникає замкнене коло: Низька купівельна спроможність → низький попит на товари і послуги → скорочення внутрішнього ринку. І вплинути на це без серйозного збільшення доходів неможливо.

ООН наголошує на чотирьох основних проявах бідності:

- ✓ коротка тривалість життя;
- ✓ низька професійно-освітня підготовка;
- ✓ відсутність необхідної бази для нормального життя;
- ✓ ізоляваність від суспільного життя.

Основними стратегічними планами подолання бідності є:

1. Підвищення зайнятості населення та розвиток ринку праці. Бідність не можна подолати лише шляхом підтримки нужденних. Необхідні комплексні підходи, орієнтовані як на бідні, так і на відносно забезпечені верстви населення. Необхідною передумовою подолання бідності є

створення працездатним верствам населення умов для самостійного розв'язання проблем підвищення власного добробуту.

2. Збільшення доходів від трудової діяльності. Пріоритетним напрямом має бути збільшення рівня заробітної плати - основного джерела доходів населення та забезпечення випереджального зростання номінальної заробітної плати порівняно з ростом споживчих цін. Дії другого етапу спрямовуватимуться на підвищення платоспроможності населення шляхом невинного зниження кількості та питомої ваги працівників, які отримують заробітну плату, меншу за прожитковий мінімум, поступового наближення інших основних соціальних стандартів та гарантій (пенсій, допомоги) до прожиткового мінімуму. Третій етап передбачає забезпечення динамічного зростання рівня реальної заробітної плати та інших доходів від трудової діяльності, підвищення купівельної спроможності населення, закріплення середнього класу.

3. Соціальне страхування як спосіб захисту особи від втрат доходу. Окремим стратегічним напрямом подолання бідності є запровадження страхових принципів соціального захисту працівників, що убереже їх від ризику потрапити до категорії бідних. Система загальнообов'язкового державного соціального страхування має бути спрямована на посилення соціального захисту працівників і членів їх сімей від імовірної бідності внаслідок неможливості отримувати дохід у разі втрати роботи або працездатності через хворобу, нещасний випадок, каліцтво, старість чи смерть годувальника.

З цією метою необхідно запровадити:

- систему пенсійного страхування, що гарантуватиме значно більший рівень пенсійного забезпечення майбутнім пенсіонерам і даватиме змогу збільшувати надалі розмір пенсії;
- систему медичного страхування, що сприятиме підвищенню якості медичного обслуговування населення та забезпеченню гарантованого

рівня надання безоплатної кваліфікованої медичної допомоги у визначеному законодавством обсязі.

4. Запровадження консолідованої системи адресної соціальної допомоги та соціальних послуг. Необхідно невідкладно встановити та затвердити критерії межі бідності з урахуванням їх регіональних відмінностей, розмір опікуваного державою доходу, розробити і внести на розгляд Верховної Ради України законопроект про соціальні послуги, завершити розроблення та впровадження державних соціальних стандартів, створити ефективне законодавче та нормативно-правове поле для благодійництва та меценатства.

5. Соціальна підтримка осіб з обмеженими фізичними можливостями. Однією з найважливіших умов подолання бідності повинна стати реальна політика держави щодо підтримки осіб з обмеженими фізичними можливостями з метою максимальної їх адаптації до суспільного життя, професійної реабілітації, створення умов для їх зайнятості та запобігання соціальній ізоляції.

6. Поліпшення житлових умов соціально вразливих верств населення. Серед найгостріших проблем бідності слід особливо звернути увагу на житлові проблеми (відсутність житла, невідповідність житлових умов санітарним нормам, тенденція до перекладання нерозв'язаних економічно-господарських проблем житлово-комунального господарства на населення) [3].

Список використаних джерел

1. Лібанова Е. Бідність: визначення, критерії та показники // Україна: аспекти праці. – 2007. – № 7. – С. 9.
2. Скуратівський В.А. Соціальна політика як суспільний феномен і вид практичної діяльності // Вісник УАДУ. – 1997. – № 1. – С. 130 – 147.
3. Стратегія подолання бідності: Указ Президента України від 15 серпня 2001 року // Соціальний захист. – 2001. – № 9 (39). – С. 4-11.

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

Ісмаїлов Г.І.

аспірант кафедри публічного адміністрування

Міжрегіональна академія управління персоналом. Київ

Якісні зрушення в соціально-економічних процесах, зміна парадигми економічного устрою, процеси трансформації соціокультурних і суспільно-економічних відносин вимагають оновлення теоретичних підходів розвитку аграрного підприємництва. Соціалізація та гуманізація економічних відносин, відхід від економічної детермінації суспільного життя підносять значення над-економічних факторів соціального розвитку. Здійснення економічної політики, враховуючи лише економічні, виробничі умови - масштаби індустріалізації країни, наявність відповідного науково-технічного потенціалу, рівень монополізації економіки тощо – не відповідає домінанті соціальних умов економічного розвитку та виявляється малопродуктивним.

Актуальним проблемам інституційного розвитку аграрного сектору в новітніх умовах присвячені наукові розробки О. Білоруса, В. Будкіна, В. Власова, О. Дадія, В. Зіновчука, С. Кваші, М. Корецького, А. Лисецького, О. Могильного, П. Осіпова, Т. Осташко, П. Саблука, О.Гаркуші, М. Сичевського, В. Топіхи, І. Топіхи, І.Іртищевої, О. Шубравської та інших вчених.

В цих роботах закладене вагоме методологічне та методичне підґрунтя для дослідження проблем функціонування галузі. Однак, складність і масштабність цих процесів дає можливість знаходити все нові недосліджені аспекти цієї проблеми та продовжувати наукові дослідження.

Метою та завданнями дослідження є розробка підходів до формування інституціональної складової розвитку підприємництва в аграрному секторі на сучасному етапі.

Інституціональний підхід до вивчення аграрної економіки передбачає розгляд проблеми економічних суб'єктів. В зв'язку з цим на передній план висуваються три найкрупніші метасуб'єкти: правова держава, громадянське суспільство та ринкова економіка.

Держава як один з найпотужніших соціальних інститутів займає найважливіше місце в спрямуванні економічного розвитку національних економік наприкінці ХХ ст. Особливо це стосується країн, що розвиваються. Вони є класичним прикладом тому, як інститути впливають на економічні перетворення та економічну політику. Сучасні західні теорії не змогли передбачити стрімкого економічного зростання країн Східної Азії, тому що не можна було уявити, що інституціональні трансформації в суспільстві вплинуть на систему економічних інтересів приватного сектору та виведуть ці країни на динамічний шлях економічного розвитку, а явно обмежений бюрократичний механізм зможе ефективно управляти цим розвитком.

Стратегічну важливість інституціонального аспекту трансформації підтверджується досвідом реформування постсоціалістичної економіки [1]. Саме інституціональні формування виконують панівну роль в порівнянні з економічною політикою. Зруйнувавши за короткий час старі інститути, які забезпечували певну виробничу, фінансову, соціальну стабільність в суспільстві, реформатори не змогли так швидко створити каркас ринкової економіки, який гарантував би сталість системи на макро- та мікрорівні, - тобто численні інститути, які не існували при соціалістичній системі. Конкретні дії держави залежать від національної специфіки та стану економіки в кожний момент [2]. Але вона відповідальна за головну передумову перехідного періоду – не допустити занепаду інститутів, забезпечити повільну зміну інституціональної системи, уникнувши конфліктів між старим і новоствореними інститутами. Темпи та

послідовність конкретних економічних реформ, на що звертали уваги на початкових етапах трансформації, зараз вже виявляються не стільки важливими в порівнянні з перебудовою системи інститутів.

На сучасному етапі ми спостерігаємо послідовний процес становлення нового метасуб'єкта економіки в цілому та аграрної економіки, зокрема – інститутів громадянського суспільства, які набирають все більшу силу в регулюванні соціально-економічних процесів. Це такі інститути, як різного роду угоди, конференції, асоціації – спілки промисловців та підприємців або асоціації банкірів чи торгово-промислові палати, які вже не є елементами держави. Це – інститути громадянського суспільства. Сюди також входять профспілки, інститути соціального партнерства, товариства споживачів, екологічні рухи. Вони активні учасники та суб'єкти регулювання економічних та соціальних процесів, але не є, повторюємо, інструментом держави або ринку. Але вони й не є структурами ринкової економіки. І говорячи про модифікацію функцій держави в реальному житті, ми маємо на увазі передачу функцій державного регулювання не ринку, а інститутам громадянського суспільства, які включаються в цей механізм.

Список використаних джерел

1. Варналій З. С. Державна політика підтримки малого підприємництва: монографія. Національний ін-т стратегічних досліджень. К. : НІСД, 1996. 130 с.
2. Варцаба В.І. Формування економічного середовища функціонування малого підприємництва на селі. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія “Економіка”. Вип. 19. Ужгород, 2016. С. 21-28

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПІДТРИМКИ СИСТЕМИ СОРТОВИПРОБУВАННЯ УКРАЇНИ

Калашнікова Т.В., д.е.н., професор кафедри фінансів

Болотова В.В., здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва,

Функцію формування національних сортових рослинних ресурсів, що визначають рівень продовольчої безпеки держави, в Україні покладено на державну систему з охорони прав на сорти рослин. У зв'язку із підвищенням вимог до експертизи сортів рослин, вступом до міжнародних організацій у сфері сортовивчення і сортовипробування, виникла необхідність у коригуванні сучасної структури державного регулювання якості та реєстрації сортів рослин [2].

Виконання Державної науково-технічної програми експертизи сортів рослин неможливо досягнути без сучасної техніки, лабораторного обладнання та інших об'єктів, які утворюють матеріально-технічну базу закладів експертизи, що потребує відповідного фінансування, однак попри нарощування кошти бюджету переважно направляються на фінансування поточної діяльності заробітної плати та комунальних послуг, тощо.

Визначено що, тенденція до зменшення основних засобів закладів експертизи як потенційного джерела високоефективного використання фінансових, трудових та інших ресурсів, має негативний вплив на створення перспектив для подальшого розвитку закладів охорони прав на сорти рослин. Відповідно виникає проблема оновлення та розширення матеріально-технічної бази, за рахунок формування відповідного інвестиційного забезпечення системи охорони прав на сорти рослин.

Забезпечення розвитку державної системи охорони прав на сорти рослин повинно здійснюватися за такими напрямками: 1) нормативно-правове забезпечення; 2) кадрове забезпечення - створення сучасних центрів

підвищення якості освіти та атестації працівників у сфері охорони прав на сорти рослин; 3) науково-проектне забезпечення - стимулювання наукової діяльності у сфері охорони прав на сорти рослин; 4) ресурсне забезпечення шляхом оновлення матеріально-технічної бази; 5) фінансове забезпечення із залученням позабюджетних джерел фінансування. [3].

Вітчизняний аграрний сектор потребує впровадження інноваційних продуктів і селекційних досягнень. При цьому щороку стоїть питання конкурентності сортів української селекції та їх комерційного поширення.

Слід зазначити, що з 1995 р. Україна є постійним членом Міжнародного союзу з охорони нових сортів рослин (UPOV), ратифіковано акт про членство України в Міжнародному союзі з охорони нових сортів рослин у 2006 р..

З 2016 р. формується та одночасно реалізується державна політика з охорони прав на сорти рослин, а Державний реєстр налічує 10 тис. сортів, з яких 60% сорти іноземної селекції, причому оновлення сортів іноземної селекції відбувається удвічі швидше, ніж вітчизняних. У даному реєстрі із 4200 українських сортів 1830 (43,6%) зареєстровано в період з 2010-2018рр., відповідно із 3530 сортів іноземної селекції – 1800 зареєстровано в період з 2010-2018рр., (51%) [1,3]. Отже високим попитом користується насіння сортів іноземної селекції та зберігається тенденція до збільшення їх частки у структурі сільськогосподарських посівів.

Визначено, що ринок дуже насичений і конкурентоспроможний і вимоги виробника сільгосппродукції до сорту та його насіння постійно зростають, а зміна агрокліматичних умов формує запит на підвищення урожайності культур.

Як показав аналіз, у державі відсутній дієвий механізм контролю за ввезенням на митну територію України насіння і садивного матеріалу, які не отримали майнових прав інтелектуальної власності в установленому національним законодавством порядку. Залишаються законодавчо невизначеними повноваження інспекційних органів у сфері охорони прав на

сортів рослин. Попри прийняття Закону України "Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів", його реалізація Урядом України не забезпечується. До цього часу не приведені у відповідність з названим Законом діючі нормативно-правові акти, що суперечать цьому Закону. Як наслідок, в Україні відсутній дієвий державний контроль за ввезенням іноземними компаніями власних сортів рослин, у т.ч. генетично модифікованих, що призводить до значних масштабів їх несанкціонованого розповсюдження і використання в Україні. Дані сорти безперешкодно заволодівають великою часткою аграрного ринку України, що несе в собі загрозу поступової втрати продовольчої, а також біологічної та генетичної безпеки країни.

Водночас, потребують нарощування обсяги фінансування програми підтримки селекції в рослинництві, велике значення в цьому питанні матиме спрямування державної підтримки в бік сортовивчення та популяризації вітчизняних сортів рослин.

Достатнє інвестування та ефективне використання державних коштів, направлених на реалізацію Державної науково-технічної програми експертизи сортів рослин, дасть можливість стимулювати селекціонерів вкладати кошти в селекцію рослин і виробництво насіння на своїй території; обмінюватися власним досвідом і використовувати практику інших держав-членів UPOV, підвищить ефективність та конкурентоспроможність національної селекції, особливо за умов переходу на нові стандарти галузі сортовипробування у зв'язку з євроінтеграційними процесами.

Список використаних джерел

1. Міністерства аграрної політики та продовольства України. URL: <http://minagro.gov.ua>
2. Закон України «Про охорону прав на сорти рослин» Закон України від 21.04.1993 № 3116-XII, URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3116-12>.

3. Василюк П. М. Організація та діяльність Державної служби з охорони прав на сорти рослин України: Наукові праці істор. фак-ту Запорізького національного університету; Запоріжжя : ЗНУ, 2013. Вип. XXXVI. 320 с.

СВІТОВІ МОДЕЛІ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ТА МОЖЛИВІСТЬ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

Коротунова А.Г., здобувач вищої освіти групи Б-3/1

Науковий керівник - Горобченко О.А., канд.екон.наук,

доцент кафедри економіки підприємств

Миколаївський національний аграрний університет

Сьогодні в українському суспільстві спостерігається підвищений інтерес до соціальної сфери та нагальних життєвих потреб людини. Чинна державна модель соціальної політики вступає в суперечність із цілями посткризової модернізації економіки та суспільства. Інертність адаптаційних механізмів сприяє поширенню бідності, що призводить до відтворення витратного характеру системи соціальної підтримки. Тому в суспільстві соціальна політика неспроможна перерозподілити ресурси на користь тих, хто потребує цього найбільше. Відсутність чітких стратегічних пріоритетів соціальної політики спричиняє розпорошення коштів та недостатню ефективність соціальних програм. Реалізація державної соціальної політики в Україні потребує дослідження світового досвіду та його адаптації до українських реалій. Тому актуальним є вивчення світових моделей соціальної політики та визначення моделі соціальної політики для сучасного українського суспільства.

У зарубіжній соціальній практиці стали загальновизнаними три моделі соціальної держави, а відповідно і соціальної політики: ліберальна; континентально-європейська і скандинавська [1].

Ліберальна політика ґрунтується на наявності у суспільній свідомості віри в регулюючі можливості ринку та розвинутою системою приватної благодійності. Її формування відбувалося в умовах домінування приватної власності, ринкових відносин і під впливом ліберальної трудової етики. Ця модель набула широкого розвитку в Австралії, США, Канаді, Великобританії і Японії. Основними умовами її функціонування було мінімальне втручання держави в ринкові відносини й обмежене застосування заходів державного регулювання. У внутрішньому валовому продукті державному сектору економіки належить лише невелика частка. Саме тому домінуючу роль у соціальній сфері відіграють приватні добродійні організації, створені за різними ознаками – етнічними, релігійними чи іншими. Сутність ліберальної політики полягає у зниженні ролі держави у розв'язанні соціальних проблем громадян, наданні їм якомога більшої свободи для самостійного їх розв'язання. Характерно, що така політика можлива за повної відсутності або слабкості лівих політичних сил або їхніх представників у владних структурах, так як основними їх лозунгами є соціальний захист населення від можливих соціальних потрясінь та збільшення ролі держави з даного питання.

Континентально-європейська модель впроваджена в країнах із соціально орієнтованою ринковою економікою, зокрема, Німеччині, Австрії, Італії, Франції, Голландії, характерна опора на правове регулювання системи соціального забезпечення. Відмінною її рисою є «самоврядність» страхових кас, що перебувають у спільному веденні власників підприємств і впливових профспілок, які представляють інтереси найманих робітників. Розмір гарантованих виплат у випадку безробіття залежить від виробничого стажу, а строки – від тривалості сплати страхових внесків, їхньої величини й віку

працівника. У деяких країнах світу період виплат допомоги з безробіття збільшений для осіб старше 50 років [2].

За скандинавської моделі провідну роль у соціальному захисті населення відводить державі і надає базове забезпечення всім громадянам країни з державного й місцевого бюджетів, сформованих за рахунок податків. На відміну від ліберальної моделі, де кожен сам піклується про свій добробут і забезпечення, ця модель соціальної політики заснована на концепції «солідарності», у якій соціальний захист розглядається як справа всього суспільства, а не окремо взятих індивідів, тому її нерідко називають солідарною. Модель знайшла практичне втілення в країнах північної Європи – Швеції, Норвегії, Фінляндії, Данії, а також у Нідерландах і Швейцарії. Її основними завданнями вважаються загальна зайнятість і вирівнювання доходів населення та пом'якшення розшарування суспільства за рівнем доходу.

Модель соціальної політики української держави має представляти собою симбіоз лібералізму та соціальної орієнтації. Перший дає можливість в умовах відсутності достатніх фінансових коштів у держави створити умови для самореалізації і самозабезпечення економічних суб'єктів. Друга складова передбачає формування раціональної системи соціального захисту населення. В умовах соціально-ринкової трансформації держава має виступити соціальним амортизатором перетворень і одночасно проводити активну соціальну політику на нових, адекватних ринковим вимогам засадах. Соціальні амортизатори – це механізми соціального захисту. Призначення соціальних амортизаторів: нівелювання дестабілізуючих наслідків ринкової економіки; пом'якшення соціальної напруги; забезпечення м'якої адаптації суспільних структур [3, 1].

Отже, із зарубіжних моделей змішаної соціальної політики та соціальної стратегії для України корисною вбачається соціал-демократична модель в цілому і, зокрема регіональні типи, як скандинавська соціальна модель соціального ринкового господарства, в яких найбільш помітно

виражена соціальна орієнтація. Вони більшою мірою пов'язані з українськими соціальними традиціями, у яких важливе місце посідають ідеї соціальної справедливості і захищеності. Напрями та стратегічні пріоритети соціальної політики та соціальної стратегії залежать від економічного розвитку держави та її спроможності проводити в життя соціальні програми, що забезпечують гідне життя суспільства. Соціальна політика та соціальна стратегія, її розвиток, залежать насамперед від форми політичного устрою та політичного режиму.

Список використаних джерел

1. Сергієнко О. Соціальна політика в сучасному світі та в Україні / О. Сергієнко // Україна: аспекти праці. – 2012. – № 1. – С. 45 – 50.
2. Семигіна Т. Соціальна політика у глобальному вимірі. – К.: Пульсари, 2013. – С. 56 – 57.
3. Вегера С. Європейські соціальні стратегії і Україна / С. Вегера // Україна: аспекти праці. – 2011. – № 7. – С. 12 – 19.

КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ЯК СУЧАСНИЙ ІНСТИТУЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Кучер О.Д., здобувач вищої освіти,

Миколаївського національного аграрного університету

*Науковий керівник: Ручинська Н.С., кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри економічної кібернетики і математичного моделювання,*

Електронне урядування сьогодні – одна із сфер застосування управлінської праці, на яку є зростаючий попит з боку органів державної

влади, що потребують висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно працювати в умовах розвитку інформаційного суспільства.

Проведені Національною академією державного управління при Президентові України дослідження підтверджують, що в органах державної влади фактично проводиться робота із впровадження електронного урядування та розвитку електронної демократії, однак високопрофесійних керівників, здатних ефективно аналізувати та приймати державно-управлінські рішення у цій сфері, не вистачає.

Таким чином, виникає гостра потреба у професіоналах, наділених відповідною компетенцією, функцією яких є забезпечення впровадження, координації та супроводу проектів з електронного урядування та електронної демократії в органах державної влади.

З метою задоволення такого попиту у 2008 р. вперше в Україні кафедра інформаційної політики Національної академії розробила програму підготовки магістрів за спеціальністю 8.150110 “Електронне урядування” та у 2009 р. внесла відповідні зміни до Переліку спеціальностей, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 травня 2007 р. № 507.

Слід зазначити, що на сьогодні за цією програмою жоден з вищих навчальних закладів не здійснює цілеспрямовану підготовку висококваліфікованих фахівців, потреба в яких невинно зростає. У 2009 р. вперше в Україні кафедра інформаційної політики Національної академії отримала ліцензію на впровадження освітньої діяльності за спеціальністю 8.150110 “Електронне урядування”.

Метою магістерської програми з електронного урядування є підготовка висококваліфікованих фахівців, які володіють комплексом сучасних теоретичних і практичних знань, умінь і навичок щодо творчого використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій; запровадження передових технологій електронного урядування з метою надання державних послуг громадянам.

Такими повноваженнями мають володіти магістри-професіонали, метою яких є одержання знань, умінь та навичок, спрямованих на належне проектування, впровадження та адміністрування проектів з електронного урядування та електронної демократії в органах державної влади.

Найбільш розвинута система підготовки магістрів з електронного урядування у 20 провідних країн світу, зокрема: Фінляндії; Норвегії; Швеції; Швейцарії; Великобританії; Бельгії; Іспанії; Німеччині; Естонії та інших.

Ці магістерські програми відрізняються глибиною вивчення, чіткою структурованістю, високою вимогливістю та націленістю на підготовку управлінців найвищого класу, які відповідають за впровадження, координацію та супровід проектів з електронного урядування й електронної демократії на центральному, регіональному та місцевому рівнях.

Магістерські програми з електронного урядування спеціалізовано спрямовані для розв'язання питань упровадження електронного урядування на різних рівнях державного управління та мають різнобічний підхід до вивчення того, яким чином різні зацікавлені сторони з різних галузей економіки, охоплені як на місцевому, так і на загальнодержавному рівні, можуть спільно використовувати ІКТ для інновацій та інституційної перебудови органів державної влади та місцевого самоврядування.

Як передбачено магістерською програмою з електронного урядування, яку запроваджено кафедрою інформаційної політики Національної академії державного управління при Президентові України, здійснюється підготовка керівників які можуть обіймати посади, що віднесені відповідно до Закону України “Про державну службу” до I-IV категорій, зазначені в Реєстрі посад державних службовців.

На сучасному етапі модернізації системи державного управління і державної служби однією з основних передумов успішного впровадження електронного урядування є забезпечення кваліфікованим персоналом. Це передбачає фахову підготовку магістрів з електронного урядування, здатних ефективно працювати в органах державної влади та місцевого

самоврядування в умовах розвитку інформаційного суспільства, спроможних ефективно аналізувати та приймати державно-управлінські рішення у цій сфері.

Насамперед з метою ефективного впровадження електронного урядування в Україні, на нашу думку, доцільно внести зміни в структуру органів влади і місцевого самоврядування – утворити на базі існуючих підрозділів з інформаційних технологій підрозділи з електронного урядування, відповідно змінивши їх основні функції. Це слід зробити, розпочинаючи з профільного управління Секретаріату Кабінету Міністрів України – “Управління розвитку інформаційних ресурсів та технологій”, змінивши його назву на “Управління електронного урядування” та надавши йому статус самостійного підрозділу.

Список використаних джерел

1. Клепець Е.Л. Практичні аспекти впровадження технологій електронного урядування в Україні. Електронне урядування. 2010. № 1. С. 38-42.
2. Рубан І.А. Сучасна модель державного управління розвитком інформаційного суспільства та шляхи її удосконалення. Електронне урядування. 2010. № 1. С. 6-17.

ВПЛИВ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА ПОКРАЩЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В РЕГІОНІ

Кушнір А.В., здобувач вищої освіти групи ПУА 6/1

Науковий курівник- кандидат педагогічних наук, доцент Тищенко С.І.

Миколаївський національний аграрний університет

Досвід багатьох країн свідчить про те, що загальнодержавний рівень є визначальним у регулюванні відносин, які виникають у сфері взаємодії суспільства і природи, але цим не обмежується вирішення всіх питань охорони довкілля, утвердження екологічної безпеки, раціонального використання природних ресурсів тощо.

Досягти екологічної рівноваги неможливо безз'ясування причин кризових екологічних явищ. Лише при ґрунтовному виявленні та дослідженні процесів, що поглиблюють екологічну катастрофу, можна розробляти та реалізовувати заходи щодо оздоровлення навколишнього природного середовища.

У наш час екологічна політика є важливою невід'ємною складовою національної політики. Вироблення адекватної екологічної політики набуває для України особливої ваги, оскільки за умов державотворення від обраної державної стратегії у сфері екологічної політики, складовими якої є природокористування, якість довкілля й життя населення, залежать не лише економічне та національно-культурне відродження нації, а її майбутнє, ресурсний та інтелектуальний потенціал. Як складний і багатовимірний процес сучасна екологічна політика є результатом взаємодії різних суспільних сил.

Головні позиції тут займає уряд, діяльність якого має спрямовуватися на збереження колективних інтересів і колективного блага, до яких належить безпечне довкілля.

Проте багато проблемних питань можуть і повинні вирішуватись на місцевому рівні. Це дає змогу врахувати екологічні інтереси населення відповідних територій при прийнятті рішень щодо розвитку продуктивних сил, передачі окремих природних об'єктів у користування юридичним і фізичним особам тощо. Через місцеві органи влади найбільш предметно реалізується принцип гармонійного збалансованого розвитку, а через систему місцевого екологічного управління здійснюється політика охорони навколишнього природного середовища, забезпечення екологічної безпеки, підтримки екологічного балансу. На місцевому рівні найповніше поєднуються духовні й екологічні інтереси населення, культурні й екологічні традиції. Ось чому місцевим органам влади як управлінському механізму взаємодії суспільства й природи віддається пріоритет.

Місцеві органи влади будують і експлуатують комунальну інфраструктуру - системи питної води, каналізації тощо; проводять контроль за будівництвом житла і промислових об'єктів; встановлюють місцеві норми охорони навколишнього середовища; формують частку природоохоронного фонду тощо. На вирішення проблем охорони навколишнього природного середовища впливають багато суб'єктів соціальних відносин, кожен з яких діє в межах повноважень, визначених законодавством і які разом становлять систему суспільно-державного регулювання охорони довкілля на місцевому рівні.

Місцевий рівень інституційної системи охорони навколишнього природного середовища включає як органи місцевого самоврядування, тобто місцеві ради - сільські, селищні, міські, районні, серед яких сьогодні виділяють як окрему групу органи місцевого самоврядування - обласні ради, так і місцеві державні адміністрації як органи загальної компетенції. Крім того, на цьому рівні управління значну роль відіграють територіальні підрозділи відповідних органів виконавчої влади.

Закріпивши право територіальної громади безпосередньо здійснювати місцеве самоврядування, Конституція України [6] і Закон України "Про

місцеве самоврядування в Україні” [4] в такий спосіб підвищили роль і значення різноманітних форм прямого волевиявлення територіальних громад з метою вирішення або участі у вирішенні питань, віднесених до відання місцевого самоврядування, включаючи й ті з них, що пов’язані з охороною навколишнього природного середовища, використанням природних ресурсів, утвердженням екологічної безпеки.

Таким чином, екологічна політика, забезпечення екологічної безпеки як загальнодержавної, так і на місцевому рівні, стали важливою складовою державної політики, а вироблення узгодженої стратегії в галузі екології відповідає об’єктивним потребам сучасного світу. Лише спільне здійснення екологічної політики може забезпечити екологічну безпеку та виживання людства. Це один із найважливіших проявів загальнолюдських інтересів та цінностей.

Однією з важливих проблем, які необхідно в подальшому вирішити, є налагодження конструктивної взаємодії між органами місцевого самоврядування та місцевими державними адміністраціями у сфері здійснення природоохоронних заходів. Водночас ефективність їх реалізації залежатиме від повноти та досконалості правового регулювання відповідного статусу та компетенції згаданих органів, удосконалення порядку делегування повноважень, уточнення обсягів їх компетенції на рівні як базових законів України “Про місцеве самоврядування в Україні” і “Про місцеві державні адміністрації”, так і спеціальних законодавчих актів, які передбачають реалізацію згаданої компетенції в окремих сферах, їх гармонізацію між собою.

Список використаних джерел

1. Васюта О.А., Васюта С.І., Філіпчук Г.Г. Екологічна політика: національні та глобальні реалії: У 4 т. / І.Ф. Курас (ред.) - Чернівці: Зелена Буковина, 2004. - 480 с.

2. Дьомкін В.О. Вступ до екологічної політики. - К.: Тандем, 2000. - 194с.

3. Екологічне управління: Підручник / Ред. В.Я. Шевчук, Ю.М. Саталкін, Г.О. Білявський та ін. - К.: Либідь, 2004. - 432 с

ЗАЙНЯТІСТЬ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, НАПРЯМИ ВИРІШЕННЯ

**Ланченко Є.О., к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки праці та
соціального розвитку, Національний університет біоресурсів і
природокористування України**

В умовах глобалізації економіки в Україні простежується негативна тенденція до зменшення чисельності сільського населення, його працездатної частини – трудових ресурсів, кількість офіційно працюючого сільського населення в аграрній сфері. Тому аналіз стану, виявлення проблем та обґрунтування напрямів поліпшення трудової активності селян у сільському господарстві й інших галузях економіки є важливим науковим завданням.

Дослідженню соціально-трудових питань розвитку національної економіки присвячено багато уваги вчених-економістів, проте, на жаль, проблема гідної праці для сільського населення до сьогодні не вирішена. Останнім часом очевидним є пожвавлення економічного руху як сільського, так і міського населення у великі міста України та за кордон.

Метою дослідження є визначення концептуальних напрямів збільшення формальної зайнятості сільського населення. Завдання дослідження: проаналізувати стан зайнятості сільського населення; охарактеризувати проблеми розвитку ринку праці на селі; обґрунтувати

стратегічні напрями збільшення кількості робочих місць для сільського населення.

Протягом останніх 25 років спостерігається значне зменшення наявного сільського населення країни як в абсолютних, так і відносних показниках. На кінець 2018 р. сільське населення України вже становило 13015,4 тис. осіб. Динаміка показників за останні роки свідчить, що чисельність сільського населення зменшується не лише абсолютно, а й відносно – зменшується його частка в структурі всього населення країни – до 30,7 %. Негативною тенденцією є зменшення реальної пропозиції робочої сили на ринку праці на селі. Так, лише за 2014-2018 рр. чисельність економічно активного сільського населення зменшилася на 245,9 тис. осіб, або на 4,2 % і становить 5604,7 тис. осіб. Досить стрімко зменшилися кількість зайнятого й рівень зайнятості сільського населення – до 5089,2 тис. осіб і 55 %, відповідно, у 2018 р.

Чисельність безробітних селян за методологією МОП у 2018 р. становила 515,5 тис. осіб, а рівень безробіття сільського населення – 9,2 %, що, зрештою, зумовлює соціальну напругу на селі, оскільки пропозиція робочої сили тут значно перевищує попит на неї з боку роботодавців. В умовах економічної нестабільності й демографічної кризи на селі зменшується кількість зайнятого сільського населення, зокрема в сільських видах економічної діяльності (сільське, лісове й рибне господарства). На кінець 2018 р. показник офіційно працюючих у сільськогосподарських підприємствах становив 358,6 тис. осіб. Для порівняння ще на початку 1990-х років цей показник становив більше 4 млн осіб, на початку XX ст. – більше 2 млн осіб [1].

В Україні простежується погіршення здорового харчування населення. Не забезпеченою є потреба в м'ясо- й молокопродукції, а також плодах і ягодах тощо. За нашими розрахунками [2], при поліпшенні купівельної спроможності населення країни для забезпечення його здорового харчування в сільському господарстві, зокрема в скотарстві,

свинарстві й плідівництві, можна створити більше 1 млн робочих місць. У свою чергу, це зумовить збільшення робочих місць у харчовій і переробній промисловості та інших галузях економіки до 2 млн., що позитивно вплине на розвиток соціально-трудових відносин у міських населених пунктах.

Таким чином буде забезпечена раціональна зайнятість населення в сільському господарстві як трудова діяльність громадян (переважно сільського населення) з метою одержання доходів, яка необхідна для виробництва оптимальної структури й обсягу валової сільськогосподарської продукції, забезпечення заселеності сільських територій і соціально-економічного розвитку населених пунктів країни.

Даний різновид зайнятості направлений на забезпечення продовольчої безпеки України, раціональних норм споживання агропродовольчої продукції її населенням, збереження й збільшення кількості робочих місць у сільському господарстві й інших галузях економіки, збільшення доходів і купівельної спроможності громадян, поліпшення демографічної ситуації в країні тощо. у свою чергу, це забезпечить відповідні податкові надходження в місцеві бюджети сільських громад і фінансування соціальних програм розвитку сільських територій.

Для забезпечення збільшення виробництва продукції скотарства, свинарства й плідівництва як трудомістких галузей аграрної економіки потрібно забезпечити інтенсифікацію виробництва сільськогосподарської продукції та впровадження інновацій у техніку, технологію та організацію виробництва. Важливим аспектом розвитку вищезазначених підгалузей сільського господарства має бути формування мотиваційного механізму в трудових колективах сільськогосподарських підприємств і підвищення якості трудового життя працівників.

Інвестиційна політика в Україні має бути зорієнтована на реальний сектор аграрної економіки, зокрема в будівництво й реконструкцію тваринницьких комплексів скотарства й свинарства, закладення багаторічних

насаджень, розвиток підприємств закритого ґрунту тощо. Державна підтримка розвитку сільського господарства, як у 2018-2019 рр., поки що має бути сконцентрована на підтримці тваринництва, фермерського й кооперативного руху на селі, що сприятиме формуванню більшого обсягу доданої вартості у межах сільських громад. Удосконалення земельно-орендних відносин і формування ринку землі має відбуватися в контексті забезпечення соціально-економічного розвитку сільських територій і активної участі місцевих органів влади на селі.

Список використаних джерел

1. Публікації, статистична інформація та експрес-випуски Держстату України. URL: <http://ukrstat.gov.ua>.
2. Ланченко Є.О. Формування системи соціально-трудова відносин у аграрному секторі економіки: монографія. К.: ЦП "Компринт", 2019. 556 с.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ КРАЇНИ

Лукіяничук А. А.

аспірант кафедри публічного адміністрування

Міжрегіональна академія управління персоналом. Київ

Актуальність даної роботи посилюється тим, що в даний час на загальнодержавному рівні відбувається формування аграрного сектора країни, створені і діють різні форми агропромислових об'єднань, що поєднують територіальний і галузевий принципи управління. Ще не знайдено науково обґрунтованої економічної взаємозв'язку входять до складу

об'єднань окремих галузей промисловості і сільського господарства, немає системи показників для об'єктивної оцінки роботи окремих сфер, галузей, підприємств. Ще не визначені важелі ринкового механізму та економічної конкуренції, показники для розрахунку кінцевого результату всіх галузей народногосподарського аграрного сектора країни.

Система економічних показників є методичною базою для ефективного управління агропромисловим виробництвом, організації економічної роботи, науково обгрунтованої оцінки діяльності підприємств і галузей аграрного сектора країни. Методології та методиці визначення кола економічних показників і критерію ефективності агропромислового комплексу на рівні національної економіки, регіонів країни і районних агропромислових об'єднань присвячено ряд наукових робіт [2]. Однак методика і систематизація комплексу програмно-цільових показників щодо визначення ефективності аграрного сектора країни вимагають подальшого вдосконалення.

Виходячи з єдності цілей і завдань, функціональних особливостей сільгоспвиробництва та обслуговуючих його галузей зроблена спроба в розробці підходів до формування організаційно-економічного механізму державного регулювання аграрного сектору країни на сучасному етапі.

У новому економічному словнику організаційно-економічний механізм визначено як «... сукупність методів і засобів впливу на економічні процеси, їх регулювання». При цьому «... економічний механізм являє собою систему взаємопов'язаних економічних явищ, що виникають в певних умовах ...» [3].

Таким чином, організаційно-економічний механізм державного регулювання аграрного сектора країни можна визначити як сукупність засобів і методів системи державного управління, інформаційне, економічне і нормативно-правове забезпечення, за допомогою яких регулюються виробничо-економічні відносини суб'єктів АПК, а також виявляється вплив на стан сільськогосподарського виробництва і його ефективність.

Основні засоби досягнення мети аграрного сектора країни можна згрупувати за наступними напрямками [1]:

- зростання продуктивності праці, при випереджальному зростанні її в порівнянні з оплатою;
- підвищення трудової і соціальної активності працівників;
- прискорений розвиток науково-технічного прогресу, переклад економіки на інтенсивний шлях розвитку;
- раціональне використання виробничого потенціалу;
- всіляка економія використовуваних ресурсів;
- подальше вдосконалення якості роботи.

Для сучасного етапу функціонування аграрного сектора країни характерний комплексний народногосподарський підхід до вирішення соціально-економічних проблем. Виходячи з цілей і завдань розвитку суспільного виробництва, основними критеріями функціонування і розвитку аграрного сектора країни можуть бути наступні:

- прискорення темпів зростання виробництва кінцевого сільськогосподарського продукту в розрахунку на душу населення при послідовному зниженні собівартості сільськогосподарської продукції;
- всебічне підвищення суспільної продуктивності праці (при випередженні темпів зростання оплати) у всіх сферах і в аграрному секторі країни в цілому;
- забезпечення пріоритету сільськогосподарського виробництва як центральної ланки агропромислового комплексу;
- зниження вартості одиниці кінцевого корисного ефекту з техніки, що поставляється в аграрний сектор країни.

Кінцевою продукцією сільського господарства, є продукція, що реалізується для безпосереднього споживання або промислової переробки. При цьому сільське господарство все більше орієнтується на виготовлення сирих матеріалів для переробної промисловості. Маса і питома вага сировини, що поставляється в промислову переробку, збільшуються, а

продукція, що йде в особисте споживання, скорочується. В ході вищезгаданого, в складі організаційно-економічного механізму державного регулювання аграрного сектору країни сектор сільського господарства поступово перетворюється на все більш розвинену імпортно орієнтовану сферу виробництва, і економічні результати його діяльності формуються умовами міжгалузевого обміну.

Список використаних джерел

1. Дацій О.І. Інновації — основна діюча сила науково-технічного прогресу для збереження природного середовища // Економіка та держава. — 2017. - № 5. — С. 4-9.
2. Сільськогосподарський комплекс України: соціально-економічні пріоритети розвитку / За ред. М.А. Хвесика, А.С. Лисецького. — К.: РВПС України НАН України, 2009. — 216 с.
3. Шляхи формування та розвитку самодостатніх суб'єктів муніципального руху: європейські виміри та орієнтири: монографія / О.М. Кондрашов, Т.В. Іванова; за заг. ред. О.М. Кондрашова. — Миколаїв: Ємельянова Т.В., 2013. — 352 с.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ У ПРОЦЕСІ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

**Максименко В. С., студент 1 курсу магістатури
спеціальності «Публічне управління та адміністрування»
Сумського національного аграрного університету
Науковий керівник : к. екон. н., доцент Лищенко М.О.**

Низький прояв громадських ініціатив на процес розвитку території проживання.

Забезпечення розвитку місцевого самоврядування та впровадження громадської участі на місцевому рівні в Україні досліджували А.Крупник, В.Рубцов, С.Рябова, А.Ткачук, В.Кравченко, М.Лациба, О.Батанов, Ю.Габермас та інші.

Метою статті є дослідження перспектив розвитку громадської участі на місцевому рівні.

Забезпечення розвитку громадської участі у процесі прийняття рішень на місцевому рівні залишається актуальним в посиленні місцевого самоврядування, та під час реформи децентралізації державного управління. Місцеве самоврядування є важливою складовою взаємовідносин між громадянами та державою.

Впровадження реформ в Україні має подолати неефективну систему управління на місцях, та створити дієздатні територіальні громади з економічним розвитком, добробутом і захистом свободи і прав людини. Органи місцевого самоврядування в даний час мають більше можливостей сприяти розвитку ініціативи громадян.

Громадська участь в управлінні місцевими справами є важливою складовою розвитку місцевого самоврядування. Надзвичайно важливим та необхідним сьогодні є поглиблена взаємодія влади з інститутами громадянського суспільства. Мобілізуючи потенціал громадян та їх об'єднань на основі розвитку громадських ініціатив та впровадження нових форм місцевої самоорганізації населення, свідомість населення змінюється від споживачів суспільних благ до активних членів громади.

В Конституції України та Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні»¹ закладені основи здійснення основних демократичних форм прямої участі громади у вирішенні питань місцевого значення.

В Конституції України, а саме (ст. 140) наголошує первинним суб'єктом місцевого самоврядування територіальну громаду як самоорганізовану спільноту громадян, що об'єднані за ознакою постійного

проживання з метою задоволення в межах закону своїх колективних потреб і запитів та захисту своїх законних прав та інтересів.

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року № 280/97 – ВР. Дає загальне правове визначення таких форм безпосереднього здійснення місцевого самоврядування, як: місцеві референдуми (ст. 7), загальні збори громадян (ст. 8), місцеві ініціативи (ст. 9), органи самоорганізації населення (ст. 14).

В Українському законодавстві визначено чимало різноманітних форм та процедур здійснення місцевої демократії, найбільш розповсюдженими серед яких є, окрім вже згаданих: громадські слухання, участь у виборах до місцевих рад (виборче право), та індивідуальні чи колективні звернення громадян, громадські експертизи, громадські ради, консультації з громадськістю.

Впровадження механізмів громадської участі потребує комплексного підходу, а розвиток прямої демократії має два узагальнені витoki, по-перше, активна і спрямована діяльність органів влади щодо формування політики залучення громадян до процесу прийняття рішень, її нормативно-правове забезпечення; по-друге, готовність інститутів громадянського суспільства та населення, брати безпосередню участь у вирішенні місцевих справ .

Громадська участь у вирішенні питань місцевого значення ґрунтується на принципі взаєморозуміння та складається з кількох основних моментів:

- наявності нормативно-правових актів та набір механізмів, інструментів та процедур громадської участі в місцевому самоврядуванні;
- налагодження діалог та формування соціального партнерства на рівні територіальної громади між органами місцевого самоврядування, місцевими органами виконавчої влади, соціально відповідальним бізнесом та громадськістю;
- запровадження ініціатив, які сприятимуть зростанню соціального капіталу та розвитку місцевих територіальних громад.

Окрім вище перерахованого, щоб забезпечити розвиток активності населення у вирішенні питань місцевого значення та зміцнення місцевого самоврядування, підґрунтям цього повинно бути доброчесність, відкритість органів місцевого самоврядування до громадськості, та їх спільне бачення майбутнього.

Список використаних джерел

1. Про місцеве самоврядування в Україні [Електронний ресурс] : Режим доступу – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
2. Участь громадськості у процесі прийняття рішень на місцевому рівні [Текст] : посіб. – К. : Ленвіт, 2012 . – 64 с.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Олейніченко К.О., здобувач вищої освіти групи Ф2/1

Науковий керівник Альбещенко О. С. – канд. екон. наук, старший

викладач кафедри економіки підприємства

Миколаївський національний аграрний університет

Одним із сукупності складових підприємства, як цілісної виробничогощподарської системи є управління персоналом. На всіх етапах розвитку економіки, управління персоналом є однією з найбільших сфер життя підприємства здатного підвищити його ефективність. Дана система забезпечує безперервне вдосконалення методів роботи з кадрами. Головною метою є забезпечення підприємства працівниками, які відповідають вимогам даного підприємства, а також їхньої професійної та соціальної адаптації[1].

Персонал підприємства формується та змінюється під впливом внутрішніх факторів – це характер продукції, яка випускається на підприємстві, технології та організації виробництва; під впливом зовнішніх факторів – це демографічні процеси, юридичні та моральні норми суспільства, характеру ринку праці [1].

Від забезпечення підприємства кваліфікованими кадрами, раціонального їх використання залежать організаційно-технічний рівень виробництва, імідж підприємства, його фінансова стабільність. Забезпеченість підприємства трудовими ресурсами, їх раціональне використання, високий рівень продуктивності праці сприяють збільшенню обсягів виробництва продукції, ефективному використанню устаткування, обладнання, машин, механізмів, зниженню собівартості та зростанню прибутку[1].

Крім того ефективним кроком у напрямів досконалення знань, умінь і навичок працівників є організація системи навчання на підприємстві. Це можуть бути додаткові навчальні семінари щодо ведення сільськогосподарського виробництва, які проводитимуть більш досвідчені працівники підприємства. У разі їх практичного впровадження матиме місце подвійна мотивація праці: задоволення потреби у визнанні, підвищення авторитетності досвідчених робітників, які мають відмінні результати праці, з одного боку, і прагнення нових працівників досягти трудових висот та отримати заохочення – з іншого [2].

Наступним напрямом підвищення ефективності управління персоналом є нематеріальне стимулювання праці в рамках удосконалення ведення соціально-трудових відносин [2].

Наступний крок – задоволення потреб працівників у приналежності, визнанні, повазі з боку оточуючих та самореалізації. В данному випадку вступають у дію нематеріальні стимули праці. Оскільки інтереси людей постійно переплітаються, поєднуються, змінюються, то система стимулювання й мотивації праці на підприємстві повинна бути комплексною,

системною та гнучкою, швидко адаптуючись до змін навколишнього середовища[2].

Цілями управління персоналом підприємства являються: підвищення конкурентоспроможності підприємства в ринкових умовах; підвищення ефективності виробництва та праці, а саме досягнення максимального прибутку; забезпечення високої соціальної ефективності функціонування колективу[3].

Успішне виконання поставлених цілей потребує виконання таких задач, як: забезпечення потреби підприємства в робочій силі в необхідній кількості та кваліфікації; досягнення обґрунтованого співвідношення між організаційнотехнічною структурою виробничого потенціалу та структурою трудового потенціалу; повне та ефективне використання потенціалу робітника та виробничого потенціалу в цілому; забезпечення умов для високопродуктивної праці, високого рівня її організованості, вмотивованості, самодисципліни, виробітки у робітника звички до взаємодії та співробітництва; забезпечення реалізації бажань, потреб та інтересів працівників по відношенню до змісту праці, умов праці, виду зайнятості, можливості професійно-кваліфікаційного та посадового просування; узгодження виробничої та соціальних задач (балансування інтересів підприємства та інтересів працівників, економічної та соціальної ефективності); підвищення ефективності управління персоналом, досягнення цілей управління при скорочення витрат на робочу силу [3].

Отже,можемо зробити висновок, щоособливість управління персоналом в аграрному підприємстві повинна розкривати приховані знання персоналу, розширювати межі цих знань, змінювати відносини між людьми і тим самим збільшувати людський капітал, який сьогодні є найціннішим ресурсом аграрних організацій. Загальновідомо, що вихід сільськогосподарського підприємства на позиції лідера в конкурентній боротьбі можливий лише за умови становлення на інноваційний шлях розвитку. Водночас із практичним застосуванням соціально-економічних

резервів ефективного використання робочої сили це матиме позитивний вплив не лише на формування та використання трудових ресурсів, а й підвищить рівень прибутковості підприємств аграрного сектора.

Список використаних джерел

1. Система управління персоналом в сільськогосподарському підприємстві[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://knowledge.allbest.ru>
2. Особливості управління персоналом в аграрних підприємствах [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.tneu.edu.ua>
3. Цілі й напрямки управління персоналом[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.frontmanagement.org>

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯМ І ПРИРОДОХОРОННОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В УКРАЇНІ

**Рязанцев Л. Г. ,здобувач вищої освіти групи ПУА 6/1
Миколаївський національний аграрний університет**

Як свідчить досвід передових країн світу, проводити ефективну екологічну політику в державі досить важко, навіть за умов процвітаючої економіки. Тим складнішою виглядала проблема охорони довкілля в Україні, новій державі, яка переживає глибоку системну кризу. Тим не менш екологічна реформа в Україні розпочалася майже одночасно з проголошенням незалежності.

В основу формування державної екологічної політики було покладено базовий принцип, згідно з яким екологічна безпека держави стає важливим

елементом і складовою національної безпеки. Положення, що розвивають цей принцип, було закріплено цілою низкою законів та документів, включно із Конституцією України. Розроблені Міністерством охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки Концепція та ‘ Основні напрями державної екологічної політики України у галузі охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки’ визначили не лише мету та пріоритетні завдання, але й механізми реалізації завдань, напрями гармонізації та інтеграції екологічної політики України у європейському екологічному процесі.

Саме на підставі цього документа розробляються програми Уряду у галузі охорони довкілля та екологічної безпеки. На сьогодні вже функціонує програма ‘ Заповідники’, схвалено Урядом Національну програму оздоровлення ріки Дніпро, для реалізації якої залучено міжнародну допомогу обсягом понад 5 млн \$, розроблено низку регіональних екологічних програм. Відповідно до ‘ Основ національної екологічної політики’ удосконалюється структура управління природоохоронною діяльністю. Розпочавши з реорганізації Комітету по охороні природи , вже наприкінці 1994 року відповідно до Указу Президента було утворено нове міністерство, до компетенції якого віднесено усі питання регулювання та контролю в галузі екологічної та ядерної безпеки. Вперше в Україні було сформовано сучасну систему управління, що відповідає досвіду та практиці розвинених країн Заходу.

Ключове місце в системі державних органів управління природокористуванням і природоохороною займає Міністерство охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України, положення про яке затверджено Указом Президента України від 10.02.1995 р. Згідно з Положенням Мінекобезпеки України є центральним органом державної виконавчої влади, підвідомчим Кабінету Міністрів України, створеним з метою реалізації державної політики в галузі охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання і

відтворення природних ресурсів, захисту населення та навколишнього природного середовища від негативного впливу господарської діяльності шляхом регулювання екологічної, ядерної та радіаційної безпеки на об'єктах у всіх формах власності.

Положенням визначаються завдання, функції, права Мінекобезпеки України, компетенція державних управлінь екологічної безпеки в областях, містах Києві та Севастополі спеціально уповноважених органів державної виконавчої влади в галузі екологічної безпеки Автономної Республіки Крим, інші організаційні структури, що входять до його сфери управління, передбачаються й інші юридичні та організаційні засади функціонування Міністерства.

Структура центрального апарату Мінекобезпеки. При загальному зменшенні обсягів виробництва збільшується кількість випадків перевищень нормативів викидів забруднюючих речовин в атмосферу. Збільшується кількість порушень правил лову риби та полювання, а також кількість випадків забруднення ґрунтів, не дотримуються режими природокористування на заповідних територіях, порушуються технології і правила рубки лісонасаджень. Перевищуються встановлені терміни експлуатації джерел іонізуючого випромінювання, допускається наднормативне накопичення радіоактивних відходів. Все це вимагає підвищення ефективності державного контролю в галузі охорони навколишнього природного середовища, виправлення ситуації, коли цілий ряд міністерств і відомств самі контролюють свою виробничу діяльність, а єдина цілісна система державного контролю в галузі охорони природи відсутня.

В якості об'єктів екологічної експертизи передбачаються проекти законодавчих і нормативно-правових актів, передпроектні, проектні матеріали, проекти нормативно-технічних та інструктивно-методичних документів, проекти створення нової техніки, технології, матеріалів, речовин, продукції, реалізація яких може призвести до порушення норм екологічної

безпеки, негативного впливу на стан навколишнього природного середовища, створення загрози для здоров'я людей, а також екологічної ситуації.

Норми Закону визначають форми участі громадськості в процесі екологічної експертизи та її суб'єктний склад. Для врахування громадської думки особи, які проводять екологічну експертизу (суб'єкти експертизи) зобов'язані провести публічні слухання або відкриті засідання за участю населення. В той же час громадськості надається право викласти свою думку стосовно об'єкту експертизи у засобах масової інформації, чи подати письмові зауваження, пропозиції, рекомендації її замовникам або суб'єктам експертизи, чи доручити своїм представникам працювати у складі еколого-експертних комісій та груп.

Проводити екологічну експертизу уповноважуються відповідно Міністерство охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України, його еколого-експертні підрозділи чи спеціально створювані організації і установи, організації та установи Міністерства охорони здоров'я України, інші органи виконавчої влади та їх експертні формування, громадські об'єднання, громадяни та різні установи, організації і підприємства, в тому числі за участю іноземних юридичних і фізичних осіб, статuti яких передбачають здійснення еколого-експертних функцій. Висновки державної екологічної експертизи після затвердження відповідними органами управління в галузі охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки є обов'язковими для виконання.

ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ: ОРГАНІЗАЦІЙНЕ І КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Тітова Л.С., студентка,

Лисенко А.Г., студентка,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

На сучасному етапі економічного розвитку відбуваються переломні для національної економіки процеси. Економічна криза в Україні зачіпає практично всі види економічної діяльності. У цих умовах система охорони здоров'я, головним завданням якої є збереження і відновлення здоров'я людини, теж потрапила в кризову ситуацію.

Значенню системи охорони здоров'я у формуванні рівня здоров'я населення та проблемам її організації й фінансування приділялась значна увага в роботах українських вчених: О.А. Грішнєвої, Ю.В. Вороненка, М.М. Білінської, Д.Г. Шушпанова та ін. Незважаючи на глибоке дослідження загальних теоретичних основ формування і використання працівників в сфері охорони здоров'я, проблема дефіциту кваліфікованого персоналу в медичних закладах наразі залишається не вирішеною.

Мета дослідження полягає в аналізі сучасного стану організаційного і кадрового забезпечення медичних закладів України та обґрунтуванні шляхів вирішення наявних проблем. Відповідно до зазначеної мети було поставлено і вирішено такі завдання: досліджено роль медичного персоналу у збереженні здоров'я населення; визначено стан забезпечення персоналом сфери охорони здоров'я та його фактори впливу; розроблено напрями вдосконалення організаційного і кадрового забезпечення охорони здоров'я населення України.

Згідно з офіційною статистикою, загальна кількість лікарів усіх спеціальностей в Україні продовжує скорочуватися: у 1995 році – 230 209

осіб, у 2005 – 223 823 особи, у 2015 – 186 234 осіб, у 2017– 172 680 осіб. [3, с. 23; 4]

Аналізуючи динаміку розподілу лікарів за окремими спеціальностями, можна зробити висновок, що найбільший відтік працівників спостерігається серед терапевтів, педіатрів, лікарів санітарно-протиепідемічної групи та психіатрів. [3, с.26]. Окрім цього, низьким є рівень укомплектованості штатних посад лікарів таких спеціальностей: лікарі-лаборанти (28,4 %); бактеріологи (44,6%); патологоанатоми (54,7 %); судові психіатри-експерти (54,7%) тощо. [1]

В дослідженні ми виявили причини дефіциту медичних працівників: відсутність цілісної стратегічної програми прогресивного розвитку системи охорони здоров'я, ненадійні механізми контролю за працевлаштуванням випускників вищих медичних закладів, які навчалися за державним замовленням, низька заробітна плата медичних працівників, застарілість і нестача необхідного медичного обладнання в лікарнях, масовий виїзд молодих професіоналів за кордон. [5]

Для вирішення згаданих проблем було виявлено напрями удосконалення охорони здоров'я населення України. Одним із них є розвиток Е-медицини. Система eHealth, що діє з лютого 2018 року, допомагає пацієнтам отримувати, а лікарям – надавати якісні медичні послуги, а також ефективно витратити виділені на охорону здоров'я державні кошти і запобігати зловживанням. [2]

На державному рівні з метою посилення мотивації та зацікавленості медичних працівників в Україні необхідно: суттєво підвищити середній рівень їхньої заробітної плати; забезпечити оптимальну диференціацію розміру оплати праці лікарів залежно від рівня їхньої кваліфікації, умов виконуваної роботи; виділити кошти з бюджету на фінансування надбавок; забезпечити лікарів суттєвими соціальними гарантіями та пільгами; здійснювати належний контроль за працевлаштуванням молодих

спеціалістів; виділити достатні кошти на придбання нового медичного обладнання та ремонт аварійних будівель; надавати фінансову допомогу і моральну підтримку лікарям, які переїжджають на роботу у сільську місцевість та розвивати е-медицину.

Окрім цього, уряд може взяти на себе провідну роль у розробці та впровадженні політики пропагування здорового способу життя серед громадян шляхом створення спеціальних проектів та забезпечення їхнього фінансування.

Одним із найсучасніших та наразі найменш поширених в Україні способів покращення здоров'я є створення та впровадження «зелених» робочих місць, що прямо чи опосередковано позитивно впливають на навколишнє середовище, відповідають усім складовим «зеленої» економіки і задовольняють умови гідної праці в усіх видах економічної діяльності, на всіх рівнях персоналу [4, с.74]. Безпосередній вплив впровадження таких робочих місць на рівень здоров'я можна охарактеризувати так: зменшення відтоку медичного персоналу, забезпечення покращення або, принаймні, відсутність шкоди здоров'ю працівників, поліпшення стану здоров'я споживачів товарів та послуг, покращення стану навколишнього природного середовища.

Система організаційного і кадрового забезпечення медичних закладів України суттєво відстає від сучасних стандартів і потребує невідкладних змін. Внаслідок низького рівня матеріально-технічного забезпечення лікарень, неадекватного важливості і складності праці рівня заробітної плати кожного року чисельність медичних працівників зменшується разом із рівнем їхньої укомплектованості.

Безумовно, для вирішення такої глобальної проблеми потрібен цілий комплекс системних заходів. Насамперед, потрібно здійснити чітке планування потреби в медпрацівниках на національному та місцевому рівнях, забезпечити їх соціальними гарантіями та пільгами. Держава має здійснювати належний контроль за підготовкою медичних спеціалістів,

надавати їм можливості гідного працевлаштування. Іншими важливими напрямами розширення можливостей для поліпшення здоров'я українців є: розвиток е-медицини, поширення здорового способу життя та впровадження «зелених» робочих місць. Без вжиття цих заходів проблема нестачі медичних працівників не буде вирішеною.

Список використаних джерел

1. Дудник С. В. Кадрова криза медичній галузі України не загрожує? [Електронний ресурс] / ТОВ "Редакція газети "Ваше здоров'я". Режим доступу: <https://www.vz.kiev.ua/kadrova-kryza-medychnij-galuzi-ukrayiny-ne-zagrozhuye>
2. Електронна система охорони здоров'я eHealth [Електронний ресурс]/ Режим доступу: <https://portal.ehealth.gov.ua/about.html>
3. Заклади охорони здоров'я та захворюваність населення України у 2017 році: статистичний бюлетень – К., 2018. –с. 23-31
4. Лисенко А. Г. «Зелені» робочі місця в Україні // Стратегічні напрями інноваційного розвитку економіки країни: перспективи та ефективність: збірник тез наукових робіт учасників Міжнародної науково-практичної конференції для студентів, аспірантів та молодих учених (м. Київ, 22 грудня 2018 р.). – К.: Аналітичний центр «Нова Економіка», 2018. – 73-74 с.
5. Тітова Л.С. Кадрове забезпечення охорони здоров'я: Україні загрожує криза.// Стратегічні напрями інноваційного розвитку економіки країни: перспективи та ефективність: збірник тез наукових робіт учасників Міжнародної науково-практичної конференції для студентів, аспірантів та молодих учених (м. Київ, 22 грудня 2018 р.). – К.: Аналітичний центр «Нова Економіка», 2018. – С. 79-82.

СУЧАСНІ КОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ

Тищенко С.І., канд. пед. наук, доцент

Калюжна О.В., канд. екон. наук, доцент

Миколаївський національний аграрний університет

Виключна роль комунікації в державному управлінні є об'єктивно доведеною з позицій інформативності, як основи результату управлінської праці - управлінського рішення. В Україні довгий час панувала в основному інформаційна політика, головною метою якої було інформування населення органами державної влади, причому зворотній зв'язок не був важливим. Це сприяло поширенню в суспільстві впевнення, що влада повинна все зробити сама. Якщо їй вдається це – добре, якщо ні, то можна її критикувати.

Сьогодні Україна як демократична, правова держава, що активно реалізує західноєвропейський вектор зовнішньої політики та прагне інтегруватись у глобальний інформаційний простір, дотримується визнаних європейських стандартів інформаційної діяльності органів державної влади, демократичних принципів їхнього функціонування в глобальному інформаційному просторі [1, с.88].

Невід'ємною складовою діяльності та функціонування владних інституцій у сучасних демократичних суспільствах є активізація інформаційно-комунікативної політики та формування відповідних комунікативних стратегій. До доволі вагомого доробку вітчизняних учених, що формують сучасний науковий дискурс з цієї проблеми, можна зарахувати роботи В. Різуна, А. Сіленко, О. Радченка, О. Скрипнюка, Г. Почепцова, Н. Дніпренко, А. Кохан, О. Михайловської, Д. Андреева, Н. Драгомирецької, Є. Романенка, А. Баровської та ін.

Фаховий підхід до формування й реалізації комунікативної стратегії є умовою ефективності та результативності функціонування органів державної

влади, забезпечення стабільності політичної системи та утвердження держави як повноправного суб'єкта міжнародних відносин та інформаційних взаємодій у глобальному інформаційному просторі [3].

Із функціонального погляду сучасні комунікативні стратегії в державному управлінні поділяються на:

1) головні стратегії (семантичні, когнітивні), що є найзначущішими щодо ієрархії мотивів і цілей та пов'язані переважно з впливом на адресата (стратегія дискредитації, стратегія підпорядкування тощо);

2) допоміжні стратегії, що сприяють ефективній організації діалогової взаємодії, оптимальному впливу на адресата. Серед них розрізняють:

- прагматичні стратегії (комунікативно-ситуаційні), зумовлені такими компонентами комунікативної ситуації, як автор, адресат, канал зв'язку, комунікативний контекст (стратегія саморепрезентації, стратегія емоційного налаштування, статусні та рольові стратегії та ін.);

- діалогові стратегії (конверсаційні), які використовують відповідно до завдань контролю за організацією діалогу (наприклад, стратегія контролю над темою, стратегія контролю над ініціативою);

- риторичні стратегії, у межах яких застосовують різноманітні прийоми ораторського мистецтва та риторичні техніки ефективного впливу на адресата (стратегія привертання уваги, стратегія драматизації).

Зазначимо, що у класичних дослідженнях комунікативних процесів нині відбувається перехід від класичних моделей (простих, лінійних, прозорих, наочних, безпроблемно операціоналізованих) до всеосяжних метатеоретичних моделей реляційного та інтерактивного спрямування. У контексті оновлення підходів повинна розвиватися парадигма діалогічного підходу [4].

Це дає підстави для формулювання основних завдань комунікативної стратегії міст: залучати громадян до процесу вироблення політик та прийняття рішень через проведення громадських слухань, організацію публічних дискусій, консультацій, запровадження інноваційних технологій;

ініціювати партнерські проекти з розбудови публічних просторів, які сприятимуть комунікації в громаді, а також культурної та просвітницької інфраструктури: облаштування парків відпочинку, клубів для проведення дозвілля, хабів, відкриття електронної бібліотеки, альтернативної школи, клубів з різними секціями (музика, спорт, мистецтво); просувати реалізацію проектів, спрямованих на розвиток самоорганізації в громадах (органи самоорганізації населення, ОСББ, громадські помічники для владних та правоохоронних органів, громадські інспектори тощо).

Також невід'ємною частиною реалізації такої стратегії повинно стати усвідомлення необхідності підвищення ролі та якості комунікативної діяльності структурних підрозділів місцевої влади з метою підтримки просування послуг, які вона надає населенню. Це, зокрема, передбачає визнання кожної з цих послуг частиною спільної загальної роботи міської влади, а не окремим зобов'язанням окремого підрозділу.

У подальшому доволі перспективним є продовження досліджень у сфері суспільних комунікацій з урахуванням особливостей взаємодії органів місцевого самоврядування громадян, а також забезпечення імплементації найкращого європейського досвіду у сучасну вітчизняну управлінську практику, зокрема в частині організації та проведення масштабних міжнародних заходів.

Список використаних джерел

1. Драгомирецька Н. Сучасні тенденції комунікацій у державному управлінні [Текст] / Н. Драгомирецька // Публічне урядування. – № 1(1). 2015. – С. 85–96.
2. Михайловська О. Деякі аспекти комунікативної взаємодії органів місцевого самоврядування та громадськості // Науковий вісник Полісся. – № 1. – (5). – 2016.

3.Романенко Є. Діалогічна взаємодія громадськості та органів державної влади у процесі формування державної політики [Текст] / Є. Романенко // Актуальні проблеми державного управління. – 2014. – Вип. 2. – С. 50–54.

4.Участь громадськості у процесі прийняття рішень на місцевому рівні [Текст] : посібник. – Київ : Ленвіт, 2012. – 64 с.

ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Сімак Ю.Ю. ,здобувач вищої освіти групи ЗПУА 6/1

Миколаївський національний аграрний університет

Науковий керівник – Мельник І.О., канд. екон. наук, доцент

Місцевий рівень інституційної системи охорони навколишнього природного середовища і забезпечення екологічної безпеки включає органи місцевого самоврядування (рада, голова відповідної ради, виконавчі органи ради), місцеві державні адміністрації та територіальні підрозділи відповідних центральних органів виконавчої влади.

Всі ці інститути мають різний статус, що впливає на їх повноваження у галузі охорони навколишнього природного середовища і, відповідно, на можливість забезпечувати реалізацію державної політики у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки. Іноді діяльність цих органів перехрещується, оскільки чинним природоохоронним законодавством не завжди чітко розподілені і визначені завдання, компетенція та повноваження тих чи інших органів та посадових осіб.

Особливість місцевої політики у галузі охорони довкілля та забезпечення екологічної безпеки полягає у взаємодії органів місцевого самоврядування й уповноважених місцевих органів державного екологічного

управління. Екологічні аспекти такої взаємодії регламентуються Конституцією України, законами України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві державні адміністрації», «Про охорону навколишнього природного середовища».

Згідно з галузевим поділом міські ради та їхні виконавчі органи в межах своєї компетенції:

у галузі охорони атмосферного повітря:

- визначають поняття і терміни, режим виконання, методи контролю за станом повітря, вимоги щодо запобігання шкідливому впливу на атмосферне повітря;

- розробляють і впроваджують заходи щодо запобігання, зниження і відвернення шкідливого впливу на атмосферне повітря;

у галузі охорони водних ресурсів:

- забезпечують здійснення заходів щодо раціонального використання та охорони вод і відтворення водних ресурсів, здійснюють контроль за використанням й охороною вод та відтворенням водних ресурсів;

- видають дозвіл на спеціальне водокористування;

- розглядають розбіжності між суб'єктами водокористування;

- погоджують місця будівництва об'єктів, які впливають на стан водного басейну;

- контролюють введення в дію нових і реконструйованих підприємств, цехів, агрегатів, комунальних об'єктів, їх забезпечення пристроями й очисними спорудами необхідної потужності, що запобігають забрудненню і засміченню вод або їх шкідливої дії, та необхідною вимірювальною апаратурою, що здійснює облік об'ємів забору і скидання води;

- здійснюють державний контроль за використанням й охороною вод для забезпечення дотримання всіма міністерствами, відомствами, підприємствами, організаціями, закладами і громадянами встановлених правил загального користування водними об'єктами, виконання обов'язків з

охорони вод, запобігання і ліквідації їх негативного впливу, правил ведення обліку вод, а також інших правил, передбачених водним законодавством;

у галузі охорони і раціонального використання земель:

- здійснюють державний контроль і нагляд за використанням усіх земель і надр, надають та вилучають земельні ділянки, вирішують земельні спори, організовують проведення робіт із землеустрою, надають у межах своєї компетенції висновки по плануванню землеустрою згідно з чинним законодавством України;

- здійснюють охорону зелених зон міста, вживають заходів щодо благоустрою й озеленення території міста, зниження шумів, посилення контролю за шкідливими викидами автотранспорту.

На території своєї юрисдикції місцеві ради несуть відповідальність за стан навколишнього природного середовища. При необхідності вони організують проведення екологічної експертизи; здійснюють роботи з ліквідації екологічних наслідків аварій та стихійного лиха; обмежують, припиняють на деякий час чи зовсім господарську діяльність підприємств, установ та організацій місцевого підпорядкування, а також не підпорядкованих раді підприємств, установ та організацій у разі порушення ними законодавства про охорону довкілля. Крім того, місцеві ради координують діяльність відповідних спеціально уповноважених державних органів управління в галузі охорони довкілля й використання природних ресурсів на своїй території.

Законодавство наділяє місцеві ради функціями керівництва, забезпечення, організації, контролю тощо.

Виконавчими інституціями місцевих рад є відповідні виконавчі комітети, які наділяються законом як власними (самоврядними), так і делегованими повноваженнями у галузі екологічної безпеки. Серед останніх доцільно виділити розгляд та узгодження планів підприємств, установ та організацій, що не належать до комунальної власності відповідних територіальних громад, діяльність яких може викликати негативні соціальні,

демографічні та екологічні наслідки, підготовку щодо них висновків і внесення пропозицій до відповідних органів. Відповідно до ст. 19 Закону «Про охорону навколишнього природного середовища» виконавчі та розпорядчі інституції органів місцевого самоврядування:

- здійснюють реалізацію рішень відповідних рад;
- координують діяльність місцевих органів управління підприємств, установ та організацій, розташованих на території ради, незалежно від форм власності та їх підпорядкування;
- організовують розробку місцевих екологічних програм;
- визначають у встановленому порядку нормативи плати і розміри платежів за забруднення навколишнього природного середовища та розміщення відходів;
- затверджують за поданням органів Міністерства охорони навколишнього природного середовища для підприємств, установ та організацій ліміти використання природних ресурсів, за винятком ресурсів загальнодержавного значення, ліміти викидів і скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище та ліміти розміщення відходів;
- організовують збір, переробку, утилізацію та захоронення промислових, побутових та інших відходів на своїй території;
- формують і використовують місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища;
- погоджують поточні та перспективні плани роботи підприємств, установ та організацій із питань охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів і забезпечення екологічної безпеки;
- забезпечують систематичне та оперативне інформування населення, підприємств, установ, організацій, громади про стан довкілля;
- організовують екологічну освіту та екологічне виховання громадян;
- приймають рішення про організацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення.

Список використаних джерел

1. Васюта О.А., Васюта С.І., Філіпчук Г.Г. Екологічна політика: національні та глобальні реалії: У 4 т. / І.Ф. Курас (ред.) - Чернівці: Зелена Буковина, 2004. - 480 с.
2. Дьомкін В.О. Вступ до екологічної політики. - К.: Тандем, 2000. - 194 с.
3. Екологічне управління: Підручник / Ред. В.Я. Шевчук, Ю.М. Саталкін, Г.О. Білявський та ін. - К.: Либідь, 2004. - 432 с.
4. Закон України про місцеве самоврядування в Україні // Відом. Верховної Ради. - 1997. - № 24. - Ст. 170.

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ 3D КАДАСТРУ В УКРАЇНІ

Трунова К. Р. – студентка ХНАУ ім. В. В. Докучаєва

Науковий керівник д.е.н., професор Кошкарда І. В.

В даний час на території нашої країни стрімко розвивається система державного земельного кадастру, заснована на застосуванні інформаційних технологій і наданні електронних послуг в режимі «он-лайн». Вітчизняне земельне законодавство не передбачає можливості ведення кадастрового обліку земельних ділянок у тривимірному просторі та відображення їх «вертикальних меж». З технічної точки зору, сучасні ГІС та інші технології дозволяють забезпечити даними кадастри. У той самий час відбувається постійна інтенсифікація освоєння підземних і надземних просторів для різноманітних господарських та інших потреб. З огляду на цінність територій, яка постійно зростає, особливо у містах, питання запровадження «3D-кадастрів» на сьогодні є актуальним [1].

Теоретичні та методичні підходи щодо розвитку 3D-кадастру в свій час досліджували багато зарубіжних вчених, серед яких Е. Стотер, М. Бенхаму, Я. Дойтшер, Л. Бодум, В. Курс та ін. Ними розглянуті та обґрунтовані окремі теоретичні й методичні положення, основні принципи, напрями та механізми запровадження 3D-кадастру в окремих європейських країнах. На жаль, в Україні цьому питанню приділяється недостатня увага.

У великих містах постійно зростає інтерес до використання простору над і під поверхнею землі, оскільки зростають капіталовкладення у використання такого простору. Відповідно, кадастрова система підійде до такого рівня, коли він буде вимушений реєструвати об'єкти у вертикальному вимірі. У системі кадастрової реєстрації, яка ґрунтується на 2D-даних про земельні ділянки, що діє, неможливо підтримувати 3D-ситуації, які виникають, оскільки встановлення права власності може відбуватися лише на площині.

Згідно зі ст. 79 Земельного кодексу право власності поширюється не тільки на поверхневий шар, але й на простір, що знаходиться над і під поверхнею ділянки, на висоту і на глибину, необхідні для зведення житлових, виробничих та інших будівель і споруд [2]. Якщо право власності на землю розповсюджується лише на земну поверхню, тоді використання земельної ділянки чи об'єкта нерухомості стає просто неможливим. Тому виникає необхідність зображення на планово-картографічних матеріалах цього простору, що знаходиться над і під поверхнею земельної ділянки.

Водночас об'єкти нерухомості, як земельні ділянки, так і будівлі та споруди, є об'єктами просторовими і мають об'єм, який неможливо відобразити в сучасній двовимірній проекції. Чинний двовимірний кадастр не дає змоги чітко побачити ЛЕП, телевежі, комунікаційні труби і висотні об'єкти, тобто практично неможливо здійснити облік таких об'єктів нерухомості, як дорожні розв'язки, мости й тунелі, багаторівневі комплекси нестандартної форми, з нависаючим другим, третім поверхом, що потрапляють на чужу територію. Одним із головних недоліків 2D-кадастру є

неможливість відображення підземних об'єктів. Підземні об'єкти, такі як мережі метрополітену, колектори, тунелі, трубопроводи тощо, є найважливішими елементами інфраструктури міст.

Під 3D-кадастром слід розуміти єдину державну геоінформаційну систему відомостей про землі, їх цільове призначення, кількісну та якісну характеристику, з урахуванням використання геоінформаційних систем, що сприятимуть отриманню більш достовірної інформації відносно об'єктів нерухомості та даватимуть більш чітку картину, яка дозволить у майбутньому забезпечити ефективне та раціональне використання земельних ресурсів. Система реєстрації має бути пов'язана з геоінформаційними технологіями, що дасть змогу для ширшого використання цифрових 3D-моделей об'єктів нерухомості у суспільному житті. Звісно, це сприятиме покращенню якості управління земельними ресурсами у містах. Актуальність проблеми підтверджується всезростаючою складністю площ забудови, підземної та надземної інфраструктури, збільшенням кількості операцій з нерухомістю та виникненням майнових інтересів.

Для структурованого, зручного і достатнього наповнення кадастру в 3D форматі потрібен обґрунтований і раціональний вибір моделі представлення даних. Зарубіжний досвід довів, що тривимірний кадастр необхідно створювати шляхом паралельного розвитку трьох основних напрямів: законодавчого (визначення процедури реєстрації 3D-об'єктів нерухомості), інституційного (встановлення взаємовідносин, що виникають між зацікавленими сторонами) та технічного (розробка платформи для реалізації 3D-кадастру). Україна має можливість врахувати чужі спроби й помилки при розробці власної системи тривимірного кадастру. Такі кадастри тією чи іншою мірою запроваджені у Швеції та Норвегії. Пілотні проекти працюють в Ізраїлі та Нідерландах. Власна модель тривимірного обліку нерухомих об'єктів та частин простору існує в США.

Отже, питання створення 3D-кадастру в Україні набуває з кожним роком усе більшої актуальності. Розвиток 3D-кадастру сприятиме

запровадженню 3D-реєстрації, як реєстрації не лише певної частини території, а й певного простору, на який поширюється право власності відповідно до законодавства. Створення 3D-кадастру сприятиме отриманню більш чіткої, об'єктивної, достовірної, наочної земельно-кадастрової інформації відносно об'єктів нерухомості, що у свою чергу матиме економічний, екологічний та соціальний ефекти. На нинішньому етапі розвитку системи реєстрації в Україні необхідно концентруватися на розвитку й реалізації концепції, яка ґрунтується на 3D-ознаках у кадастровій системі реєстрації, що діє з подальшим переходом на концепцію гібридного рішення.

Список використаних джерел

1. Мартин А. Вища освіта з геодезії та землеустрою: час змінювати пріоритети навчання? / А. Мартин // Землевпорядний вісник. – 2018. – № 2. – С. 30-37.
2. Земельний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.

ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ

Мельник І.О., канд. екон. наук, доцент

Миколаївський національний аграрний університет

Важливим напрямком реалізації екологічної політики та вирішення місцевих екологічних проблем полягає також у впровадженні дієвих механізмів екологічної політики в органах місцевого самоврядування.

На місцевому рівні найповніше поєднуються духовні й екологічні інтереси населення, культурні й екологічні традиції. Ось чому місцевим органам влади як управлінському механізму взаємодії суспільства й природи віддається пріоритет.

Низка проблем та рішень, що приймаються породжена діяльністю, що здійснюється на місцевому рівні. Місцеві органи влади будують і експлуатують комунальну інфраструктуру - системи питної води, каналізації тощо; проводять контроль за будівництвом житла і промислових об'єктів; встановлюють місцеві норми охорони навколишнього середовища; формують частку природоохоронного фонду тощо. На вирішення проблем охорони навколишнього природного середовища впливають багато суб'єктів соціальних відносин, кожен з яких діє в межах повноважень, визначених законодавством і які разом становлять систему суспільно державного регулювання охорони довкілля на місцевому рівні.[2]

Виконавчі органи сільських, селищних і міських рад забезпечують також підготовку висновків щодо надання або вилучення земельних ділянок, що проводиться органами місцевого самоврядування рішень відповідних рад про організацію територій і об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та мають повноваження щодо оперативного вирішення питань, пов'язаних із охороною навколишнього природного середовища.

До найважливіших повноважень указаних органів місцевого самоврядування входить здійснення контролю за:

- дотриманням земельного і природоохоронного законодавства, використанням і охороною земель, природних ресурсів загальнодержавного та місцевого значення, відтворенням лісів.

Виконавчі органи місцевих рад мають також погоджувати питання про надання дозволу на спеціальне використання природних ресурсів загальнодержавного значення, визначати в установленому порядку розміри відшкодування підприємствами, установами й організаціями збитків за забруднення довкілля та інших екологічних збитків, а також визначати

території для розміщення виробничих, побутових та інших заходів відповідно до законодавства, узгоджувати проекти землеустрою і здійснювати контроль за виконанням проектів і схем землеустрою.[1]

Тільки на пленарних засіданнях районних і обласних рад мають вирішуватись такі питання:

- затвердження програм соціально-економічного розвитку району та області, які мають враховувати й екологічні інтереси відповідних територій, цільових програм охорони довкілля та інших питань, заслуховування звітів про їх виконання;

- розподіл переданих із державного бюджету коштів у вигляді дотацій, субвенцій

відповідно між районними бюджетами міст обласного значення, сіл, селищ, міст районного значення, які можуть бути використані і в інтересах охорони довкілля, екологічної безпеки, відтворення природних ресурсів;

- встановлення правил користування водозабірними спорудами, призначеними для задоволення питних, побутових та інших проблем населення, зон санітарної охорони джерел водопостачання, обмеження або заборона використання підприємствами питної води в промислових цілях;

- прийняття рішень про організацію територій і об'єктів природно-заповідного.

Обласні ради на своїх пленарних засіданнях повинні вирішувати й питання затвердження відповідно до законодавства правил забудови та благоустрою населених пунктів області; прийняття в межах, що визначаються законами, рішень з питань боротьби зі стихійним лихом, епідеміями, епізоотіями, які передбачають за їх порушення адміністративну відповідальність; прийняття рішень про віднесення лісів до категорії захисності, а також про поділ лісів за розрядами тарифів у випадках і порядку, передбаченому законом.[3]

Отже, місцеві державні адміністрації як складова системи органів виконавчої влади, підпорядкованої Кабінету Міністрів України, мають

втілювати в життя політику держави в різних сферах суспільного життя, включаючи екологічну. Оскільки ця політика, юридична концепція якої відображена в екологічному законодавстві, орієнтована на врахування територіальних особливостей охорони навколишнього природного середовища при вирішенні загальнодержавних екологічних завдань, то районні й обласні державні адміністрації, представляючи державну виконавчу владу на місцях, мають сприяти досягненню балансу в забезпеченні загальнодержавних і місцевих інтересів.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні».
2. Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища" від 25.06.1991 р.
3. Камінська Н. В. Місцеве самоврядування: теоретико-історичний і порівняльно-правовий аналіз : навчальний посібник / Наталія Василівна Камінська. – К. : КНТ, 2010. – 232 с
4. Конституція України від 26.06.1996 р.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Фурдуй К. О., здобувач вищої освіти групи Б 3/1

*Науковий керівник - Горобченко О. А. , к.е.н., доцент кафедри
економіки підприємств*

Миколаївський національний аграрний університет

Сучасна ситуація в економіці України склалася під впливом світової економічної кризи, для подолання наслідків якої необхідне прийняття радикальних рішень. Одним з можливих вирішень даного питання є перехід до інноваційного типу розвитку. Вичерпання чинників екстенсивного економічного розвитку обумовлює постійне посилення уваги до пошуку нових факторів прискорення економічної динаміки, адекватних сучасному стану розвитку світової економіки.

Інноваційний тип розвитку передбачає перенесення акценту на використання принципово нових технологій, випуск високотехнологічної продукції, прогресивні організаційні і управлінські рішення в інноваційній діяльності, інтелектуалізація всієї виробничої діяльності.

Перехід до інноваційної моделі економічного розвитку потребує реалізації трьох головних завдань [1]:

- розвитку конкурентоспроможного підприємницького сектора та його ядра – великих корпорацій, його здатності до концентрації і перерозподілу коштів у пріоритетні напрями;
- слідування державним пріоритетам розвитку освіти, науки і технологій;
- повноцінної інтеграції в глобальну інноваційну сферу, світову торгівлю наукоємними товарами та інтелектуальною власністю.

Стимування інноваційної діяльності промислових підприємств України пояснюється, насамперед, обмеженістю джерел її фінансування, що пов'язано з фінансово - економічною нестабільністю в державі та кризовим станом більшості підприємств, які змушені реалізовувати інноваційні процеси за рахунок власних коштів. Відсутність власних коштів у

підприємств для фінансування інновацій доповнюється іншими чинниками – високими кредитними ставками та неспроможністю отримання довготермінових кредитів, теперішнім масовим банкрутством банків. Недостатньо використовуються в Україні непрямі заходи стимулювання впровадження інновацій.

Величезною перешкодою на шляху розвитку інноваційної діяльності в Україні є безпосередньо законодавча база. Вагомим недоліком законодавства України є нескоординованість законодавчих актів між собою та їх невідповідність економічній ситуації в країні. Шляхом до створення конкурентоспроможної економіки є активне використання наявної науково - технологічної бази у промисловості, тобто тісний зв'язок між науковими досягненнями та впровадженням створених нових технологій у виробництві [2].

Основними завданнями, які впливатимуть на розвиток інноваційної діяльності в Україні та можливо сприятимуть покращенню стану економіки країни є:

- структурна перебудова національної економіки;
- створення адаптивних умов для розвитку інноваційної діяльності на підприємствах;
- цілеспрямована підготовка кадрів для високотехнологічних галузей економіки, а також менеджерів інноваційної діяльності;
- створення ринку з якісною інноваційною продукцією та забезпечення належного захисту інтелектуальної власності;
- широке застосування в усіх галузях економіки та сферах суспільного життя інформаційно - комунікаційних технологій;
- удосконалення системи державної підтримки та регулювання інноваційної діяльності [3].

Отже, запровадження інноваційних технологій на підприємствах України відіграє надзвичайно важливе значення в економічному розвитку країни, в конкурентоспроможності товарів в порівнянні з іншими країнами,

проте необхідно враховувати і вирішувати низку проблем, що стримують їх інноваційний розвиток.

Список використаних джерел

1. Проблеми та перспективи інноваційного розвитку України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://confcontact.com/2013_03_15/33_Smirnova.htm.
2. Проблеми інноваційного розвитку України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.rusnauka.com/16_ADEN_2010/Economics/68308.doc.htm.
3. Проблеми та перспективи розвитку інноваційної діяльності в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zavantag.com/docs/689/index-63000910.html>.

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА ТА ГОЛОВНІ ЇЇ ПРИЧИНИ В УКРАЇНІ

Юношев С.Ю., здобувач вищої освіти групи Б-3/1

Науковий керівник - Горобченко О. А., канд.екон.наук, доцент кафедри економіки підприємств

Сучасні зміни в системі суспільно-економічних відносин в Україні зумовлюють глибинну та масштабну трансформацію всієї системи розподільчих відносин і формування доходів населення. Від самого початку перехідного періоду Україна у числі інших країн світу зіткнулася з проблемою тіньової економіки – неконтрольованого суспільством виробництва, розподілу, обміну й споживання товарно-матеріальних цінностей і послуг, тобто приховуваних від органів державного

управління й громадськості соціально-економічних відносин між окремими громадянами та соціальними групами.

Доходи населення є основним джерелом забезпечення життєдіяльності населення, важливою характеристикою життєвого рівня, основою розвитку і реалізації людської особистості. Тіньові доходи не тільки накладають свій відбиток на динаміку доходів населення, а є й джерелом глибокої нерівномірності розподілу доходів між різними верствами населення по рівню доходів, наростання соціальних протиріч.

«Тіньові» доходи як складова «тіньової» економіки притаманні всім країнам світу, незалежно від моделі й рівня їх соціально-економічного розвитку. У контексті аналізу рівня життя населення, у тому числі й працюючого, слід зазначити, що характерною особливістю ситуації, яка склалася в Україні, є динамічне поширення «тіньової» економіки. Вона ламає всі уявлення про характер утворення, розподілу й перерозподілу доходів різних суспільних верств і населення загалом. В умовах частих стагнаційних процесів економіки країни, що породжує низку негативних соціально-економічних явищ (підвищення рівня безробіття, вимушена неповна зайнятість, зростання заборгованості з виплати заробітної плати тощо), процеси «тінізації» економіки інтенсифікуються. Це ще більше ускладнює оцінку реальних масштабів поширення в Україні бідності серед працюючих.

За таких обставин тіньова економіка стає не лише амортизатором, який дає можливість виживати населенню, підприємцям малих і середніх форм, пом'якшувати соціально-економічні потрясіння, а також сприяє процвітанню корупції в різних її проявах: побутова, економічна, політична тощо, яка деструктивно впливає на соціально-економічний розвиток в Україні [1].

Збільшення обсягів тіньової економіки в країні при незмінних обсягах офіційної економіки веде до зростання доходів її громадян і покращення економічного добробуту суспільства в цілому. Однак тіньові процеси по

різному впливають на доходи різних громадян. Це залежить від країни, особи і від самих обсягів тіньової економіки в цій країні.

Великі обсяги тіньової економіки і тіньових доходів населення України зумовлені низкою причин, одні з яких є однаковими для багатьох країн, а інші — притаманні тільки нашій країні [2].

Однією з головних причин того, що значна частина працівників в нашій країні погоджується на зайнятість у тіньовому секторі економіки це низький рівень їхніх доходів. Не маючи достатніх засобів до існування українські громадяни погоджуються на неофіційне працевлаштування, неповну офіційну і додаткову тіньову зайнятість, зарплату "в конвертах", аби отримати більше доходів.

Українські громадяни з часом все більшу частину своїх доходів витрачають на найнеобхідніші товари, зокрема продукти харчування. Якщо в країнах Європейського Союзу витрати домогосподарств на продукти харчування не перевищують 15-25 % сімейних доходів, то в Україні величина цього показника становить майже 60 %. При цьому основними продуктами харчування в нашій країні залишаються молоко і молочні продукти, овочі, хліб та хлібобулочні вироби [3].

Ще однією причиною розвитку тіньових процесів в нашій країні є корупція. Корупційна діяльність є фундаментом тіньової економіки — тіньова економіка і корупція нероздільні і породжують один одного. Корупція в країні не може існувати поза її тіньовою економікою. Посадові особи не змогли б займатись корупційною діяльністю якби їхні доходи і видатки були у відкритому доступі. Корупційні чиновники зацікавлені у розвитку тіньових процесів в економіці країни [4].

Крім вказаних, до головних чинників, що зумовлюють існування тіньової економіки в Україні, можна віднести: низьку ефективність державного регулювання економічних процесів, позабанківський грошовий обіг, недосконалість бюджетної системи, недоліки бюджетного планування та механізмів контролю за використанням бюджетних коштів, дезорганізацію

господарського управління державним майном та державними підприємствами

Таким чином, значні розміри тіньової економіки в Україні дають можливість працедавцям недоплачувати найманим працівникам зароблену ними заробітну плату. В результаті, у підприємців тіньові доходи зростають швидшими темпами як у їхніх робітників. Це та неможливість державою перерозподіляти тіньові доходи громадян України на користь незаможних верств населення веде до збільшення диференціації розподілу загальних доходів всього населення країни, що веде до зменшення його суспільного економічного добробуту.

Список використаних джерел

1. Гуцан Т.Г. Умови проживання як складова рівня життя населення та шляхи їх покращення в Україні – 2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// www.irbis-nbuv.gov.ua](http://www.irbis-nbuv.gov.ua)
2. Ангелко І.В. Тіньова зайнятість населення України: причини, наслідки та шляхи подолання / І.В. Ангелко // Вісник Хмельницького національного університету. — 2012.— No 2, Т. 1. — С. 69—74.
3. Демографічна та соціальна статистика [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua)
4. Загорський В. Корупція як визначальний чинник тіньових процесів в економіці України / В. Загорський, В.Приймак // Формування ринкової економіки в Україні .— 2017. — Вип. 37. — Ч. 1. — С. 190—196.

СЕКЦІЯ 6
ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ФІНАНСОВОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ НА МАКРО- ТА
МІКРОРІВНІ

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПІДВИЩЕННЯ
ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПРИ СТАБІЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ
ПОТРЕБ ПІДПРИЄМСТВА

Дацій О.І.

д.е.н., професор,

завідуючий кафедрою фінансів, банківської та страхової справи,
Міжрегіональна академія управління персоналом, Київ

Стан фінансів підприємств залежить насамперед від їх фінансового потенціалу, зміст якого складає сукупність фінансових ресурсів і доходів суб'єктів господарювання при заданих або існуючих параметрах ринкового, ресурсного, виробничих потенціалів тощо. У свою чергу, від стану фінансового потенціалу і ефективності його використання підприємствами залежить економічний і фінансовий добробут не лише самих суб'єктів господарювання, але і держави, і суспільства в цілому.

При гострій нестачі власних доходів для розвитку позикові джерела інвестування залишаються важкодоступними основній масі підприємств. З огляду на це важливою особливістю формування фінансового потенціалу і системи стратегічного фінансового планування стає механізм адаптації планів підприємства до змінних зовнішніх умов розвитку. Таким чином, побудова ефективної системи планування фінансового потенціалу підприємств реального сектора економіки набуває особливої актуальності.

Фінансове планування, як основа механізму управління фінансовою діяльністю підприємства, є предметом досліджень ряду вчених у сфері

фінансів підприємств, фінансового аналізу та фінансового менеджменту, серед яких: Л. Алексеєнко, І. Бланк, М. Білик, В. Бикова, І. Герчикова, І. Зятковський, М. Коробов, О. Крайник, А. Поддєрьогін, І. Сало, Г. Семенов, Т. Теплова та ін. Фінансовий потенціал підприємства, питання його оцінювання та формування, побудови ефективної системи управління ним у своїх роботах розглядають О. Васюренко, П. Єгоров, Ф. Журавка, Ю. Сердюк-Копчекчі, С. Козьменко, П. Комарецька, Є. Кузькін, О. Масліган, І. Мойсеєнко, Л. Мачкур, П. Пузирьова, Е. Терещенко та ін.

Метою є обґрунтування напрямів відновлення фінансової стійкості при стабілізації фінансових потреб підприємства. Завданням дослідження є визначення теоретичних та практичних підходів до підвищення фінансової стійкості при стабілізації фінансових потреб підприємства.

Поєднання джерел і методів фінансування з позиції максимізації ринкової вартості компанії і оптимізації вартості загального капіталу знаходить вираження в стратегії і тактиці у вигляді вирішення великої дилеми фінансового менеджменту: рентабельність або ліквідність – і часто вибору між тим або іншим у спробах поєднати динамічний розвиток з наявністю достатнього рівня грошових коштів і високою платоспроможністю, що надає цільову спрямованість використанню фінансування економічного зростання. Річ у тому, що ліквідна скрута і, відповідно, низькі значення коефіцієнта поточної ліквідності можуть свідчити не про фінансове нездоров'я і неплатоспроможність, а про динамічний розвиток підприємства, бурхливе нарощування обороту і швидке освоєння ринку [1].

Якщо при нарощуванні обороту за рахунок самофінансування весь чистий прибуток залишається нерозподіленим і структура пасивів міняється на користь джерел власних коштів, то темп приросту обсягу продажів і виручки (при даних постійних цінах) обмежений рівнем чистої рентабельності активів. Рівень рентабельності у відсотковому виразі відповідатиме такому ж рівню процентного збільшення і активів, і пасивів, а

це, відповідно до найголовніших принципів фінансового прогнозування, може дати той же відсоток приросту виручки в бюджеті. Нарощуючи оборот за рахунок поєднання самофінансування і зовнішнього фінансування при незмінній структурі пасивів і на основі рівності внутрішніх і зовнішніх темпів зростання, прийнятним визнається такий темп приросту обороту, який збігається з відсотком приросту власних коштів. На цей же відсоток збільшуються і позикові кошти.

Але найскладнішою є ситуація, на нашу думку, коли конкретний темп приросту обороту перевищує можливий темп приросту власних коштів. У цьому випадку доводиться залучати додаткове зовнішнє фінансування з врахуванням забезпечення позитивної дії фінансового і операційного важелів. Взаємозв'язок же між рентабельністю і фінансовою стійкістю стає дуже складним, а дилема рентабельність – ліквідність повинна розв'язуватися спочатку на користь рентабельності, яка потім відновлює і ліквідність.

Необхідність вирішення дилеми рентабельність – ліквідність приводить до інтерференції (накладання) довго- і короткострокових аспектів фінансової стратегії економічного зростання.

Ідея інтерференції довгострокових і короткострокових цілей, феноменів і результатів діяльності підприємства підказується самою логікою стійкого економічного зростання і реальною фінансовою практикою. Ця інтерференція передбачає поєднання двох головних напрямів діяльності при економічному зростанні господарюючого суб'єкта: інвестиційно-виробничого і фінансово-комерційного. При цьому, ми вважаємо, що тільки ефективні реальні інвестиції, спрямовані на зростання продуктивності праці, економію сировини і енергії (при успішному впровадженні ресурсозберігаючих високих виробничих технологій), здатні забезпечити динамічне зростання рентабельності і стабілізувати надалі фінансові потреби підприємства на певному рівні з урахуванням конкурентоспроможності. Це, у свою чергу, дозволить за рахунок високого зростання рентабельності відновити фінансову стійкість при стабілізації фінансових потреб. Таким

чином, зростання рентабельності за рахунок інвестиційно-виробничого напряму діяльності відновить фінансову стійкість, що втрачається на початку, по фінансово-комерційному напряму діяльності.

Список використаних джерел

1. Стоянова Е.С. Практикум по финансовому менеджменту / Е.С.Стоянова. – М.: Перспектива, 2005. – 358 с.

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ БЮДЖЕТНОГО ФІНАНСУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Каблуча Ю.С., здобувач вищої освіти групи Ф2/1

Науковий керівник Альбещенко О. С. – канд. екон. наук, старший

викладач кафедри економіки підприємства

Миколаївський національний аграрний університет

Територія України традиційно є аграрним регіоном. Раціональне використання природо-ресурсного потенціалу аграрного сектора і підвищення його конкурентоспроможності є необхідним для забезпечення продовольчої безпеки нашої країни. Розбудова ефективного сільського господарства є невід'ємним складовим елементом розвитку соціально орієнтованої економіки країни, формування цивілізованого аграрного ринку, входження держави до світового економічного простору. Більш того, розвиток аграрного сектора в Україні є одним із головних чинників, який визначає рівень життя сільського населення та ступінь соціально-економічного піднесення сільських громад у цілому.

Значну увагу розгляду питання фінансуванню аграрного сектора економіки України приділили у своїх наукових працях Л. Вдовенко [2], С. Коваль [1], Н. Радух [3], Д. Міщенко [4] та інші.

Важливим осередком фінансового забезпечення аграрного сектора виступають кошти бюджетів усіх рівнів. Вони спрямовуються на потреби сільського господарства в таких формах: кошторисне фінансування (фінансування установ та організацій, які реалізують урядову політику в аграрній сфері); фінансування бюджетних програм; державні субсидії, субвенції, дотації та інші державні трансферти [1].

Спрямування в аграрну сферу економіки значних державних коштів повинно супроводжуватись заходами, спрямованими на забезпечення дієвого обліку та контролю за розподілом бюджетних асигнувань, їх цільовим і ефективним використанням товаровиробниками. Ефективність державної підтримки сільськогосподарським підприємствам може бути досягнута, якщо бюджетні кошти виділятимуться прозоро та прогнозованими, наперед інформованими напрямками на постійній довготерміновій основі та у точно передбачених обсягах.

Підприємства АПК не можуть повністю задовольнити власні потреби у фінансових ресурсах власними силами, тому важливе значення має доступність підприємств до зовнішніх джерел фінансових ресурсів (в основному доступності банківських кредитів). За рахунок кредитів відбувається формування основних засобів та оборотних коштів, здійснюються розрахунки між товаровиробниками, відбувається збільшення обсягу грошової маси, прискорюються процеси реального накопичення, виробничого і соціального розвитку підприємств АПК [2].

Станом на 29.12.2017р. виконавцям бюджетних програм згідно річного розпису асигнувань загального фонду Державного бюджету України спрямовано 5294,4 млн грн, з них за бюджетною програмою 2801580 «Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників» - 1021,4 млн грн.

Законом України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» (із змінами) Мінагрополітики передбачені видатки в обсязі 10 715 072,2 млн грн, з них за програмами підтримки розвитку АПК – 4 232,0 млн грн.[5].

Сектор АПК має значний потенціал подальшого зростання, однак не вирішені системні дисбаланси стримують його розвиток.

Удосконалення системи бюджетного фінансування лежить у площині розв'язання кількох проблем. Насамперед, визначення цільової спрямованості. Це вирішується у сфері законодавства.

Корисним для України та бюджетного фінансування аграрного сектору буде розширення бюджетних повноважень на триваліші, ніж нині, періоди. Важливе місце в системі бюджетного фінансування має посідати спеціалізована установа, метою діяльності якої могла б бути реалізація державної політики, щодо стимулювання розвитку аграрного сектору, а в перспективі ця установа могла б стати провідною структурою у сфері реалізації державної політики щодо підвищення ефективності галузі.

Список використаних джерел

1. Коваль С.Л. Прагматика бюджетного фінансування розвитку сільського господарства / С.Л. Коваль // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка». – 2010. – Вип. 13. – С. 23–30.
2. Вдовенко Л.О. Стан банківського кредитування аграрних підприємств / Вдовенко Л.О. // Збірник наукових праць ВНАУ Серія: Економічні науки. - №3 (69), Том 2. – 2012. - с.37.
3. Радух Н. Тенденції альтернативного фінансування сільського господарства / Н. Радух // Вісник Донецького національного університету. Серія «Економіка і право». – 2015. – Вип. 1. – С. 296–301.
4. Міщенко Д.А. Удосконалення системи державної фінансової підтримки сільського господарства України / Д.А. Міщенко // Агросвіт. – 2015. – № 18. – С. 36–40.
5. Стан фінансування АПК у 2018 р. // Міністерство аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua/node/25302>

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Каземирчик М.С., здобувач вищої освіти Технологіко-економічного коледжу Миколаївського національного аграрного університету

Науковий керівник – Мельник І.О., канд. екон. наук, доцент

Вимога про зміни норм вітчизняного законодавства відповідно до положень Євросоюзу була прописана в «Угоді про асоціацію з ЄС». Тому, влада України внесла зміни до Закону «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні». Бухгалтерський облік тепер має вестися за новими правилами, та постає проблема: чи ефективна нова система звітності? Аналізуватися має і готовність підприємств відповідати іноземним нормам.

Спочатку необхідно зрозуміти що саме змінилося у бухгалтерському обліку при євроінтеграційних процесах.

По-перше, введено класифікацію підприємств на малі, великі та середні. Було передбачено, що середні та великі підприємства публікуватимуть звітність на своїх веб-сайтах. Малі – надаватимуть звітність на прохання будь-яких осіб. Ці норми створені для прозорості фінансового стану підприємства, що призведе до збільшення інвестування. Оприлюднення звітності допоможе при пошуку інвесторів [1].

По-друге, відбулося спрощення вимог до первинних документів, а саме: факт здійснення господарських операцій не залежить від способу відображення у фінансовій звітності. При здійсненні даної норми значно полегшиться робота бухгалтерів, хоча це остаточно перекреслить минулу практику обліку.

По-третє, підприємствам, ціль яких забезпечувати потреби населення, необхідно створити власну бухгалтерську службу. Всі інші – мають змогу скористатися послугами аудиторських фірм.

Слід зазначити, що не всі підприємства готові на перехід до європейського стандарту.

Будь-які зміни передбачають перегляд принципів роботи, у випадку з Україною – це принципи побудови всієї бухгалтерської системи. Сьогодні більшість компаній працює за національними положеннями бухгалтерського обліку, тому в рамках євроінтеграції необхідно перекроїти цілу систему.

Проблема №1 – навчання бухгалтерів новим методам роботи.

Слід пам'ятати, що це – дуже трудомісткий та дорогий процес. Наприклад, курси міжнародних стандартів введення бухгалтерського обліку обійдуться від 10 до 15 тисяч гривень, а щоб підтвердити рівень володіння міжнародними стандартами фінансової звітності (далі – МСФЗ) доведеться заплатити ще 3,6 тисяч гривень. Згадати треба і про кваліфікацію працівників Державної фіскальної служби, адже вони мають бути компетентними та ознайомленими з стандартами бухгалтерського обліку.

Проблема №2 – необхідність прозорості.

Великі та середні компанії мають публікувати звітність, коли в усіх інших її можна отримати лише за допомогою письмового запиту. Можна говорити про відсутність конфіденційного статусу фінансової звітності. Не кожна компанія, що звикла до автономності, захоче надати необхідну інформацію.

Проблема №3 – відображення господарської діяльності.

Вимоги щодо прозорості та вільної господарської діяльності покликані для збільшення інвестпривабливості та конкурентності на міжнародних ринках. Для самих підприємств – це посилення вимог до своєї діяльності, що, звичайно, зможе принести деякий дискомфорт.

Незважаючи на це, можна сказати, що позитивні зміни мають відбуватися. Так, як система обліку буде зрозумілою для усього світу необхідно очікувати:

1. Збільшення конкурентноспроможності на міжнародних ринках
2. Перехід до прозорого ведення бухгалтерського обліку

3. Залучення нових інвесторів та інвестицій

Також спрощення вимог до первинних документів, зниження документообігу та необхідність навчання стануть позитивними змінами для бухгалтерів. Переведення обліку на міжнародні стандарти бухгалтерської звітності сприятиме підвищенню кваліфікації бухгалтерів, що допоможе їм стати професійними та цінними для підприємства [2].

За такими умовами, при цілковитому переході на МСФЗ, виграш матимуть як держава, так і підприємці. Перші отримають прозорий бізнес, який стане підґрунтям нової економіки, а інші – спрощену систему бухгалтерського обліку і фінансової звітності.

Список використаних джерел

1. Реформація. Успіх Європи і шанс України./Вернон Л. Сміт – Саммит-Книга. 2017р. – 249 ст.
2. Бухгалтерський облік по-європейськи./<https://persona.top>
(<https://persona.top/2017/10/28/buhgalters-kij-oblik-po-yevropejs-ki-shho-zminitsya-i-chi-gotovi-do-zmin-ukrayins-ki-pidpriyemstva/>)

МЕХАНІЗМ ЗАПОБІГАННЯ ВІДМИВАННЮ «БРУДНИХ ГРОШЕЙ» В УКРАЇНІ

Рябчикова Д.А.

**магістрантка першого року навчання
кафедри обліку фінансів та економічної безпеки
Донецький національний технічний університет**

Науковий керівник – Бурцева О.Є.

На сучасному етапі розвитку економіки, як в Україні, так і в інших країнах, важливого значення набуває питання відмивання «брудних грошей»

або грошей, отриманих злочинним шляхом. Саме механізм запобігання відмиванню «брудних грошей» є важливою складовою фінансової безпеки країни, оскільки завдяки його ефективному функціонуванню забезпечується фінансова стійкість держави в цілому. В Україні діючий механізм зафіксований лише теоретично, але на практиці більшість умов не підтримується, що вимагає подальшого розгляду даної теми.

Вивченням механізму запобігання відмиванню «брудних грошей» займалися як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, а саме: Ю. Козак, П. Мельник, В. Романюка, О. Грищенко, А. Дреєр, Ф. Шнайдер та інші.

Метою роботи є дослідження існуючого механізму запобігання відмиванню «брудних грошей» в Україні, а також надання пропозицій з його вдосконалення.

Механізм запобігання відмиванню «брудних грошей» є складовою фінансового механізму держави. У сучасній літературі існує велика кількість визначень поняття «фінансовий механізм», але В. Базилевич та Л. Баластрик надають найширше трактування: «фінансовий механізм – це сукупність економіко-організаційних та правових форм і методів управління фінансовою діяльністю держави у процесі створення й використання фондів фінансових ресурсів з метою забезпечення різноманітних потреб державних структур, господарських суб'єктів і населення» [1].

Легалізація незаконно отриманих коштів здійснюється у кілька стадій, серед яких найпоширенішою є так звана «трифазна» модель відмивання «брудних грошей», яка включає наступні три стадії (фази): розміщення, розшарування та інтеграція (рис.1).

Механізм протидії відмивання «брудних грошей» в Україні складається з наступних методів:

- 1) планування і прогнозування – розробка стратегії боротьби з тіньовою економікою та корупцією та розрахунок показників цих явищ;

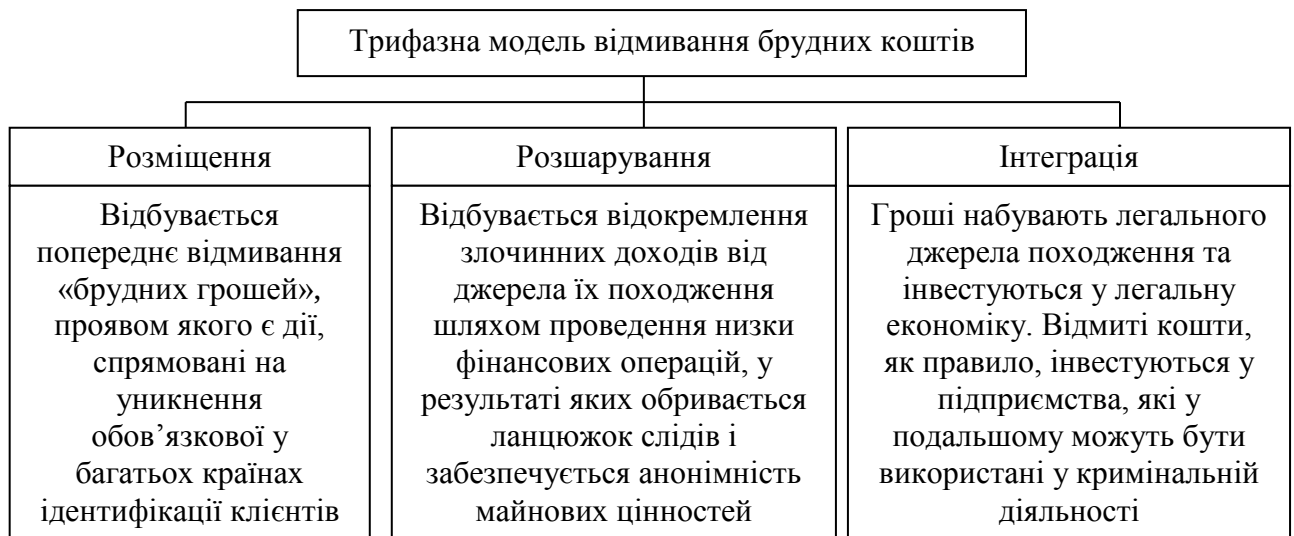

Рис.1 – Трифазна модель відмивання «брудних коштів»

Джерело: складено автором за [2].

- 2) розрахунок фінансових показників - реалізується Державною службою статистики та Міністерством економічного розвитку і торгівлі України та ґрунтується на спеціально розроблених оцінках;
- 3) нормативи та норми, до яких відносяться: норми обігових коштів, ставки заробітної плати, норми витрачання коштів у бюджетних установах, норми відрахувань до фондів соціального призначення;
- 4) ліміти – обмеження обігу готівкових коштів, допустимої суми готівкових та безготівкових коштів при розрахунках за добу, обмеження обміну та обігу валюти, ввезення/вивезення при перетині кордону грошових коштів, ембарго;
- 5) резерви формуються Національним банком України для покриття непередбачуваних витрат та стабілізації економіки в кризовий період;
- 6) санкції приймаються до фізичних та юридичних осіб, що порушили законодавство за рішенням суду за ініціативи уповноважених органів;
- 7) закони – приймаються Верховною Радою України для регулювання питань, пов'язаних з економічною діяльністю суб'єктів господарювання.

Однак, вище перераховані методи з протидії легалізації доходів, одержаних злочинних шляхом, не є ефективними для України, тому основними шляхами вдосконалення механізму запобігання відмиванню «брудних грошей» мають стати: реалізація та впровадження всіх рекомендацій FATF; упровадження досконалого правового забезпечення та правового регулювання фінансового моніторингу; погодження дій між Національним банком України, Національною комісією з регулювання фінансових послуг, Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, Державною службою фінансового моніторингу України щодо прийняття нормативно-правових актів; створення економічних умов, які б сприяли зниженню обсягів тінізації; зниження ставки податків для малого бізнесу; збільшення кількості вільних економічних зон у регіонах, що потребують розвитку; модернізувати та оптимізувати діяльність органів фінансового моніторингу.

Оскільки чинний механізм неефективний для України, то необхідним є впровадження запропонованих заходів удосконалення механізму запобігання відмиванню «брудних грошей», які нададуть більш ширших можливостей для недопущення та більш швидкого розкриття незаконних фінансових операцій.

Список використаних джерел

1. Базилевич В.Д. Державні фінанси : навч. посіб. / В.Д. Базилевич, Л.О. Баластрик ; за заг. ред. В.Д. Базилевича. – К. : Атіка, 2016. – 368 с.
2. Дондик Н.Я. Проблеми боротьби з відмиванням грошових коштів або іншого майна, одержаного незаконним шляхом // Вісник Запорізького юридичного інституту. - 2017. - № 1. – С.46-52.

ЕКОЛОГІЧНІ ПЛАТЕЖІ ЯК ОСНОВНЕ ДЖЕРЕЛО ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДТВОРЕННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

**Скопова О. С., аспірант кафедри фінансів, викладач коледжу Сумського
національного аграрного університету**

Розвиток конкурентоспроможного аграрного виробництва в Україні в рамках євроінтеграції не можливо без забезпечення належного відтворення природних ресурсів. Основним джерелом фінансового забезпечення є екологічні платежі, що надходять у різних пропорціях до Державного та місцевих бюджетів. Тому оцінка повноти їх надходження та використання завжди є актуальною.

Проблема формування фінансової бази для виконання екологічних цілей завжди перебувала у центрі уваги вітчизняних та зарубіжних науковців. Особливої уваги заслуговують роботи І. Синякевича, О. Веклича, О. Кашенко, М. Римара, М. Хвесика, Ю. Стадницького, Г. Атаманчука, В. Цветкова, А. Рябчикова, Б. Карпінського, М. Крупки, О. Барановського, О. Піхоцької, П. Буряка, С. Шклярука тощо.

Метою дослідження є проаналізувати динаміку надходження екологічних платежів в Україні за останні 10 років.

Екологічні платежі включають рентні платежі за спеціальне використання природних ресурсів (лісові, водні, надра тощо) та екологічного податку. Дані види податків носять різний характер.

Рентні платежі це загальнодержавні податки, які сплачуються до бюджетів різних рівнів за спеціальне використання природних ресурсів нашої країни. Екологічний податок є компенсацією, за своєю економічною природою, за завдану шкоду навколишньому оточуючому середовищу.

З 2012 року відсотки розподілу коштів між бюджетами постійно змінювались. Так, у 2019 році відповідно до статей 29, 64 та 69-1

Бюджетного кодексу України встановлено наступні пропорції розподілу цих податків між бюджетами:

- екологічний податок: 45% до Державного бюджету та 55% до місцевих бюджетів;
- рентна плата за спеціальне використання: надр - 75% до Державного бюджету та 25% до місцевих; води – 45% до Державного та 45% до місцевих бюджетів; лісових ресурсів – по 50%.

Як бачимо, більша частина рентних платежів надходить до Державного бюджету, а екологічного податку – до місцевих. Розглянемо динаміку надходжень екологічних платежів у складі Зведеного бюджету за останні 10 років (рис. 1).

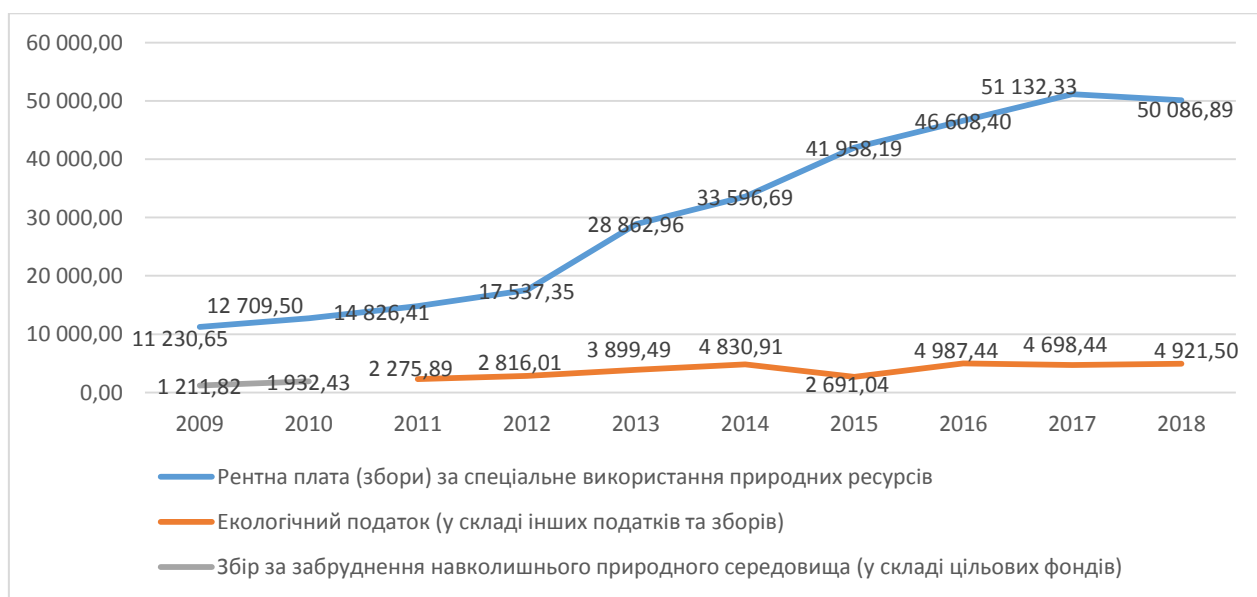

Рис. 1. Динаміка екологічних платежів до Зведеного бюджету за 2009 – 2018 роки, млн. грн [1]

Відповідно до рис. 1 рентна плата за спеціальне використання природних ресурсів має тенденцію до зростання. А саме у 2009 році, тоді ще збір, становив 11 230,65 млн. грн, а у 2018 році на 38 856,24 млн. грн більше а становить 50 086,89 млн. грн. Така зміна пояснюється впливом двох факторів: зростанням ставок рентної плати та приростом кількості використаних

ресурсів. Вилучення плати за землю зі складу рентної плати особливого впливу на кінцеву суму не мало. Щодо екологічного податку, то тут також спостерігається хоч і не значний але приріст, а саме на 3709,68 млн. грн. При чому слід наголосити на кількох аспектах, до 2011 року екологічний податок виступав у якості Збору за забруднення навколишнього природного середовища та обліковувався у складі цільових фондів. З 2011 року екологічний податок входить до складу інших податків. У 2015 році спостерігається зменшення суми надходжень на 2139,87 млн. грн ніж у 2014 році. У 2016 навпаки стрімке зростання на 2296,40 млн. грн.

Таким чином, із вищезазначеного можна зробити висновок про те, що в динаміці екологічні платежі за останні 10 років зростають, що є позитивним. Але для повноцінного виконання покладених на них функцій слід вдосконалити адміністрування даних видів податків.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu/> – Дата перегляду : 02.05.2019.
2. Канонішена-Коваленко К. Екологічний податок від А до Я. Київ: Фундація «Відкрите Суспільство», 2017. – 108 с.

НЕОБХІДНІСТЬ РАЦІОНАЛЬНОГО ЗАЛУЧЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ

Туболец І.І., к.е.н., доцент

доцент кафедри державних, місцевих та корпоративних фінансів

Університет митної справи та фінансів

В сучасних умовах прискорення рівня розвитку новітніх технологій зростає необхідність залучення інвестиційних ресурсів, які виступають вагомою основою для здійснення значних змін, що стосуються структурних перетворень національної економіки, покращення показників суб'єктів господарювання. Отже інвестиції є переважно важливим фактором економічного зростання. До того ж кризовий стан світової економіки підкреслює актуальність проблеми залучення інвестицій.

Проблеми інвестиційної діяльності досліджувало багато українських та зарубіжних науковців. Серед фундаментальних досліджень теоретичних і практичних аспектів інвестиційної діяльності виділимо праці наступних вчених: І.О. Бланк, А.Ф. Гойко, Б.В. Губський, Я.Д. Крупка, І. Малий, Л.І. Нейкова, А.А. Пересада, С.І. Дорогунцов, М.І. Іванов, Дж.М. Кейнс, М. Портер, У. Шарп. Проте, не всі аспекти зазначеної проблеми достатньо з'ясовані та обґрунтовані. Дослідження та удосконалення потребує термінологічний апарат таких дефініцій, як «інвестиційна діяльність», «інвестиційний процес».

Метою є обґрунтування необхідності посилення процесу залучення та використання інвестицій. Завданням дослідження є визначення теоретичних позицій, що стосуються тлумачення економічної сутності інвестицій та їх найважливіших складових, а також розуміння сутності інвестиційної діяльності та інвестиційного процесу.

Географічне положення України виокремлюється вигідним розташуванням, а також сукупністю характеристик, серед яких торговельні

шляхи, що здійснюють вплив на зміни у соціальному та політичному устрої. Такі особливості надають гарні перспективи для розвитку України як транзитної держави між східними й південноазіатськими ринками, а також приваблює потенційних інвесторів.

Для прикладу, у Дніпропетровську область у 2018 році іноземними інвесторами вкладено 32,5 млн. дол. США прямих інвестицій. За цим показником область посідає друге місце серед регіонів країни. Інвестиції в економіку області надійшли з 57 країн світу. Із країн ЄС інвестовано 77,7% загального обсягу вкладень, або 2780 млн. дол. Серед основних країн-інвесторів: Кіпр – 1138,2 млн. дол., Нідерланди – 755,5 млн. дол., Німеччина – 579,4 млн. дол., Віргінські Острови (Брит.) – 501,9 млн. дол. За видами економічної діяльності найбільший обсяг прямих інвестицій спрямовано у промисловість [2].

Необхідність посилення інвестиційного процесу в Україні, а також збільшенню діапазону інвестиційної діяльності держави і підприємств обумовлено змінами, що викликані встановленням і розвитком ринкової економіки.

Вагомими чинниками, що впливають на функціонування ринкової економіки є впровадження активних, практичних дій щодо посилення інвестиційної діяльності підприємств та організацій, підтримання здатності економічної системи задовольняти потреби населення країни, нарощування потенціалу економіки країни, що дозволить конкурувати з іншими країнами світу [1].

Практичні аспекти рішення цих проблем повинні ґрунтуватися на чітких теоретичних позиціях, що стосуються тлумачення економічної сутності інвестицій та їх найважливіших складових, а також розуміння сутності інвестиційної діяльності та інвестиційного процесу.

Дослідження засад інвестиційної діяльності активно проводять вітчизняні та зарубіжні вчені, тому термін «інвестиції» є багатоаспектним і має декілька формулювань. Інвестиції – це купівля акцій та облігацій [3];

реальні активи, які необхідні для виробництва товару [1]; механізм, який забезпечує фінансове зростання та розвиток економіки регіону [3].

Теоретичні проблеми виникають при ототожненні понять «інвестиційна діяльність» та «інвестиційний процес». На думку вчених, інвестиційний процес – більш узагальнене та об'ємне поняття, ніж інвестиційна діяльність. Перше охоплює більшу кількість відносин та учасників, рівнів управління, а друге – концентрується на рівні підприємств. Крім того, інвестиційний процес складається зі стадій: фінансування інвестицій; освоєння інвестицій; мотивацією інвестиційної діяльності; обґрунтування доцільності інвестицій [1].

Інвестиційна діяльність – це сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій. До об'єктів інвестиційної діяльності відносять такі види матеріального майна: основні і оборотні кошти; цінні папери (акції, облігації, векселі тощо); цільові грошові вклади; продукція науково-технічного характеру; інтелектуальні цінності; інші права, пов'язані з майном.

Узагальнено під інвестиціями розуміють довгострокове вкладення коштів у будь-які види економічної діяльності та отримання прибутку як наслідок цих вкладень [1]. Отже, інвестиції визначають, як вкладення капіталу у всіх його формах в різні об'єкти господарської діяльності з метою отримання прибутку, для досягнення іншого економічного або позаекономічного ефекту, здійснення якого базується на ринкових принципах.

Значення інвестицій для покращення показників національної економіки в цілому, й зокрема діяльності підприємств зростає. Враховуючи це, посилення процесу використання інвестицій є важливим завданням. Інвестиції розглядають як об'єкт економічного управління і найголовнішу форму або спосіб залучення капіталу в господарський процес, інвестиційну діяльність як дії юридичних та фізичних осіб з раціонального залучення та використання інвестицій реалізації інвестицій, а інвестиційний процес як

механізм, що складається з наступних стадій: фінансування інвестицій; освоєння інвестицій; мотивацією інвестиційної діяльності; обґрунтування доцільності інвестицій.

Список використаних джерел

1. Пересада А.А. Фінансові інвестиції: [підручник] / А.А. Пересада, Ю.М. Коваленко. – К.: КНЕУ, 2006. – 728 с.
2. Прямі інвестиції (акціонерний капітал) у Дніпропетровську область [Електронний ресурс] // Головне управління статистики у дніпропетровській області.
URL:http://dnepprstat.gov.ua/pres_vipuski/2019/03/05_03_2019/pres_inoz4kv.pdf
3. Шарп У. Инвестиции / У. Шарп, Г. Александер, Д. Бейли; [пер. с англ.]. – М.: ИНФРА-М., 1997. – 1024 с.

ПРОБЛЕМИ ПРОВЕДЕННЯ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Тур Н.В.

магістрантка першого курсу

кафедри обліку, фінансів та економічної безпеки

Донецький національний технічний університет

Науковий керівник – к.е.н., доцент Бурцева О.Є.

Фінансовий моніторинг є невід’ємною складовою банківської діяльності. Відповідно до вимог чинного законодавства банки як суб’єкти первинного фінансового моніторингу зобов’язані проводити належну ідентифікацію, верифікацію клієнтів, вивчати та уточнювати інформацію про клієнтів, проводити аналіз їх фінансових операцій з метою протидії відмивання доходів, отриманих злочинним шляхом [1]. Відтак, моніторинг

сумнівних фінансових операцій у банках, актуалізує проблеми, які вимагають глибокого дослідження та розв'язання.

Проблемам проведення фінансового моніторингу банківської системи присвячені роботи таких науковців, як Виговська Н.Г., Дмитренко І.М., Д'яконова І.І., Киріянов Б.Ф., Костирко Р.О., Куришко О.О., Хмельницький В.А., Шиян Д.В. та інші.

Метою дослідження є дослідження проблем проведення фінансового моніторингу банківської системи в Україні та визначення шляхів їх вдосконалення.

Згідно чинного законодавства «фінансовий моніторинг» визначається як «сукупність заходів, які здійснюються суб'єктами фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, що включають проведення державного фінансового моніторингу та первинного фінансового моніторингу» [1]. Здійснює цей нагляд спеціальний уповноважений орган – Державна служба фінансового моніторингу, а обов'язки фіксувати дані і передавати їх у цю службу, в першу чергу, покладаються, на банки. Варто зауважити, що банківська система є привабливим об'єктом для застосування шахрайських схем.

Статистика підтверджує, що найбільш активними в системі звітування є банківські установи, які надсилають переважну більшість повідомлень про операції, що підлягають фінансовому моніторингу. Протягом 2018 року від банківських установ було отримано 99,09 % від загальної кількості повідомлень про фінансові операції [2]. Однак, існує низка прогалин у системі проведення фінансового моніторингу банківської сфери, які потребують вирішення.

Головні проблеми проведення фінансового моніторингу банківської системи пов'язані із недостатньою кількістю кваліфікованих кадрів; відсутністю однозначних якісних критеріїв щодо віднесення фінансових

послуг до таких, що підлягають фінансовому моніторингу та оцінки їх ризику; суперечності у нормативно-правовій базі, яка регулює цю діяльність; відсутність єдиної статистики [3, с.128].

Також, можна виділити такі недоліки інституційного забезпечення фінансового моніторингу банківської діяльності:

- відсутність стандартних вимог до кваліфікації відповідальних працівників, які були б формалізовані і визначалися, наприклад, переліком питань, у яких ці особи впевнено орієнтувалися;
- недостатність обсягу відомостей для ідентифікації клієнтів;
- неналагодженість системи інформування та тісної співпраці банківських установ з НБУ та правоохоронними органами;
- недопрацьованість нормативно-правових актів з приводу більш чіткого окреслення банківських операцій, що підлягають фінансовому моніторингу;
- можливість втручання або несправності програмно-технічного забезпечення;
- відсутність єдиної, доступної методології моніторингу фінансових операцій.

Таким чином, на наш погляд, потребує подальшого розвитку система фінансового моніторингу банківської діяльності України, а саме: розроблення системи оцінювання ефективності фінансового моніторингу в межах банківської системи; підвищення ефективності взаємодії банків з інститутами з НБУ, Державною службою фінансового моніторингу і з правоохоронними органами; удосконалення та адаптації законодавства України до світових стандартів, які постійно змінюються; удосконалення процесу проведення фінансового моніторингу банківських установ; налагодження потужної програмно-технічної бази. Удосконалення за цими напрямками дадуть змогу не тільки усунути ряд існуючих недоліків у сфері

проведення фінансового моніторингу, а і покращити якість банківського сервісу, що обумовить підвищення рівня довіри клієнтів до банків.

Список використаних джерел

1. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1702 - VII / Верховна Рада України. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>.
2. Матеріали офіційного сайту Державної служби фінансового моніторингу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sdfm.gov.ua>.
3. Дмитров С.О. та ін. Фінансовий моніторинг в банку: навч. посібник [Текст] / С.О. Дмитров, В.В. Коваленко. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2014. – 336 с.